

ترقیلندیریجی

هکبه‌لی آطه‌کی مکتب بحریهٔ شاهانه طلبه‌لرندن

کوپریلی زاده محمد فؤاد

ملی قرائت

مکاتب ابتدائیه‌نک صوک و سلطانیلرک ایلک صنفنده تدریس ایدیلمک اوزره معارف نظارتی طرفندن بالمسابقه قبول ایدیلمشدر

بشنجی قسم — ایکنجی طبع

صاحب و ناشری

قناعت کتبخانه‌سی صاحبی الیاس

قناعت کتبخانه و مطبعه‌سی

باب عالی جاده‌سی ، نومرو ۲۰

۱۳۳۲

قناعت كتبخانه و مطبعه سی

باب عالی جاده سنده نومرو ٢٠

توران

نبضلرمده ووران طوپغونلر که تاریخدن
برر دەرین سسیدر ؛ بن صحیفەلردە دكل ،
كزیده ، شانلی ، نجیب عرقمك اوراق وقایعی
بوتون ظفرلرینی قلبمك طنیننده ،
نبضلرمده اوقورم ، آكلار ، ایلرم تبجیل .

صحیفەلردە دكل ! چونكه آتیلا ، جنكیز
ظفرله عرقمی تتویج ایدەن بو ناصیەلر ،
او توزلو چرچیوەلردە ، او افترا آمیز
محیط ایچنده كورونمكده كیرلی ، شرمنده ؛
فقط شرفله نمایان سزاوار واسكندر !

نبضلرمده، اوت ! چونكه علم ایچون مبهم
قالان اوغوز خانی قلبم طانیر تمامیله ،
دامارلرمده یاشار شان و احتشامیله !
اوغوز خان ، ایشته بودر كوكلمی ایدەن ملهم :..

وطن نه توركیادر توركلره ، نه توركستان ،
وطن بویوك ومؤبد براولكەدر : توران ...

ضیا كوك آلپ [قیزیل‌الما]

نورکلك مناقبندن :

آلتون اوردو

آتلر کیشنه‌ر؛ قاغنیلر غیجیردار؛ اوقلر، قارغیلر شاقیردار؛ ییکیتلر، دلی قانلیلر باغیریر؛ اوکوزلر بوکورور؛ کوپکلر حاولار... قار یاغار، روزکار صاوورور؛ تپی اطرافی صارمش، کوز کوزی کورمز... قوشان، دوشن؛ آغلاشان، کولوشن؛ قادین، ارکك، کنج، اختیار بری برینه کیرمش: تلاش، چیغلق یری کوکی چینلاتییور.

اوردو اوردو، جهان جهان انسان کومه‌لری یکدیکرینی ایتوب قاقیور؛ بری برینه کیروب چیقیوردی. کوك قبه‌سی یارادیله‌لی بویله بر قارغاشالق، بویله بر محشر کورولمه‌مشدی.

کل! کیت! طور! طوت! آص! کس! یاق! ییق! سور! کبی بر هجالی، سرت، قورقونج، قطعی امرلر هواده کوروله‌یور..

هر قافله‌نك اوکنده ایری اینکلر، اوکوزلر، یوکلو قیصراقلر، طایلر، سویملی قوزولر، کوپکلر... اونلرك آرقاسنده قیزلر، چوجوقلر، داها صوکرا یانلرنده یایلری، بللرنده اوقلری، اللرنده قامچیلری، قبضه بویلو، خیرچین، چویك آتلرینه بینمش ییکیتلر، ترکه‌لرینه قادینلرینی، کوکلداشلرینی آلمشلر، سکیرتوب، حایقیرییورلردی... بو هنکامه‌نك قارشیسنده اوچماسنی شاشیران قارلری هرج و مرج ایدییورلر؛ اوزاقلرده باغیران، قاچیشان ایری قوشلری، بیاض آیی‌لری، آج قوردلری اورکوتویورلردی...

بعضاً ، باشنده سامور قالپاغی ، صیرتنده قورد پوستندن قوجوغی ، ألنده پارلایان آلتون قارغیسی اولدیغی حالده، ایری، کوربوز برآته بینمش، ایری، کوربوز، پالا بییقلی بر سوارینك بردن بره کورونوشی ، بوتون بو قاریشیقلقلری ، بو چیغلقلری ، بو حاریلتیلری بردن صوصدورودی ! انسانلر صوصار، آتلر صوصار، روزکارلر صوصار ، دنیا صوصاردی !.. واونك بره تك طور !... » دیيه کورله‌مه‌سی، بوتون بو آقان ، کوپوره‌ن جانلی دکیزی دیم‌دیك طوردوروردی: انسانلر طورور، دنیا طوروردی !.. و اوزمان ، تکمیل دوداقلرده ، قورقونج و مقدس بر کلمه تیتره‌ردی :

آی خان !...

*
* *

بو بر طوفان ، بر قیامت ، بر محشر ایدی . تا تیبت چوللرندن قارا خطای وادیلرندن ، قارا قوروم بوز قیرلرندن ، قیپچاق دشتلرندن آقین آقین طوپلانان بو آدم طوفانی طالغالانه طالغالانه ایلریله‌یوردی . راست کلدیکی انکللری قیروب أزییوردی .

کونلر ، کیجه‌لر ، هفته‌لر ، آیلر کچدی . نوح طوفانی کبی دنیانك دوراتی ، تاریخی دکیشدیره‌جك اولان بو ایکنجی طوفان بر « تورك طوفانی » ایدی . بو طوفانك هر داملاسنده بشریتك نسلی آتیسی ایچون بر بالا هویق صاقلی ایدی .. بو طوفان، آوروپانك، او زمان ایچون ، ییپرانمش ، کیرلنمش چهره‌سنی ییقایه‌جق، بو طوفان روحلره نشئه ، کوکللره محبت ، عضلاته قوت ویره‌جك ، چلیمسز قادینلردن کوربوز چوجوقلر پیدا ایده‌جك ایدی . بو آلتون اوردوده ، میلیونلرجه ایکنجی حضرت آدم ، میلیونلرجه ایکنجی ابوالبشر جوهری واردی .

بو تورك طوفانی ، بوفیض طوفانی ، بشریتك تکملی ایچون بر حالت طبیعیه ، بر رحمت ایدی. بر سوق فطری ، بر عزم قوی ایله کیتدکجه

کوپورویور، کیتدکجه یاییلیور ، کیتدکجه بویویوردی؛ اوکنه کلن اورمانلرك قوجا قوجا آغاچلری ، چایرلرك مینی مینی چمنلری کبی ، تلرك آیاقلری آلتنده أزیلیور ، آرقاده بر یشیل اوت بیله کورونمز اولویوردی ... دکیزلره بکزه‌ین بویوك نهرلر ، بونلرك اوکنده بوز بیلان واری قیوریله‌رق یاتاقلرندن چیقیور وتبدیل استقامت ایدییور ، چاغلایانلرنده بر داملا نم بیله ایشیلداماز حاله کلیوردی ... طاغلر، بوطوفانه تجدید ویرمك ایچون، یا ، آشینه آشینه یاریلیور ، یا أزیله أزیله کومولویوردی . . بو صورتله ، بیتمز توکنمز اوردو خلق قارا ، قیزیل ، آق ، باطاق قوملردن تجدیلره طاغ ، یار، دره، تپه اورمانلردن آشدیلر ؛ چامورلره بولاندیلر، چیغلرله یووارلاندیلر ... یولده بابالر، بوغالر ئولدی ؛ چوجوقلر، طانالر طوغدی؛ آنالر، قیصراقلر دوشدی ؛ قیزلر ، طایلر بویودی ... دوشن دوشدی ؛ ئولن ئولدی ؛ دکیزدن بر داملا اکسیلمش کبی طوفان ینه قاباردی ، ینه ایله‌ریله‌دی ...

*
* *

بر صوك بهار صباحی ایدی. تا چین حدودندن بایقال کولنه قدر شمالی وجنوبی قطعه‌لرده‌کی خلق ، آغاچلرك قوغوقلرنده ، طاغلرك اویوقلرنده ، قولوبه‌لرده ، چایرلرده باریننان انسانلر اویانمغه ، ایزبه‌لرك اوکنده‌کی قیصراقلردن ، قیمیز یاپمق ایچون ، قادینلر سود صاغمغه باشلامشلردی . بو صیراده ایدی‌که طاڭ یرندن دوغرو پارلاق بر بولوط قوپه‌رق تا سمت رأسه کلدی، و اوراده نوردن بویوك بر انسان شکلی آلدی. آرتق آتلری تیمار ایتمك ، داوارلری کوتمك ایچون کوزلرنی اوغوشدوره اوغوشدوره دیشاری‌یه چیقانلر، کوکك کورله‌مه‌سنی ایشیدنجه ، بولوطك صییریلوب باشلرینك تپه‌سنه کلدیکنی کورونجه، یرلره قاپاندیلر. دنیانی صارصان

بر هیبتلی سس دویدیلر . بوندا اوچ دفعه تکرار ایتدی : کوچ ! کوچ !
کوچ !.. وبوتون برقطعه اهالیسنك قولاقلرنده بو اخطار چینلادی.

نه‌دن صوکرا بری برلرینه صورویورلردی : کوکدن ایندن بو امری
کیم ویردی؟ نره‌یه کوچه‌جکز ؟

بوندا آیلرجه دوام ایتدی. هر هفته، جمعه صباحی، طاغ یرندن صیوریلان
بربولوط کوکك اورتاسنه کلیر ، نوردن انسان شکلنه کیره‌ر، اوچ دفعه :
کوچ ! کوچ ! کوچ ! دییه کورله‌زدی ...

شیمدی هر آغوزك اوغوللری، باشبوغلری بولوشمشلر، برقورولتای
قورمشلردی: اوت ، بو اخطار تا کوكدن کلیوردی ! ذاتاً بوزقیرلر
سنه‌لك سکز آی قارلر ، بوزلر آلتنده قالیوردی؛ اونلره چیچك یوزی ،
یشیللك رنکی کوسته‌ریورمی؟ اونلرك یانغیلری کوللر، چیچکلری یپراقلری
اولمیورمی؟ لکن بو یتیشیرمی؟ بونلرده بر یلك قاتی ، کوك یك ایراقدر ،
تا کوکك بو امری بلکه اونلری قورتارمق ایچوندی . فقط نه طرفه
کوچه‌جکلردی . توركلرك بر کوچوك قسمی بر زمان، کونشك طوغدیغی
طرفه دوغرو یورویوب آلتون ، آلتای، طاغلرینك تپه‌لرینه آنلری
صوروب اوزاقدن کوردکلری چین اولکه‌لرینی نمه‌یوب ، بوراسی بزم
اولاجقدر ، دییوب ایاریله‌مدیلرمی؟ اورالری ضبط ایتمدیلرمی؟ قالانلره ،
طوپراقلره رنك ، وجودلره جان ویرن بیوك معبود کونشك ایزینی
کوزلمك ، اونك آرقه‌سندن کیتمك طبیعی بر احتیاج دکیلدی؟ کندیلری
ایچون شرقدن غربه دوغرو پارلاق بریولی ، موجوداتی تنویر ایدن کونشی
چیزمه‌مشمیدی ؟ ....

آز زمان ایچنده ، بو بیوك قطعه‌ده ، بیوك برحرکت کورولدی ؛
« کونشك آرقاسندن ؛ غربه ! غربه ! » حوادثی تکمیل آسیایه یاییلدی .
بو قرار اوزرینه اغوزلر ، اولوسلر دولایی ؛ چوللر ، طاغلر دولوشی

میلیونلرجه تورکلر یردن قیمیلدانیدیلر ؛ چادیرلریله ، قیزلری ، قیزاقلریله ، داوارلریله حرکته کلدیلر ... داری ، یولاف صوندن آشلقلری ، قیمراق سوتندن مایه‌لی ، کوپوکلو قیمیزلر حاضرلاندی ، قوزد ، قویون ، سنجاب ، تیلکی آیی دریلرندن کورکلر دیکیلدی . آغول آغول یوله چیقیلدی . و :

تا کرینك سوزیله ،
کونشك ایزیله ،
غربه کیدییورز !
غربه کیدییورز !

شرقیسی سویله‌نه‌رك ، قوبه ، کوچه ، آغیر آغیر آقنه ، ایلریله‌مکه باشلاندی .

*
* *

تورکلرك ایلك خانی اولان «قاراخان» ئولمش و اونك یرینه اختیار «اوغوزخان» کچمشدی . فقط اوغوز خان آرتق اختیار ایدی ... اونك کوچوك طاقتی یوق ایدی . او یورتلرده قورت ... قارت ... قاله‌جق ، و «واران کلز» دیارینه یالکز ییکیت ارککلر و کورپه قادینلر کیده‌جکلردی . بونلرك باشنه اوغوزك آلتی اوغلی : کون خان ، آی خان ، ییلدیزخان ، کوك خان ، طاغ خان ، دکیز خان کچه‌جکلر ، و یوللرده تصادف ایتدکلری غول ، سغول ، تاتار ، ماجار ، بولغار ، قالاچ ، قیرغیز ، طونقوز ، باشقیرده اویغور ، یاقوت ، قاراقچی ، بوریات ، اوزبك ، تورکمن ، چچه‌نك ، هون قارده‌شلرینی خانلریله ، بکلریله ، آغالریله ، هونکارلریله برابر آلاجقلردی . بوصورتله ، اوغوزخانه برابر آغالر ، آغالر بوزقیرلرده ، یورتلرنده قالدیلر ؛ آغالر ، کنجلر یوله دوزولدیلر .

*
* *

تورکلره کوره، آدم اوغلی طام کوکلکسنده طوغار، کوك آلتنده ئولوردی ... بر کیمسه‌نك دکری ایلك زوریله، ایکنجی سلاحیله بللی اولور ایدی.

تورکلر بابالرندن، ننه‌لرندن زیاده اوغوللرینی صایارلر، سوه‌رلردی. آلتون اوردوده قانون، یاساق ایکی کلمه‌دن عبارت ایدی:

صیرا، صایغی.

هرکس صیره‌سینی، حدینی، موقعنی بیله‌جك. هرکس بویوکنی طانیاجق، صایه‌جق.. ایشته او قدر.. بو ایکی کلمه جهان جهان، آقان میلیونلرجه خلقی اداره‌یه کافی ایدی:

صیرا، صایغی!...

*
* *

آلتون اوردونك کوچه‌سی بیللی سوردی. هر باشبوغ آغوللی آرقه‌سنه آلدی، یاساغی دیکه‌تیوری، استقبال حقنده امیدلر بسلیوردی. خانلردن کیمی ایرانك خزینه‌لرینه، یایقین باقیشلی، قومرال صاچلی دلبرلرینه! کیمی غربك سلطنته، ایری کوزلی، اوزون کیرپیکلی محبوبه‌لرینه! کیمی غربك اکلنجه‌لرینه، آفتلی، ایجه‌بللی کوزه‌للرینه قاووشمق ایستیور؛ قوللرینه اویولده اوکودلر ویریوردی.

بونده خانلردن بر قسمی اجللریله ئولیور، «طاغ خان» ك یرینه «قایا خان» [*] کچیوردی.

قارا تلق، یاغمورلی، فیرطنه‌لی بر کیجه، اورال طاغلری اتکلرنده «آی خان» و «ییلدیز خان» مقیمنده‌کی آغوللرك یولداشلری یوللرینی غائب ایتدیلر. شرقه دوغرو کیدرکن جنوبه و قوزغون دکیزی «بحر خزر» ه

[*] قدیم تورکلرك منسوب اولدیغی قبیله «قایا خان» در. «آل خان» سوا اولانیلمندر.

ساحلنه كلديلر . دكزك قيسنى طولانه‌رق توركستانه دوغرو ايندیلر . آرتق آلتون اوردودن آيريلمشلردى .

بورالرده چاته ، چارپيشه ، صالديره ، دوكوشه اطرافى قاپلاديلر ... هندستانه دونديلر . ايرانه كيرديلر ، قافقاسيايه چيقديلر ، عراق طرفندن عربستانه يايلديلر . آس اولديلر ، امر ايتديلر .. راحت كلدكلرى يوردلرى آكديلر .. قوللرى بوكلديلر .. بوكولمش بللرى دوغرولتديلر . انسانلره يوكلك نه در آكلاتديلر .. شان نه در طاتديلر .. حيات نه در اوكرتديلر .

*
* *

ديكر طرفدن آلتون اوردو دورمايوب ايلرليوردى . روسيانك جنوبى ، شمالى ، قريمى ، فنلانديايى ، لاپونيايى قاپلايوردى . « كوك‌خان » قومانداسنده بر قسم بولغارلر آيريلديلر . دوغريجه اوواسندن آشاغى بالقان طاغلرينك اتكلرينه صارلديلر . قيويلرينى صالديلر . بورالرده قالديلر .

چيليك خان قومانداسنده‌كى ماجارلر ، هونلر قارپات تپه‌لرينك اطرافنده دورديلر . ايلك يوردلرنده بوز قيرلرده يك آز كوردكلرى بوشيل يايلالرى ، بوآق دره‌لرى سوديلر . چاديرلرينى قورديلر . آتلرينى اوزه‌تديلر .

اوردونك چوق قسمى ، جرمانيا ، غول اولكه‌لرينه قدر صوقولديلر . وطنلرندن ، آتشلرندن ، قوتلرندن اوزلرده‌كى قانسز ، جانسز انسانلره روح ، قوت ، آتش اشيلاديلر . وبوصورتله بوكونكى جانلى ، آتشلى ، قوتلى انسانيت ميدانه چيقدى . ميدانه چيقدى ، فقط بونلرده قارده‌ش اولدقلرينى اونوتيورديلر . او حالده كه ، يكديكرينه صالديرمقده ، بربرينك وجودينى دنيادن قالديرمغه باشلاديلر ...

*
* *

عجبا بونلر، بر كون اولوجه، داماغلرنده حالا، قيزيل ايله بسله نن آتالرينك
قان موجود اولديغنى ودده لرينك طورونلرينك حالا توركستان اووالرنده،
سيبيريا چوللرنده، اورال آتكلرنده، سفيل و كيمسه سز سوروندكلرينى
اڭلامايه جقلرمى؟ آڭلاشيلمايه جقلرمى؟ يوقسه غافل، جاهل برى برلرينى
ييوب كيده جكلرمى ؟...

احمد حكمت

احمد حكمت بك. — ١٢٨٧ سنهٔ هجريه سى ربيع الاولنك اوچنده استانبولده
دوغمش اولان احمد حكمت بك، كريد وجزائر بحرسفيد والىلرى قاپو كتخداسى
مرحوم يحيى رزاق افنديلك اوغليدر. اجدادى مورهلى اولوب اوزون مدت اوطرفلرده
عائلهلرده بولونمشلردر. احمد حكمت بكك جدى عبدالحليم افندى شعر ايله اشتغال
ايتمش اولديغى كبى، پدرى رزاق افنديلكده غير مطبوع مرتب منظومه بر ديوانى
واردر. يدى ياشنده پدرينى غائب ايتمش اولان احمد حكمت بك، ابتدائى تحصيلنى رشديه
مكتبنده بتيره‌كدن صوكرا مكتب سلطانىيه كيرمش ومكتبك واحا دردنجى صنفنده
ايكن ادبيات ايله اشتغاله باشلامشدر. احمد حكمت بك تحصيلنى اكمال ايتدكدن صوكرا،
فرانسزجه‌دن مختلف حكايه‌لر ترجمه ونشر ايلمشسه‌ده اونلره هيچ بر اهميت عطف
ايديلمز.

كنج اديب، «هنوز ٢٠ تاريخنده يونانستانده، برنده، صوكرا قانالامسه‌ده
شهبندر وكالتنده بولنديغى صيراده، ادبياتمزده ملى برطالع بولونماديغنى آڭلامش،
واستانبوله عودتنده، مكتب سلطانيده سنه‌لرجه دوام ايدن حيات تدريسيه ايله بالخاصه
ثروت فنونده‌كى بش سنه‌لك فعالى حيات ادبيه‌سنده ادبياتك ملى‌لشمه‌سى ولسانك
ساده‌لشمه‌سى خصوصنده چوق چاليشمشدر. «خارستان وكلستان» عنوانلى مجموعهٔ
حكايانى ملى برماهيتى حائز ايلك قيتيلدر. حكمت بك بو اثرينى چيقارديقدن صوكرا،
ساده‌لك وملت مسئله‌لرينه برآنده‌ها اهميت ويرمش، و مشروطيتدن صوكرا «تورك
درنكى» نده «تورك يوردى» نده، دار الفنونده‌كى تدريساتنده، تورك مليتچيلكنى
بوتون قوتيله نشر وتعميمه چاليشمشدر. آثارى آلمانجه‌يه‌ده ترجمه ايديلن بو ملى اديب
اليوم «پشته» باش شهبندريدر.

ظفر دستانلری

شهیدك رؤیاسی

کوکده یانانییلدیزلرك صاری آتشی
دورغون صولر اوزرنده سوندی ، اوزاندی .
یشیل صرتلر آرقاسنده دوغان کونشی
تورك شهیدی بوجه توران فجریدر صاندی .
یوز چویروب کوکسنده‌کی ییلدیزلی آیه
استقبالی کورمك ایچون دالدی رؤیایه :

اسکی توران ایللرنده ، ایصسز ییللرده
آتلیلرك نعره‌لری ایکلدی ، دوردی :
— دستانمز اوقونه‌جق ینه دیللرده ،
بویوك خاقان آلتون طاغده قورولتای قوردی !
آق صقاللر آکلادیلر نه‌درمعناسی ؛
کنج قیزلرك کوزلرندن سیلدیلر یاشی .

طونوق یوزلی جنکاورلر ؛ آلتون تارغیلر ،
طونج قیلیجلر الّرنده اوغوز بکاری ؛
یکوسی درت بوی بربرندن مراقله صورار :
— قاچ عصرلق مشئوم طالع قالدیمی کری ؟ »
آتش یاندی ؛ طونج یوزلره آلو سوروندی ؛
آلتون تختی اوزرنده خاقانی کوروندی :

« ـــ تورك ملتی ، ای تا کرینك الك یوجه صوی!
« قیزیل رنکلی قوطلو ایشیق اوجاغمزده
« پاریلدارکن طوپلادم که بکرمی درت بویی ؛
« آرتق ظفر پریلری قوجاغمزده !
« اسکی خسران یللرینك سیلندی عاری ؛
« اسدی قافقاس طاغلرنده ظفر روزکاری !

« قاچ عصردر آلتایلرده چیچك آچمازدی ؛
« موسقوف الی دکدی دییه، آغلاردی صولر .
« آرتق شانله پاریلدادی اسکی تورك آدی !
« شیمدی ایدیل بویلرنده آنالر صورار :
« ینه هلال آصیلدی‌می کوکك یوزینه ؟
« یاسلر ایتمش دشمنلرك خائن کوزینه .

« قهرمانلر ، بوی بکاری ، یوجه ییکیتلر !
« دوغان کونش روحمزدن آتشلر قاپمش ..
« کلیبولی صیرتلرنده یاتان شهیدلر
« اجدادینك رؤیاسنی حقیقت یاپمش !
« چاناق‌قلعه ، اومقدس قهرمان یوردی
« عصرلرك دیللرنده بردستان اولدی ... »

فلاکت خاطره‌لری

عثمانلی — ایتالیاده محاربه‌سی

۱۵ تشرین اول ۱۹۱۱

آفریقاده برکیجه، برغابه‌ده، مغنزیوم ضیاسنده برقاچ ثانیه سیرایتدیکم بر مبارزه خاطرلایورم. مبارزه، بر ماندا ایله

اونك صرتنه صیچرامش بر پارس آراسنده وقوعه کلیوردی. اکمه‌سندن قورایان پارسی دوریرمك ایچون زواللی ماندانك نومیدانه صیچرایشی نه بلند ایدی!

اولا هجومك آنیلکی، صوکراده ماندانك یرتیجی پنچه‌لردن محرومیتی، ایکی قوت آراسنده نسبت براقامشدی. بیچاره حیوان، جنوارە قارشی کندینی مدافعه ایچون اوغراشیرکن، پارس اونك اتلرینه اون طیرناغنی بردن کچیرمشدی، بو کسکین، بو سیوری طیرناقلرك دلوب کچدیکی یرلردن دره‌لر کبی قانلر آقیوردی.

ذهنمده عثمانلی — ایتالیا محاربه‌سیله بو وقعه آراسنده برمقارنت بولیوردم. متجاوزده، عینی هجوم آنی، — هیهات — عینی مقصد، سلاحلر بیننده عینی تفاوت، مدافعده، عینی قهرمانانه غضب و عینی شدت.

حالبوکه بو وقعه انسانلر آراسنده جریان ایدیور. آوروپا ایسه، هر وقتکی کبی، «سکونتله، دورمش.»، بو قتل عامه سیرجی اولیور. «ترقی، مدنیت، عالمپرورلك، قونفرانس، حکم» کلمه‌لرنده.. بو، بویوك، بو، بوش کلمه‌لرده نه الیم بر استهزا وار!

ایتالیانلر بزه جواب ویره‌جکلر؛ بزم‌ده بر وقت جزائرده ... داها

صوكرا ، « طونكن » ده و داها باشقه یرلرده فاتح اوردونی اویناديغمزی سویلیه جكلر . اوت ، هیهات كه . . دوغری سوزه قارشی نه سویله‌نیلیر ،

بونكله برابر ، بزم سفرلرمز ، ایتالیانلرك طرابلس محاربه‌لرندن ، پك . . پك آز قاتل اولدی . لكن هر شیئه رغماً تاریخمزی لكه‌لیه‌جك بر پارچه جنایت قالدی ! بونك ایچوندر كه ، بتم مأیوسانه اعتراضاتم یالكز ایتالیانلره دكل ، هپمزه . . آوروپانك خریستیان نامنی طاشیان بوتون ملتلرینه شاملدر .

دنیاده بزدن داها قاتل كیم وار ؟ دوداقلرمزده اخوت ترانه‌لریله هر سنه داها جهنمی بر آلت حرب ایجاد ایدن . . یاغماجیلق ایتمك ایچون ، اختیار آسیانی ، بیچاره آفریقانی آتشلره ، قانلره بویایان . . عرق اسوده . . عرق اصفره منسوب اولان بیچاره‌لره حیوان معامله‌سی ایدن بز دكلمی‌یز ؟ . .

هر یرده ، بزمكنه بكزه‌مین مدنیتلری طوب آتشلریله یاقیورز . اكلامه‌دن ، اكلامغه لزوم كورمه‌دن ، بزمكی قدر عملی ، اوقدر منفعتپرست ، اوقدر مسلح دكلدر ، دییه بومدنیتلری استخفاف ایدییورز . بویرلر قانلریمزدن قورتولور قورتولماز ، بزم او طویمق بیلمه‌ین حرصمزه آماجگاه اولیور . كورەك جزاسنه محكوم ایشجیلرمزی ، كوچوك صنعتلری اولدوره‌ن بویوك فابریقه‌لرمزی ، مملكتمزك حرصلرینی ، امیدسزلكلرینی . . بوتون قاریشیقلغنی ، بوتون چركینلكلرینی ، اوپرلره نقل ایدییورز . نزیه ، فسونكار نطقلر تعاطی ایتدیكمز آوروپا صرا كزندن اوزاق مملكتلرده بزی ایش باشنده كورەنلر ، انسانیتك مرحمته دوغری ، . ، هونلر ، زمانندن بری اون خطوه آتامادیغنی تسلیم ایدەرلر . بونكله برابر ، بالذات چینلیلرك ده بنی تصدیق ایده‌جكلرندن امین اولارق دیرم كه : صوك چین سفرنده لاتینلر . . یعنی فرانسزلر ، ایتالیانلر ، سائرلرینه نسبتله قیاس اولونماز درجه‌ده شفقت ، ملایمت كوستردیلر .

فرانسه غزته‌لرندن بر چوغی ، ضمناً ، ایتالیا لهنده كورونیورلر ، مكمل

طوپلر سایه‌سنده یوزلرجه تورکك یره سریله‌سنه مقابل ایتالیانلرك اوچ ، درت تلف ویره‌رك قازاندقلری موفقیاتی ، بو غزته‌لر بویوك بر سکون ایله آکلاتیورلر. ایتالیانلرك عاصی دیمك شناعتنی ارتکاب ایتدکلری بر چوق عرب اسیرینك کوز اوکنده آصیلماسنی ، برشی دیمه‌دن حکایه ایدیورلر ، ایتالیانلر یاغما ایدیورلر ، یاقیورلر ، ئولدیریورلر ؛ وبوتون بو حرکاته « تمدنی تعمیم‌ایلمك » نامنی ویریورلر ؛ اوقدرکه ، انسان وحشی حیوان آوندن بحث ایدیلدیکنه ایناندجق کبی اولیور. بجنده ، اك بویوك پاریس غزته‌لرندن برینك مخابری ، اوزاق مسافه‌دن آچیلمش برطوپ آتشنك کوزه‌للکندن (!) بحث ایدیوردی . طوپجیلر ، اوقدر کوزه‌ل نشان آلیورمش‌که ، قارشیدنده‌کی عربلری ، زاوالی اسکی تفنکلریله اکین بچر کبی سرپیورمش ، تورکلر ، کندیلرینی آرسلانلر کبی مدافعه ایتمك ایچون برجامعك درونه کیرمشلر ، ایتالیانلرك فتوحاتی چکیندیرمشلر . مخابر بو جامعه « اوغورسز » دیمکدن چکینمیوردی . . . .

برباشقه‌سی‌ده : « طوپارله ییقیلمش کوی خرابه‌لرنده ، جنازه‌ییغینلره ، مواشی سورولری ، شاشقین چوبان کوپکلری آراسنده کورولن تك توك برقاچ متعصب ، حالا ایتالیانلره قورشون آتمغه چالیشیور. » دییوردی . « متعصب کلمه‌سی ، دوغروسی یاربولونشدر. باری اولسه‌لر! » و فقط ایتالیانلر بونلری همان یاقالایوب — شبهه‌سز دار آغاجنه دوغرو — ذحتسزجه کوتوروییورمش !

بوتون بونلرده انسانی بهت ایچنده براقان برادرا کسزلك وار . بونلك سببی شودرکه : مخابرلرمز ایتالیان اوردوسنده یاشایورلر . کوردکلری حسن قبولك تأثیرینه پك چابوق قاپیلیورلر. اونلری مسافر ایده‌ن ضابطلرده ، عینی صورتله ، هر کون باروت قوقوسیله بیهوش اولیورلر . لکن سکوت

زمانلرنده ، هپمزك صميم روحى، بو تشبثك نامردانه، بو وسائطك ظالمانه اولديغنى، شبهه‌سزكه بر درجه‌يه قدر تأثرله ادراك ايديور .

لكن ، متجاوزلر طرفنى التزام ايدن فرانسز غزته‌لرى، وجدان مليه هيچ بر زمانده بوقدر بيگانه اولمامشلردر . بن بو جهتدن امينم . چونكه بر چوق كيمسه‌لره ، بر چوق چيفتجيلره ، كويليلره بونلك ايچون نه دوشوندكلرينى صوردم. فرانسه‌ده هر كس ، بو حرب اليم ايچنده .. ايتاليانلرى متحداً تقبيح ايديور . بن بو حقيقتى ، هيچ دكلسه آفريقاده‌كى يدى ميليوندن زياده عرب تبعه‌مزك خاطرى ايچون، سسم چيقديغى قدر يوكسك سويليورم، . مطبوعاتك بو ماجراده كوسترمش اولديغى طرفكيرلك ، عرب تبعه‌مزك قلبنده يأس وعصيان اويانديردى .

صوراسى كلشكن شوندن ده علاوه ايده‌يم كه، بزم تابعيتمزده بولونان عربلره جداً موجب خجالت اوله‌جق معامله‌لرده بولونيورز، اونلرى بيهوده مظالم آلتنده ازيورز، جزائرده، تونسده، يوزلرجه مسكين كوچوك مأمورلرمز وار؛ عربلره ابلهانه بر غرور ايله معامله ايديورلر . اونلرك يورەكلرنده كزلى بر كين اويانديريورلر. و بو كين ، سوريه‌يه ، فاسه و ترهمى اوزرنده اولسون بر اسلام دياريه طائفه طائفه كيدن مهاجر قافله‌لرينى حاضرلايور.

خرستيان آوروپانك نظرنده، بوتون مسلمانلر، صيدى مجاز اولان بر شكار سوروسندن باشقا بر شى دكلدر . بر آنده مملكتى خونين بر كول و كميك يغينى حالنه كتيرەن اولدرجى آتيلانك فاتحى بورندن، آوروپا، عموميتله، بو آولانشارده موفق اوليور .

ايشته آفريقاده بو صيد ـ آغير بر اسارتك زنجيرى اولان مصردن كچه‌رك ـ مغربدن زنكباره قدر همان تمام اولدى ؛ عينى صورتله ، بوتون هندستان مسلمانلرى ده اسارت آلتنه كيردى . برى شمالدن ، ديكرى جنوبدن ايكى دهشتلى آوجى، ايران ايچنه دوغرو ايلرليوب دوريور...

کریده آنجاق عثمانلی حکومتی قالدی. لکن بو، اونلر کبی دکل؛ کندینه دوقوندورمایور. اولادینی کمیرمکه باشلایان تجدد پرورلك یاراسنه رغماً، یینه مدهش بر مجاهددر. اونك مغرور وقهرمان اوردوسی، قاننك صوك قطره‌سنی دوکنجه‌یه قدر، مدافعه‌دن فارغ اولمایاجقدر.

پیه‌رلوتی

پیه‌رلوتی. — فرانسه‌نك شو صوك اوتوز سنه ظرفنده یتیشدیردیکی بیوك حکایه نویسلردن بریدر. بحریه سلکندن یتیشه‌رك وظیفه‌سی اقتضاسنجه دنیانك اك کوزل ومجهول قطعه‌لرینی کوره‌رك، اوستورالیایی، چینی، ژاپونیایی، طونکینی، شمالی آفریقایی، ایرانی کزه‌رك، ومملکتمزده ایکی دفعه سنه‌لرجه اقامت ایده‌ن «پیه‌رلوتی»، کائناتك بو مختلف قطعه‌لرینی بیوك بر قدرت رسامانه ایله مصور حکایه‌لر یازمش ونهایت فرانسز انجمن دانشنه داخل اولمشدر. موضوعلرینك کوزه‌للکی ویکیلکی، حکایه‌لرنده موضوعك ساده‌لکی، اسلوبنك رنك خصوصیتی، لساننك سلاستیله، «پیه‌رلوتی» بوتون فرانسز ادباسی آراسنده ممتازاتمشدر. شرقك وبالخاصه مملکتمزك مناظر طبیعیه‌سنی اوقدر قدرتله تصویر ایده‌ن هیچ بر ادیب یوقدر. مملکتمزی پك چوق سوه‌ن بو بیوك ادیب، طرابلس غرب و بالقان محاربه‌لری اثناسنده، آوروپاده تورکلر لهنده برجریان آچمغه تك باشنه چالیشمش، وبالاخره، ادرنه‌نك استردادندن صوکرا مسافرةً مملکتمزه کلدیکی اثناده، تورکلرك قدرشناسلغنه تکرار شاهد اولمش، حقنده بیوك حرمت ومحبتلر کوسترلمشدر.

ظفر دستانلری

شهید زهملول

ظلمتده‌می قالدم ، نه بو آقشاملق حالی ؟
بو غریبلك چوکمش ینه دورغون دکیزه ...
بکنزه‌تیردم بر ورملی صاری بکزه
آلتون تاجلی ، ماتم یوزلی کوزه‌ل هلالی .
ینه دوغمش ؛ وادیلره دوکمش صاچنی ؛
فقط نرده ، کوره‌مدم ، آلتون تاجنی ...

— آلتون تاجلی یوجه هلال، سن قاچ عصردر
اولادیکك خسراننه یاشلر دوکرسك ،
نازلی « اورخون » صولرینه عکس ایدرسك ،
یشیل « طونه » بویلرنده کوزلرك قالیر ؛
سندك کورن اجدادمك شان دملرنی ؛
آکلات شیمدی عصرلرك ماتملرنی ؟

بمائی، ده‌رین بر قارا کلق... ایمسز بر وادی ...
یالکیز، اوزاق بوشلقلرده اسکی بر قاوال ...
لکن بو سس جدلرمك سسی :

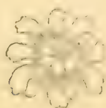
— « ای هلال »

طاق تاجکی ، قهرمانلق کونلری کلدی ! »
هانکی آلتون قاوالکدی بو اسر ارلی سس ؟
دوشونورکن ، کوکك یوزندن کلدی بر نفس :

— كوكلرده صولدی سیاه خسران كللری ؛
« فاتحلرك بیوك روحی اویاندی ینه !
« (آلتون صوی)ك بیتدی آرتق ماتم سیللری ،
« كیردی ظفر موكبلری توران ایلنه ..
« تورك شهیدی ! ظلمت یاندی ، قالدیر باشكی ؛
« سیل شفقلی یوزلرندن خسران یاشنی ! »

مفكوره مك رؤیاسی می ؟ .. بیلهمدم بو ،
حقیقتدی ! رؤیا دیمك حقیقت دیمك ،
ای روحمه آتش قویان مقدس دیلك
بكا یالكز سنك رؤیاك حقیقت اولدی !
آتش كوزلی هلالكك اوپوب صاچنی
صوردم :
— نرهده ، كوستر بكا آلتون تاجكی ؟

ایصسز كیجه ... بردن بره قارشی طاغلردن
بر قارا كلاق اوغولتویله شیمشكلر چالدی ؛
تا اوكده یوكسهلیركن قارا بردومان
ینبه هلال كوك یوزندن شفقتله باقدی :
— « تورك شهیدی ، قانلركله ییقا صاچمی !
قویدم سنك مرد باشكه آلتون تاجمی !.. »

تاریخی مقاله

سطوتلی کونلرمز

« برنجی فرانسوا » ، « شارلکن » ك جسیم اوردولرینی بوتون حرص وانتقامیله پریشان ایتمك ، آنلردن حقیقی بر انتقام آلمق ایچون قانونینك سلاح مظفریتنه التجا ایله‌دیکی زمان ، « سلیمان قانونی » مظفر اوردولریله ماجارستانك واسع صحرالرنده دولاشیور ، طونه‌نك بی آرام دالغالری اوزرینه قورولان کوپریلردن متمادیاً نقلیات اجرا ایدیلیوردی . « سلیمان قانونی » استانبولده مدبدب سرایلر ایچنده اتخاذ ایله‌دیکی تدابیر سیاسیه ، مزراق باریلنیلری ، بایراق تموجلری آراسنده ، سیار بر کاشانهٔ ظفر تشکیل ایدن چادرلر ایچنده‌ده دوام ایدییوردی . بر کون « بودین » ده سمت قوماندانلری و مظفر اوردوسی ایله یکی بر سلسلهٔ ظفرك ترتیبات اولیه‌سی ایله مشغول اولدیغی صیرالرده ، « برنجی فرانسوا » طرفندن مرخص صفتیله کوندریلن « پولونه‌لی » ی حضورینه قبول ایتمش ، « برنجی فرانسوا » نك حرص انتقام ایله مشبوع رجا و استرحاماتنی بر وقار مردانه ایله دیکله‌مشدی . « برنجی فرانسوا » بو استرحامنده « سلیمان قانونی » اوردولرینك قوت و بسالتندن استمداد ایدییور ، مانش دکزنده غیر قابل غلبه ، فائقیت مکمله‌یی حائز بر قوت تشکیل ایدن « شارلکن » ایله « سکزنجی هانری » دوننماسینه قارشی بر قوت وجوده کتیرمك آرزو ایلیوردی . « برنجی فرانسوا » بو قوتی وجوده کتیرمکه موفق اولدیغی آندن اعتباراً ، بحراً بر فائقیت کسب ایده‌جك ، بحر محیط اطلاسیده غائب ایله‌دیکی حاکمیت بحریه‌یی ، بحر سفیدده مظفر ، سطوتلی بر دوننما ایله وجوده کتیره‌جکدی .

« سلیمان قانونی » ، « برنجی فرانسوا » نك بوتون دسائسنه واقفدی . اونده ، قوتنه اعتماد ایتمکدن متولد اولان بر جسارت فکریه ، بر لاقیدی

فوق‌العاده موجوددی که، قوته عائد خصوصاتده ذره‌قدر تردد کوسترمیوردی. دول سائره‌یه قارشی تعقیب ایلدیکی حمایه پولتیقه‌سنده هپ ضعیف اولان جهتی التزام ایدییوردی. بو پولتیقه‌ده اویله بر صفوت، عثمانلیلرده مخصوص اویله بر خالصت ابراز ایدییوردی که، تحت حمایه‌سنه آلدیغی حکومتك هیچ بر خطاسنی نظر دقته آلمایور. آنی کندی سیاستنه ایراث مضرت ایتمیه‌جك بر صورتده حمایه ایتمکدن خالی قالمیوردی.

«سلیمان قانونی» بو مسلکده ختام عمرینه قدر دوام ایتمش، «فرانسوا»نك خصمی «شارلکن» عثمانلیلرله تأسیس مناسبات ایچون موسیو «سه‌یدره»ی «سلیمان قانونی»نك آستان سلاطین پناهنه کوندردیکی زمان «مهابت مظفری» سو صورتله جواب ویرمشدی:

— «شارلکن» بنمله عقد مصافات ایتمك ایستیورسه، شونی قطعیاً خاطرندن چیقارماسین که، «فرانسوا قرال» بنم الك برنجی دوستمدر؛ بناءً علیه اولا آندن غصب ایتدیکی یرلری ویرملی، زورله آلدیغی پاره‌لری اعاده ایتمه‌لیدر. آرامزده تأیید مخالصت ایچون آنجاق او زمان مذاکره ایده‌بیلیرز؛ آندن اول، ممکن دکل برشی اولاماز. چونکه ایمپراطور، «فرانسوا»یه قارشی پك بیوك شدتلر کوسترمشدر!

«سلیمان قانونی» بو فکرنده جداً ثبات ایتمش، «برنجی فرانسوا»یه معاونت ایلمکی قطعیاً دریغ ایتمه‌مشدی: حتی قپودان دریا «خیرالدین پاشا»یه لازم کلن امرلر ویرلمش، دونانما کلیبولیدن حرکت ایچون ترتیبات ایله مشغول اولمغه باشلامشدی. «سلیمان قانونی» «فرانسوا»نك سفیری «پولن»، «تأمینات قطعیه اعطا ایدییور، «فرانسوا»یه کوندردیکی نامهٔ مخصوصده: «مرخص مخصوصلك بولندیغی رجا واسترحاماتی نزد شاهانه‌مزده قبول بیورلمغله هر درلو لوازم و مهماتی حامل اولان سطوتلی دونانمامزی معاونته مأمور ایلهدم.
قپودان دریا خیرالدین پاشایه امر مخصوص ارسال ایدرك اوامر

وتعلیماتمکی دیکله‌مه‌سنی و دشمنلریکی محو و پریشان ایده‌جك تدابیر اتخاذ ایله‌مه‌سنی فرمان بویوردم. » طرزنده بیان معلومات ایله‌دکدن صوکرا ، شو سطرلری علاوه ایدییوردی : « دقت ایت که خصمك بنمه سنی اغفال ایتمه‌سین . چونکه او ، کندیسی ایله متمادیاً حرب ایله‌مکه عزم قطعی حاصل ایتمش کورمزسه ، هیچ بر زمان سنکله عقد مصالحه ایتمك آرزو ایتمز ! »

« خیرالدین پاشا » امر پادشاهی‌یی آلیر آلماز « نیسان » ك لطیف بر کوننده « چناق قلعه » دن حرکت ایدییوردی . عثمانلیلرك سطوت جهانکیرانه‌سنی بحر سفیدك بی‌پایان ماویلکلری ایچنده کوسته‌ره‌جك ، « نیس » ساحللرنده « طولون » کورفزلرنده ارائهٔ مهابت ایده‌جك اولان بو دونانما ، یوز اون چکدیری ، قرق قالیون ، قرق ماونه‌دن عبارت بولونیوردی . « خیرالدین پاشا » نك طبع شدیدی ایله متناسب بر سرعت فوق‌العاده ایله حرکت ایدن دونانما ، هدف حرکاتنه وصول ایچون سرعتله قطع مراحل ایدییور ، آز بر زمان صوکرا « مسینا » بوغازینك مست وراکد صولرنده ، « رهجیو » نك ماوی افقلره دوغرو امتداد ایدن زرین ساحللری قارشیسنده لنکر انداز اولیوردی . دونانمانك هدف حرکاتی « مارسیلیا » شهری ایدی . دونانما ، « رهجیو » ده صو آلمق ایچون توقف ایتمشدی . فقط اهالی بوکا راضی اولمادقلرندن ، عثمانلی دونانماسنك ورودینی خبر آلیر آلماز فرار ایتمشلر ، شهرده « رهجیو » شاتوسنی مدافعه ایده‌جك آلتمش کشیدن باشقا بر قوت براقمامشلردی . عثمانلی عسکری صو آلمق ایچون قره‌یه چیقدقلری حالده « رهجیو » قلعه‌سی قوماندانی « دیه‌غو غائه‌طانو » ، آنی بر تعرضه دوچار اولمقدن قورقمش ، عثمانلی عسکرلری اوزرینه مدهش بر آتش اجرا ایله‌مشدی . « غائه‌طانو » نك بو حرکتی کندیسی ایچون بیوك بر فلاکت اولمشدی : « خیرالدین پاشا » بو وقعه‌یی خبر آلیر آلماز درحال طوپلری ساحله چیقارمش ، « رهجیو » قلعه‌سنی متمادیاً آتشه طوته‌رق نهایت فتحنه موفق اولمشدر .

عثمانلی دوناغماسی « رجیو » صولرندن مفارقت ایتدکدن صوکرا « روما » ساحللرینه دوغرو حرکت ایدییوردی . دوناغما « راچیو » ، « پورطو دانچیو » ، « جیویتاوه کیان » ساحللرنده شانلی سنجاقلریله عرض اندام ایتدیکی زمان « روما » ده عظیم بر خوف و دهشت حکمفرما اولیور ، اهالی « متأثر و پریشان ، طاغلره التجا ایدییوردی . اوچ آیدن بری انکلیز دکزلر اورته‌سنده طولاشان بو سفائن ظفر ، « آلپ » آطه‌سنك شمالنده « نیوم نیوه » ساحللرینه قدر کلدیکی حالده هیچ بر قصبه‌یه تجاوز ایتمه‌مش ، کذرکاه سطوتی اوزرنده هیچ بر اثر خسار براقمامشدی . ایتالیانلر « آنلره » امین و مطمئن « ارزاق کتیرییورلر ، پاره‌لرینی دائما پشین آلیورلر . عثمانلیلردن هیچ بر ضرر کورمیورلردی .

« خیرالدین پاشا » دوناغماسی طبل و کوس آوازه‌سیله « مارسیلیا » کورفزینه داخل اولدیغی اثناده بوتون اهالی ساحللره قوشیور ، مارسیلیا کورفزینك شعاع شمسه قارشی پارلایان ماوی صولری اوستنده مستانه تموج ایدن عثمانلی سنجاقلرینی تماشا ایدییورلردی . عثمانلی دوناغماسی اوزاقدن کورونور کورونمز لیمانده عظیم بر فعالیت حصوله کلمش ، « فرانسوا دو بوربون » قوماندانسنده بولونان فرانسز دوناغماسی ، عثمانلی دوناغماسنی استقبال ایچون فوق العاده تدارکات اجرا ایله‌مشدی . تموزك طراوتدار ، لطیف بر کوننده « مارسیلیا » لیماننده عرض اندام ایدن عثمانلی دوناغماسی ، تاریخده مثلی سبق ایتمه‌مش بر شطارت فوق العاده ایله استقبال ایدیلیوردی . عثمانلی بایراقلرینك زلمك کلکونی اوزاقلرده مشاهده اولونور اولونماز ، فرانسز بحریه‌سی مسرت و شطارت آوازه‌لریله بو محتشم دوناغمایی استقبال ایدییور ، فرانسز بایراقلری باربارو‌سك کذارش سطوت و قهرمانیسی اوکنده تیتره‌یه تیتره‌یه دیره‌کلر اوزرنده اینییور ، چیقیوردی . فقط « باربارو‌س » بو بی فائده مراسم و احتراماته قطعیا اهمیت ویرمیوردی ...

احمد رفیق

نه‌یه کوره وظیفه

وظیفه‌نه ؟ کوکدن اینن برسسدر :
صویدن کلن طویغولره معکسدر !
بن عسکرم ، اواوسته‌ده قوماندان ؛
باش اکرم هر امرینه ، صورمه‌دن .

کوزلرمی قاپارم ،
وظیفه‌می یاپارم !

حکمتنی صورمه‌م ، اینجه‌ألمه‌م ؛
آمردر ، اوکا قارشی کلمه‌م .
حقلغنه ایلمه‌مشم قناعت ،
بندن اوکا قیدسز ، شرطسز اطاعت .

کوزلرمی قاپارم ،
وظیفه‌می یاپارم !

نه حقم ، منفعتم ، آرزوم یوق ...
وظیفه‌م وار ، باشقا شیئه لزوم یوق .
عقلم ، کوکلم دوشونمزلر ، طویارلر ؛
اوندن کلن بویروقلره اویارلر .

کوزلرمی قاپارم ،
وظیفه‌می یاپارم !

واردیمزدم بودنیانك اوته‌سی ،
اولماسه‌یدی وظیفه‌نك کوسی ..
بو سس مطلق ماورادن کلیور ،
حق نره‌ده‌یسه تا اورادن کلیور .

کوزلرمی قاپارم ،
وظیفه‌می یاپارم !

ضیا کوك آلپ

آلمان طلبه‌سنك شرقیلری

[جبال وتلالنده لایموت میشه آغاجلری ظفر اکلیللری کبی پارلایان خنده‌ناك مملکتی ، طربفزا تپه‌لری آلتون تللی شعاع شمسك تأثیریله پاریلدایان یشیللکلره مستغرق واسع اولکه‌یی بیلیرمیسك ؟

أوت بیلیرم ، آلمانلرك وطنیدر . . .

یالان نه‌در بیلنمه‌ین ، انسانك سوزی حقیقت دیه تلقی اولونان کوزل مملکتی ، بوتون مشاق ومزاحم حیاتیه‌نك صمیمی عشق ومحبتك تأثیریله زائل اولدیغی جنت کبی اولکه‌یی بیلیرمیسك ؟

أوت بیلیرم ، آلمانلرك وطنیدر ....

ناموس واستقامتك ملجائی ، صلابت دینیه‌نك مرکزی اولان مملکتی ، طاتلی سسیله اهل فضیلته مثوبات جلیله وعد ایدن اعتقاد دیننك سلطنت سوردیکی کوزل اولکه‌یی بیلیرمیسك ؟

أوت بیلیرم ، آلمانلرك وطنیدر ...

أوت شان وشرف سنکدر ، ای وطن . کرهٔ ارضده ، اك ممتازیی سن تشکیل ایدرسك . جهانقیمت حریتك اك زیاده جلوه‌نمای مباهات اولدیغی یر سنك سینهٔ شفقتکدر . . .

أوت ، عهد وقسم ایدرزکه بوتون هویت روحیه‌مزله ، بوتون قلبمزله سنی سوه‌جکز ؛ بوتون حیاتمزده سکا لایق ، سنك تاریخکه شرفبخش اولمقدن باشقا هیچ بر غایه تعقیب اتمیه‌جکز .]

*
* *

[ای وطنم ! اولنجه‌یه قدر سکا قارشی عشق ومحبتمده صادق و وفادار قاله‌جغمه ایشته یمین ایدیورم . بوتون مالمی ، موجودیتمی ، حتی حیاتمی آل ، هپ سنکدر ، یالکز سوزله ، شرفی ایله دکل ، اك مشکل زمانلرکده ، محاربه‌نك اك قزغین دقیقه‌لرنده سوغوق آتش محبتمی اثبات اتمکه حاضرم .

کرك شنلك وكرك ماتم كونلرنده سنك دوستلرك بنمكيلر اولاجقدر. عمرم دوردقجه سنك دشمنلرك بنمكيلر اولاجقدر. چونكه سنكله اتفاقم زوال ناپذيردر.
يكانه مدار تسليم ، اك بويوك مدار سعادتم سنسك .
ايشته يمين ايديورم ، اى وطنم، مال وجانم سنكدر، اولنجه‌يه قدر سكا صادق قالاجغم .]

[ايشته مايس آيى كلدى. آغاجلر بهارلره مستغرق . سياه اديشه‌لر ايچنده كوشهٔ استراحتده قالمق ايسته‌ينلره واى ! فكرم ، روحم قبهٔ سما آلتنده اوزاقلره دوغرو حركت ايدمن بولوطلرى تعقيب ايديور . عالم مجهوليتك بى پايان قارانلقلرينك ايچنه دالمق ايسته‌رم. يكانه امل بودر .
اى سوكيلى بابام ! اى شفقتلى آنام ! سزى اللهك حمايه‌سنه توديع ايديورم. اوزاقلره ، اوزاقلره دوغرو رحىو اولورم . بنم قطع ايده‌جكم نه قدر يوللر ، هنوز طاتماديغم نه قدر شرابلر واردر !
ايشته يوله چيقيورم . بكا كونشك فرحفزا شعاعى رفاقت ايديور ، ايشته دلربا طاغلرى آتلايورم ، ساكن واديلرى قطع ايديورم. صولرك طاتلى طاتلى زمزمه‌لرى . آغاجلرك طرب آور شاقيديسى قلبمى تنشيط ايديور ، نغمه‌لرم طبيعتك متلون ترنملرينه قاريشيور .
ايشته آقشام اولدى. اورتالغه قارانلق باصدى . يولده خار يوقسه ماوى سمانك قبه‌سى آلتنده اويوياجغم. يلديزلر بكا بكجيلك ايده‌جك ، روزكار بكا غنچه‌لرك بوسه‌لرينى كتيره‌جك . كون آچيلدى‌دن شفقك بر بوسه‌سيله اويانوب قالقاجغم . يولجيلق ! يولجيلق ! حر وسربست متعلمك الك دهرين املى . كوكده حيات نفحه‌لرى چاريور، اى عالم مجهوليت ! نيچون بوقدر كوزه‌لى ، نيچون بوقدر جاذبه‌دارسك ؟]

آناطولی

کنجلکه

یورویوردم : آغلایوردی ایرماقلر ؛
یورویوردم : دوشویوردی یاپراقلر ؛
یورویوردم : صارارمشدی یایلالر ؛
یورویوردم : اکیلمشدی تارلالر .
بن سنی دوغدم ،

دونوب باقدم : بر قادین ؛

کوزلر دونوك ، قاشلر چاتیق ، یوز آرغین ؛
دریلری چاتلاق ، باغری قاب قارا ؛
صاغ ألنك ناصیرنده بر یارا ؛
باشنده بر اسکی پوسکی پشته‌مال ؛
قولتوغنده بر یامالی بوش چووال !..

« — نه او باجی ؟

— اوت ییورز ، تولاجق !..
— تارلاڭ یوقمی ؟
— نه اوکوز وار ، نه طوپراق ..
بوکونه‌دك ایرغاد کبی دیدیندم ؛
چیفته کیتدم ؛ اکین بیچدم ؛ چکیندم .
بوندن صوڭرا ..
— قوجه‌ڭ نرده ؟
— بن طولم ؟
قوجه‌م شهید .. بر ننه‌م وار ، بر اوغلم .

— صویك ، صویك ؟
— اونلر دخی هپ یوقسول !
آه افندی ، بزه قارشی استانبول
نه‌دن بویله برسرت ، یالچین طاش کبی ؟
طشره‌لرك حیوانلقمی نصیبی ؟ ..

* * *

خایر ، خایر ، بو نصیبی آلمق ایچون طوغمادك .
اونك ایچون طوغدك که سن قادینلغك حقیله
اوجاغکك قارشیسنده سعادته ایره‌سك ؛
کوکسکی قابارتدیران آنه‌لکك عشقیله
اولادکه سودك کبی پاك دویغولر ویره‌سك ؛
سن بر عزیز یولداشسك :
سنك سسك حیات ایچون دوکوشمکه قوشدورور ؛
سنك سوکیك وطن ایچون فداکارلق اوکره‌تیر ؛
سنك یوزك انسان ایچون بر مرحمت طویورور .
سنك ایله انسان اوغلی یریوزینی شنله‌تیر ! ..

* * *

ای مبارك آناطولی طوپراغی !
هانی سنك بختیارلق حقوقك ،
حردوشونجه‌ك ، ملی دویغوك ، قانونك ؟
هانی سنك یکی روحلی چوجوغك ؟
سوکیك ، نشئه‌ك ، چالشك ، تورکوك ، اویونك !
ای دردلیلر یاتاغی !
نه وقته‌دك کنجلککه حقارت ،
بو آیریلق ، بو کوز یاشی ، بو اولوم ؟ ..
بو سرت ده‌میر ، بو آغیر یوك ، بوظلم ؟

*

یازیق ، سکا آغلامایان شعره ؛
یازیق ، سکا تتره‌مه‌ین وجدانه ؛
یازیق ، سکا اوزانمایان اللره ؟
یازیق ، سنی قورتارمایان انسانه ! ..

*
* *

ای وطنك باغری یانیق بوجاغی !
هانی سنك برکتلی حصادك ،
یشیل یوردك ، مسعود چفتلیك ، شن چیفتجیك ؟
هانی سنك مدنیت حیاتك ،
یولك ، کوپروك ، قازماك ، ایکنه‌ك ، چکیجك ؟
ای تورکلکك اوتاغی !

نه وقته‌دك بو آجیقلی سفالت ،
بو ویرانلق ، بو ایکلتی ، بو قایغو ؟
نه وقته‌دك بو اوغورسز جهالت ،
بو تعصب ، بو کوره‌نك ، بو اویقو ؟

*
* *

یازیق ، سکا آغلامایان شعره ؛
یازیق ، سکا تیتره‌مه‌ین وجدانه ،
یازیق ، سکا اوزانمایان اللره ؛
یازیق ، سنی قورتارمایان انسانه ! ...

محمد امین [تورك سازی]

تبدیل هوا

نه وقت مستعجل بر کاغد چیقارمغه مجبور اولسه‌م ، زواللی بر طفل

بادیه‌نك غربتزده خیال محتضری کوزمك اوکنه
کلیر. برایکی سنه اولیور ؛ بر کون ، بیتیروب
کیدمك اوزره استعجال ایتدیکم اوراق آراسنده
بر تبدیل هوا کاغدی دقتمی جلب ایتمشدی .
مسوده‌سی ایچون هیئت‌ده لزوم کورلمادیکی جهته
ملفوفلرندن برینه شویله بر کوز کزدیردم ؛
صوکرا ، بر اقاماپارق هپسنی اوقودم .
ابتدا مکتب طبیبینك بر راپورندن باشلایوردی .
بصره‌لی بر چوجوغك « سل الرئه » علتنه دوچار اولماسنه و خسته‌لغنی سرعتله
سیرینی اجرا ایتمکده بولونماسنه مبنی « تبدیل هوا » ایچون « بر آن اول »
مملکتنه اعزامی » لزومندن بحث اولونیوردی . صوکرا بو اساس اوزرینه
بر تأنی جدیتپروانه ایله آیلرجه سورن بر طاقم مخابره باشلامش ، حواله‌لر ،
درکنارلر ، باشقه راپورلر ، تذکره‌لر یازلمش ، مخابرات جریان ایتمشدی .
اك نهایت ، حل اولونامایان بر نقطه قالیوردی : خرجراه ! خسته‌نك بصره‌یه
قدر اولان خرجراهنك هانکی بودجه‌دن تسویه ایدیله‌جکی ، نره‌دن
قارشیلق بولوناجغی تعیین ایدیلمك ایچون بوتون بو اوراق دائره‌دن دائره‌یه
دولاشیوردی . وشیمدی ، یورغون ، نومید بر حالده یازیخانه‌مك اوزرنده
دیکله‌نن بو اوراق ایچنده ، طفل بادیه‌نك بر آن اول مملکتنه اعزامی
لزومندن بحث ایدن طبیب راپورلری الدن اله کزدکجه صارارمش ، حالبوکه
کندیلریله برلکده او لزوم مبرم زواله یوز طوتمش . آرتق اهمیتدن
دوشمشدی . یالکز ، خسته‌لغك سرعتله سیرینی اجرا ایتدیکنی کوسته‌رن

سطرلر آجی بر معنا ، عنیف بر وضوح کسب ایده‌رك بوغوق بر فریاد ایله روحی طیرمالایوردی. بو عذاب الیم ایچنده بیچاره چوجوغی تخیلدن کندیمی منع ایده‌میوردم. اوشیمدی. مکتب خسته‌خانه‌سنك دمیرقادیولاسی اوزرنده، بیاض بادانالی چیپلاق دیوارلر آراسنده، ئولدوروجی او کموروجیلرك قهر حیات سوزیله ایکله‌یه‌رك ، صارصیلارق ، سرعتله سیرینی اجرا ایدن خسته‌لغك تأثیریله هر کون بر پارچا داها أریبه‌رك ، صولارق اوراده ثمات ایله اوغراشیوردی .

زاواللی خسته ، بعضاً بایغین برحالده یاتارکن قارشیکی دیواره منعطف قالان کوزلرکده بر لمعهٔ تحسر کورولیور . نه دوشونیورسك : سنه‌لردن بری آرقاده براقدیغك بادیه‌نك او خونین غروبلرینی، صاف مهتابلرینی، او یشیل خورمالقلرینی ، او پایانسز قوم تحرلرینی‌می تخطر ایدییورسك ؟ اوراده سوکیلی بر پدرك، مشفق بر والده‌ك ، معزز همشیره‌لرك، قارده‌شلرك، ده‌وه‌لرك . قیصراقلرك واردی ، ده‌کلمی ؟ احتمال‌که بونلرك هیچ بریسی ده‌کل . احتمال‌که ساده‌جه او سربست سمالر ، او سربست افقلر ، او سربست حیاتلر ایچون متحسر اولیورسك . احتمال‌که سنی مدنیتك بو قالدیریملی - سوقاقلری ، بو یوکسك دیوارلری صیقیور ، بوغیور ؛ فقط ، بر آز داها جسارت ؛ بر آز داها متانت ... ایشته اوفاق بر مشکل قالدی. اوده یاقینده بیته‌جك ، آرتق بادیه‌که قاووشاجقسك ...

فی‌الحقیقه ، ناقابل حل کبی کورونن خرجراه مسئله‌سی‌ده بر کره داها مخابره‌دن صوکرا تسویه ایدیلدی . آرتق هیچ بر مانع قالمامشدی. نهایت، بیچاره، مملکتنه قاووشاجق ، کیم‌بیلیر بلکه بوراده یکی بر حیات بولاجقدی. کاغدلرك آرقاسنی براقایوردم. مستعجلاً ألدن چیقارمق ایچون اوغراشدم. یازیلوب امضالاندی ، اوراقه تسلیم ایدیلدی. ممنونیتله بر نفس آلارق صوفایه چیقدم . بو ایشی تعقیب ایچون اولجه بر قاچ کره کلوب کیتمش اولان مکتبك مبصری ، اوراده، ألنده معاش سندی اولدیغی حالده، بوسنده

دائر اهمیتلی بر بحثه کیریشمش کبی بر قاچ کیشی ایله برابر قونوشیوردی .

درحال یاننه یاقلاشارق :

— خسته ناصل اولدی ، دیدم ؛ کاغدی شیمدی چیقدی ، آرتق مملکتنه کیدییور .

مخاطبم ، معاش مسئله‌سنه عائد محاوره‌یی کسمکه راضی اولامایارق ، ایکی لاقیردی آراسنده ، جان صیقینتیسیله ، باشندن صاوارجه‌سنه جواب ویردی :

— ها ، دیدی ، اونی بوکون کومدك .

حسین جاهد

حسین جاهد بك . — ۱۲۹۱ ده قره‌سیده دوغان حسین جاهد بك اصلاً استانبوللیدر . پدری طشره مأموریتلرنده دولاشدیغی ایچون جاهد بکك چوجوقلغی روم ایلیده کچمش ، استانبولده اعدادی تحصیلنی بیتیردکدن صوکرا مکتب ملکیه‌یه کیرمش ، ۳۱۲ ده اورادن شهادتنامه آلمشدر . حسین جاهد بکك ادبیاته انتسابی داها مکتب صیرالرندن باشلار : ملکیه‌نك صوك صنفنده آرقاداشلریله برلکده « مکتب » اسمنده بر رساله چیقاران جاهد بك ، اکمال تحصیلدن صوکرا ، اوزمان فکرت بکك ریاست تحریریه‌سی آلتنده چیقان « ثروت فنون » ه کوجوك تجارب قلمیه وکوجوك حکایه‌لر یازمغه باشلادی .

جاهد بك اصل شهرتنی ادبی مناقشه‌لرله قازانمشدر . خالد ضیا ، جناب وفکرت ایله تأسس ایده‌ن یکی ادبیاتك اك شدتلی مدافعی ، اسکیلرك مهاجماتنه قارشی اك شدت وحرارتله چارپیشان او اولمشدر . بومناقشه‌لرك برقسمی مؤخراً « غاوغالرم » عنوانیله نشر ایدلدی . حکمت بدایعه ، اجتماعیاته دائر پراکنده برچوق مقاله‌لر ترجمه ونشر ایده‌ن جاهد بکك « خیال ایچنده » عنوانلی بر بیوك حکایه‌سی و « حیات مخیل » ، « حیات حقیقیه صحنه‌لری » نامیله ده ایکی جلد مجموعهٔ حکایاتی واردر . لسانده ساده‌لکك اك حرارتلی مدافعلرندن بری اولان جاهد بك ، استبداد دورنده انکلتره‌ده اکری بر حیات اویاندیرمق ایسته‌ینلرك اك چالیشقانلرندندی . اعلان حریتدن صوکرا « طنین » ك باشنه کچه‌رك سیاسیات عالمنده‌ده قدرت مبارزه کارانه‌سنی کوسترن جاهد بك ، الیوم استانبول مبعوثیدر . فقط اونك علم وادبیات ساحه‌سندن چکیلمه‌سیله ، مملکت ، بو ساحه‌ده پك نادر یتیشن مستعد ذکالردن برینی غائب ایتمش اولدی .

جنك وظفر شعرلرى

قلنجك عصيانى

١

دامارلرمده ساكن وخاموش سيرايدەن قان بردن بره عصيان ايتدى وهايقيردى : « بو مذلت آرتق يتر ! بن آرتق بو مقهوريته تحمل ايتمم ! بن بوندن صوكرا سنك عاجز ، قورقاق ، كندى عشقيله دولو وجودكه فيض و حرارت ويرمم ! بى سكا بويوك فتحلر ، هيچ برشى اوكنده قورقو بيلميه‌رك پارلاق ظفرلر قازانان اولو بابالرك ميراث براقدى . اونلرك دامارلرنده دائما مغرور ، وظفر حرص وحماسيله قايناەرق آقدم ؛ ودائما قوصوه‌نك ، نيكبولى‌نك ، وارنه‌نك ، چالديرانك ، مهاچك ، خاچ اووالرنك ، پروتك ، دشمنه واسع برمزار وكندم ايچون برشانلى غالبيت تختەسى اولان طوپراقلرى اوستنه دوكلدم . هيهات !! ايشته عصرلردن برى او مسعود ، محتشم زمانلرك حسرتيله معذبم ! ايشته عصرلردن برى بن ، اجدادىكك شرفلرتى ، سنك دامارلركده محبوس قالدم . سن بكا هيچ كون كوسترمدك ! بن اصلى ، جوانمرد وقوتلى ايدم . سنده شيمدى جيليز ، ضعيف اولدم . بربرى آرقەسى صيرا صايسز هزيمتلر كه . اوبر آغاجه ياقيشان دالك وسكينلكه نه سقوطه سبب اولان ، بنى قوروتان سنسك ، سفيل ! اكر سن ، بكا سرمدى بر غرور وافتخار ويرەن تورك نامنى طاشيامه ايدك ، شو عصيان آننده درحال بنكه محروم ايدەر ، برثانيه ايچنده بوتون غيرتك قالمقك بوتون كنديكه‌ئك پرستشكه ، بوتون اومرداره اواعتراف اووغار شبار كله ، سنى أولدورردم ! فقط مادامكه هنوز سن او بيوك ، او شانلى آدى طاشيورسك ، هرشيئه رغماً سندن اميدوارم . بن ظفر ايسترم ، ظفر !

عظیم گناهلریکزك کفارتنی ویرمك ، بکا کندیکی عفو ایتدیرمك ایچون چابوق سلاحلانمالی ، دشمنه دوغرو قوشمالی ! ایشته سکا صوك اخطارم : بکا حیثیتمی اعاده ایت ، بنی ظفر یوله آقیت ! گیت ، مظفر اول ، یاخود سفیل ، گبر ! »

٢

امان یاربی ! آز قالسین دلی اولیوردم ! شکارینی غاغاسیله باشدن طوتەرق یره دوران برییرتیجی قوش کبی عاصی قانم بینمه صالدیردی . و بنی تاباشمدن آیاقلرمه قدر بر قاصیرغه نوت وشدتیله صارصدی . المه تفنکمی آلدم ، دیشاری یه فیرلادم ، ایچمده صانکه بر آتش اوجاغی وارمش کبی هر ذرەم یانیوردی ، هر یرمده حما نوبتی واردی . قیزغین قان صانکه وجودمی بر جهنم یاپمشدی ....

آزغین بر آت کبی قیرلرده قوشەرق ، هرمانعەدن آتلایەرق یول آلمغه باشلادم . چولده صوصادم . آدم یاقیجی گونش آلتنده ناصل متمادیاً : « صو! صو! » دیه باغیریرسه ، بنده قانمك آلتی ایچنده یانەرق : « ظفر! ظفر ! » دیه هایقیریوردم . آیاقلرم پاتلادی ، بلم ایکی قات اولدی ، آیاقلرم شیشدی . بن دورمادم ، اوتورمادم ، متصل قوشدم ، یول آلدم . نهایت قارشیمده اردوکاه گوروندی ، صوك بر جهد وغیرتله آقشام اولمەدن اورایه واردم . نوبتچیلر بنی گورنجه بردن بره « عجبا دلی می ؟ » دیه قورقدیلر ، « خیر ، بن دلی دکلم . بنی قوماندانه گوتوریکز ! » دیدم ؛ قوماندان گورنجه وقارلی بر سسله : « اولاد نه ایسترسك ! » دیه صوردی ، اوزمان صولمش ، پاتلامش دوداقلرمدن عینی صیحه فیرلادی : « ظفر ! ظفر ! »

ایرتسی صباح شفقله برابر ایکی ساعت اوتەده کی بر موقوف استحکامه هجوم امری ویریلدی . آرقاداشلرك اوکنه بن گچدم ؛ ینه آزغین بر آت کبی

قوشمغه باشلادم . هر دقیقه بکا عصردن داها اوزون کوروندی. دشمنك بولوندیغی یرك قارشیسنه کلنجه ، آرقاداشلر یردن یره دوردیلر ؛ استحکام غایت دیك وصارپ برتپه‌نك اوستنده ایدی . قوماندانمز آیاق اوستنده اوته‌کی ضابطلرله نه یاپه‌جقلرینی دوشونور ، استشاره ایده‌رلرکن ، بن کندم کبی بر قاچ آرقاداشمله طیرمانمغه باشلادق . آرقه‌مزدن بیکباشیمزك سسنی دویدق : « اولادلر ! کیتمیك ، سزی بویله یوق یره ئولدورتمه‌م ! » فقط بوامر قولاغمه کیرمه‌دی ، چونکه بینمده بیکباشیمدن داها بویوك ، داها حاکم ، داها قوتلی بر قوماندان باغیرییوردی : « ظفر ! ظفر ! »

ظفر ، ظفر ! پاتلامش دوداقلرم بو صیحه‌یی هپ اسکی شدتله تکرار ایدییوردی ؛ شیشن باجاقلرم ینه اسکیسی کبی عزم وجرأتله هر مانعه‌دن آتلایور وایلرلیوردی . چوق کچمه‌دن دشمن آتش یاغدیرمغه باشلادی ، اوکمده‌ویانمده ایلر[illegible]داشملك یره سریلدیکینی ، شویله برلحظه‌ده کوزاوجیله فرق ایده‌بیلدم ؛ بن متصل طیرمانیوردم . آنسزین آرقه‌مدن برمهیب وعلوی : « الله الله ! » صداسی ایشیدیلدی ، بزمکیلرك آرقه‌مزدن کلدیکنی آکلادم . اونلر بکا یاقلاشدیلر ، فقط یینه بن اوکده ایدم . استحکامه پك آز بر یر قالمشدی . بیکباشیمز کوز ، اوکك سسیله کوکره‌ر کبی هایقیردی : « هایدی . اولادلرم ، دیکلم شورایه آل بایراغی ! » بر دقیقه صوکرا بوغاز بوغازه کلدك . قارشیمده کیلرك اوسته یارالانمش بر آرسلان کبی آتیلدم ، برقاچنی یره سردم . صوکرا بیلمم ناصل اولدی ، کندم ده اونلر کبی یره دوشدم ....

کندیمی طوپلانمغه ، نه اولدیغنی آکلامغه چالیشیرکن بوریزنلر استحکامك بزم الیزه کچدیکنی مژده‌لیه‌دی . تکبیر وتهلیل سسی هر طرفی دولدیردی . آل بایراغك کوزل برغیرتکه آغیر آغیر استحکامك اوستنه یوکسه‌لدیکنی

کوردم . چیلغین بر سوـیج ایچنده اللرمی شقـاقلرمه کوتورنجه ، بوتون
پارماقلرم قانه بویاندی ، آڭلادم که اوراده بر یارا وار. یارایی یوقلادم ،
ایی بوبوجکدی ، فقط اوقدر قانامیوردی ، قان صـانکه اورادن چیقمق
ایسته‌میوردی . بو سـفر بن قیزدم ، بو سفر بن عصیان ایتدم ، بوسفر بن
هایقیردم : « ای سرت ، مرحمتسز ، عاصی قان ! نه ایچون آقمازسك ،
ایشته کناهلرمڭ کفـا تنی ویردم ، ایشته کندمی سـکا عفو ایتدیرمك
ایچون بوغاز بوغازه حارپیشدم ، ایشته کبرمه‌دن ظفره مظهر اولدم ! خالا
آرزوك یرینه کلمه‌دیمی ؟ بنی ظفر یولنده دوك ، دییوردك .... ایشته سـکا
پارلاق بر ظفر : آرتق دورمه آق ! »

سرت ، مرحمتسز ، عاصی قان ینـه اسـکی تهورله ، اسکی شـدتله
هایقیردی :« خایر ، بن بوراده دوکولم ! خایر ، بوتون دشمنلرك قهرایدیلدیکی
نیکبولی‌ده ، موسقوف حارینك ازیلدیکی پروتده غرور واحتشـامله آقان
قان ، بورایی ، بو کوچوك .. غا میدانك طوپراغنی ایصلاتمغه تنزل ایتمز . بن
بویوك ظفرلر کوردم ، ینه بویوك ظفرلر ایسترم . بکا لایق اولان غالبیت ،
سنك شو بر آووچ موسقوفه غلبه‌ك دکل ، باطومده ، تفلیسده ، سویشده ،
قاهره‌ده ، سـلانیکده ، یانیـه‌ده یوز بیکلرجه دشمن قارشیسنده احراز
ایده‌جکك مظفریتدر . بکا حیثیتمی اعاده ایتملك ، بنی شاد و مست آقیتمق
ایسترسه‌ك قالق ، یاراکی آووجکه قاپا ، دشمنه قارشی چیق . ایشته سـکا
صوك اخطارم : « ثبت ، بکا یاقیشه‌جق ، بنم شاهد اولدیغم نیکبولی وپروتله
برابر یاد ایدیله‌جك ... بویوك ، قطعی ظفرله مظفر اول ، یاخود
سفیل ، تکبر ! »

محمد علی توفیق

تسلى

— شهيد طياره‌جيلرمزڭ آنه‌لرينه —

ننه‌لر . ننه‌لر طوپلانڭ ، كلڭ :
يكيت اولادلرڭ دوكونلرى وار !
آق بشلى ملكلر اولمشلر كلين ،
كوچيور جنته ، باقڭ آنالر .

دورن كوكلرده‌كى كورونمز سازلر
چاليور نه كوزل دوكون هواسى .
ياغيور چيچكلر ، نازلر ، نيازلر ،
بويله‌جه قاوشور اركك سوداسى .

صحرالر اچنه بورونمش كونش ،
يوجه طاغ باشلرى طاقمش آلتون تاج .
هر سيليز آيرمش كنديسنه بر اش ،
قالمامش چيچكسز ، قورو بر آغاج .

قايالر كيينمش قارده‌ك بياضلر ،
ساحللر صدفدن كمر قوشانمش .
اوولرده ياتمش حرمنلر ، سازلر ،
دكيزلر كوپورمش ، نهرلر قوشانمش .

شهيدلر يوانى سوسله‌مش كللر ،
نثلر صاچيور چاغلايان صولر .
اوتيور هر ياندن نازلى بلبللر ،
جاملقده ديزيلمش ، شترين آهولر .

ديكليور سودالى دليقانليلر
شو چول دلبرينڭ موال سسنى .
ديكليور اوزاقدن ، هپ نشانليلر ،
تورك ايللرنده‌كى قوال سسنى .

ننه‌لر ، ننه‌لر طوپلانڭ ، كلڭ :
ييكيت اولادلرڭ دوكون كونيدر .
اوچ اره اوچ ملك اولديلر كلين ،
بودوكون ملته دبرلك اونيدر .

* * *

فقط آغلايورسڭ اختيار قادين !
« فتحى » نڭ آناسى دكلمى آدڭ ؟
باق اوغلڭ كوله‌رك جان فدا ايتدى ،
وطنه بر بيوك شان اهدا ايتدى .
اونڭ آناسيسڭ ، اونڭ غنچه‌سى ،
آغلانيرمى بويله دوكون كيجه‌سى ؟

« صادق » ڭ آناسى ، نازلى ننه‌سى !
اوغلڭله قاباردى يوردڭ سينه‌سى .
تابوتى آلتنده دنيا ايكليور ،
شانلى دستانى تاريخ ديكليور .
اونڭ آناسيسڭ ، براق ايواهى !
آه ايله‌نيرمى هيچ دوكون صباحى ؟

بر دعه ئوپه‌دن کیدن « نوری »نك
کوزه‌ل آناجغی ، نه‌در بو انین ؛
شرفك بو نده کیتدی اولادك ،
صوص ، محزون ایده‌جك اونی فریادك !–
او دلیقانلیلر نشانلاندیلر ،
شهید شربتنی الجوب قاندیلر .

* * *

آغلامایك اصلا شهید اولانه ،
اونلر قورودیلر عرضی ، ناموسی .
آغلاسین اونلرکه ، عزیز وطنه
تحه‌جه طاقدیلر قانلی ناقوسی .

آغلاسین اونلرکه بر لقمه اچین
یدیلر وطنی هپ ایچین ایچین !

آغلاسین اونلرکه تیری تیزلی
اراسندن قیزلی قانلی صیزلنی ،
معصوم یاوروکی ، کوزه‌ل سانجاغی ،
معبدی ، مسجدی ، یوردی ، اوجاغی
بر پوله صاتدیلر دشمن النه ،
قیدیلر کیتدیلر اوروم ایلنه ...

قان آغلاسین اوکه آغلامق بیلمز ،
کوزلردن داملایان قانلری سیلمز ؛
قان آغلاسین اوکه آغلاندی بزی ،
آل قانه بویاندی یری ، دکیزی .
قورقمادی اللهدن ، قورقمادی قولدن ،
یوردی اسیرکه‌دی براسکی چولدن .

آغلاسین اونلرکه او قدر اسلام
قارا یوزلرندن قهر اولدی انجام !

ای شانلی آنالر ، سز آغلامایك ،
قلبلری یکیدن سز داغلامایك .
اونلر سزك دکل ، عرضك اوغلیدر ؛
اونلرك تاریخی شانله دولودر .
اونلردر حقیقی تورکك صویندن ؛
اونلردر اللهی بیلن مسلمان .

صوصك ، آغلامایك ، بالعکس کولك !
زهی اولمالی شبنمی کلك !
صوصك آغلامایك ، دوکون کونیدر ،
بو دوکون ملته دیرلك اونیدر ...

طوغانه

تاریخی مقاله

استانبولده ظفر صباحی

فاتح سلطان محمد استانبوله بو کون کیردی ! مایسك یکرمی دوقوزی ایدی. شهری هر طرفدن قوشاتان اوردوده ، داها کیجه‌دن ، بویوك برفعالیت باشلامشدی . یدی قله اوکلرنده ، طوپ قاپیسی صیرتلرنده ، ادرنه قاپیسی ، اکری قاپی جوارنده ، غلطه تپه‌لرنده ، آیلق طونوق ضیالری آلتنده ییغین ییغین قهرمان کومه‌لری ، تورك جنکاورلری کورولیوردی . جماذی الاولك یکرمنجی کیجه‌سیدی. او کیجه، فاتح، سروردن اویویامیوردی . اللی درت کوندن بری سوره‌ن محاصره وجودینی یورمشدی . فقط او ، بویورغونلغی طویمیوردی ؛ فکری یورغونلغی داها اسکی ایدی . پادشاه اولدیغی کوندن بری استانبولی آلمق ، بیزانس سلطنتنی ییقمق ایستیوردی . مسلمان ، آوار، بولغار اوردولرینك. داهاصوکرا ، بویوك بابالرینك شدتلی محاصره‌لرله آلمایه موفق اولامادقلری کوزه‌ل بلده‌یی کندیسنه رام ایتمك فکرنده ایدی. کیجه‌لری اویقو اویومایوردی . بعضاً ، بردنبره اویانیر ، صدر اعظمی چاغیریردی . استانبولدن ، استانبولك فتحندن بحثلر آچاردی . او ، بو ظفره ، بوپارلاق فتحه عاشقدی . بومظهریتدن مادی ومعنوی موفقیت امید ایدییوردی . قلبی وبوتون روحی مسلمانلق حسیله پر وجددی ! رسول اکرم : « لتفتحن القسطنطنیه .... » بویورمشدی ؛ برچوق مسلمان اوردولر بیزانسك کهنه سورلرینه آتیلمشلر ، طوپسزلقدن، اداره‌سزلکدن موفق اولامامشلردی. رسول اکرمك بایراقداری ابو ایوب الانصاری بیله بوغزالر اوغورنده شهید اولمشدی ؛ مبارك مرقدی ، بیزانس سورلری خارجنده ، کیم‌بیلیر نره‌ده ایدی ! فاتح سلطان محمد بوبشارته نائل اولمق ، تورکلکه معظم برپایتخت تأسیس ایتمك ، دیننه وملتنه خادم اولمق ایستیوردی. شیمدی بوامللك حصولنه برقاچ ساعت قالمشدی . آلنده کوموش صاپلی برطوپوز ، توانا برآت اوزرنده ، آرقه‌سنده وزراسی ، صیرتلر اوزرندن آشیور ، هجوم قوللرینی تفتیش ایدییوردی .

*
* *

اورتالق آغارمغه اوچ ساعت قالمشـدی . استانبول افقلری خفیف بر قارانلق ایچنه کوموملشدی . آرتق هجومه باشلامق زمانی ایدی. فاتح بوتون قوللره هجوم امری ویردی . بردقیقه ایچنده استانبولك مختلف نقطه‌لرندن مدهش کورولتولر یوکسـلدی : طاوودلر ، بورولر چالینیور ، مشـعله‌لر یانیور ، بایرام‌پاشا دره‌سی جوارنده مدید برواویلا آفاقه‌عکس ایدییوردی. قالابالق، بوقیمون برکتله حالنده سورلره یورویین قهرمان صفلری آراسنده برسنجاق کورولیوردی . بوسنجاق، فاتحك بویوك بایراغی ایدی . فاتح ، عسکره نطقلر سویلیور ، غنیمتلر وعد ایدییور ، متمادیا تشویقدن کری دورمایوردی . کنج پادشاهی صفلری آراسنده کورن عسکر ، پر شوق وتهالك آتیلیورلر ، اولیورلر ، اولدیرییورلردی . بعضاً ، کهنه سـورلرك یوکسك مازغاللری آراسندن بروه‌نه‌دیکلینك زرهلی هیولاسی کورولیور ، سپرلر اوزرلرنده مدافعه‌یه چالیشان بیزانس عسکرلرینك یوکسك سورلردن دوشدکلری فرق ایدیلیوردی .

فاتح اوچ هجوم قولی ترتیب ایتمشـدی . بواوچ قول صیرا ایله هجوم ایده‌جکدی ، صوك وقطعی هجوم یکیچریلر طرفندن اجرا ایدیله‌جکدی . خلیج طرفندن‌ده آیریجه زغنوس پاشـا قولی ، غلطه تپه‌سندن اینن قول تعرض ایده‌جکدی. هرقول ، اوق آتیمه قدر ایلریلیور ، الله الله صداسیله اورتالغی اینکله‌تیور، مدهش براوق‌طوفانی قارانلقلر ایچنده‌هدفنی بولیوردی. بوتعرضلر ، مدافعینی بیتاب براقیور ، صوکرا ایکـنجی هجوم باشلایوردی. بوهجوم، آناطولی عسکرلرینك تعرضی‌ایدی. اوچ ساعت سوره‌ن برنجی هجومده دشمنه خیلی تلفات ویردیرلمشدی .

* * *

استانبول افقلری جان صدالریله طولمشـدی . ایمپراطور ، اندیشـه ایچنده ، سلطنتك وحیاتنك صوك ساعتلرینی یاشایوردی . عزم وثبات ، بیزانسـك متفسخ محیطنده سـلطنتی قورتاراجق هیـچ بر قوته استناد ایده‌میوردی . اوزاقدن ، طوپ قاپی ، اکری قاپی جهتندن عثمانلی عسکرینك سورلره طیرماندقلرینی کورویور، اولانجه متانتیله قارشی‌قویمق ،

بیزانس سلطنتنی قورتارمق ایستیوردی . فقط عثمانلی عزمی ، عثمانلی
فداکارلغی قارشیسنده الڭ مهم معاونلرینڭ ، وحتی دیگرلرکده سردارلرینی
غائب ایتدکلرینی کوریوردی . هر طرفدن ، خروشان ، ولوله‌لی بر سیل
حالنده ، عثمانلی عسکرلرینڭ ایلریله‌دیکنی ، اطرافنده سمالره یوکسه‌لن
سورلرڭ ، طوپ طراقه‌لری آراسنده آفاقه دومانلر چیقارارق چوکدیکنی
کوریور ، قلباً آغلایوردی . آرقه‌سنه باقیور ، خلیجدن ایلریله‌ین
زغنوس پاشا قوللی همان همان تکفور سراینه کیره‌جکڭ ظن ایدییوردی .

فی‌الحقیقه زغنوس پاشا قوللی ایوانسرایدن ایلریله‌مش ، شهره بو طرفدن
کیرمکه اوغراشیوردی . بو تعرضلرده بوتون عسکر خارقه‌لر کوستریوردی .
عسکرلرڭ سورلره هر دیوه‌نلر آتارق چیقدقلری ، ایچریدن وحتی دیکلرك طاش
واوق یاغمورلری آلتنده ایلریله‌مکه چالیشدقلری کورولیوردی . آرتق بو صوڭ
هجومدی . عثمانلی عزمی ، هیچ بر مانعه قارشی قیرلمیوردی . بو قولده ، بوتون
عسکرلر آراسنده بر تورك قهرمانی تفرد ایتمشدی : اولوبادلی حسن !
حسن ، بوتون آرقاداشلری آره‌سنده جسارتیله شهرت آلمشدی . اوآنده
اوده سورلره طیرمانمه‌یه اوغراشیوردی . فاتح اوردوسنده بولونمق شرفی ،
جسارتنی آرتدیرییور ، پادشاهنه خدمت حسی بوتون موجودیتنی غلیانه
کتیرییوردی . هجومڭ الآن موفقیتله نتیجه‌لنمه‌مسی قهرمان حسنی فنا حالده
حدتلندیردی . پالاسنی دیشلری آراسنه صیقیشدیردی ، قالقانی صول
الیله یوزینه سپر ایتدی . آرقه‌سنده اوتوز قرق یکی چری ، سورڭ أڭ
اوستنه قدر طیرمانمایه موفق اولدی . فقط ایچریدن مدهش بر صدمه‌یه
اوغرادی . مدافعین ، کلیتلی بر قوتله هجوم ایتدیلر . حسنڭ یانندهکی عسکرڭ‌ده
بر چوغی شهید ایتدیلر . حسن ، یاننده قالان آرقاداشلریله ، دیوارڭ
اوزرنده الآن قارشی قوییوردی . قالقانی یوزینه سپر ایدییور ، صاغ
النده پالاسی ، آرسلانلر کبی چارپیشیور ، اطرافنده اوقلرڭ ، طاشلرڭ
یاغمور کبی یاغدیغنه اهمیت ویرمیوردی . اویله بر آن کلدی که ، قهرمان
حسن ، اطرافنڭ یوزلرجه بیزانس عسکرلری طرفندن قوشاتلدیغنی

کوردی . متانتنه خلل کتیرمه‌دی . یوزندن قانلر آقیور ، اوکنه کلنی دهویریوردی. نهایت قوجه بر طاش ، صاعقه کبی ، اوزرینه دوشدی . حسن ، اوق یاغموری ایچنده سورلردن آشاغی یووارلاندی ، آرقه‌سندن ییغینلرله طاشلر آتیلدی . کندینی غائب ایتمه‌دی . دوشدیکی یردن طوغرولدی . دیزلرنده قوت قالمامشدی . یوسفر ، دیز اوستنده ، مردانه مدافعه ایتدی . اوزرینه یاغان اوقلره . طاشلره اهمیت ویرمه‌دی . بوعلوی مبارزه برمدت دوام ایتدی . وجودندن آقان قانلر تاب وتوانی کسدی . قهرمان تورك ، اوراده ، برالنده پالاسی ، برالنده قالقانی ، یره‌سریلدی ، کوزلری قانلر ایچنده قاپاندی ، نجیب بر فداکارلقله تسلیم روح ایتدی .

حسنك روحی مضطرب اولمادی . آرقاداشلری داها قوتلی ، داها عزمکارانه هجوم ایتدیلر . برقاچ دقیقه صوکرا ایچری کیرمکه موفق اولدیلر .

بو صیراده طوپ قاپی ، ادرنه قاپیسی جهتنده سورلر ییقیلیور ، فاتحك شانلی عسکرلری آفاقه یوکسه‌لن دومانلر آراسندن آقین آقین شهره کیرییوردی . بیزانسك صوك مدافعلری بو صولته قارشی قاچمقدن باشقه چاره بولامیورلردی . چاك صدالرینك صوك عکسلری استانبولك مائی سماسنده هنوز چینلایوردی. لطیف برمایس رولشی ، کنج پادشاهك شانلی ظفرینی تبجیل ایدییوردی. فاتح ، آت اوزرنده ، مظفر عسکرلرینك پرشوق وتهالك ، فوج فوج قاپیلردن ییردکلرینی کورییوردی . آرتق الك مقدس املنه نائل اولمشدی . اطرافنده ، وزیرلری . علماسی ، پاشالری ، یاننده بویوك بر بایراق ، مغلوب شهره کیرییوردی . فاتحك آتی طوپ قاپیدن کیردیکی کون ، تاریخده ده یکی بر قرن باشلایوردی .

آرتق عثمانلیلق بیزانسده تأسیس ایده‌جك ، تورك نسلی بوراده بویو- یه‌جکدی. طونه بویلرینه دوغرو اوزانه‌جق اوردولرك ، یالدیزلی طوغلرله استانبول سوقاقلرندن کچیشی کوروله‌جکدی . فاتحك قهرمان حفیدلری زماننده . بوتون مسلمانلق عالمك نظری استانبوله ، خلافت مرکزینه

نجه ایده‌جك ، تورك سلطنتی بو معظم پایتختده اوج اقبالنه واصل اولاجقدی . . .

*
* *

احمد رفیق

قافقاس تورکوسی

هر کوشه‌کده بیك چیچکلی باغچه‌لر واردی ؛
کوکلریکك کونشندن کللر یاغاردی . . .
داغلریکك یشیل صاچی نیچین آغاردی ؟

کیجه‌لرك نیچین حسرت جکر هلاله ؟
سنی تورکك هجرانینی قویدی بو حاله ؟

کوزه‌ل قافقاس ! یتر بویاش اویقوسی ، اویان ؛
بکرك صولمش ، دوشمنلرك قانیله بویان ؛
بایراق کبی قیرمزی اول ، کونش کبی یان . .

صاریل تورکك کتیردیکی پارلاق هلاله !
سنی اونك هجرانیمی قویدی بو حاله ؟

آل دوداقلر ماوی کوکه دعا اوقوسون ؛
پنبه اللر یارین ایچین شاللر دوقوسون ؛
هر ییکیت ارقیلیجنه برکلله قوسون ...

تا کری آرتیق برنهایت ویرسین بوحاله :
سنی چابوق قاووشدورسون کوزه‌ل هلاله ...

جلال ساهر

ازبر وانشاد

قافقاسلر دوغرو

کوکده اوچان میرزاقلرله ، برصباح، ایرکن،
جنکاورلر قافقاسلره آقین ایده‌رکن
یوزلی طاغلر اوزرنده بر سس کزیندی ،
نعره‌لرله کیشنه‌مه‌لر ئورپروب دیندی :
— ای تورك اوغلی! بوکون ینه‌شرف کونیدر،
دشمنلری بر ییلدیرم کبی و.ر ، ئولدور .
جهنمدن یوصوقورسه یولکده طاغ، طاش،
ضبط اولونمازجوشغون برسیل کبی کوپور، طاش!
بر دقیقه بیله صاقین اتمه آتکدن ،
واز کچمه بر یوزنده‌کی سلطنتکدن ! »
ییلدیرملر طوتوشدوردی کوزلرده بوسس ،
کولیوردی هرچهره‌ده برقیزیل هوس .
نعره‌لرله کوکه دوغرو قالقدی میرزاقلر ؛
برآلودن دالغه کبی اوچدی بایراقلر ؛
ینه کونش سلاملادی دوغودن تورکی ،
اوزاقلردن کلیوردی برشانلی تورکو ...

هر نه زمان جنکی اعلان ایده‌رسه خاقان
کائناتی باشدن باشه بوروور آتش ، قان !
طوپلر قیزیل بر سونجله حایقیرر ، کولر ،
بر افقدن دیکر افقه قالقار سونکولر !

یوسف ضیا

خاطرات و تحسساتدن :

تورك سسی

آیاستفانوس : كانون اول ۱۳۲۸

ادای وحشتنه ، غرابت الحاننه رغماً ، بو سسه درحال آشنا چیقدم . هویت عرقیه‌مك تا منبعنه قدر چیقان بر استیناس ایله ، اعصار وانسالك بی نهایه سلسله‌سندن یوكسه‌لەرك تاریخك دەرین افقلرینه اوچان بر جس معارفه ایله ، همان ایلك اهتزازندن آكلادم‌كه ، بو سسله توركلكمك آراسنده ، مجروح و متألم توركلكمك آراسنده براخوت وار ؛ بو دقیقه‌ده آغلایان یوره‌كمله بو سسك فریاد

شكایتنده ، عصرلرجه اوله عائد بر برابر دوغمق ، عینی قاندن كلمك ، عینی كوكسده بویومك ، وبی حدود فضالرده یكدیكرینی غائب ایتدكدن صوڭرا بو ساعت مصیبتده بولوشمش اولمق ارتباطی واردی. درحال روحمك سیزلایان اینلریله اونك ظلمتلرده فریادلرینی كوندەرن غلیانلری قوجاقلاشدیلر، صاریلوب اویوشدیلر ، وبرابر اوچدیلر .

*
* *

هزیمتلر، الواح دلخراشانه، قانلی اولومدن ، كریه وناله‌دن متشكل مخوف آلاینی سوروكله‌یه‌رك توالی ایتمش؛ وبوتون توركلك ، طالع مشئومنك بلا وآفت یاغدیران سمای مظلمندن دوشن صاعقه آلتنده، بوكلك ناصیه‌سنی اكیه‌رك ، بیور اوزلرینی قیرتمەرق ، بولاد روحنی تیتره‌تمه‌یه‌رك ، نجیب بر سكونت خنده ، اقواملری آماله اقلامی خاینه شاهد اولمش ایدی.

أومك آرقه‌سنده، خطك اوزرندن ، براعيده قوشان عسكر قطارلرينى متعاقب ، برتجلئ بى‌رحمك قاصيرغه‌لرندن قيربلانلر ، يوواسنى، طوپراغنى، اجدادينك مزارينى ، موجوديتنك اوجاغنى ، بوتون ماضى و استقبالنى مدهش بر كابوسك قهرينه آته‌رق حقيقته عريان بر كولكه شكلنده چيقان مهاجرلر؛ كوزلرنده ياشلر طوكمش آنالرله بوينلرينه بر درلو قوپامايان برعقده طيقيلمش بابالر، صارى بكزلرنده برداها سيلينه‌ميه‌جك قدر دەرين دالغه‌لرله وحشى بر حيرتك نقشنى طاشيان چوجوقلر ، نهايت ياراليلر ، خسته‌لر وداها صوكرا اولولر، طاقم طاقم ، آلاى آلاى دوكشلردى . بى نهايه قطارلر كيدنلرله كلنلردن ، قوجه بر مملكتك بوكنارده چيرپينان مدو جذرندن، لبد وخيال امواجى سرملك ايستەديكه بى انصاف بر صواى قدرك او كندن يأس وحرمانله دونن بر دريانك تلاطم جدالندن مركب بر منظرهٔ دواره شكلنده ، خطك اوزرندن آقوب كچمشلردى، وبو يوز بيكلرجه انسان ، انسانيته مقدر اولا بيلن اك مدهش دقيقه‌نى كچيرن بو مهيب كتلهٔ بشر ، كويا مخوف بر آفتك رؤياسنه عائد خلال مبهوته ايدى كه ، الك وحشى بر ماتمى بر كلمهٔ شكايت رفع ايتمكسزين ، بر لوحهٔ لقطا حيقه رمقسزين ، وقور وعلوى برسكوت ايچنده ياشايوردى. آلام ومصائبه وآفات ايله مخمر ورك روحى ، توكل وتحملدن ، او أولولرك بيله فوقنده يوزن مكافات كارانه‌سندن بر نبذه غائب ايتمه‌رك ، فراغته ، صبر وانتظاره منتهى فلسفه‌سيله ، دينلرى كميرلشى ، دوداقلرى باصيلمش ، ساكت دوريوردى .

بر كون قطارلرده بر دقيقه غلبه‌لك وجدان ايتمه‌دى ، كيم يا مملكتك موجوديتى ، حسيات ايله عساكت آراسنده بر نقطهٔ معلقيته آصيلدى ؟ وداها صوكرا ، كوزلر آقين آقين انقاض ... ايدى لاكن خطك اوزرينه‌قورمزى ... آرابه‌كتوردى . آوده ... خط آراسنده ...

آی پارچەلریلە، حربك كنە حكمتنی تقریر ایدەن بر دیوار یوكسلمش اولدی.

*
* *

هلال احمرك بو آرابەلرینی بكلەین نفرلر ایچندە بالخاصە بری واردی كە نظر دقتمی جلب ایتمش ایدی. كویك قیرلرینی، تپی أولرینی دوكن قیش روزكارلرینك آلتندە اونی سرسریانە سیرانلردە كورودم. كوزلرندە دائما دوشونن بر خولیا، كنیش آلنیلە دولغون یاناقلرندە كیجەلری پارلدامق لازم كلن بر لمعە واردی. بر كون اوكا، اللری آرقەسندە، دوداقلرینك آراسندن بر كوچوك شمشیر دالی صاللانەرق، كوزلری ثابت بر نظرلە ایلری دیكیلمش، تصادف ایتدم.

بو بر شاعرمیدی؟

بلكە... فقط هرشیدن اول بر تورك چوجوغیدی. اویلە وقور بر وضع وطوری واردی كە نفر البسەسنك آلتندە اونی بر هوای سردارانە ایلە احاطە ایدەر كبیدی. بلیدی كە بو تورك چوجوغنك قانی، كوینك ایكی قایا آراسندن آقان صاف وبراق صوینە بكزەردی، اوكا بر چامور قطرەسی قاریشمامشدی.

آلدانمادیغنە امین اولان بر حسلە حكم ایتدم كە، كیجەنك آراسندن كلوب ده بولان، ماتمی آلوب برابر اوزاق بر افقە اوچوران سس، اونك سسیدر.

بو كون، ینە بر خبر آلملە بیتمش ایدی؛ ینە كویك بوش أولرینك، جابجا بیاض صیرتلرینی، روزكارلرە قارشی شیشیرەن چادیرلرك، بطاق چامورلریلە یاییلان قیرلرینك، عریان وجیلیز قوللرینی قالدیران آغاجلرینك اوزرینە، ییلدیزسز بر كیجەنك قویو كولكەسی، یارین ایچون عظیم بر سؤال اندیشەناككك چنكال قسوتنی طاقمش ایدی.

اودامك جام قاپیسنی آچمش، شهنشینە چیقمش ایدم.

شفقلرمك، كوكسمك، كوزلرمك، بوتون بو سوندیریلەمەین بر

کیجه‌نك هرشیئی سیلن، اورتن، بوغان سیاهلقلرینك ایچنده، کوزلرمك، دلوب کچمك ایسته‌ین، بو ظلمتلری یاروب آشمغه چالیشان بر جهد نومیدانه‌سی؛ روحمك، بو ایله اضطرابك نفسنی دیکله‌ین، اونك اسرار وخفایاسنی قوقلایان بر اندیشه‌سی واردی.

کوی، اولمش بر هوانك منجمد سکونی ایچنده سینمش، کومولش کیبدی؛ یالکز فنارك، کاه و بیکاه ایصلاق طوپراقلری، اولوك جبهه ودیوارلرینی یالایوب قاچان، وتاپلریده، ده‌کیزك اوراقلقلرنده غائب اولوب سوندکدن صوکرا تکرار آچیلان کوزی واری.

بردن، برسس، بو سکوتی بر خنجر ضربه‌سیله یرتدی؛ سراپا تیتره‌دم، اوقدر وحشی واوقدر موثردی: کویا مدهش بر صرعه رعشه‌سی ایچنده بالکیمك اعماقندن بر باشقا بنلکك چیقدیغنی دویدم. اونك نه نغماتی، نه ترنماتی واردی؛ بو، دوزه، کویا صفحه صفحه چلیك حالنه چیقان، راویله‌جه قیوریله‌دن، اکریله‌دن یایلان برشیدی. نه سویله‌یوردی، بونی فرق ایتمك ممکن دکلدی؛ بر ناله‌سنی بیله آکلامایوردم. فقط ابا دمشوارنده. اولجه اوزون اوزون کزیلوب کورولمش، یاشانوب سویلنمش عالملرله تا اوتار موجودیتمده ارتعاشاتی تکرر ایدن سرود رمزامیزنی دیکله‌یوردم؛ و آنی بر طی مکان وزمان ایچنده، بی انتها بر منشور خیال آراسندن، تورلکلرینی، کیتدکچه آچیلان و کیتدکچه اوکنیش و کوزلیوردی باغرینه باصه باصه قوجاقلایان خیالمك قوینده، یوکسك باغلری، سرتولر داغلری، متروك یشیل قیرلری، اوکسوز کویلری کوریور وبوتون تاریخنك الواح سفالت وضجرتی حس ایدییوردم. نفسنك دوزلکنده، نه برشافراقلقلك، نه قیوراقلقلك اختلالری کیدن، و [illegible] بر کینیشلك واردی که، اونده عصرلرجه کثور کشاقه، جهد نکیرانه، حکمدارنقله مألوف بر عرقك هم بر مصیبتله، هم بر صاعقه ایله

ییقیلامایان، نه‌قدر دوشرسه سقوطندن اوقدر اصالتله یوكسه‌له‌ن برعظمتی دویولیوردی . بوسس اوسسلردن بری ایدی كه جماعتلره ، داغلره ، افقلره سویله‌مك ایچون یارادیلمشدی؛ و ، بوكیجه ، گویا ظلمتلری آچمق ایسته‌ین برقوتله ، هر دالغه‌سی یوواروالاندقجه بر ظلمت طبقه‌سنی دیره‌توب اویناده‌رق ، جماعتلره آغلایان ، داغلری سالالایان ، افقلره عتاب ایده‌ن صیحاتنی صالیویرییوردی .

بو نشیده‌یی نره‌دن كتیرمشدی ؟ هردرلو قواعدك فوقنه چیقان ، بوتون موسیقیلری استحقار ایدن ، فقط علوی بر وجدتله هرلحننده بر غرابتك روحی صارصیجی ، اعصابی خیرالایجی بر تأثیر بالاغتی حایقیران بو فریاد . هانكی بر تورك كوینك ناصل بر تورکیسیدی؛ بونی تعیین ایده‌مم . فقط بوزلكنك ، جابجا بر انین ایچنده برغوق نقراتنه رفاقت ایده‌ن یكنسقیسنك ایچنده ، اوزون اوزون فاصله‌لرله ، هرموجه‌سی اوچدقجه ده‌رین بر نفس الم آلدالله یووارلانوب كیده‌رکن ، اویله روتدار افكار ، اویله رنك رنك حسیات اولیوردی كه ، هركلمه‌سنده ، او فرق ایده‌مه‌ین كلماتینك هربرنده بر باشقا معنای ماتم ایكله‌ین برقصیده ملامت حكمنی آلیوردی .

اونی خیالا كورییوردم . اوده ، كوننك مسمم تأثراتندن صوكرا اویوییمامش اوله‌جقدی ؛ و آوازه‌سنك ییینی سوغوق هوالره آچه‌رق ، باشی كناره دایانمش ، باجاقلری صالادره‌رق ، كوزلری قرا كلفك ایچنده ، قالی ، چیاره ، صاف و ساده قالی ، پك تحلیل اولونامامش ، پك اهمیت ویرخاتی آ كلاشیله‌مامش بر جریحه ایله صیزلایه‌رق ، اطرافنده ملول و شكسته ، افسرده و بیتاب ، خسته و معلول بحن قارده‌شلری ، صوكرا داها اوزده ، باغش كوبلری ، ییقیلمش آولری ، چیكتنمش تارلالرینا دوشونه‌رك ، نهایت خیالنك بر طیران غیر اختیاریسیله ، كندی

کوینک آغلایان آنالریله چوجوقلرینی ، دوشونن طوبلریله نشانلیلرینی کوره‌رك طاشیمش ایدی .

بسیط ، ساده نشیده‌سنك ایچنده بونلرك هپسنه آیری آیری افاده‌لرله مرثیه‌لر سویلین ، کریه‌لر سرپن ، سلاملر یوللایان غیر قابل تعیین بر بلاغت واردی که ، بر یکطرز ویك ادا نشیده‌نك یالکز روحندن چیقان بر تنوعله ، وقت وقت ، برلسان محتشم اولیوردی :

بعضاً ، اوزون برناله کیبیدی که کیجه‌نك انفاس شئامتی اوزرینه آغیر بر ستره ماتمك دامانی شکلنده بطی بر امتداد ایله سریلوب کریلیوردی ؛ بعضاً تیز وجانشکاف بر فریاد کسیله‌رك اطرافی ییرتیور ، کویا طوتونه‌جق بر ذروهٔ امید ، بوسیاهلقلرك آراسنده سینه‌جك بر کوشهٔ سبزین آرایورمشجه‌سنه ، کچیوردی ؛ فقط ، برشعلهٔ امل ، سیلینن بر لب ابتسامك اطرافنده جیرپینیر خلجانلری واردی ؛ برثانیه ، بوغولمش بر نوحهٔ الم شکلنده ، همان آل اوزانیایوره طوتیلیوره حکمش وهمی ویرن بر اوچشله ایرکیه‌رك ، تورباحقده ، معلق دوردوردکن تا کهال جقره جقره ، قچیور ، وتا ایلریده ، ظلل سیاهی دیکیلی مناره‌نی طواف ایده‌رك دوکولمه‌نیوردی .

الحاصل بی کفته‌سنك آراسنده بو قصیدهٔ شکوا ، کیجه‌نك ظلام بی انتهاسنی ، آفاقك لاقیدیٔ ابدانه‌نی ، بوتون یلدزلرینی سوندیره‌رك اطرافه یالکز سیس وبولوط یغان بو سهانك سکوت سیاهندن ، بعضاً برعتاب وسرزنش ، بعضاً مشتکی وناشکار سؤاللرله چاریبوردی ؛ وبو سؤاللرینه بتابه روح مجراز دوهنك آجیلرینی ، صیزلرینی قوسیور ؛ دقیقه‌دن دقیقه‌یه بیورنرله اطرافی قمچیلایان عصیانلرینی ، صوکرا برجل مفتور ومأیوسی سوروکله‌نن ، مسترحمانه ایکلیتلرینك بوغولشاریله سون کلاملری اولیوردی .

موجودیت حیاته‌ی نص ایده‌ن برتأثرك بهتیله طوکمش کیدم ؛ بو

سس بوتون تورکلکك سسیدی؛ تورکلکك، تاریخدن، طالعدن، اعصار وشئونك ظلم بی فاصلەسندن، بی انصاف بر تعقیب مخربله حیاتنی کمیرەن مقدرات سفالت ومصیبتدن، کیجەلره، افقلره، سالره حایقیره حایقیره هجران و خسران اوقویان؛ اوزون بر فهرس مؤاخذاتنك فغانلرینی خنجرەدن شهقەلرله بوسکوروب توکوردن تورکلکك صدای شکایت وعتابیدی. وهرلحن ألمی بیتدیکجە، قراتنك کویا نصابتیاب اولمش، علوی بر فراغتك سکونی ایچنده فورانلری توقف ایتمش ظن ایدیلن آسوده قراری، کیم بیلیر، بوتون ترنم ایتدیکی الواح مخوفەنك اورتەسنده هنوز امیده بکزەین بر کوشە بولمرق اورایه، قاصیرغەسز، فورطنەسز بر مرسایه صوقولورجەسنه، یاواش یاواش، متین ومتوازنانه، اویویانلری اویاندیرماملق ایستەین بر سیلان ایله صوقولیوردی.

او کوتەیی بن ده کوریوردم؛ تورك ایلینك اوزاق بر یوردنده او نغمه ایله آنانی، اوکنج کلی بن ده کوریوردم؛ فقط شو دقیقەده اونلرده اویومایور، وبلکه بو سسی اونلرده دیکلرکن قلبلرینك اهتزاز تارنده ایشیتیورلردی.

بردن صوصدی؛ آغلایورمیدی؟.. اوتەکیلرده، او اوزاق یوردده بکلەینلرده بو دقیقەده آغلایورلرمیدی؟..

باشمی ایکی الیمك ایچنه آلدم؛ وشو آنده، حیاتمك انك دەریندن کلن یاشلریله، اوزون اوزون، قانه قانه، دویه دویه آغلادم.

عشاقی زاده خالد ضیا

آننه‌مك دردی

ملال ایچنده یانان قلبی بی نیازو امل
فنایه ترك ایده‌نك اسکی برمسای عدن؛
ملال ایچنده یانان قلبه برحضوره بدل
ده‌رین، فجیع. آجی برحس انتها کتیره‌ن
برآقشام او سنی، یازین، بوندن آلتی ییل اول..
یانمده یأس محیطاته قارشی مست الم،
یانمده باشقا برآقشام اندرحزین آننه‌م!

— هانی سن آننه هر زمان دیردك
بر کوچوك درد ایچمده صاقلایورم:
بوبو، آتیده سویله‌رم، اوغلم.
نه‌یدی کتم ایتدیکك کوچوك دردك؟...

اوذامده یان یانه آننه‌م وبن وبرآقشام
وجوف قلبه طو...ن دالغه دالغه حزن ظلام.
دیوارده اوچ کوشه‌شکلنده آتشین بر رنك.
کونش باتجه اوزاور ده... بوندی تیتره‌یه‌رك.

— سنی محزون ایده‌ر بو کون بلکه،
بك اوزون بر حکایه، پك اسکی؛
بر بودك، اوغلم، ایشته باق دیکله.
سکا نقل ایله‌یم اودردم نه:
بر... جوقدم، کوچوك، صبی آنجاق،
بزی هپ صاتدیلر اسیر اوله‌رق.
آغابکم قالدی بر اوزاق یرده،

ذاتاً آننه‌م، زاواللی، صورما، هله
شیمدی یوق بنده بر خیالی بیله.
یاشم اون بر یاواز یا یوقدی هنوز
اویله قالمدی کیمسه‌سز، اوکسوز.
پك بویوك برنصیب ایمش کویا
بنی برکون کتیردیلر بورایه،
نه‌دیلرسه‌ك اوککده‌کبی، ایچ، یه،
سکا آرتق سعادت ایشته بیه...
برقوناق، برسرای، بویوك، سس‌سز،
هرطرف انتظام ایچنده، تمیز،
کیمی قارشیمده بر ...نهانه بدل
بر قادین، اویله نازلی، اویله کوزه‌ل؛
کیمی بر کهربا چوبوق ایچیور
کیمی دالغین آغیر آغیر کچیور؛
صانکه قارشیمده باشقا بر دنیا،
نه‌یه‌باقسه‌م غریب کوروندی بکا.
اثوابم کیر ایچنده، یاغلی بوتون.
صاچلرم هیچ طارانمامش قاچ کون،
آیاغم بر چاریقده حبس اولمش،
جبکنم، قالپاغم، بوزم صولمش.
یازیق اولمش چوجوقجغز، دیدیلر،
آجیوب باقدیلر، تمیزله‌دیلر...
اقربام اولدی برزمان هرکس،
باق، دیورلردی، جمله‌مز چرکس؛
جمله‌مز عینی روح، عینی بدن،

یأسی ، هجرانی هپ آووتمشدم ،
هرنه چکدمسه هپ اونوتمشدم .
یالکز اول ، یاتاقده بعض کیجه
دوشونوردم بوحالی کندیجه ،
بوقدی آننەم ، بابام ، خاطرلاردم ،
اورتونور یورغانمله آغلاردم ...
صوکرا ، اوغلم ، اوزاتمایم ، آرادن
آی و ییللر کچوب ایچه زمان
اولدی ؛ بن اویله قایغوسز ، غمسز
بویودم ، ایشته بر یتیشمش قیز ،
دائما شن ، وجودی ، کوکلی قوی ؛
قهقهەم چینلاتیر دوروردی أوی .
اوقدر بن بو یرلری سودم ،
ایشته دیردم ، ایکنجی مملکتم ؛
هر شیئم ، یوردم ، عمرم آرتق بو ...
بکا بر کون بابالک کلوب صوردی ؛
دیدی : « ویردم بو فکره شیمدی قرار ،
دیکله باق ، بر کوچوك سؤالم وار ،
سنی بن آلمق ایستەسەم فرض ایت ،
سن نه دیرسك ؟ » دوشوندم : « اویله ، أوت ،
آلکز ، ایستەرم . » دیدم ؛ تکرار :
« دیکله باق باشقا بر سؤالم وار ،
دیدی « لکن دیکر قادینلرله
یا کچینمز وبا خصوص صوکرا
قیصقانیرسەك ، اونوتما ، خوار وسفیل
اچیلەنیرسك ، خراب اولورسك ، بیل . »
قیصقانیرسەمی ؟ ... بن شاشوب کولەرك
صوریبوردم : نەدر بوسوز ، نه دیمك ؟
کورکودن ، بیلکیدن بوتون محروم ،
بوکا حیرانم ایشته بن کندم ،
صوکرا اما اونه ایمش اوکرندم !..

دوشوندی طوردی بو صوك سوزلر زبان محزون
وصوکرا نقله دوام ایتدی ممتلیٔ سکون :

ایشته آرتق نتیجەسی معلوم .
کلدی دنیایه بر کوچوك اوغلم .
باغچەمك ایلك آچان زاواللی کلی ،
آتشین رنکلی ، لاجورد کوزلی .
اویله نادیده بر کوزل اوغلان ،
بر چوجوق کورمەدم بوکون الآن .
اوستنه هر دقیقه تیترەردم ،
سنك اولسون ننم ! جانم ، دیردم .
او اوزولدکجه بن خراب وسفیل ،
اوکون ارتق جهان کوزل دکل .
اوکون آرتق ایچم زهرله طولار ؛
او بر آز کولسه ، کون ایچمده دوغار ....
فکر و قلبم هپ اونده طوپلاندی .
اوکا هر بر تلیله باغلاندی ؛
صانکه اوندن آلیردی هر نفسی
یاشامق هر امیدی ، هر هوسی .
اوسنك شیمدی یکرمی یاش بویەکك
قوجه بر آغا بکك اولوردی بوکون ،
بن یاشاردم جهانده پرواسز ،
ایشته دیردم ، بودر سزك باباکز ؛
چالیشیر اوغراشیر ، باقاردی سزه ،
بر کدر اوغرامازدی قلبکزه ؛
بولونور آری بر کوچوك أوده

چیقدی بیهوده اومدیغم املم ؛
اونی درت بش یاشنده غیب ایتدم .
طالعم کیتدی صوکرا هپ مشئوم .
آرقەدن ئولدی بر دیکر چوجوغم .
ایچم آرتق سفیل ، فقیر اولدی ،
قانلرم هپ زهر ، آتش دولدی .
کیمسەسز قالدی روحمك یوواسی .
ووردی دنیایه کوکلمك قاراسی ...
سنەلر کچدی ، اکن اولادم ،
شیمدی حالا قیریق قولم ؛ قانادم ...
اوده ذاتاً حضور وجدان یوق .
کیمی بر سوز آتار ؛ زهرلی براوق
کبی خائن ، دەلر دەشر قلبی ؛
نه ایچون صورما ؛ آشکار سببی :
هم قادینلق وهمده اورتاقلق ،
سن سعادت اومازمیسك آرتق ؟
هر طرفدن غنا ، رفاه آقیور .
صور فقط هانکی کوز کوروب باقیور ؟
وارمی برحقی عفو ایدەن ، اونوتان ؟
کندی عندنده هپس بر سلطان .
هپسی بر بی‌امان قادین ، مدهش ؛
هپسی‌ده عینی قلبه کوز دیکمش ؛
هپسی‌ده آتشین ، حریص ، قیصقانچ ؛
صوکرا هپسنده اك درین بر اوصانچ ...
بر امید اولسه ، ایسته ، اوغراش ، قوش
یوق فقط ، قلبمز غریب ، بوم بوش .
برحیاتن وارمی باشقا کیم بیلەجك ؟
درت دیوار ، قلعەلر قدر یوکسك ،
دیکیلیر قارشیمزده ، پرواسز ،
اونلرك اورتەسنده بز یالکز ...

کیجەلر صانکه أل آیاق چکیلیر ،
أوەت اما نه اولسه هپسی بیلیر ؛
صانکه اشیا قولاقلی ، جانلی اولور ،
آلدیغك خیزلی بر نفس دویولور .
شیمدی عقلمده هپسی یوق البت .
داها برچوق اذیت ومحنت ...
کنجلکم بویله محو اولوب قالمش ،
ایلك بهارمده باشلامش برقیش ...
عمرمك اك فنا زمانی بودر ،
فقط انسان نەلر چکر اونوتور ،
او اوزون کونلر ایشته بر رؤیا ....
آغا بکك ، کلدی صوکرا دنیایه .
هپسی ارکك ، اوچنجی اوغلم بو .
اوده قلبمده بر امید اولدی .
أللرم بولدی بر کونش ، برنور ،
ینه بر آننەیم قوی ، مغرور ،
قوتم تازه ، فکر وروحم دینج ،
کلدی آرتق او اسکی نشئه ، سوینج ...
قاردەشك پك چابوق کزوب یورودی ،
سنەلر کچدی ، سرپیلوب بویودی ؛
سنەلر کچدی ، آه زاواللی قادین ،
سن ناصل اوغراشوب ناصل باقدك !
اونه هجراندی دویدیغم عشقه ،
یاپدیغم باشقا ، ایستکم باشقا .
خورلانیر بعضی ، بعضی خیرپالانیر ،
بونی بر کوز کورور ناصل دایانیر ؟
ایشته کندیمده بولدیغم یاردم :
بعضی کونلر برابر آغلاردم .
اسکی دردلر ایچنده هپ موجود
بر قیریق قلب اولورمی هیچ مسعود ؟

دردی انسان چکرچکر ؛ اونوتور ،
صانکه قلبنده بر زمان اویوتور .
صوکرا برکون اوجانلانیر ، اویانیر ،
بردوماندر توتر ، توتر ، اوزانیر :
صاریلیر هر امیده ، هرهوسه ؛
بوغدیرر هر خیالی بریأسه .
هرنه قوردمسه بر اسف ییقمش ،
روحم آرتق دیمه‌دن بیقمش ...
صوکرا دردنجی دفعه حامله‌یم ؛
سکا اوغلم نه یولده سویله‌یه‌یم ،
دیدم آرتق بوچکدیکم یتشیر ،
بوچوجوق آیری برفلاکتدر ،
کدرم ، محنتم آشوب طاشیور .
ایشته بر دانه وار ، ناصل یاشیور .
صانکه دنیادن آکلایور اوته‌کی .
کندی دردم یتیشمیور صانکه !
بوده بیك یأس ایچنده ایکلیه‌جك ،
بنی نیچون کتیردیکز دیه‌جك ،
شیمدیدن دوغمه‌دن ئولو بیتسین ،
ایچه‌یم بر علاج ؛ دوشوب کیتسین .
ایکی اوچ کون تیریق ، دوشوك ، محزون ؛
اولدی قلبم بو فکره رام وزبون .
علاج آلدم حاضرلادم أیچه ؛
دیدم آرتق اولور بیتر بوکیجه ...
کیجه .. هرکس برر برر کیتدی :
بن قرارمله یالکزم شیمدی ؛
متأثر یاواش یاواش اویومش ؛
او فکرلرله قالمشم بیهوش ؛
برزمان صوکرا دوغرولوب قالقدم :
دولاشوب طوردم ویله بش اون آدیم :
قاپ قارانلق اودام ؛ الده شیشه ؛
قلب وروحمده یأس واندیشه ...
زهری ایچمك ، بوشالتمق ایستیورم ؛
ایچه‌جکسك ، چکنمه ، ایچ دییورم :
أللرم تیتریور ، قیریق صانکه ،
آنالق حسی باشلامش چونکه ...
کیتدم آچدم اوکده پنجره‌یی ؛
سیره دالدم اوبوش حزین کیجه‌یی :
اویومش هرطرف ، درین ، ایصسز .
کوکده برچوق بویوك کوچوك ییلدیز :
یره بر اخروی ایشیق وورویور ؛
اك اوزاق بر آغاچ عیان دورویور ؛
اولسه آنجاق ساعت سکز ، یا دوقوز ؛
صولر اوستنده عادتا بربوز
کبی آی کوکده متصل اریور ؛
قلبه برحس مرحمت ویریور ؛
اسیور ایشته برخفیف روزکار ؛
آرتیور حس مرحمت تکرار ؛
اوقدر هرطرف لطیف ، مونس ،
طولیور روحه سودیره‌ن برحس ؛
صانکه کوکلرده بر اوزون خولیا ؛
یاغیور عشق ومرحمت کویا ؛
اونی دالغین ایچوب یودوم یودوم ؛
کوشییور عزم ونیتم ، دویدم ؛
نه‌صوچك وار ؛ زاواللی یاورو دیدم ؛
کوزلرم طولدی ، طاشدی مرحمتم ؛
شیشه طاشلرده خرد خاش اولدی ؛
کیجه سسلرله رعشه‌لر دولدی ؛
ایشته اوغلم وقور تولان ... کندیك ؛
ایشته قارشیده بکلین سندك . .

سنی بن شیمدی بویله کوردکجه،
یوکسه‌لیر خاطره‌مده هپ او کیجه ؛
یا ایچه‌یدم دیرم، ایچم آغلار ...
ایشته قلبمده بویله بر درد وار ؛
ایشته کتم ایتدیکم او اسکی کدر؛
بنی عفو ایت او جرمه قارشی، یتر...

سنی عفو ایله‌مکمی؛ آه آننه‌م؛
یتیشیر طوتدیغك اوزون ماتم ؛
اونی کل قوللرمده شیمدی اونوت؛
سنی عفو ایله‌دم؛ سنك بو وجود...
بر کناهك بو صوك تجلیسی :
بنم عفوم ؛ اونك تسلیسی !

عمرالله صبحی

کندیکه دوغرو

آ تاكاك ایچکیسی کوپوکلی قیمیز ،
آرپه صویی ایچمه، دیدی بر قیرغیز .
أویکك یمیشی اریکله الما
قومشونك باغندن خورمایی المه .
باشقا دیله اویماز آننه‌كك سسی ،
هر سوزك ، ارا سه‌ك ، واردر تورکجه‌سی .
طویمادن دوشونمه ، کورمه سزمه‌دن .
کندی دویغوك اولسون اڭ صوڭ یدن .
دیله، یاپ ! تا کرینك سنسك بیلکی ،
کوك تورکك سندن بوجه دیله کی،
دمیر سکا طاپار ، شیمشك باش اکر ،
ایسته‌مه، سن یارات ، کورمه، سن کوستر !

کوك آلپ : «قیزیل الما» دن

کوچوك حکایه

اوزوجى

بويوك آدا . تموز ابتداسی . اوکله اوستی کونشك أریيوب طوپراقلری ، یاپراقلری قورایوب قاووردیغی بر کون؛ کوکدن دوکولن صیجاق ، یاناقلری یاقیور ، کوکسلری أزییور ، نفسلری طیقایور . . أله طوتوله‌بیله‌جك برالهو خالنه کلییور . اورتالق کوزلری قاماشدیره‌جق درجه ایدینلق . قارشیده‌کی چاملر یانیق ، سیاه برلکه کبی دورویور . بو قدر نوره طایانه‌میان کوزلر سونویور وقاپانان کور قاپاقلری آلتنده قیمیلدانمق ایسته‌مییوردی . یر ، کوك بر قور حالنده ایچین ایچین یانییور ایدی .

بایغین . [illegible] سکوتك ایچندن تا اوزاقلردن ، اسکله طرفندن ، عکسلر حاصل . [illegible] قورقونج ، وقور بر صدا کوکردی :

قا آرپووز ! .. قارپوز !..

کوشکلرك چاملرینه چارپه‌رق ، چاملرك تپه‌لرندن آشه‌رق ، ازغین بر قارتال مهابتیله طاغلرك صیرتلرندن اوچان بوسسدن اورکن بر کومه کوکرجین، قارشیکی چاماقدن هوالاندی .

قاآرپوووز ! ...

بو صدایه نظام طرفندن داها دیك ، داها ایری برسس عکس صدا کبی جواب ویردی :

چا آوووش ! ..

سکوت ! صانکه بو دیك ، قالین . بویوك سسلك عظمتندن موجودات بر ثانیه ایچون ، اورکش ، تیتره‌مشدی . سکوتك آلتنده سینمش طوران طاغلر ، دکزلره بو ایکی سسك بویوکلکنی حاکمدی .

چاآوووش ! ! . . چاووش ! ...

سسی قدر یوکسك وجودی . دکیرمی وقیر صاقالی ، آچیق ویانیق کوکسی، قالین توزلقلی باندیرلری ، صاف چهره‌سی، آرقاسنده سکسان اوقه چکن ایچ ایچه کچمش ایکی کوفه‌سیله ، بو رجلیت هیکلی شیمدی قارشیمده دورویوردی :

— بابا ، سن قوماندا ایده‌رکبی اوزوم صاتیورسین. سسك کورله‌یور!

— باغیرمییورم که...

اوزومنی ویردی . یوقاریکی تپه‌یه طیرمانمغه باشلادی . اطرافی چینلاتییوردی :

چاووش !

بن بو سسه ، بو سسی حاصل ایدن جوهره مفتونم .

شیمدی یانمزده‌کی سوقاقدن بر صاتیجی داها کچیور؛ بر آز اوزاقدن « چالی فاصولیه ، کمر پطلیجان! » سسلری آلچاقلرده پاتافلانه‌رق یایلیور. بونلرك اوستنده اوچان « چاآوووش ! » آوازینك یاننده ، بو پیپرانمش، چاتلامش سسلر نه قدر عاجز ، نه قدر پست قالییوردی !

اولك آرقا پنجره‌سنه قوشدم . اوزومجی تپه‌یه وارمشدی ، یولك کنارنده‌کی قایانك اوستنه کوفه‌سنی قویدی . آلارنی بلنده‌کی قیزیل قوشاغك اوك طرفنه صوقدی ؛ آچیق کوکسی ، چپلاق ، سرت بالدیرلریله بر قوت آبده‌سی وضعیتنده طوردی . متکبر ، قالین قاشلری آلتنده متحکم آغیر دونن ایری کوزلرندن فیرلایان نظرلریله ، مرمره‌نك دالغه‌لرینه ، قارشیکی ساحله ، ماوی کوکه ، لاجورد دکزیه ، آلتون کوپوکی ، کونشنك ایشیغیله ماوی کوزلی، صاری صاچلی بر قیزه بکزه‌ین سوتملی ، سوکیلی یوردینك طاشنه ، طوپراغنه درین درین باقدی ... بو باقیشده‌کی

« الله ! دیدیم ، یاتاغانه دایاندم ؛
« بن سنگچون آل قانلره بویاندم »
بیتنك مغرور برمألی ایدی .

پنجره‌نك اوكنده بو جانلی قاعده‌یی حیرتله ، حرمتله سیر ایدییوردم .
بونك قرعه نفری حالنده ، اوستنده ماویلی ، قیرمزیلی یمنی صارلمش قالبسز
یوسکولسز فسی ، آیاغنده ییرتیق چاریغی ، صیرتنده قویون پوستندن
طاغارجنی اولدیغی حالده صیرایی بوزمامق ایچون بر قوزو کبی سکیرته‌رك
صیچرایه حربیه نظارتنك بویوك قاپیسندن ایچری کیردیکنی کوروبوردم .

بوکون اوچوق بکیزکله ، ییرتیق چیکنکله بر وطن قربانی تسلیمیتیله
کیردیکك دولت قاپیسندن ، عسکر اوجاغندن ، یارین یکی لباسکله ، قیزیل
فسکله بر آمر قوماندیله چیقارسك ! او زمان ، بوکونکی ضعیف ، یارین
قوی بر قهرمان اولور ؛ باصدیغك یرلری تیتره‌تیر !.. آتك دیزکینی
قاورایوب ، قیلیجنی چکدیکك ، تفنکی اوموزکه اوروب ، سونکوکی
طاقدیغك وقت ، بوکونکی کوبلو ، یارین قورقونج بر عسکر اولور ؛ عاصیلری
سیندیریرسك !.. تارلا کی جایالارن ، داوارکی کوده‌رکن حقارت کورورسه‌ك
بوکونکی قویون ، یارین ییرتیجی بر قابلان کسیلیر ، یووا کی بوزانلری
أزدرسك !.. سنی بویله بر آن ایچنده دکیشمش کوره‌نلر صانیرلرکه بو
صاغلام وجود یالکز عسکر لباسی کیمك . بو سرت پنجه‌لر یالکز سلاح
قوللانمق ، بو قالین سس یالکز امر ایتمك ، بو کنیش کوکس یالکز
سپر اولمق ایچون یارادیلمشدر .

سنك اوطابور حالنده بر پولاد کتله‌سی قاتیلغنده یورورکن طاقیندیغك
او صلابت ، او مهابت ، او وقاری کوروبده سکا کوکل باغلامامق ، سکا
کوکنمه‌مك ، سنی سومه‌مك قابل دکلدر .

سن ، کوریوز بیته‌کك کور و تمیز سودیی داها أمرکن ؛ عظمت نفس ،

سنو جناب ، عناد وتحمل ، اطاعت وتحكم كبى آمر اولمق ايچون يارادلمش
برجنسك فضيلتلرينه مالك اولمشسك . بوجا تميت اساسلرينى باشقا ملتلر
مكتبلرده ، مدرسه‌لرده آكلارلر . سكا بو مزيتلرى ننه‌كك ايرى سياه
بقيشى ، باباكك كوكرەين ديكسى . قرآنك اسرار انكيز آهنكى
اوكرەتمش !

يرتيق بوطوركده‌ده وقورسك ؛ محكوم اولسه‌كده حاكمسك ؛ يملقدن
زياده تجربه مالسك ؛ فكركده‌ده عزمك كبى ثابتسك ! سرتسك ؛
سرتلككده بر قاپالقدن ، باياغيلقدن زياده بر آمريت قوتى . نجابت
لاابالى‌لكى واردر . حتى بيلديريم كبى كورونه‌ديككك حالده ، رقتله بر بولوط
كبى آغلارسك ؛ صافيتده بر ملك ، اصرارده بر ديوسك . . . اونك
ايچون دنياده آتى بولونماز بر ملت اولمشسك . دوشوندككك زمان ،
بارسلان تمكينيله آغر وساكن طوزوپچكدر ، قيزديغك وقتكى عزم
رشدك آكلاشيلماز . اوزون كيرپيكلرك آلتنده اويانغان وطورغون
دوشونن ايرى كوزلرك بركره آچيلماسين ؛ قالين قاشلرك بركره
چاتيلماسين ؛ او زمان وارلغك ، بندككك كوپورور ، طاشار ؛ او زمان
جبر وتك ، حشمتك پارلار ، يوكسه‌لير ؛ اوزمان جبار اولورسك . بو عجيب
سرخلقتكى بيلمه‌ينلر ، يا كيليرلر .

بويوكلره قارشى صايغيك ، بالذات صايلمغى سوديككدندر ؛ مطيع اولمك
مطاع اولمق ايسته‌مه‌ككدندر .

ايچه ايشلره آبشفه وقتك اولماسه بيله زور بازويه باغلى تشبثلردن
لذت آليرسك . قارا طوپراقدن ، آق اتمككى چيقاريرسك .

فكركده معندسك ، اعتقادكده معندسك ، محبتده معندسك ، محاربه‌ده معندسك .
بيكلكه چابوق آليشمازسك ، فقط بر دفعه‌ده آليشيرسه‌ك براقمازسك .
صاغلامسك ؛ سنى حكمه‌سنه بو بوراده‌كله دكل ... سكا باتاق [illegible]

سنی اضرار ایده‌رلر. آیاقلرك ، قوللرك بر بوغا کبی اغیر اغیر قیمیلدارکن ، طورکدن، توکنمه‌ین بر تحمل، ییلمایان بر عزم آشکار اولور. او انکین ده گیزه بکزه‌رسك که یاواش یاواش جوشار، وجوشنجه‌ده پك یامان ، پك خیرچین اولور ...

منفعت پرست دکلسك . پاره دینیلن ساخته بر وسیلهٔ سعادت اولان معدن پارچه‌سنه اعتبار ایتمزسك ، صوچك بودر. مسرفلکی ایجاب اصانت بیلیرسك .

وقارك بنلککه غلبه ایده‌ر. جانانکی جانکه ترجیح ایده‌رسك. اکثری باشقالری ایچون چالیشیر ؛ باشقالری اوغورینه ئولورسك. باشقالری سنی بکنديکی حالده سن کندیکی سومزسك . نه زمان اوککه براوکلك قویوب کویککده بر ما کنه باشنه کچه‌جك ، نه‌وقت الکه پرکار الوب ماصایه یاصلانه‌جقسك ؛ نه زمان دکانك دستگاهنده سرمایه‌کك فائضنی حساب ایده‌جکسك ؟

سندن بونی بکله‌یورلر ، سکا بو قصوری بولویورلر ... فقط وقت قالیورمی ؛ کیسه‌کی طولدورمق ایچون دکل قارنکی طویورمق ایچون قم‌لاندیغك صاپانك دمیری تارلانك اورتاسنده براقوب تفککك چلیکنه صاریلیورسك ... اوسر حددن بوحدوده قوشویورسك .. بولغارستانده ئولویور . یونانستانده ئولویور ، عربستانده ئولویور، کردستانده ئولویور ، عجمستانده ئولویور ، صربستانده ئولویور ؛ یالکز یوردکده یاشایه‌میور ، ئوله‌میورسك .

بر اولو چنارسك که قیریلیر ، اکیلمزسك ؛ ئولور ، ایکله‌مزسك .. قانکله چوراق قوملقاری صولارکن اتمککی آلنکك ترینه باطیریر ، یر ؛ یزه دشمن قارشیسنه یارالرکله برابر هر یرده بر استحکام کبی

چیقارسك . . سن ظالم هیئتنده بر مظلومسك ؛ ینه کند ، آنا کلك بوجاغنده برغریب ؛ آناکلك ، باباکلك قوجاغنده بر یتیمسك !...

طول آنالرله طولو اولان شو آناطولی ، براوکی ینه قدر سکا جفاکاردر .. سن ، شرقك ، قیننه کیرمه‌ین بر قلیجیسك ؛ دو نوله دوکوله تاولانیر ، ووروله ووروله قیریلیرسك . ینه هر پارچه‌کدن برقیویلجیم ، هر قیویلجیمکدن بر شیمشك چیقار . الیبی بر قوتك ، ابدی بر فیضك وار ، ای تورك !...

احمد حکمت

فلاکت خاطره‌لری

دورما ، وور

دورما ، یونان ، دورما : کبرك آرتیور !
تورکلکك باشنه حقارت یاغدیریر !
اویویان برقومه بوذلت آزدر ؛
وور ، اسکی کوله‌سی ، اوطاندیر اونی !
براقما اویوسون ؛ اویاندیر اونی !

زورلا اونی ؛ یکی دوشه کیرسین ،
کمی یاپسین ؛ آلای ، دوغرویه کیرسین ؛
فابریقالر آچسین ، هرایشه کیرسین ؛
وور ، اسکی کوله‌سی ، اوطاندیر اونی !
براقما اویوسون ؛ اویاندیر اونی !

بو یوردك خزنه‌سی اونك النده
فقط آناختاری سنك بلکده ،
قالمش آچ ، برغریب کندی ایلنده !
وور ، اسکی کوله‌سی اوطاندیر اونی !
براقما اویوسون ؛ اویاندیر اونی !

صیحه‌لیشدیرکه اوردو ، دوننما یاپسین ،
غربده نه ترقی کوروورسه قاپسین ،
تورکلکه طاپسین ، آرتیق طاپسین ؛
وور ، اسکی کوله‌مز ، اوطاندیر بزی !
براقما ، طالالم ؛ اویاندیر بزی !

کوك آلپ : « قیزیل الما » دن

بر روماندن مفرز

فاتحده یاتسی نمازی

آنجاق ایشیق ویره‌بیلن کوچوک فانارلرک آسیلی آغاجلرک آلتنده، جامعک
تام قارشیسنده اوطورمشدی. بوزولمش مرمرطاشلی طوپراق و چوقورلرله
آیریلان بو میدان نیم ظلمت ایچنده ایدی؛ و نهایتلری باشدن باشه اشغال
ایدن بو جامع دیواری، یوکسک، معظم و مهیب. عادتا بر تك مدخلی،
ایچریده‌کی مقدس حولی‌یه یول ویرن لااقل اوتوز قدملك کریله بر مانع،
بر سور کبی پرو قار ایدی. صوکرا صاغده، صولده، اوزاقلرده، قاریشیق
بر کیجه، بر سیاهلق، بلکه بر شجرستان، بر محل اموات. کوسترن مبهم
سرویلر هر طرفده کورولیکندن داها غریب بر قارانلق، بر سکینت اسلام،
بر خفای اسلام واردی.

بر ایکی ساعتدنبری آسیا داغلرینك آرقه‌سندن یوکسه‌لن مهتاب فاتحك
بو جبهه‌سی اوستنده طلوع ایتمکه باشلامشدی. یاواش یاواش سیر ایلیور،
ارضك بو کثیف، آغیر جسمی اوستنده ماتمی کومشیله‌یی بوس یوواراق،
اوقدر آزاد، او قدر هوائی، فضاده‌کی انزواسی، نهایتسز اوزاقلغی
اوقدر حس ایتدیرن بر خفیفلکله یوکسه‌لیوردی که؛

ماه ایلیناق، کیت کیده هر طرفده ازیلیور، کنارده تارکیلری
ایچون، اخیرباشی، بعض ادملری استیلا ایدییوردی. حالبوکه بوش میدان،
مقدس دیوارلرك کولکه‌سنده قالمشدی. عینی زمانده مهتابك ایلینانی،
برار اول اوندن کثیف دوران شو دیواره، دمین پك براق اولدیغی ایچون
کورونمه‌ین، و کیت کیده بیورن دائیلکیله هرشیئی احاطه ایدن مرمرینك
شمر ایتدیکی تازه بر سیس، بر اقشام سیسینه قاریشمش، بخاردن مصنوع

برشکل ویریپوردی . سمانك ایچنه دیکیلن ایکی مناره ، شفاف کبی ، مهتاب ضیالری ایچون قابل نفوذ کبی دوریپور ؛ بومائی آیدینلغك سینده باشی دوندوره جك قدر بویومش ، موازنتسز وخفیف کورونیوردی .

کنارده نارکیله لرینی ایچن ساده روحلی ، آغیرباشلی آدملر ، اسرارینه نفوذ ممکن اولمایان اللهك اوکنده کیدوب دیز چوکمك ایچون ، یوقاریده ، هوالرك ایچنده مؤذنك نغمه سرا اولمه سنی بکله دیلر ؛ واونلر ایلریده ، روحلری اطمئنان ایله دولو ، کوزه ل بر سیاحته چیقار کبی ترك حیات ایده جکلر !

ایشته بکله دکلری سسلر ، ندای دعوتی ترتیله ابتدار ایتدی . سمانك بخار مضیسی ایچنده غائب اولمش اوقدره بکزه ین منارهلرك نهایتلرنده دوران مؤذنلر ، شیمدی مهتابه پك یاقین اولدقلری ظن ایدیلن بو سما سا کنلری ، کندیلرینی تبخیر ایده ن بر نوع تبلرزهٔ وجد ایچنده ، نا کهان ، قوشلر کبی نشر الحان ایتدیلر . اوقدر مفرط درجه ده یوکسك منارهلرك اوستندن سسلرینی دویوره بیلمك ایچون ، بوغازلری مستثنا بر قوته مالك آدملر انتخاب ایدیلمش اوله جق ! برتك صدا بیله ضایع اولمایور ؛ آهنك مخصوص ایله سویله دکلرندن هیچ بری ، بزم اوستومزه صریح ، براق وآسان نزول ایتمکدن خالی قالمایور .

بربرینی متعاقب ، کنارده خولیا نورد اولانلر قالقدیلر ؛ جامك الآن کولکه ایچنده دوران میدانی چکهرك ، قارشیده کی مدخل مبارکه دوغرو توجه ایتدیلر . بیاض صاریقلر ، اوزون جبه لر ، ابتدالری اوچر ، دوردر ، بشر ، کوچوك جماعتلرله دعا ایتمکه کیدییورلر . صوکرا ، مختلف کوشه لردن ، قاراکلق جهتلردن ، آغاچلرك ظلمتندن چیقه رق داها برچوقلری کلدی . سسسز آدیملرله ایلرلیورلر . کندی کندیلرینه تمرکز ایتمش ، سا کن ویر وقار یوزییورلر .

غایت بیوك و خشین دیوارده آچیلوب بونلرك هپسنی جذب ایدەن یوکسك رواقی ، اسکی زمانلردن قالمه بر فنار صانکه تنویر ایدییور ، کمرك اورتەسنه آصیلمش کوچوك آلەو، قمرك سمایی قاماشدیران او کوزەل آیدینلغی ایچنده صاپ صاری وئولکون دوریپوردی .

بوقاردن کلن صدالر نغمەسرا اولمقده حالا دوام ایدەرکن، بو کیریش، بیاض دلبندله صاریلی باشلرك اوجسیم رواق ایچنده غائب اولدیغی نهایتسز بر آلای ، بر کچید اولدی .

پیکەلر بوشالدقدن صوکرا ، «آندرەلری »دە ، اك صوك اولەرق ، دعا ایتمیەجکندن دولایی کندینی انسانلرك اك سفیلی حس ایدەن بر قلبله جامعه دوغرو ایلرلەدی ، کیردی ، قاپی‌نك یاننده دوردی . اوراده ایکی اوچ بیك صاریق کندی کندیلرینه اخذ موقع ایتمش ، محرابه دوغرو صف صف صیرالانمش دورییورلر . اونلرك سکوتی اوستنده بر صدا طیران ایدییور ؛ اوقدر حزین ، اوقدر ناقابل تعیین بر صورتده خولیا انگیز بر صدا که ، مؤذنلر کبی یوکسك پردەلرله سسلەنیور ، تا کهان بیتیورمش کبی اینیور، اینیور ، صوکرا جانلانیور ، یکیدن ، کنیش ، طنان قبەلر آلتنده ، اوریرمەلرله تتریپور، اوزایور اوزایور ، یاواش بر احتضار ایله ، سونیور بیتیور وتکرار باشلایور . موقوف دقت اولان بوتون بو آدملرك ایکی‌بیك دعاسنی تنظیم ایدن ایشته او ، او صدادر . اونك دعوتیله ابتدا دیزلری اوستنه چوکیور، صوکرا داها بویوك بر خشوع وعجز ایله اکیلیور، ونهایت، باشلرینك اوستنده کچن ، زمان زمان خفیفلنەرك آنجاق بر ایکلتی حالنده قالمشکن ، ینه معظم معبدی دولدوران اومحزون فقط پك طاتلی صدا ایله هپ بردن بیچیلمش کبی عمومی بر حرکت وانتظام ایله ، آلنلرینی سورەرك یرلره قاپاتیورلردی .

معبد پك آز تنویر ایدیلمشدی . طنان قبەلردە یریر صارقان زنجیرلره

ربط ایدلمش کیجه قندیللرندن باشقه بر ایشیق یوقدی. بوتون دیوارلرك صاف بیاضلغی اولماسه‌یدی ، اطراف مشکلات ایله کوروله‌جکدی .

آرا صیرا قاناد سسلری دویولیوردی . یوقارده ، یووالرینی قورمغه براقیلمش آلیشقین کووه‌رجینلر، بو کوچوك ایشیقلردن، بوتون بوجبه‌لرك حاصل ایتدیکی سورتونمه‌لردن اویانمش ، فقط قورقوسزجه ، جماعتك ، بیکلرجه صاریقلرك اوستنده اوچیور ، دونیوردی .

دمینکی کوچوك فقط یوکسك و مهتز صدانك قسوتی آلتنده باشلر اکیلدیکی وقت روحلرك تمرکزی اوقدر مطلق، اعتقاد اوقدر درینده‌ی که، اونلرك سسسز وبی نهایه دعالری ، بر بخوردانك دومانلری کبی یوکسلیور ظن ایدیلیردی .

جناب‌حق وخلیفه ، دنیانك اك اصیل ملتلرندن بری اولان تورکلری، بودیندار وخولیا نورد ، جوانمرد وخیرخواه ، بو، دوغدقلری طوپراقلر وایمان واسلام ایچون جنك ووغا میدانلرنده دهشتنثار غیرتلر ، خارقه‌نمون قهرمانلقلر کوسترمکه مقتدر اولان تورکلری ، داها اوزون مدتلر تجرید وصیانت ایتسین .

پیەر لوتی

قوجه حسن دایی

ایصسز طاغلر، کور اورمانلر ، آقار صولر کچه‌رك
روم ایلی‌نك بریانی یایه یالکز دولاشدم .
یاز کونیدی ، اوزاقلردن مزارلنی سچه‌رك
صباح وقتی چوقورده بر ویران کویه اولاشدم.

سیسلی برطاغ اتکنده ایسلی برقاچ اوجکز ،
براورمانك کولکه‌سنده دالنین دالغین اویوردی .
چوردن چوپدن چاتیلمش بر ویرانه‌یدی کویجکز ؛
کیجه داغدن قوردلر اینر ، دولانیردی او « یورد » ی .

لاکن بیلمم نه‌حکمتدر ، اوقبرلرده ، باغلرده
بر پریشان کوزه‌للك وار ؛ سوداسنه طویولماز .
صولر چاغلار ، روزکار آغلار کیجه کوندوز طاغلرده؛
ایرماقلرده ایکیلتی‌دن باشقا برشی دویولماز .

کستانه‌لك کولکه‌سنده خیال کبی یورورسك ؛
بلبل شاقیر هر آغاجك برنازنین دالنده .
تارلالرده کولومسه‌ین چیچکلرك آلتنده
الا کوزلی کلینلرك کل بکزینی کوررسك !

اکری بوکری کچیدلردن قومسال دره یاندن
طالغین طالغین کچیورکن ، کوزی قالیر انسانك !
لالەلری آل آل اولمش وحشی قارا اورمانك ؛
قدرت الی قلم چالمش شهیدلرك قانندن .

آقشام اوستی اوطاغلره صانکه بر یاس بورونور :
دومان آلیر یوکسکلرده ایصسز قایا باشنی .
هرکاینجك اوزاقلردن بر داملا قان کورونور ؛
« غزا » یری ظن ایدەرسك طوپراغنی ، طاشنی .

کولکه یورور ، کوبی اورقشار ، افق صارار کیزلیجه ؛
تپەلردن یالچین طاشلر آقان صویه سس ویریر .
قارا کلقلر اینجی سرپر چایرلره هرکیجه ،
صباح اولور ؛ — پری کبی — کون ، یوزینی کوستەریر .

بر دوش کورور کبی کچدم اوکیمسەسز یرلردن ؛
خارمانلره چیقار بر یول بولدم ، کویه یاناشدم .
یالکز دکل ، چوقدن بری بن کوکلمه یولداشدم ،
نه دوشوندم ؟ بیلمم نیچون غریبسەدم سفردن ؟

درت یول آغزینه کلمشم . مسجده پك یاقیندم .
آزیجق طوردم ؛ طوغرولدم . اطرافمه باقیندم ،
برشی کوردم : عصرلردن قالمه اولو بر چنار ؛
آلتنده یشیل صاریقلی : بم بیاض بر اختیار .

چشمه باشنده آغاجه یاصلانمش بر « امیر » دی .
قایغوسز وطویغوسزدی دنیایه بوش باقیشی .
افسانه‌لر آ کلاتیردی انسانه لوش باقیشی ،
یاشلی کوربوز بریوروکدی ، یاصلانمش بردمیردی .

هیچ اقرانی قالمامشدی ... کویده وارسه براشی ،
کولکه‌سنده دیکله‌ندیکی قوجه یوجه چناردی .
بر نشئه‌لی چوجوق کبی طوغان صباح کونشی ،
تمیز بیاض صقاللی اوپر ، سوه‌ر ، اوقشاردی .

بو چهره‌یه شن کونشك قهقهه‌سی ووروردی ؛
لاکن قوجه قارلی طاغده آرتق چیچك آچمازدی .
برده‌ورپلمش کوتوك کبی، قیمیلداماز دورووردی .
بو ضررسز اختیاردن قوشلر بیله قاچمازدی .

یاواش یاواش ایلرله‌دم، کوچوك بر خندق آشدم ،
بر قاچ آدیم صوکرا ، سس‌سز ، اختیاره یاناشدم .
سلام ویردم ، سلام آلدی . توتون ویردم ، سویندی .
برمسلمان اولدیغمدن تماميله امیندی .

برقاو چاقدق، چوبوق یاقدق؛ براز دومان صاووردق.
کولکه‌لکده خوش بش ایتدك، براز یالان صاووردق .
آرامزده سوز اوزادی ، لافدن لافه آشارق ،
« زه‌لیسك » دییه صوردی ، « استانبوللی » دیدمدی :

« سلطان محمود صاغمی؟ » دیدی، صوکرا بردن جوشارق :
« تام بش ییل عسکرلك ایتدم ، اکمکنی یدمدی؛
هی دولتلی قوجه سلطان ! هی جلالی آرسلان هی !
« بر قیر آته بینر کلیر، کان شاهین صانیردك .

« بیك ییکیتك آراسنده ، بر کوروشده طانیردك .
« آق صقاللی وزیرلری قارشیسنده تیتره‌ردی ،
« آردی صیرا دریا کبی قوللر یورور کیده‌ردی .
« فرماننه یدی قرال باش اکرمش دیرلردی ؛

« اولیا قوتی واردی ، اوکا «ایرمش» دیرلردی ،
« بز نه موطلو کونلر کوردك! دەهی کیدی دوران هی! . .
« دلیقانلیدم اوزمان ، قاپیسنده چاووشدم .
« بش سنه خدمتدن صوکرا ، کلدم ، کویه قاووشدم .

« برداها چیقمادم آرتق . تارلا طاقم ایدیندم ؛
« اللی سنه شو طوپراقله کورش ایتدم، دیدیندم .
« چوجوقلر عسکره کیتدی ؛ بری کری کلەدی ؛
« هیچ برینك بو کونەدك بر خبری کلەدی .

« صوکرا قادین ئولدی . چوقدن کیمسەسزم ، یوقسولم ،
« اختیارلق پنجه‌سنده زبون قالمش بر قولم! »
بوسوزلری او سویلرکن بن دقتله دیکله‌دم ،
جان اومده آجی دویدم، ایچین ایچین ایکله‌دم.

بو آدامك سرکذشتی بکا خیلی دوقوندی ،
دردلی کوکلمده ماضینك اذانلری اوقوندی .
ساکن ساکن آغلامشم . . . باقدم کوزم یاشارمش .
زاواللی ! کیمسه‌سی یوقمش ، یاپه‌یالکز یاشارمش .

بن‌ده مراق ایدوب صوردم حیاتنی ، یاشنی ؛
براز داها قورجالادم جانلی مزار طاشنی ...
« بو کویده طوغمشم ! » دیدی ، « چولوق چوجوق قالمادی .
« سکسان بشلك وارم بلکه ... باق بو یاشده اوکسوزم .

« کوزده فر یوق ، دیزده درمان ، جانده صولوق قالمادی ؛
« بایقوش کبی شو قوووزقده کچر کیجه‌م ، کوندوزم .
« بن‌ده حایلیجه کون کوردم ، صورمه اینجه‌دن اینجه .
« بکا قوجه حسن دیرلر ، حسن دایی دە‌نجه

« یدی کویدن قاری قیزان هپ طانیرلر ، بیلیرلر ؛
« بنی کورمك ایچون خارمان وقتی بعض کلیرلر . »
دیدم : « بابا ، استانبوله دونه‌جکم . سن‌ده کل ،
« اولاد کبی خوش طوتارم . مسافر اول بنده ، کل .

« بزده سکا جانله باشله خدمت ایدوب باقارلر .
« یازین تازه سود بولورلر ، قیشین آتش یاقارلر .
« دیکله‌نیرسك براز بلکه ... » اختیارك یوزینه
آتش باصدی ، برقیویلجیم دوشدی صولغون کوزینه ؛

دیدی . « اوغلم ، بو دنیاده آرتق نه‌در اومودم !
« الله سندن خوشنود اولسون ؛ بن کویمدن خوشنودم :
« کوکلم کوزم بو یرلرده نه شنلکلر کورمشدر !
« هپسی یالان .. کلدی کچدی .. فانی دنیا بردوشدر .

« کلن کیتدی ، قونان کوچدی . کروان کچدی ، بن قالدم .
« یالیکزلقدن دیلسز اولدم ، ایصسزلقدن بوکالدم .
« شیمدن صوکرا نرده اولسهم بنم ایچون مزاردر .
« نرده ئولوم نجه سندن قورتولاجق یروار در ؟

« باق بن آرتق بر صارارمش ، برقورومش یاپراغم .
« روزکار بنی صاوورورسه : بوراسیدر طوپراغم !
« بورده راحت ئولمك ایچون ئولەنلره آغلادم ؛
« نجه جاندن آیری دوشدم ، قارا یازمه باغلادم .

« آرسلان کبی اوچ اوغلمی قربان ایتدم اوغرنده ؛
« چیفتی صاتدم ، اوی بارقی ویران ایتدم اوغرنده .
« آلتمش سنه اولدی بلکه ، بن بو کویدن چیقمادم .
« اورمانندن ، دره‌سندن ، قوشلرندن بیقمادم .
« اوغول ، آرزوم بودر بنم : بورده ئولمك ایسته‌رم ؛

« یاد ایللرده نیله‌رم ؟ »

رضا توفیق

آناطولی کویلرنده

سلاح سسلری و باروت قوقولری

کلین کوچورمه کونی ایدی . کوکی طرفلیسی قیزك کوینـه یوز آتلی ایله کلمشلر ، آلاجه قوماشلرله دوناتدقلری آته کلینی بیندیرمشلردی . دلی قانلیلرك بر طـاقمی کلینك صاغنده ، صـولنده یورویورلر ، بول باروتله طولدوردقلری قارا بینالری صیقییورلردی . بر طـاقمی اکینلری بیچیلمش تارلالرده آت یاریشـدیرییورلر ، اوجلری دمیرلی دکنکلرله جـیرید اوینـایورلردی . آلایك اوکنده ، داوول زورنا ، کلین کوچورمه هواسـنی یانیق یانیق چالیوردی . تورك کلینی ، سـلاح سسلری ، باروت دومانلری ایچنده کیدییوردی ...

بن ، یولك بر قیسـنده دورارق ، کلین کوچورمکدن زیاده آتش تعلیمی یاپان بو آلایه باقیوردم ؛ اوغوز اولادلرینـك بو اسکی تورهسـنده عسکر بر ملتك اخلاقنی وبو عسکر ملتی یتیشدیرن قادینلرك تربیهسنی اوقویوردم . کندی کندیمه دییوردم که : « اوچ یوز ییـلدن بری پك چوق قارا کونلر کچیردك ؛ آل عثمان دولتی نیجه صارصینتیلره ، نیجـه زیانلره اوغرادی . آنجاق سوینمـکه یری اولاجق برشیواردرکه ، اوده ، بو صارصینتی و زیانلرك تورك روحنه دوقونامامش اولماسیدر . أوت ، دشمن کوللهلری قلعهلرمزی ییقمش ، لکن یورهکلرمزه برشی یاپامامش . دشمن پنجهلری اولکهلرمزی آلمش ، یکیتلك دویغولرمزه ال اوزاتامامش . ایشته شـو کوردیکم دلی قانلیلره باقیکـز : بینیجیلکده ، آتیجیلقده ، ییکیتلکده ، قاوغا ایشـلرنده نه قدر یوجهدرلر . بویوکسك آلینلی ، دمیر پنجهلی ، جیلان باقیشلی ، بوغا

کوودەلی یکیتلرمزی کورەنلر، اینـانەجقلردرکە، بونلرك دامارلرندە تیمو چینلرك، یاووزلرك دورلرندەکی اولو اجدادك قانلری قاینـامقدەدر . »
آرقامدن اوموزمە طوقونان بر أل، بنی بو طاتلی دوشـونجەمدن آییردی . دونوب باقدم؛ براختیار کویلو، بکا صوریور : « افندی ، ناصل دوکونمز ایمی ؟... »

— « أوت باباجغم ایی ! . . هلە کلینلر کزك بویلە سـلاح سـسلریلە ، باروت قوقولریلە کوچورولمەسی چوق کوزەل ! زیرا بو کلینلر کزدە یارین عسکر اوجاغنە کوندرەجکلری قوچ یکیتلرمزك آنالری اولاجقلر ؛ وطن طوپراغنـە کین وطمعلر بسـلەمکدە اولان دشمنلرە کوکس کرەجك عسکرلرمزی باغرلرندە بویوتەجکلر . بونلرك بویوتەجکلری یارینکی نسل بو باغرلردە برر قورقاق تیلـکی دکل ، برر جسور آرسـلان اولارق یتیشـەجك ، یوردینی بر آنانك عرضی کبی قیصقاناجق ، اونك اوستنە قارتال کبی قاناد کرەجك . بز شونی هیچ بروقت اونوتمامالی یزکە بودنیادە سلاح قوللانمانی بیلمەین بیلمکلر، زنجیرلر آلتندە چورور. باروت قوقولرینە وداع ایدەن ملتلر، وطنلرینە ووطنلرینك کل باغچەلرینەدە وداع ایدەرلر . ییکیت اولمایانلر، ضعیف بولونانلر ایچون، نە وطن، نە حریت، هیچ برشی یوقدر . بوندن دولاییدرکە، ای محترم اختیار ، کلینلرکزە سلاح سسلری، کلینلرکزە باروت قوقولری .. »

محمد امین

ازبر و انشاد

جناوه قلعه ایزلری

— سپرلر آراسنده —

قورشونلرك ایصلیغندن داها نافذ بر صدا
أكیلمکسز ، تهلکه وار ؛ چابوق كچیك بورادن
تنبیهنی فیصیلدادی .. اوكده باقدم كه حالا
صارصیلمایان بر برج كبی دوریبوردی قوماندان .
آرتق تورکك یوكسك آلنی اكیلمیور، آكلادم .
قول اولومه یاقلاشمازسه دیریلمیور آكلادم .

كچیوردق ؛ اوكزده صاغ جناحك بولوند
قوماندانی ، یانمزده كولر یوزلو ضابطلر .
محیط ایله جسور اولدق . سپرلرده بر بلند
قلعه كبی مهیكلدی كوردیكمز هر نفر .
محشرینه آلیشمشدق جنكك ؛ حتی صانیرم ،
قورقاجقدق سكوت ایتسه اوولوله ، ییلدیرم .

ساعتلرجه یورومشدك هپ اویولمش طوپراقدن ،
یادی مدفون شهیدلردی ایلریمز كریمز .
قارشیمزده دشمن خطی ، اوزرنده بر دومان .
صوكرا آرتق یاشلی ، ماوی بر كوز كبی آق دكز !
آه او دكزكه هینچقیران یادیمزی ایزلری ،
متكاثف عصرلردی بولوطلری، سیسلری .

واردی بوتون سونكولرده بر تلاشسز انتظار
مازغاللردن بكلهنیردی هرآن كستاخ بر خیال .
اویوق رافلر اوزرنده بكلیوردی بومبالر .

بکلیوردی اورده بوتون ملی ، ارثی انفعال .
بو انفعال اویله کوکلی بر شدیکه ایناندم :
دشمن ایچون بر محقق اوچورومدی هر آدیم .

او عسکرك أولوملری بکله‌ییشی نه یوکسك !
کوزلرنده قلبلرینك که‌وشه‌مه‌ین قوتی
هر بریسی بازولری ده‌ویره‌جك بر ارکك ،
جوهرنده تورك عرقنك متوکل جرأتی .
کونش آلتون شعله‌لرله باشلرنده دولاشیر .
ترلی ، یانیق آلینلره بویله چلنك یاراشیر .

یوروبوردق ، بر سیردن دیکرینه کچه‌جك
الك قیصه یول هنوز تمام اولمامشدی . بش آرشین
قدر یری کچمك ایچون لازم کادی سوروتمك .
اونلرجه بو الك طبیعی جویکلکی قاوغانك .
بورالرده تهلکه‌لر عزمه مانع دکلدی ؛
عزم اوغورنده کمیکاردن آبده‌لر دیکیلدی .

قیدسزجه طیرمانمغه حاضرلاندی قوماندان ؛
او صیراده یوزی قومرال کولکه‌لرله اورتولو
وجداننك یوکسکلکی کوزلرنده پارلایان
بویلی ، بوصلو آرسلان کبی بر تورك اوغلی کوروندی .
قوماندانه یاقلاشه‌رق دیدی : بکم کل بری ؛
سکا (موقات) اولایم بن ، قورشون یالار اویری .

بونه اصیل ، نه مستثنا بر فطرتدی یاربی !
آمرینه سپر اولوب حضور ایله أوله‌جك .
لایق اولان تشکرله رد اولوندی طلبی .
طلب کبی جواب اولدی هم طبیعی ، هم یوکسك !
زمان کچدی آرادن ، بلکه شیمدی او نفر
ملتنه یاپمشدر طوپراغندن برسپر ...

ابراهیم علاءالدین

غرب ادبیاتی نمونه‌لری

قومار

نیه‌قلیودوف ، پرنس وه « فه‌دوتقـا » دینیلن بیـقلی ذات ایله برلکده

ئلدی. فه‌دوتقا صوك درجه چیرکین بر آدمدی ؛ فقط کمال اعتنا ایله کیینیوردی ، وبرده آراباسی واردی . نیچین هر کس اوکا اودرجه بذل توجه ایلیوردی ؟ فی‌الحقیقه، دائمـا ضیـافتلره دعوت اولونیور، وهریرده مصارفی باشقـالری طرفندن تسویه ایدیلیوردی. آه، بوحیله‌کار برتیلـکیدی ! غائب ایتـدیکی وقت پاره ویرمکسزین بورجدن قورتولمه‌یی بیـلیور، قازاندیغی زمانلرده ایسـه آلاجغنی پك اعلا تحصـیل ایدییوردی .

اوکون پووانی اوچ روبله‌یه بیـلاردو اوینـادیلر . پرنس ایله نیه قلیودوف ، اویون اثناسنده ، اوصیرالرده پك زیاده اکتساب شهرت‌ایده‌ن برآقتریسدن بحث ایدییـورلردی . اثنـای مبـاحثه‌ده طبیعی اویونه دقت ایده‌مه‌دکلری ایچین، فه‌دوتقا بوندن استفاده ایتدی . وهرایکیسندن آلتیشر روبله قازاندی . پرنس ایله بو آدم آراسـنده ناصل بر حسـاب اولدیغنـه بردرلو عقل ایردیره‌مدم، چونکه هیچ حساب کورمیورلردی. نیه‌قلیودوف کیسه‌سنی چیقاردی . فه‌دوتقا باغیردی :

— یوق یوق عزیزم، داها اویـنایالم « کیت اوده بل ».

یووارلاقلری قویدی ؛ فه‌دوتقـا اودرجه دقتله اوینـایوردیکه نهـایت قازاندی. ونیه‌قلیودوفه :

— هایدی ، دیدی، بردفعه داها، پاره‌نك تکمیلنه دکلمی ؟

— های های !

بو فەدوتقـا حریفی برغائب ایدەرسە مطقا ایکی قازانیوردی . مسئلەنك جدیلشمکە باشلادیغنی کورەن پرنس باغیردی :

— ای ، کافی آرتق !

لکن نیەقلیودوف حدید وسیکیرلی، فەدوتقـا صوئوق واعتدال دمنه مالك، بر شی ایشیتمەدیلر. بویلەجە بشیوز پووانە قدر ایلریلدیلر . فەدوتقا قازانمشدی .

بوسبوتون آتشلنمش اولان نیەقلیودوف شیمدی اصرار ایدییوردی :

— هایدی داها !

زاواللی ، ایلك دفعە اولەرق، قومارك ویردیکی شدید برباش دونمەسنه، بر بحرانە مبتلا اولمشدی. آرتق کندیسندن خبردار دکلدی .

— پك اعلا ، هایدی یوقاری‌یە . اورادە تضمین ایدەرسك .

یوقاریدە اسقامبیل اوینانیوردی ...

اوکوندن اعتباراً فەدوتقا ، نیەقلیودوفە کویا بر بویو یاپمشدی. شیمدی آرتق هیچ دورمقسزین کاه آشاغیدە کاه یوقاریدە اوینـایوردی . آرتق نیەقلیودوف اسکیسندن پك چوق فرقلی، عادتا بوسبوتون باشقا برآدمدی. اسکی ظرافتندن هیچ بر اثر قالمـامش ، یاناقلری چوکوك و صولوق بر حال آلمشدی . بر کون کندیسنە دیدمکە :

— آجانم ، چوقدندر بنملە اوینامیورسك .

اوینادی؛ اون روبلە قازانیوردم .

— هایدی هپسنه بردن ، یا بورجدن قورتولورسك، یاخود ایکی‌مثلی ضرر ایدەرسك .

بو تکلیفە هیچ جانی صیقیلمـایارق راضی اولدی. نیەقلیودوف آرتق اسکیسی کبی حدتلنەجك ، سـیکیرلنەجك بر آدم دکلدی. اوزون اوزادی‌یە اویونە دوام ایتدك. سکسان روبلە قازانمشدم .

نیه‌قلیودوف، بوکوندن اعتباراً هر کون بیمله اویناپوردی . صالونك تهاشیندیقی کورور کورمز همان بکا قوشیووردی . برکون اوندن تمام آلتمش روبله قازانمشدم . بکا دیدی که :

— ایسترمیسك هپسنه اوینایالم ؟

— سز بیلیرسکنز .

قازانیوردم .

— یوز یکرمی‌یه قارشی یوز یکرمی ؟

— پك اعلا .

ینه قازانیوردم ،

— ایکیوز قرقه قارشی ایکیوز قرق !

طالع بنی اصلا ترك ایتمیوردی .

— درتیوز سکسانه قارشی درتیوز سکسان ؟

نیه‌قلیودوفده‌کی حمای عصبیت کیتدکجه تشدد ایدیوردی .

— کافی دکلمی آجانم ! بکا یالکز یوز روبله ویرده بورجك بیتسین !

حدتلندی . قیصیق برسسله باغیردی :

— اوینایورمیسك ، یوقسه اوینامایورمیسك ؟

اوینایوردم . فقط آرتق قازانمق ایسته‌مدیکم ایچین اوکا قرق آوانس ویرییوردم . فقط بوکا رغماً بن اوتوز التی‌یه‌کلدیکم حالده او حالا اون‌ایکی‌یی چیقه‌مشدی . پارتی ینه بیتدی ؛ نهایت دوردی و بکا :

— په‌تروشا، دیدی، شو دقیقه‌ده سکا بورجمی اوده‌یه‌بیله‌جك برحالده دکلم ؛ فقط براز صبر ایده‌رسه‌ك ، ایکی آی صوکرا بو مقداری اوچ مثلنه ابلاغ ایده‌بیلیرم .

— های های ، بکله‌رم .

نیه‌قلیودوف صالونده برقاچ کره دوندکدن صوکرا یانمه کلدی .

— شیمدی اویناموق ایسترمیسك ؟

اویناردق ؛ غائب ایتدی .

قاپونك یانده‌كی كوچوك بر اسكمله‌یه اوطورارق كوز اوجیله اونی سیر ایدییوردم . باشنی اللریله یوصرونلایارق كزینیور ، وكندی كندینه سویله‌نیوردی . . . براز كزیندكدن صوكرا ، طبق بردلی كبی دیشاری‌یه آتیلدی .

غریب شی !

بوكوندن صوكرا نیه‌قلیودوف‌سكز كون قدر كوزوكمه‌دی . دوقوزنجی كونی صولغون برحالده صالونه كیردی ؛ فقط اصلا بیلاردویه یاقلاشمادی .

پرنس بوحالی كوردی .

— اویناره‌میسك ناتوانجی ؟

— خایر ، بوندن صوكرا هیچ اویناماجغم .

نافله یره اصرار ایدییورلردی . نیه‌قلیودوف اویناماذن كیتدی .

بویله‌جه برهفته قدر مقاومت ایتدی . فقط بر یورطی كونی ، فراق كیمش وبر بیاض بویون باغی طاقمش اولدوغی حالده كله‌رك بوتون كون اوینادی . ابتلا اونی تكرار ید تسخیرینه آلمشدی . بوكوندن اعتباراً ینه اسكی حالنه عودت ایتدی . بر آقشام بكا دیدیكه :

— په‌تروشا ، سنكا یوزسكسان روبله بورجلویم ؛ بر آیه قدر بكا كلده آل . برآی صوكرا اوینه كیتدم . كله‌جك پنجشنبه كوننه قدر بكله‌مه‌می رجا ایتدی . پنجشنبه كونی ، ساعت اون بره دوغرو نیه‌قلیودوفك قاپیسنك اوكنده بولونیوردم .

— بكا حالا پاره بوللامادیلر ، پك متأسفم . معمافیه ایشته بر الماسلی بویون باغی ایكنه‌سیله بر آلتون ساعت . بونلری امنیت صاندیغنه كوتور ،

سـكا آلاجغكدن داها فضـله پاره ويريرلر . پاره‌م كلنجه سن اونلرى چيقاريرسك .

— پك اعلا !

وبونى سويليه‌رك ساعتى آلدم . فى‌الحقيقه بو ساعت اوچيوز روبله‌دن داها زياده ايديوردى . اونى يوز روبله‌يه ترهين ايدوب رهن سـنديني نيه‌قليودوفه كوتوردم .

— بكا سكسان روبله داها بورجلوسكز . ساعتى‌ده ايلريده تخليص ايده‌رسكز . ايشته رهن سندى .

سكسان روبله‌يى بر داها كوره‌مدم .

نيه‌قليودوف اسـكيدن ايجه محجوب طبيعتلى ايكن ، شـيمدى آرتق اوتانماز اولمشدى . بعضاً بينديكى آرابه‌نك پاراسنى ويرمك ايچون بندن بر روبله آليور ، حالبوكه بر دقيقه صوكرا پرنسـله يوز روبله‌لك بر پارتى‌يه باشلايوردى . صباحلين ، صاچلرى قارما قاريشيق ، چاماشيرى پاچاورا كبى پيس ، كوزلرى اسمرين بر دائره ايله محـاط وقانلى اولديغى حالده كليور ، بر قاچ قدح آبسنت يووارلادقدن صوكرا اويونه باشلايوردى .

بويوك پرهيز اثناسنده بر كون بر سوارى ايله اويون اوينايوردى :

— بو پارتى‌يى بر شيشه اوينايالمى !

— مع‌الممنونيه ، نه‌سنه ؟

— بر شيشه « قلوووژو » سنه .

— پك اعلا !

سوارى پارتى‌يى قازاندى . قالقوب يمك يمكه كيتديلر ، وبوش بر ماصه‌يه اوتورديلر . نيه‌قليودوف باغيردى :

— « سيه‌مه‌ن » بزه برشيشه « قلوووژو » كتير . فقط بر آزايصيتيوير .

« سیمه‌ن » چکیلدی ؛ و بر آز صوکرا چوربایی کتیردی . فقط النده شیشه یوقدی .

— ای ، شیشه نره‌ده ؟

« سیمه‌ن » بر آز صوکرا کبابی‌ده کتیردی . فقط آرتق صبرسزلانان نیه‌قلیودوف حدتله باغیردی :

— دلیمیسك به حریف ! شرابی میوه ایله برابرمی کتیره‌جکسك ؟

ایچری کیده‌ن « سیمه‌ن » بر آز صوکرا تکرار کوروندی . مع مافیه اللری ینه بوشدی .

— اوسته سزی ایستیور افندم !

بونی ایشیده‌ن نیه‌قلیودوف کال حدتله یرندن فیرلادی .

— نه یاپاجق بنی ؟

اوسته قاپینك أشیکی اوزرنده دوریوردی . بو حالدن جانی صیقیلان نیه‌قلیودوف ، اونی یان طرفده‌کی اودایه چکدی .

— اکر بورجکزی درحال تسویه ایتمزسه‌کز بر داها سوزلریکزه ایناتمقده معذورم .

— بورجمی بو آی نهایتنده تأدیه ایده‌جکمی سزه سویله‌مه‌مشمیدم ؟

— سز بیلیرسکز ؛ فقط بوندن صوکرا سزه ویره‌مییه ویرم . ذاتاً بویله اولدیغی حالده بیله سزك یوزکزدن ینه ایچه‌ مهم بر ضرره کرفتار اولویورم .

— سوزلرمه اعتماد ایده‌بیلیرسکز دییورم . یالکز شیمدیلك بکا بر شیشه « قلووژو » یوللایکز .

نیه‌قلیودوف بونی سویلر سویله‌مز درحال اورادن چیقارق سوارینك یاننه کلدی . شیمدی ایکیسی‌ده شرابی بکلیوردیلر . « سیمه‌ن » ینه صالونه کیردی ، مع مافیه اللری هپ بوشدی .

— ای ، نه اولدی ؟

— شراب یوق !

نیه قلیودوفك رنکی قیرمزیلقدن چیقوب عادتا ارغوانیلشمشدی؛ وبکا قوشدی :

— الله عشقنه بکا آلتی روبله ویر ، یوقسه محو اولدم .

— بر تك روبلهم بیله یوق . اوندن باشقا بکا اوقدر چوق بورجکز وارکه !

— شیمدی ویرهجکك آلتی روبله یرینه سکز کون صوکرا سکا قرق روبله ویریرم .

— فقط ... بنده ایستیهدککز قدر پاره یوق که!

دیشلرینی غیجیرداتارق یومروقلرینی صیقدی و صوکرا صاچلرینی قوپارارق قاپی‌یه دوغرو قوشدی .

اوته‌کی آدم نافله یره حالا بکلیوردی . نهایت صبرسزلانارق ایشی آکلامق ایسته‌دی . زاواللی‌یه نیه قلیودوفك چیقوب کیتمش اولدیغنی سویله‌دیلر . نیه‌قلیودوف بوزاواللی آدمجغزه فنا براویون اوینامشدی ...

نیه‌قلیودوفك ، بویله بررزالتدن صوکرا آرتق بر داها میدانه چیقمغه جسارت ایده‌میه‌جکنی ظن ایدییوردم. حالبوکه ایرتسی کون هر کونکندن براز داها پریشان اولدیغی حالده کلدی . پاردوسو و شاپقه‌سنی چیقاردقدن صوکرا بکا دیدی که :

— بنمله اوینامق ایسترمیسك ؟

اویونه باشلادق. لکن براز صوکرا باغیردی :

— کافی ! بکا برازمرکبله برقلم بول . اویه مکتوب یازاجغم .

هیچ شبهه‌لنمیوردم . اوفاق بر ماصه‌نك اوزرینه کاغدی ، قلمی ، حقه‌یی قویدم . قلم کاغد اوزرنده سریع ، بر خلجان اوزون اورادی‌یه چیتیردادی . . . صوکرا ، نیه قلیودوف ، ترله‌مش و قورشونی بر رنك اکتساب ایتمش اولدیغی حالده، وحشی نظرلرله قالقدی .

— هایدی، بکا بر آرابه بول !

صالونلرده کیمسه یوقدی . هر کس قارناوال اکلنجه‌لریله مشغول بولونیوردی .

بن داها أشیکی آتلامغه وقت بولمادن، حایقیردی :

— پەتروشا !

دوندم. بکا ثابت نظرلرله باقدی :

— هایدی بر پارتی داها اوینایالم، دیدی. وغریب بر تبسمله علاوه ایتدی :

— ای ، شیمدی آدم عقللی اویناماسنی بیلیرم، دکلمی ؟

اوینادق، واو قازاندی. اوموزلرینی سیلکه‌رك :

— کافی ، دیدی ، هایدی کیت آرابه‌یی کتیر .

دیشاری چیقدم. اورالرده هیچ آرابا یوقدی. تمام ایچری‌یه کیره‌جککن، بردن‌بره فنا برسس ایشیتدم وهمان بیلاردو صالونه قوشدم . بوراده تحف برقوقو واردی . اطرافمه باقیندم : نیه‌قلیودوف ، پارکه‌نك اوزرنده قانلرله ملمع بر حالده اوزانمشدی ؛ یانندەکی طبانجه‌دن حالا دومان چیقیوردی . برکلمه بیله سویله‌یه‌مه‌دن ، طبقی بودالا کبی ، باقیوردم . بو اوزانمش وجود اورپردی ، و آیاقلرندن بری خفیفجه تیتره‌دی ؛ صوکرا خیریلدادی ، یومروقلرینی صیقدی، تکرار خیریلدادی؛ ونهایت بویلی بویجه اوزاندی...

تولستوی

تولستوی — روسلرك صوك عصرده یتیشدیردکاری الك بویوك ادیبلردن بری وبلکه برنجیسیدر . رومانلرنده ، فلسفی اثرلرنده « انسانیت » و « عدالت » اساسلرینی شدتله مدافعه وچارلرك مستبد اداره‌سنی تزییل و تحقیرایده‌ن تولستوی، یالکز کندی مملکتنده دکل دنیانك هر طرفنده بویوك بر شهرت قازانمش و اثرلری هر مدنی لسانه ترجمه اولونمشدر . زنکین واصیل اولمقله برابر ساده بر کویلی حیاتی سوره‌ن بوعالی جناب آدمك وفاتیله ، روس اداره‌سی ــ عالم شمول شهرتندن دولایی کندیسنه هیچ برشی یاپامادیغی ــ بو الك بویوك دشمنندن قورتولمش اولدی .

١٠ تموز

شوطاغلرك ، اووالرك سسلرینه قولاق ویرك؛
باقك، هر بر صانکه جوشغون دڭیز کبی یاغیرییور.
أولر، کویلر، زنجیرلری پارچالایان بلده‌لرك
« یاحریت ، یاخود اولوم ! » تورکوسنی چاغیرییور .

هانی نرده ، آغیزلری کیلیدله‌ین اوڭیجه‌لر ،
اهالینك قوتنی هیچه صایان اوییکیتلر ؟
هانی نرده ، حرباشلره مزار قازان اوکیجه‌لر ،
برانتقام ساعتندن چکینمه‌ین مستبدلر ؟ . .

أسیر ملت یاراتمایان عادل الله
بزه دخی : « قالقك ! » دیدی ؛
ألمزده پاریلدایان کسکین سلاح
بو کون ظلمی قهر أیله‌دی.

تیتره‌یکز ، زیرا سزلر بزه قارشی جلاددیکز ؛
باغرمزه وردوغکز دمیر کبی قلبسزدیکز ؛
یوز بیکلرجه آنالری ، اوغللری آغلاتدیکز ؛
دونه قدر أولر ییقان، جانلر یاقان هپ سزدیکز .

عقلکزه کلمزدی که ، هیچ بر وقت زنجیر ، زندان
قلبلرنده وطن عشقی چارپانلری تیتره‌ته‌مز ؛

حریتك اومقدس رؤیالری، آله‌و صاچان
آلینلردن اك سونوك بر قیویلجیمی گورله‌ته‌جك .

أسیر ملت یاراتمایان عادل الله
بزه دخی : « قالقك ! » دیدی ؛
ألمزده پاریلدیان کسکین سلاح
بوکون ظلمی قهر أیله‌دی !

بوکون أسکی بر دنیانك ییقینتیسی أوزرینه
« ۹۳ » ك مشروطیت سلطنتی یوکسه‌لیور ؛
اورخانلرك ، سلیملرك او سوگیلی ایللرینه
برقانون أساسیله یکی باشدن جان گلیور .

بوندن صوکرا هرعثمانلی شو تورکیا طوپراغنده
معبدیله، مکتبیله، هرشیئیله حر اولاجق ؛
بر آق مرمر سرای قدر أمین اولان اوجاغنده
بر پادشاه کبی عمر سورمك ایچون حق بولاجق ؛

أسیر ملت یاراتمایان عادل الله
بزه دخی : « قالقك ! » دیدی ؛
ألمزده پاریلدایان کسکین سلاح
بوکون ظلمی قهر أیله‌دی .

أوت، آرتیق هیچ کیمسه‌یه ظلم پنجه صالامایاجق ؛
برقوتلی طرفندن ضعیف مالی ینمه‌یه‌جك ؛

یوردك هیچ بر بوجاغنده حاکم ، محکوم قالمایاجق ؛
« بو أفندی ، بونلر دخی کوله‌لردر ! » دینمیه‌جك .

حقیر کویلی دیه‌جك که : « بوکون بنده بر آغایم ؛
عدالتك حضورنده زنکینلرله مساوی‌یم ؛
حر ومسعود بر وطنداش اولدوغمی طویمادەیم ؛
آغیلمك ، چیفتلکمك ، هرحقمك صاحبی‌یم . »

أسیر ملت یاراتمایان عادل الله
بزه دخی : « قالقك ! » دیدی ؛
ألمزده پاریلدایان کسکین سلاح
بوکون ظلمی قهر أیله‌دی .

أی دجله‌نك ، ساقاریانك ، وفراتك چوجوقلری !
وطنمز طالعنی بوکون بزه ترك ایدیبور ؛
طوغدوغمز بو یرلرك قارا یاسلی افقلری
قادین ، ارکك ، هر بر اصیل أولادندن ایش ایستیور .

ظالم دورك بزه میراث براقدیغی خرابه‌لر
بزم قارده‌ش ذکامزك نورلریله اویانه‌جق ؛
شو زاواللی ایصسز کویلر ، شو قارانلق قولوبه‌لر
بزم قارده‌ش قلبمزك آتشیله جانلاناجق ؟

أسیر ملت یاراتمایان عادل الله
بزه دخی : « قالقك ! » دیدی ؛

آلمزده پاریلدایان کسکین سلاح
بو کون ظلمی قهر ایله‌دی .

بز ایسترسه‌ك حریتك قانادینك کولـکه‌سنده
عصرلری اوکوندوره‌ن دهامزی پارلاتیرز ؛
بویوك عرقلر یوردی اولان شوزنکین شرق اولکه‌سنده
یارین ینه بر شرفلی مدنیت یاراتیرز .

دنیا دخی اوکره‌نیرکه بزم کبی برملتك
هر جهنم آتشنی سوندورمکه کوجی یتر ؛
شودمیردن یومروغمز ظلم کبی سفالتك
تعصبك ، جهلك دخی باشلرینی قیرار ، اَزر ! ..

اسیر ملت یاراتمایان عادل الله
بزه دخی : « قالقك ! » دیدی ؛
آلمزده پاریلدایان کسکین سلاح
بو کون ظلمی قهر ایله‌دی .

محمد امین : « تورك سازی » ندن

محمد امین بك . — « عثمانلی - یونان » محاربه‌سی اثناسنده « تورکجه شعرلر »
عنوانیله نشرایتدیکی سده اسانله و هجا وزنیله یازلمش ملی بر شعر مجموعه‌سی سایه‌سنده
درحال بویوك بر شهرت قازانان محمد امین بك ، بو کون بوتون تورکلر آراسنده
« ملی شاعر » تلقی اولونمقده‌در . « تورك سازی » ، « ای تورك اویان » کبی
اثرلریله تورکلری انتباهه ، تعالی‌یه دعوت ایده‌ن ، تورك ملتنك علویتنی روحلره
حایقیران بو بویوك شاعر سایه‌سنده هجاوزنی یاواش یاواش عروض وزنه غلبه چالمغه
باشلامش ، ادبیاتمزده ملیت جریانلری قوتله کندینی کوسترمشدر . شو صوك فلاکت
سنه‌لرمزك اك قاراکلق دورلرنده کنجلکه عزم وامید تلقیننددن کری دورمایان بو ملی
شاعر . « ملت خادمی » اولمق اعتباریله ، بوتون ادبامزك فوقنده برموقع اشغال ایده‌سلیر .

کوچوك حکایه

پادشاهم آلکز منکشه‌لرمی ، ویرکز کلمی

سمیمه خانم ماصانك یاننده‌کی قاناپه‌یه اوطورمش ، صاری سپرلی لامبانك ایشیغنده غزته اوقویوردی . ماصانك کنارنده ایشله‌ین اوفاق ساعتك طیق طاقیله ، کوشه‌ده یانان صوبانك ده‌رین چیتیردیسی بو اودایه ئولکون بر روح ویرییوردی . اوصولجه قاپی آچیلدی . اولا ایچری‌یه ، قویروغنی قالدیره‌رق ، قاپی‌نك کنارینه ، مینده‌رك اوجنه سورونه‌رك برکدی کیردی . صوبانك یاننده‌کی شیلته‌نك اوستنه چیقدی ، قیوریلدی .. آرقاسندن ، پنبه فانیلادن انتاریسی ، صاری قوشاغی ، ایپسقا کور صاچلرینی یاری اورتن ماوی یمنیسیله ، بك پنبه ، ده‌کیرمی چهره‌سیله برقادین ، چکینه‌رك وکولن باشنی صاغ اوموزینه دوغرو بوکه‌رك ، دیوارك کنارینه دایاندی ، طوردی .

— اوطور ، عایشه‌جك .

عایشه کوچوك مینده‌ری چکدی . دیز اوستی اوطوردی . بك افندی طرابلس غربه کیده‌لی ، هرآقشام ایشنی بیتیردکدن صوکرا کلیر ، بومینده‌رك اوجنه اوطورور ، خانمه بر ، ایکی ساعت آرقاداشلق ایده‌ردی .

عایشه‌نك غریب برطالعی واردی . پدری بش‌سنه‌درکه طرابلس غربده ایدی . بوسنه‌نك بهارنده قرعه‌سی چیقیورن نشانلیسی «طوسون» ده طرابلسه سوق ایدیلمشدی . عائله‌سی براستانبولدن برده بنغازیدن مکتوب آلمشلردی . ایکنجی مکتوبده یمنه کیده‌جکندن بحث ایدییوردی . فقط آلتی آیدر نه پدرندن کاغد آلمشلردی ، نه طوسوندن خبر واردی . بر طرفدن بابا ایکسکلیکی ، دیکر جهتدن نشانلیسنك آیریلغی وبوایکی هجرانه انضمام ایده‌ن

یوقسوللق، عایشه‌یی استانبوله کلمکه مجبور ایتمشدی . همشهریلری اونی جهانکیرده ارکان حربیه بیکباشیلرندن طوغرول بکك یاننه قویدیلر . بك افندی اوکا نشانلیسیله ، باباسندن خبر کتیره‌جکنی وعد ایتمشدی . فقط ایشته بوکا موفق اوله‌مادن طوغرول بك‌ده ینه اورایه ، عایشه‌یی پدرندن ، یارندن آییران طرابلسه کیدییوردی . بورالردن او خائن دشمنی قوغدقدن صوکرا، اوکا باباسنی‌ده ، نشانلیسنی‌ده برابر کتیره‌جك ایدی.

بك کیتدکدن صوکرا، خانمله خدمتجی ایکی درد اورتاغی اولدیلر . آفریقا ساحلی ایکی روحك‌ده دائما توجه ایتدکاری برکعبه کسیلدی . کوز یاشلریله ییقانان دعالر ، حینجقیریقلرله قانادلانان تأثرلر هپ او چوللرك کنارنده یوکسه‌لن حرما آغاجلرینك سایه‌لرنده غائب اولوردی .

طوغرول کیتدیکی کوندن بری عایشه‌نك آدی « عایشه‌جك »، صمیمه‌نك نامی‌ده « خانمجغم » اولمشدی .

خانم عایشه‌جکه کاه غزته وکاه آلته کچن رومانلری اوقور، آکلاتیردی . اوزایوب کیده‌ن یالکز کیجه‌لرده « محسن بك »لر، « صولغون دمت »لر، « سرکذشت »لر،« زاواللی نجدت »لر اوقونور و آغلانیردی. عایشه‌نك معصوم روحی طویغوسی بومطالعه‌لرله کیتدکجه پارلایور، اینجه‌لیوردی. قیزیل ایرماق کنارنده‌یتیشمش بوپنبه قیرجیچکنه پای تختك بوتون اوچوق رنکلری ،بایغین رایحه‌لری بر اینجه صافیت ویرییوردی . جریده‌لردن صوکرا آلده حکایه اولمازسه، سوز. طرابلسده‌کی سوکیلی وجودلرك خاطره‌لرینه کچردی، خانم قوجاسندن بحث ایتدکجه «کلم» دیمه‌یی عادت ایتدیکندن عایشه‌نك نشانلیسنه‌ده « سنك کالك » دیردی . بو ایکی کیمسه‌سز قادین ، یاپراقلری دوکولمش ایکی قورو دال کبی ، روز کارك شتمیله بویله قارانلق کیجیه‌لرده یکدیکرینه تمایل ایله‌دکجه، یالکزلقلرینی داها آکلایورلر ، آجیلرینی طویویورلردی . بو حسب حاللر اثناسنده « صمیمه » نك اوزون سیاه کیرپیکلرنده طوغرولك

عشق آغلار ؛ «عایشه» جگك کوزلرینك مائی ایشیقلرنده طوسونك روحی یاناردی .

— خانمجغم ، محاربه‌دن یکی خبر وارمی ؟

صمیمه ، ألنده طوتدیغی « آل سانجاق » جریده‌سنی اوقومغه باشلادی :

اونه اوچ زرهلی‌یه قارشی بر عسکر

« صالی صباحی دشمن زرهلیلرندن اون اوچی طرابلسك شرق طرفنده کائن حمیدیه استحکامنی دوکمکه باشلامشلردر . استحکامده اون نفرله بر چاووش وار ایدی . نفرك دوقوزی برمدت صوکرا شهید ، ایکیسی مجروح اولمش و صاغ قالان محمد چاووش اسمنده بر قهرمان هنوز پارچالانمامایان برقاچ طوپله ؛ دنیانك هیچ بر محاربه‌سنده ایشیدیلمه‌مش ، هیچ بر مملکتك تاریخنده کورولمه‌مش برعناد و متانتله تك باشنه دورت ساعت دشمنه مقابله ایتمش ونهایت اوطونج طوپلرله برابر او پولاد وجودده باشنه یاغان یوزلرجه کوله‌لر آلتنده پارچه پارچه اولمشدر . بویله امثالسز أثرلره مالك اولان ملت دنیانك اك بویوك ملتیدر . »

— نم بابام ... نم باباجغم ... خانمجغم یتیشیر . محمد چاووش بابامدر .

— ان شاء الله دکلدر .

— حمیدیه استحکامنده اولدیغنی بیلیورم .

عایشه‌جك بایلمشدی . صمیمه خانم اوداسنه قوشدی ، ألنده لقمان روحی ، قولونیا شیشه‌لری اولدیغی حالده کلدی ؛ عایشه‌جگك شقاقلرینی بیلکلرینی اوغوشدورمغه باشلادی .

— باباجغم ئولومی ایسته‌دی . کندی ایسته‌دی . ترك تذکره ایتدی . نیچون ، بیلمم ؟ فقط ئولومی ایسته‌دی . بن بونی آ کلایوردم ، نینه‌مده قورقویوردی .

هر مكتوبنده يالوارييوردى . زواللى باباجغم ! باشى اوجنه بر طاش بيله ديكيلمه‌يه‌جك . ياتديغى يرى اوت اورته‌جك ، ياغمور سيله‌جك .

— آه بو وطنده هر شهيده برطاش ديكيلسه ايدى ، مملكتمز باشدن باشه برقبرستان كسيليردى ؛ وبو تربه‌لرك قنديللرى ايچون كوكك ييلديزلرى كافى كلمزدى !

شيمدى قوجاسى طوغرول بكك ده معروض اولديغى تهلكه‌لرى دوشونن ، بلكه يارين ، بلكه اوبركون برفلاكت خبرى آله‌جغندن اوركن صميمه ، سياه تول كبى ، وجودينى قاپلايان برقارا خوليا آلتنده بوناليور ، صاراريبوردى .

— نه موطلو اوكا ! شهيد اولدى . سن ده يتيم اولدك . دعادن غيرى المزدن نه كلير . دعا ايده‌لم . الله عساكر اسلامى مظفر ايتسين .

آرتيق صميمه سويله‌يه‌جك سوز ، ويره‌جك تسلى بوله‌ميوردى . ايكيسى‌ده اغلايه آغلايه آبدست آلديلر ، باش اورتولرينى اورتديلر ، سجاده‌لرينى يايديلر . سس‌سزجه نمازه طورديلر . برر ملك كبى الهه او درجه قلب اولديلركه ، اودرجه بنلكلرندن ، وارلقلرندن كچديلركه ، او درجه بيتديلركه . سجده‌يه قپانان باشلرى يردن قالقمق ايستمه‌ميور ؛ دماغلرينه هجوم ايده‌ن طوفان نياز بيچاره‌لرى او وضعيتده اريتيوردى . نمازدن صوكرا تيتره‌يه‌رك قبله‌يه آچيلان اللر ، دقيقه‌لرجه حركتسز قالديلر . طوتوشان يوره‌كلرندن قوپان آتش داملالريله آغلاديلر . بو قيويلجيملرك الله دركاهنده برر ايز براقه‌جغنه ايمان ايده‌رك ، او سكونتله سجاده‌لرينى طوپلاديلر .

— آه عايشه‌جك ! بنم ده بابامك موسقوف محاربه‌سنده شهيد اولديغنى رحمتلى ننه‌جكم سويله‌ردى . الله اجرينى ويرييور . نه ياپالم ؟ اركك‌لر وطنك قوزولرى دكلمى ؟ بركون كاوب آلينلرنده يازلمشسه ، البته قربان اوله‌جقلردر .

بو صیراده ماصانك اوستنده‌کی چیچکك ایچنده دوران بر بیاض کلی صمیمه کوردی . شیمدی دوشونیوردی : بو وطنك هر آووچ طوپراغی برشهید قانیله یوغورولمش ایکن، ناصل اولیورده ینه‌باغچه‌لرنده بیاض‌کللر، آق زانباقلر ، صاری پاپاتیه یتیشیور ؟ هرکوشه‌سی ، اینله‌ین بر ننه‌نك ، قهر اولان بر سوکیلینك آجی یاشلریله صولاندیغی حالده، ناصل اولویورده چیچکلرینك کوبکلرنده ینه هر آری بر ایچیم طاتلی ، هر کلبك بر پارلاق رنك بولویور؟ چوجوقلقدن بری‌دویدیغمز، کوردیکمز ، اوقودیغم بوغوشمق صاواشمق، ووروشمق!. هرطرف نفرت وقان، هرطرف کین و آتش !... نیچون ؟ نیچون مملکته برسیاه بولوط چوکوب، طبیعت بوتون فلاکتلرینك بردن ماتمنی‌طوتمایور؟ بوحزنك سکونی‌ایچنده اولسون روحنی دیکله‌ندیرمیور و آجیلرینی طویه طویه طاتمیور ؟..

— هایدی عایشه‌جکم یات! الله باباکی آلدی. بلکه کلکی سکا باغیشلار. برکون اونی غازی اولمش ، قارشیکده کوروسك .

عایشه اوصولجه قالقدی، اوداسنه چکیلدی. یاتاغك کنارینه اوطوردی. باباسنك روحنه تکرار برفاتحه هدیه ایتدی . یورغانی چکدی . آجییان ، یانان کوز قاپاقلرینه ، بیچاره‌لرك تسلیتکاری اولان اویقو بیله یاقلاشمیور، ایدی .

صباحه قارشی، طالمشدی . رؤیاسنده : ماوی کوکك کنارندن ، بیاض برملك ایندی . بوملك « بن عشق‌ایم » دیدی . عایشه‌یی قانادلری آلتنه آلدی . طاغلری آشدی ، دکیزلری کچدی . طرابلس غربه کوتوردی . چولك اورته‌سنه براقدی . اوچدی کیتدی . عایشه ، شیمدی ، شفاف بر کیجه‌یه بورونمش ، عظمتلی بر سکوت ایچنده یالکز قالمشدی . کوکده بیکلرجه ییلدیز، پاریلدایان کوزلرینی قیرپیوردی. عایشه صحرانك‌اورته‌سنده‌کی خرما آغاجلرینك آراسنه کیردی . قویونك باشنده دستی‌سنی دولدوران بر

عرب چوجوغنه یالواردی . ایکی دقیقه کچمه‌مشدی که باباسی ایله طوسون قوشه‌رق کلدیلر . باباسی « ایشته نشانلیك! » دیدی وقیزینی آلندن اوپدی.
— بن بورادن دشمنی قوومادن کویه دونه‌مم . سن طوسونی کوتور. اونك خدمتنیده بن کورورم .
دییه‌رك، آغاجلرك آراسندن قارانلغه قاریشدی ، کیتدی .

احمد حکمت

خطبهٔ پیغمبری

رسول اکرم بر جمعه کونی کندی دوه‌سنه بیندی ویوز نفر اهل اسلام ایله قبادن قالقدی . و نفس مدینه‌یه عازم اولدی . اثنای راهده صول طرفنه میل ایله بنی سالم بن عوف یوردنده رانونا دنیلان وادینك اوست طرفنه ایندی و اوراده غایت بلیغانه بر خطبه اوقویوب جمعه نمازینی قیلدی و
خاتم الانبیا حضرتلرینك الك ابتدا قیلدیغی جمعه نمازی بودر وابتداکی خطبه‌سی اودرکه خلاصه وجه ایله ترجمه‌سی بوراده ایراد اولونور .
رسول اکرم قالقوب حق تعالی حضرتلرینه لایق اولدیغی وجه ایله حمد وثنا ایتدکدن صوکرا بویله بویورمشدی :
« ای ناس، صاغلغکزده آخرتکز ایچون تدارك کوریکز . محققبیلیرسکزکه یوم قیامتده هر فردك باشنه ووریله‌جق و چوبانسز براقدیغی قویونندن صوریله‌جق . صوکرا جناب حق اوکا دیه‌جك ، اما ناصل دیه‌جك ، ترجمانی یوق ، پرده‌داری یوق ، بالذات دیه‌جك که : سکا بنم رسولم کلوب‌ده تبلیغ ایتمه‌دیمی ؟ بن سکا مال ویردم ، سکا لطف واحسان ایتدم ، سن کندك ایچون نه تدارك ایتدك ؟ اوکیمسه دخی صاغنه صولنه باقه‌جق ، برشی کورمیه‌جك . اوکنه باقه‌جق ، جهنمدن باشقه برشی کورمیه‌جك . اویله ایسه هر کیم کندیسنی — ولوکه بر یاریم خرما ایله اولسون— آتشدن قورتاره‌بیله‌جك ایسه، همان اول خیری ایشله‌سون. اونی‌ده بولاماز ایسه باری کلمهٔ طیبه ایله کندیسنی قورتارسون . زیرا اونکله بر خیره اون مثلندن یدی یوز مثلنه قدر ثواب ویریلیر .
« والسلام علی رسول‌الله ورحمة‌الله وبرکاته »

جودت پاشا

ازبر و انشاد

چاناق قلعه شهیدلرینه . . .

ای شیمدی کویندن پك چوق اوزاقده،
ای شیمدی بر ییغین قارا طوپراقده
اویانماز اویقویه دالمش اولانلر،
شهیدلك شانی آلمش اولانلر!

یان یانه دیزیلن مزارلرکز
زمینه سماوی افتخار اولمش.
دنیایه قاپانان نظرلرکز
تا کرینك مغفرت نوریله دولمش.

نه قدر آجیلیر بو فانی حیات،
باقدقجه صمیمی عزتکزه.
بر آنده جوشارق آغلارم؛ هیهات!
کناهکار کوزیاشم لایقمی سزه؟

خایر، صانمایك که بو کوز یاشلرم
کیرله تمك ایستیور مرقدکزی.
ای بنم غیب اولان آرقاداشلرم
بن کورمك ایسترم بر داها سزی.

لعنت، کوزلرمده دوران کولکه‌یه !
آغلارم بو کولکه سیلینسین دیه،

آه او کولکه‌درکه، حیاته طابار؛
کوزمك نورینی سزلره قاپار؛
بنی بروفاسز ریاکار یاپار.

لعنت، بو کولکه‌نك احتراصنه !
لعنت، بو تنفس ابتلاسنه !

* * *

ای شیمدی سوکیلی عائله‌سندن
ای شیمدی کنجلکك هر هوسندن
آیریلوب بایراغه قاووشان أرلر،
آه او بایراق ایچون ئولن نفرلر.

یوردمك دردینی دیکله‌سه‌م‌ده بن،
شعرمله ابدی ایکله‌سه‌م‌ده بن
ربابم سزلره انعکاس ایتمز،
فانیلك سسنی بقا ایشیتمز...

سزلرکه، بیلنمز اسملرکز،
بو طاشسز مزارلر دکل یرکز.
« تورکلکك تاریخی » تربه‌کز سزك؛
قاندیلی « هلال » در بو تربه‌کزك.

دوشوندم : سزلری آکلاته‌بیلن
بر الهامه صاحب اولمق ایسته‌دم .
صنعت اینجیلری ساخته‌در ، سزدن
شعرمه بر آووچ طوپراق ایسته‌دم .

بو طوپراق تیتره‌ین المی یاقدی ؛
وبنی قلبمله یالکز براقدی .
اوتاندم بوعاجز شاعرلکمدن ؛
آغلایه آغلایه آکلادم‌که بن :

خیالم اولسه‌یدی شرف یولداشی ،
کوکلرك یولنده پك یورولوردم .
عمرمده اك بویوك شعری بولوردم
اولسه‌یدی سانجه‌م برمزار طاشی !

انیس بهیج

عمرك چوجوقلغنده

پدرك قرق یاشنده اولدیغی حالده ارتحالنده بن تخمیناً سکز یاشنده ایدم.

قیافتی حالا کوزمك اوکنده‌در: اورته بویلو، کنکیش اوموزلو، قوی البنیه، بویوجك باشلی، ده‌کیرمی چهره‌لی، قالینجه قارا قاشلی، الا کوزلو، ایریجه قاره بییقلی، بیاض تنلی، مهیب السیما.

باشنه کیدیکی بویوك تونس فسنك اوزرینه بویوجك بریمنی صارار. کنکیش کوکسنی کوججه قاپلایه بیلن قایطان و صیرمه ایشله‌مه‌لی چوقه یلکده دوکمه‌لرك قسم کالیسی همان یازقیش چوزوك بولونور. یلکك اوزرنده‌کی ساده چوقه صالطه‌نك قوللری بر آز قیصه‌در. ایری، دولغون بیلکلر دائما کوزه چارپار. بلنده اعلاسندن زمینی بیاض چیچکلی بر عجم شالی کورولور. بونك صاری زمینلی براشیده اوموزنده، یاخود قولنده بولونور. بونی اکثریا مندیل مقامنده قوللانیر. بلنده‌کی شالك ایچنده مستور اولان محفظه‌لی، ایری جورجی پیریولی ساعتك صیرمه اورمه ایشله‌مه‌لی، اورته‌سی دوکمه‌لی کوستکنی، یلکك قسم عالیسنده‌کی دوکمه‌لرك برینه ایلشدیریویرر. دیزلرندن بر پارچه آشاغی اینمکده اولان چوقه شالوارك آلت طرفلرینی بیاض اخسخه توزلقلقلری ستر ایتمشدر. آیاقلری غلطه‌کاری، آزاوستلو، ظریف قیرمیزی یمنیلره آلیشیقدر.

اوزرنده اسکی دکل، رنکی تغیر ایتمش برشی بولونماز. پك یاقیشیقلی، دولغون وجودلو بر تورکدر. بونکله برابر شیشمان دینیله‌جك بر حالده

دکلدر. استانبولده دوغمش ، بویومش ؛ فقط کندیسنی بیلمه‌ینلر استانبوللی ظن ایتمزلر . سراجخانه خلقندن علی بکی طانیلر پك آز دکلدر .

اخلاقنه دائرده برقاچ سوز سویلیه‌لم :

تربیه‌لی بر اسلام اهل بیتی ایچنده یتیشمش حسن‌الخلقه بر آدمك قلبی، حسیاتی ناصل اولور ؟ پدرك قلبی ، حسیاتی‌ده ایشته اویله‌در . کیمسه‌یه فنالق ایتمه‌مشدر ، فقط پك چوق کیمسه‌لره ایيلك ایتمشدر . طوغریلق ، مردلك کندیسنه پدری احمد آغادن موروثدر . بر آز حدید کورونور ، لکن نابمحل حدت ایتمز . غضبنی تحریك ایده‌ن خصوصات مطلقا تربیهٔ اسلامیه‌یه ، انسانیته یاقیشمیه‌جق شیلردر . یوره‌کی عائله محبتیله مشحون اولمقله برابر هیچ بروقت شماردیجی معامله‌ده بولونمادیغندن، خانه‌خلقی تأثیر هیبتی تحتنده بولونور. بوتأثیر، دوکوب سوکمك کبی بعض اسباب‌ایله حاصل اولمامشدر ؛ کندیسندن ، حالندن طبیعی برصورتده وجوده کلمشدر. دنیاده کیمسه‌یه محتاج اولمامق‌قدر بختیارلق اوله‌میه‌جغنه قانع اولدیغندن، ایشلریله مشغول اولمغی پك سور .

§

ارتحالنده ، برقاچ بیك غروش آله‌جغی بولنمقله برابر یالکز آلتمش غروش قدر ویره‌جکی چیقدی .

وفات ایده‌لی بر هفته قدر اولمش ایدی . بر صباح ، دولکر قیافتنده بر خرستیان أوك قاپی‌سنی چالیوردی . « نه‌در ؟ » دینلدی . متأثرانه بر طور ایله او قدر آله‌جغی اولدیغنی سویله‌دی . درحال پاره‌سنی ویره‌رك « حقکی حلال ایت ! » دیدیلر . آدمجغزك کوزلری طولدی . برقاچ آی مقدم اوك باغچه‌ جهتنه براودا علاوه ایدلدیکی صیراده ، مرحومك پك چوق انسانیتنی کوردیکنی اعتراف ایتدی . « حلال اولسون ! » دیه‌رك

يتدى . انى آدمه هركس آجير. بختيار عد اولونماسينى اوانسانكه غيوبتى
لتداشى اولمايانلرىده متأثر ايدهر ؟

بردن بره ، والدهنك كوزلرندن ياش بوشاندى . بر ادرايله بنده ايسه
و وقتلر هرشيدن زياده آغلامغه قابليت وار ايدى . بناءً عليه نزده اوآنده
الده ايله همحال اولدق . ماتم تجدد ايتدى . برده والده « آه بنم يتيم
الان اولادم ! » ديه نى طوتوب باغريته باصماسونمى؟ بوتون بوتون بيتدم.
يشته اوزمان اوچمز بردن بر صورتده آغلاشدقكه جناب حق ايله بزدن
يرى هركسك نظرندن نهان اولان بو منظرهٔ هيجان ، دريای مرحمت
لهيه‌يى البته خروشان ايتمشدر. اوت ، هيچ شبهه ايتمم ! ايچون كتم ايده‌يم،
وسطرلرى يازاركن ينه آغلايورم. بلكه‌ده اوزمان بوقدر آغلامامشمدر.

اى موت وحيات خالقى ! حقيقةً اوحزين آغلايشلريمزه‌مى مرحمت
يتدكده بزى صوكرادن دخى بونجه انعامانكه لايق كوردك ؟ بزم مقبول
اركاه جلالك اوله‌جق نه‌مز وار ؟...

ايسترسه‌ك ياپارسك : مقتضاى حكمتك اولق اوزره پدرينى الندن
آلديغك بيچاره يتيمى ، ئولنجه‌يه قدر ، حتى ئولدكدن صوكراده مسعود
يتمك ايچون فيض قبولكه لايق اولاجق صورتده آغلاتيرسك. سكا انتسابك
ك بويوك مدارى ينه سنك كمال قدرتكه قارشى اظهار اولونان كمال عجز
يمش !.. اوتوز سنه‌دن نظر اعتمادم بونقطهٔ استناد اوزرنده‌در. ديورلركه
ر داملا كوز ياشى موجب سعادت ابديه اوله‌بيلير .

§

پدرك قوچ ، قويون بسله‌مك مراقى اولديغندن، ديوارلرى سراسر لطيف
آصمه‌لرله مزين اولديغى حالده زمينده بر كيراز آغاجيله ايكى ، ياخود
اوچ ديشنه فدانندن باشقه برشى بولونمايان باغچه‌يه موسمنده آربه اكردى.
بونى يالگزجه باغچه‌يه چيقدم . اكيلن آربه بر قاريشدن زياده‌جه

بویومش ، زمینه لطافت ویرمش ایدی . تماشا ایله مشغول ایکن آشاغیدن برادرك سسنی ایشیتدم .

— عمر ! باق بو کچی یاوروسنه ! نه قدر کوزه‌ل ؟

بن :

— کرچکمی آغاجك ؟

دییه اظهار شوق ایتدم . مردیوه‌ندن عجله‌ایله اینمکه باشلادم. او آرالق برادر قوجاغنده سیاه تویلو براوغلاق اولدیغی حالده ظهور ایده‌رك :

— اینمه ، اینمه ! ایشته کتیرییورم.

دیدی . بنده نه سوینج !

برادرله شو کله‌لری تعاطی ایله‌دك :

— بونی نره‌ده بولدك آغا بك ؟

— وارنه‌دن دایم یوللامش . بر طاووقجی دکانه کتیردی . بابام‌ده بکا « آل شونی أوه کوتوریویر » دیدی .

— بکامی یوللامش ؟

— سکا یا ! بن اوغلاقی نه یاپایم ؟

— قوزم آغابکجکم ، بنم قوجاغمه ویر !

— سن قالدیره‌مازسك .

برادر ، صوك جمله‌یی سویلر سویله‌مز ، اوغلاغی آربه‌نك ایچنه دوغرو صالیویردی . بن همان قوشدم ، سومکه باشلادم . یاوروجق پك جزئی اوتلادقدن صوکرا یشیللك ایچنده یان اوستنه یاتیویردی . یورولمشمی ، یوقسه اوراسی ذوقنه‌می کیتدی ، آکلایه‌مدم . اوغلاق قدر سبکروح مخلوق پك آز بولونور . دوروشی ، باقیشی بر خوشمه کیتدی که تعریف ایده‌مم . همان بن‌ده یاننه یاته‌رق تکرار اوقشامغه باشلادم . بو منظرهٔ معصومانه کوز اوکندن کیدر شیلردنمیدر ؟ .. اوشیرین حیوانجغز بکا نیجه کونلر آرقاداش اولدی ..

معلم ناجی

ازبر وانشاد

کمیجیلر

بزدالغالر، فیرطینه‌لر قهرمانی ییکیتلرز ؛
افقلردن افقلره خبر صورار، کزه‌رز .
کونشلرده اویوقلایان یاماچلری ،
قلبی دورغون تارلالری براقدق .
کولکه ویره‌ن آغاچلری
سومیورز بز آرتق ؛
سوکیلیمز ،
ای دکیز !

* * *

ایشته بز :
نهایتسز
ماییلکلر یولجیسی !
روحمزك قارده‌شیدر
کونشلرده پارلایان بویشیل صو .
بایراغمز یشیل صولر آتشیدر .
بزبایراغك فدائیسی، صاییسز تورك کنجی‌یز ؛
بز هلاله شان آرایان قورقوبیلمز کمیجی‌یز .

ای وطندن مژده‌لرله بزه‌قدر گلن روزکار!

او صاریشین ساحللرده قارا کوزلی کنج قیزلر

یاز کیجه‌سی مهتاب ایله قونوشورکن ،

دوغرو سویله ، صورديلرمی بزلری ؟

ناصل جواب ويردی کوکدن

کمیمزك رهبری ،

او وفاکار

ییلدیزلر ؟..

*
* *

پویراز وار !

یلکن دولار :

کمی صانکه قانادلی .

انکینلرده پنبه کونش

کولومسه‌رکن ، بويولجيلق نه‌طاتلی !

چال سازکی ، قلندرجه ، ییکیت قارده‌ش !

نغمه‌لرك يورو ئیان دالغالردن بختیار ...

کوندەرەلم بو آهنکی او سوکیلی يورده قدر !

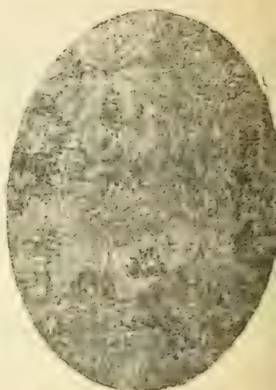
انیس بهیج

حرب حکایه‌لری :

بر یکیت

کنج ملازم میرآلای بکك اوداسنه کیردیکی وقت ، بیکباشیسی‌ده اوراده بولدی .

بیکباشی اونی کورنجه : ــ کل اوغلم ، دیدی .

ومیرآلایه دونه‌رك : ــ ایشته افندم ، اوایش ایچون اك اول عقلمه کلن یکیت ، کندیسنه‌هرجهتجه‌کووه‌نه‌بیلیرسکز. سوزنی سویله‌دی .

میرآلای ، دلیقانلی‌یی دقتلی سوزدی :ــ بکا باق اولاد ، یارین صباح ایرکندن دشمنه تعرض ایده‌جکز... فقط برکوکللی جاسوس بزه دشمن احتیاط جبخانه‌سنك موقعنی دیو ایدلدیکی برقله‌یی بیلدیکنی ، ایسترسه‌ك بزه دلالت ایده‌جکنی سویله‌یور. قوماندان پاشا حضرتلری بر قاچ فدائی واسطه‌سیله بو جبخانه‌نك همان محوینی فرمان بویوردیلر . بیکباشیك بو ایش ایچون بکا سنی توصیه ایدییور . ناصل ، نه‌دیرسك ، بجره‌بیلیرمیسك ؟

ــ البته میرآلای...

ــ ایشك پك مشکل ، پك تهلکه‌لی اولدیغنی ، یاقه‌یی اله ویریرسه‌ك قورشنه دیزیله‌جکك محقق اولدیغنی بیلیورمیسك ؟...

ــ البته ... حتی بوایش ایچون بنی لایق کوردیکندن دولایی بیکباشی بکه پك منتدارم !

— اولمیسك ، چوجوغك فلان وارمی ؟...
— خایر میرآلای ، بر آنه‌م ایله بر کوچوك همشیره‌م وار .
— انشاءالله موفق اولوبده سلامتله کلیرسك یا ، شاید کلمزسه‌ك بیله اونلر ایچون هیچ مراق ایتمه . . . دینامیت حقنده معلوماتك وارمی ؟ لغم ترتیبنی بیلیرمیسك ؟
— البته میرآلای ...
— هایدی اویله ایسه الله موفقیت ویرسون اوغلم .
میرآلای ملازمك النی محبتله الني صیقدی ، وبیکباشی‌یه دونوب :
— هایدی بونی قلاغوزله کوروشدیرك ، لازم اولان شیلری ویرکده وقتیله یوله چیقسونلر ، دیدی .

٢

کنج ملازم ، بیکباشیله کوروشوب اونك تنبیهاتنه کسب وقوف ایتدکدن ، شاید عودت ایتمزسه والده‌سنه کونده‌ریلمك اوزره بر داع مکتوبی یازوب تسلیم ایتدکدن صوکرا ، قلاغوزی ، صادق نفری ، ولازم اولان مواد ایله یوله چیقدیلر . کیجه ایجه ایلرله‌مش ، قورو بر روزکار ، کسکین ، عقور ، اطرافی طیرپالایور ایدی .

ملازمك روحی ایسه صیجاق ، صیجاق بر کونش ایله ، سنه‌لردنبری بکله‌دیکی وظیفه فرصتنك بوقدر پارلاق برصورتده طلوعندن دولایی برشوق وکشایش کونشی ایله یانیور ایدی . قلاغوز اوکا جتره‌فیل بر لسانله ایضاحات ویرییور ، بوجوارده قاچاقجیلق ایتدکلرندن ، اطرافی ، یوللری قاریش قاریش بیلدیکنی ، کندیسنه کوونمه‌سنی ، هیچ قورقمامه‌سنی ، مطلق موفق اوله‌جقلرینی سویله‌یور ایدی .

قورقمی ؟... نیچون قورقه‌جقدی ؟... او قلبی دکل بتون کائناتی بر هوا ایده‌جك قدر بر غلیان روح ایله بر آتش ایدی . مکتبده تاریخ

رسلرنده، هزيمت ومغلوبيت بحثلرنده، روحىهپ بواملايله صيزلامامشمى،
آه، صبرا بكاده كلسه !... » ديبهچيرپنهمشمىايدى؟ اميدينك يك فوقنده
وله‌رق، قدر، بوتون آرقاداشلرى آره‌سنده، حرب داها يكى باشلامش ايكن،
لكز اوكا بويله برموفقيتله تبسم ايتمش، مملكتنه، ملتنه مفيد اولمق احتمالنى
خش ايتمش ايدى‌ده اوشيمديمى قورقه‌جقدى ؟

حياتنك بالخاصه صوك دوره‌لرنده مغلوبيتدن مغلوبيته، هزيمتدن هزيمته
وروكله‌نن توركلك ايچـون بوكون ايلك فرصت انتقام طلوع ايتمه‌مشمى
دى ؟ عصرلردنبرى يالكنز غدر واخانت، يالكنز ظلم واعتساف كورمش،
ائما ازيلمش، دائما دوكولمش، دائما تحقير ايديلمش، مختلف جريانلرك،
ختلف منفعتلرك مركز تلاطمنده موجوديتدن بى خبرقالمش بوزاوالليملت..
كون صوك حربك صدمهٔ ايقاظيله برنفحهٔ حيات حس ايديوردى. بنلكنه
كره صاحب اولنجه يوزلرجه سنه‌دنبرى اويقو حالنده قالمش اولان مهيب
دهاش، باكر وجيد قوتى جوش و خروشـه كله‌جك، البته اوكنده
قمادق سـد، قيرمادق مقاومت، ازمه‌دك خصـومت براقيه‌جق ديه
رقه‌رق اوكا هجوم ايده‌ن دشمنلره، توركلكده نه لايفنا، نه الهى برعنصر
يات اولديغنى اثبات لازم اولديغى برزمانده‌مى قورقه‌جقدى ؟...

شيمدى‌يه قدر بوملتى هركس، هركس، حتى بالذات توركلر بيله، برغفلت
حشه ايچنده تحقير ايديور ايدى ... فقط آرتق اويويان آرسلان اويانديى؛
كون نفرت وعظمتله رفع ايتديكى سيماى نجيب وبلندى الك غير محسوس
اشمئزازه بيله تحمل ايده‌ميور ؛ بوكون قوتيله مغرور، شبابيله برحيات،
ينيله مفتخر، پرواز و تعرضه حاضر ... بونك ايچون هركسـدن، هر
ردن غيرت، فداكارلق لازم ... بو احتياجى قان ايچنده تقدير ايتمش
لان كنديسيمى بو وظيفه‌دن قاچه‌جقدى ؟...

اونده توركلكك استقبالى حقنده نهايتسز بر اميد ظفر وار ايدى ؛

اوکا کوره ، تورکلکك بوکونکی مفکوره‌سی ، یالکز وظیفه ایفا ایتمك جهانپسند قهرمانلقلر ایجاد ایدوب عصرلردنبری درلو مصائب ایله ازیلمش اولان ناصیهٔ ملی‌ی شان وشرفله ترفیع وتزیین ایتمك اولالیدی . اما بونك ایچون فردلر فدا اوله‌جقمش ... « ملت بویودکدن ، ملتك خزینهٔ شرفی کسب ثروت ایتدکدن صوکرا ، نه بأس وار ... » دیر ایدی .

ایشته بوکون ، کندیسنه بویله بر فرصت ظهور ایتمش ایدی ؛ بویوا برشوق درون ایله صیچرایه‌رق : « قورقو مورقو یوق آرسلانم ، آرش ایلری ... » دییه حایقیردی .

۳

برساعت قدر یورودکدن صوکرا ، قلاغوز اونی براورمانه صوقدی بر بچق ساعت قدرده اورمانده یورودیلر ؛ صوکرا اورمانك کنارنده فونده‌لقلی بر بایردن طیرمانه‌رق بر تپه‌یه چیقدیلر . حدوده یاقلاشیورلر ایدی . قلاغوز اوکا غایت صارپ بر یارك کووده‌سنده قاچاقچیلرك یاپمش اولدقلری مردیوه‌نمسی پك مجهول برکچیدن کچه‌رك حدودی آشه‌جقلرینی بویله‌جه ، حدود قره‌غوللرینك تهلکه‌سندن قورتوله‌جقلرینی سویله‌مشدی شیمدی بویارك اوکنده ایدیلر . بیك مشکلاتله ، هر ثانیه چیرپیلرك آیاقلری قایوب خردخاش اولمق تهلکه‌سنك پنجه‌سنده قیورانه‌رق ، چالیلرا اعانه‌سیله دیك مردیوه‌ندن چیقدیلر . تپه‌ده بولوندقلری وقت ، قلاغوز اوبرطرفده ، وادینك ظلمتی ایچنده تك توك ایشیلدایان برقاچ ضیا کوزی کوسته‌ره‌رك :

— ایشته اورایه اینه‌جکز . فقط سیار قوله راست کلمك احتمالی واردر ... دیدی .

آرتق ، بیك احتیاطله ، هر دقیقه توقیف ایله اطرافی دیکله‌یه‌رك یورومك لازم کلیور ایدی . یکرمی دقیقه قدر بو منوال اوزره کیتدکدن

صوكرا ، قلاغوز هیجانله اونك قوانی طوتوب : ــ آمان دقت .. ــ دیه‌ فیصیلدادی .

همان یره یاتدیلر ، یانلرنده طاش كومه‌لری واردی ، اونك بر كنارینه بوزولدیلر ؛ یكرمی بش مترو قدر اوزاقده‌كی یولدن برقول كچیور ایدی . قول كچدیكی وقت ، آرتق تپه‌یی ، قوله تصادف ایتمك احتمالی اولان یولدن دكل ، درت آیاق یورویه‌رق فونده‌اقلر آراسندن ایتمك لازم كلدی . خیلی وقت بویله كچدی ؛ بر آن اولدی كه قلاغوز ، توقف ایده‌رك ، اللی متره قدر اوزاقده بر یوكسك بنایی كوستردی ، و : « ایشته اوراسی ! » دیدی .

بش اون دقیقه اوزاقدن تدقیق و تفتیش ایتدیلر ؛ بنا ، بویوك بر قایا اوزرینه انشا ایدلمش یوكسك برشی ایدی ؛ قاعده‌سنده نوبتجیلر كزییورلر ایدی . سورونه سورونه داها تقرب ایتدیلر : هر كوشه‌ده بر نوبتجی بولوندیغنی كوردیلر . نوبتجیلر ، هر بری بر جهه بویجه كیدوب كله‌رك وظیفه ایفا ایدییورلر ایدی . فقط بو كلیش كیدیش منتظم اولمادیغی ایچون هرسفرده بربریله ملاقی اولمایورلر ایدی . همان ترتیبی قوردی ؛ شیمدی بر كوشه‌یه یاقلاشه‌جق ، اوراده‌كی نوبتجی‌یه یالكز راست كلدیكی بر صیراده اوزرینه آتیله‌رق ، اونك سسنی كسه‌جكدی . بو ایش اولنجه ، مجاور جهه‌ده‌كینك سسنی كسمك نسبةً كسب سهولت ایده‌جكدی . بویله‌جه نوبتجیلر تلف ایدیلنجه ، او جهه‌لردن برینه دینامیتی وضع ایله آتش ایتمك قولایلاشیور ایدی .

شیمدی نوبتجی‌یه بش آدیم یاقلاشمش ایدی ؛ اونك یالكز بولوندیغی برثانیه‌ده اوزرینه آتیلوب الندكی بچاغی غیرتلاغنه دالدیرمق بلك آنی بر ایش اولدی ؛ بو بیتنجه ، دیكر نوبتجیلری ده عینی وجهله غیرتلاقلادی . وهمان جهه‌نك قاعده‌سنده‌كی طاش باصه‌ماقلره باصوب ، قله‌نك ایلك قاتی

حذاسنه یوکسه‌لدی . و اوراده الیله کشف ایتدیکی مازغاله دینامیق ترتیب لازمنده وضع ایدوب فیتیلنی آشاغی صارقیتدی . فیتیلی آتشله‌یوب ، اوزاقلاشه‌رق قلاغوزه ملاقی اولمق ایچون یاریم دقیقه کافی کلدی . « چابوق. چابوق ! » دیدی . ینه کلدکلری کبی ، یوزو قویون ، اوزاقلاشدیلر .

آه ، شیمدی ، شیمدی ، دوزخی بر ستون آتش ، بر انفلاق برکان کبی ، هوالری ییلدیرملریله یاقوب طوتوشدیره‌رق ، کائناتی طراقهٔ رعدیله صارصه‌رق ، یوکسه‌له‌جك ایدی . فقط دقیقه‌لر کچوبده هیچ بر علامت ظهور ایتمه‌دکچه ، ده‌رین برانديشه ایله خراب اولمه باشلادی . دیمك که فیتیل یاسونمش ، یاخود سوندورولمش ایدی . فیتیلك کندیلکندن سونمك احتمالی بیکده بش راده‌سنده اولدیغنه کوره ، اصل قورقوله‌جق احتمال ، اونك کشف ایدیلوب سوندورولمه‌سنده ایدی . اکر سوندورولمش ایسه ، دیمك که اطراف ولوله‌یه ویرلمش اوله‌جقدی . قلاغوز : « امان اویله ایسه. چابوق چابوق اوزاقلاشه‌لم ... » دیدی

قهرندن هلاك اولارق اوزاقلاشمغه باشلادی . آه ، نیچون ، نیچون موفق اولامامشدی ؟ اوقدر تهلکه‌لری آشوب بوقدر موفقیته یاقلاشدقدن صوکرا ، خائباً عودت اونی محو ایدییورایدی. « یا صحیحدن فیتیل سونمش ایسه . . . » اندیشه‌سی اونی ییور ایدی . دیمك آرتق بو قدرجق بر ایشی بجرمه‌دن دونیور ایدی . هیچ اولماز ایسه تکرار آتشله‌مك لازم دکلمی ایدی ؟... اما ، طوتولمق احتمالی وار ایدی ..

آه ، دیمك که قورقیور ایدی ؟ . . . بو کون که استقباله بخش غرور ایده‌جك علوی مثاللر ارائه ایتمك ، تورکلك شانی بویوك فدا کارلقلرله اعلا ایتمك لازم ایدی ، بو کون دیمك که او قورقیور ایدی ... کندندن ایکره‌ندی ، سیلکندی ، توقف ایتدی : « خایر ، خایر بن دونه‌جکم ، مطلق آ کلایه‌جغم ... » دیدی. وقلاغوزك ابرامنی دیکله‌مه‌دن، اونی اوراده

براقوب ، دوندی . تکرار قوله‌یه یاقلاشدیغی وقت اوراده بویوك بر تلاش وحرکت اولدیغنی کوردی . ایشك فاعلنی دردست ایچون سواری قوللری حاضرلانیورایدی. ده‌رین برالم ایچنده : « ایواه ! » دیدی. فقط بوایواه، یاقه‌لانمق احتماللندن زیاده ، هیچ برشی یاپه‌مه‌ماسنك خسراننندن‌ایدی. بوقدر بجریکسز اولدیغنه لعنت ایدییور ایدی. اوقدرکه ، آرتق طوتولسه‌ده اهمیتی یوقدی ؛ مملکتنه بوقدرجق برخدمت ایفاسنه موفق اوله‌مادقدن صوکرا ، آرتق ئولمکده نه بأس قالیر ایدی ؟

تجری قوللری اون‌دقیقه قدر صوکرا اونی یاقه‌لایوب بربویوك ضابطك قارشیسنه چیقاردیلر. ضابط ، کوتو برفرانسزجه‌ایله اونی استنطاق ایتدی؛ ملازم ایشی انکار ایتمه‌دی . نوبتچیلری کندینك ئولدورمش ، دینامیتی کندینك قویمش اولدیغنی اعتراف ایتدی . ساده ، باشقه آرقاداشی اولوب اولمادیغی صوردقلری وقت ، قلاغوزی تعقیب ایدلمکدن قورتارمق‌ایچون ، تك باشنه کلمش اولدیغنی سویله‌دی . بو ضابط ، قاپینك دیبنده آیاقده بکله‌ین دیکر ایکی کوچوك ضابطه موسقوفجه ایکی اوچ کلمه سویله‌دی ، اونی دیشاری چیقاردیلر .

آولیده یوکسك سسله امرلر ویریلدیکنی ایشتدی . اونی بر قاپیدن چیقاره‌رق بر باغچه‌یه کوتوردیلر . اوراده ضابطلردن برینك کندینه تقرب ایدوب برمندیل اوزاتدیغنی کورنجه، نه‌اوله‌جغنی اکلادی ؛ ومندیلی آلوب النده طوته‌رق ، جدی ومتین ، آیاقده بکله‌دی .

الفنارلرینك مشئوم آیدینلغنده بومشئوم ایشی سرعتله بتیروب چکلمك ایسته‌ین موسقوف ضابطلری، تفکلر پاطلادیغی وقت، کنج تورك ضابطنك:

— یاشاسون تورکلك !..

دییه حایقیره‌رق یره دوشدیکنی کوردیلر .

محمد رؤف

غالیچیا یولنده

ایشته بز دوشدك یوله
یولمز اوغور اوله !
غالیچیایه ، اورادن
دوغرو سیواستوپوله .

قریم ، آزاق بوراده
نوغای ، قازاق بوراده
میلیونلرجه صویداشلر
هپسی ده باق بوراده .

بو یوردك اوغلی قیزی
طانیدی آی - ییلدیزی
دیدیلر : « سز ینه او
سانجاق ینه قیرمیزی ! »

سانجاق ینه او سانجاق
دکیشن فلك آنجاق ،
نیجه دمدر موسقوفه
یاپدی بزی اویونجاق .

ایشته بز کلدك ینه
اوپه‌رق اوجه ، کینه
اوردومزی قوندوردق
موسقوفك سینه‌سنه .

ای شرقده‌کی آجارلر !
ای غربده‌کی ماجارلر !
باقك تورکلر سونکویی
ناصل روسه صانجارلر !

کینمز دکل دیندن ،
دین یاندق ملی کیندن ؛

کلیر سکا غیظمز
روحمزك ایچندن .

آجیقمشز جانکه
صوصامشز قانکه ؛
یایدیلرك ، ای موسقوف
قالمایەجق یانکه !

ئولکەلردن طاشارز
بالونلرله آشارز
نرەده وارسه دوشمانك ،
امدادینه قوشارز .

سویلەنمه ایچین ایچین
« کلدیلر عجب نیچین ؟ »
کلدك سنك ظلمکدن
تورکی قورتارمق ایچین .

تورك ، نمسەلی ، آلامان
برلشدك ، بر قوجەمان
اوردو یاپدق یورودك
دیەجکسك ألامان .

ای قاردەشلر ، مراقده
قالمایکز ایراقده .
یوکسەلەجك اوردونك
شانی بو آق طوپراقده .

اویغون دوشدی کلاملر ،
خلیفەیه سلاملر !
موسقوفی ازەجکز
قورتولاجق اسلاملر !

ضیا کوك آلب

ماضی‌یه حرمت

اسکی استانبول و اعمار بلده بلاسی

برزماندن بری استانبولك باشنه برده اعمار بلده بلاسی عارض اولدی .
زاواللی استانبول، صوك انحطاط دورلرنده « اعمار » نامیله نه‌جاهلانه، نه‌ظالمانه خرابیلره اوغرادی ...

سلیم ثالثدن صوکرا ، اسکی تورك صنعتنك اینجه‌لك وتمیزلکیله وبوتون برروح ملی ایله حصوله کتیریلن آثاری تقدیر اولونمایارق، فرنك تأثیراتی، غربك نقطهٔ نظریله غلطلنمش حسلر ایله کوروولمکه باشلاندی . عصرلردن بری تکامل ایده ایده سطح تزییناتنك اك مترقی، اك تاریخی قیمتدار آثارینی براقان قوجه برصنعت ، نفیس بر معرفت ، چیرکین کورونمکه باشلادی . بونك یرینه آلافرانغه قلملر ، دویغوسزلقلر ترجیح اولوندی .

درجهٔ قصوای ترقی‌یه مظهر اولمش او تورك چینیجیلك صنعتی ئولدورولدی . اوصورتله‌که بوکون احیاسی ممکن اولامامقده‌در . یالانمی ؟ اوزرلری صیوالرله وقابا قلملرله اورولمش چینی سطحلرینی، چینی موزاییقلرینی میدانه چیقارمادقمی ؟

کرك ملیتی وکرك معرفت و صنعتی اعتباریله تشکل ایتمش ، باشلی باشنه ملی برصنعت اولمش نه‌لر غائب ایتدك !... او آغاچ ایشلری ، طوغرامه‌لر ، قاپی وپنجره قانادلری ، رحله‌لر ، کرسیلر ، طاوانلر ، دیوار قاپلامه‌لری ، بونلرك اوزرنده بویا ایله ایشله‌نن مزینات ، چیچکلر ، یالدیزلر ، آغاجك جنس و خواص طبیعیه وحکمیه‌سی لایقیله تقدیر ایدیله‌رك اوکا کوره فوق‌العاده بر وقوف و ملکه ایله استحصال اولونان بو قیمتدار ایشلری کوزلرمز کورمز اولدی . بونلرك حال تکامله واصل اولمش نه اسکی ونه متین بر صنعت اولدیغنی ، و استحصاللری ایچون سنه‌لردن بری نه بویوك مکلر ، نه عالی قدرتلر صرف اولوندیغنی تقدیر ایده‌مه‌دك ، زیان ایتدك .

محافظه ایده‌مه‌دك؛ چالدیلر، ایل اللرینه کچدی. سوکوله‌مینلری‌ده بز تخریب ایتدك. اوزرلرینه آلافرانغه اوله‌جق دییه بیاض بادانه، قره‌م بویالر وورديردق... یالاً نمی؟ مقدس خاقانلریمزك، شهزاده‌لریمزك، بویوك عالملرمزك، پاشالرمزك، بکلرمزك تربه‌لرنده‌کی، آبده‌لرنده‌کی بویالرك آلتندن قالین عثمانلی یالدیزی ایله یاپلمش مزینات، چیچکلر میدانه چیقارمادقمی؟ توزینی آلمق ایچون چشمه آلتنده ییقانه‌رق رطوبتله تخریب ایدیلن او فیل دیشی، آبانوز، کوموش قاقمه‌لی رحله‌لرك آجیقلی حاللرینه تصادف ایتمه‌دکمی؟

بوکون آوروپاده اوقدر ترقی ایده‌ن دوکمه‌جیلك صنعتیله بیله داها خارق العاده نتیجه‌لر استحصال اولونامایان معدنی ایشلری، دوکمه‌دمیر پارماقلقلری، اویمه‌لی یالدیزلی قاپی طاقملرینی، کلیدلری، خلقه‌لری، دوومه دمیر ایشچیلکلرینی، بوکون هر درلو امك وغیرته رغماً تمامیله استحصال اولونامایان هپ بوایجه، معرفتلی ایشلری، بوصنعتلری بکنمه‌دك. فرنك فابریقه‌لرینك بوملی و هر جهتله قیمتلی امکلریمزك، استحصالاتمز اوزرینه دوکدکاری مزخرفاتك پاره‌سنی ویردك، فقرا اولدق. صنعتکارلرمز، معرفت نفیسه صاحبلری آچ قالمغه باشلادیلر، سوروندیلر، اولدیلر. او عصرلردن بری دنیالر قدر قیمتلی امکلر صرفیله حاصل اولان صنعتلریمز، معرفتلرمزده اولدی. فرنك فابریقه‌جیلری قازانلرینی شیشیردیلر واستحصال ایتدکلری بوغالبیتده دوام ایتدیلر. عقلمز باشمزه کلمه‌دی. اونلرك مملکتمزه دوکدکاری روحسز مصنوعلری کوزه‌ل کورمکه باشلادق. شرق کونشنك پارلاقلغی، اقلیممزك صافیتی تأثیراتیله روح ملیمزده حاصل اولان اینجه‌لکلرك، دولتمزك سطوت و شوکتنك بخش ایتدیکی سکون و استراحت ایچنده میدانه کتیردیکی تکمیل بوترقیات مدنیه‌یه، غربك سیسلی هواسنك محصوللرینی ترجیح ایتدك.

فوق العاده وسعت ترقی‌یه مالك اولان صنایع و معارف ملیه‌مزی احتیاجات جدیده‌یه موافق بر صورتده ایلری کوتوره‌مه‌دك؛ واو صورتله

اوقدر اقتدارسز و جاهل بر حالده قالدق که، بو کون، غربك ترقیات مدنیه‌سنك معارف و صنایع قسمنی تماميله قبول وتطبيق ايتمه‌دكجه، حيات واستقبالدن اميد يوقدر . فقط معارف و صنايعده غرب ترقياتنی اوكره‌نمكی تماميله قبول وتطبيق وبرچارهٔ حيات اولمق اوزره تلقی ايتمكله برابر، قدرناشناسلقله، ظلمت جهالتله ، فرنك تقليدجيلكی ايله محو ايتديكمز او اسكی بويوك مدنيتمزك آثارينی ، بقاياسنی تخريب ويا اورته‌دن قالديرمق دكل ، حتی محافظه‌ده اهمال ايتمك بيله بر ملت ايچون شين اولديغنی كيمسه انكار ايده‌مز . ايشته مع التأسف بز بو كون بو حالده‌يز؛ و زاواللی اسكی مدنيتك آثاری بزم دست اهمال و تخريبمز آلتنده هر كون بر قيمتنی ، بر ماهيتنی محو وغائب ايتمكله اكله‌يور .

زاواللی استانبول، بويوك واسكی استانبول! آثاريمزك دهای صنعتلريله وجوده كلمش اولان ادوار تاريخيه‌كك قيمتنی ، آثار عاليهٔ مدنيه‌كی، ييقيق و خراب ديوارلريكك ايچنده بو كونه قدر حفظ ايتمكله غيرت ايتديكك حالده، بيك درلو صنعت ومعرفتكك اهميتنی تقديرده عجز كوسته‌رن وسنی هپ بويله مقدسات تاريخيه ، مليه و علميه كله دنيانك يكانه بر شهری حالنه كتيرمكه موفق اولمش او بيكلرجه بويوك أولولركك مزارلرينی چيكنه‌ين ، قبرلرينی پارچه‌لايان ، تربه‌لرينی ييقان حسسز و روحسز آوروپا مقلدلرينه قارشی تيتره‌يورسك ، عظمتلی قبه‌لركله ، كوكلره واران مناره‌لركله جناب حقدن استمداد ايليه‌رك بوسنی تقدير وتقديس ايتمك ذهنيتنه مالك اولمايانلره بد دعا ايديورسك ، دكلمی ؟ زاواللی استانبول ! ای اسلامك الك محتشم شهری! دنيانك الك قيمتلی واهميتلی پارچه‌سی ! آوستريانك «ويانه» سنه واصل اولمغه، ديكر صورتله صرف اولونان پاره‌لريمز يتيشه‌مديكندن، سنی، رومانيانك «بوكرش» نه بكزه‌تمكه چاليشيورلر. تكميل مقدساتكی ييقه‌رق، اعصارديده آغاجلريكی كسه‌رك ، أولولريكك كميكلرينی قيره‌رق ، انقاضنی بر باشدن او

بر باشه یارمق ایسته‌دکاری بول وجیرکین، اوزون و قسوت انکیز یوللرك آلتنه کومه‌جکلر ... بوده، الکتریق تراموایی مهندسلرینك دمیر یوللرینی وناقللرینی قولایلقله و اوجوزجه فرش و انشا ایده‌بیلمه‌لری ایچون!

فقط مأیوس اولما! سنی سه‌ونلر، قدیمتکه، علویتکه ایمان ایده‌نلرده وار ... سنك بدایع صنعتکك قارشیسنده بر حس احترام و محبتله ساکن وبر حیات نفس آلانلر، بوواسع وامثالسز مدنیتی میدانه کتیره‌نلرك احفادی اولدقلرینی حس و ادراك ایده‌رك قلبلری روح ملی ایله طولان، و ینه بوکونکی انحطاط، بوکونکی ملیتسزلکله باشلری اکیلن، کوزلری طولان، اوروحانیت ایله طولو، مقدس، معظم تربه‌لریکك آیاق اوجلرنده تتره‌یه تتره‌یه یرلره کچن، اوتانان، روحلرینی صاقلایان، یوزلرینی بیك درلو صنعتله، نادر مالزمه ایله میدانه کتیرلمش دوشمه‌لریکه، دیوار قاپلامه‌لریکه سوره‌ن، ونهایت، بویوك مدنیتکك آثارینی تفرعاتنه قدر، هردرلو قوای تخریبیه‌یه قارشی، نه قدر کوچ اولورسه اولسون، محافظه‌یه متین و حقلی بر عزم ایله چالیشانلرده وار. حقایق تاریخیه، تدقیقات علمیه ایله تأسس ایده‌ن برحق، هیچ بروقتده زائل اولمیه حق، اساسات ملیه اوزرینه استناد ایده‌ن بر عزم قیریلمیاجقدر.

هر تورك بو مدنیت ملیه آثارینی جانی کبی محافظه وتخریباتدن وقایه‌یه غیرت ایده‌جك، ومدنیت جدیده احتیاجاتی‌دخی هپ بونلرك قیمت واهمیتنی آرتیراجق بر شکل وصورتده کتیرمکه سعی ایلیه‌جك.

استانبول، او زمان، تاریخنه، قیمت واهمیت صناعیه‌سنه لایق برصورتده اعمار ایدیلمش، دنیانك امثالسز بر شهری اوله‌جق، و بوکون بوغایه ایچون چالیشانلر، مزار طاشلرینه «تورك واسلام آثار مدنیه‌سنی محافظه‌یه چالیشان فلانك روحنه فاتحه» کتابه‌سنی یازدیراجقلردر ...

معمار کمال الدین

ملی عنعنه‌لرمز

آلتونه دستانه

سورودن قویونلر هپ طاقم طاقم
آیریلمش ، سوروده قالمامش باقیم ؛
آصمانك اوزومی طاغیلمش ، صالقم
اولمق ایستر ، فقط باغبان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : چوبان نره‌ده ؟...

یوجه طاغلر چوکمش ، بللری قالمش !
جوشغون ایرماقلرك سیللری قالمش !
خانلر یوق میدانده ، ایللری قالمش ؛
دوشنلر چوق اما ، قالقان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : خاقان نره‌ده ؟...

تورك یوردی اویقوده ، أی دشمن ، صاقین !
اویویان اولکه‌یه یاپیلماز آقین ...
طاك یری آغاردی ، یکیتلر ، قالقك !
باقك یورد نه حالده ، وطن نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : یاتان نره‌ده ؟...

هر کسك کوزنده وطن : اوز یوردی ،
سرحدك دشمنی ، دره‌نك قوردی ؛
یاد ایللر توراندە خانلقلر قوردی ،

توراندن یادلری قوغان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : اوغان نره‌ده ؟

صاندم کنجلك دوغار : باقدم مازت اولمش ؛
کیتدم ایلی کزدم : کنجی قارت اولمش ،
کیمی قیرغیز قازاق ، کیمی صارت اولمش ؛
دیدم یخشیلر چوق ، یامان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : شامان نره‌ده ؟...

تکینلر کوی بکی ، آغالر چوبان ،
آدسزلر یالانجی برر قهرمان ،
ایچنده کورمه‌دم مقصدی طویان !..
یاسانك امرینه اویان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : طویان نره‌ده ؟

اویغورلر اویوشوق ، تورکمنلر آیلاق ،
نه قیشلاق سوینجلی ، نه کولر یایلاق ،
آرسلانلر یوردنده بارینیر چایلاق ...
آتیلا ، تموچین ، کورکان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : تورکان نره‌ده ؟

کاشغر ، دلهی ، پکین ، استانبول ، قازان ،
بو بش یرده واردی بش بویوك خاقان :
صاری ، قیزیل ، کوك خان ، آق خان ، قاراخان ،
— هپسنك اوستنده پارلاردی ایلخان —
آق خاندن غیریسی : ایل ... خان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : ایلخان نره‌ده

« قریم » نرده قالدی ، « قافقاس » نه اولدی ؟
« قازان » دن « تیبت » ه قدر روس طولدی ،
« خطای » ده آنالر صاچنی یولدی .
شن یوردلر نه حالده ، ویران نرهده ؟
کیدهیم ، آرایم : ایران نرهده ؟...

یایلرك کیریشی اورغانه دونمش ،
شاهین ، یوواسنده طوغانه دونمش ،
تورك یوردی صویولمش ، صوغانه دونمش ..
قیلیج ساطیر اولمش ، طاقان نرهده ؟
کیدهیم ، آرایم : قالقان نرهده ؟..

صوی آتلر کوچولمش ، اولمش قوراده ،
آلپلر : قیز آردنده برر خوارده .
سنجاغی اونوتدق هانکی دیارده ...
آلتون اوتاغ ، آلتون قازان نرهده ؟
کیدهیم ، آرایم : یازان نرهده ؟

باشلری آغارمش اختیار طاغلر ،
آکار أسکی کونی : سیل دوکر ، چاغلار ؛
قیرلانغیج آه چکر ، کووهرجین آغلار .
اوزاق بر سس صورار : توران نرهده ؟
کیدهیم ، آرایم : صوران نرهده ؟

یوجه تورك تا کریسی ، کوندهر بریالواج !
سوروکه باش اولسون ، یاسا که دیلماج ،

تورکلکه بر یکی « طورفان » نوری صاچ !
آ گلاسین تورك ، ملی عرفان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : « طورفان » نره‌ده ؟...

« اولوس » ی ایچنه کیرسین هر اویماق ،
بش اولوس بودونده برلشسین چاپجاق :
اویغور ، قالاج ، قارلق ، قانقلی ، قپچاق ،
— تورك یوردی بر اولسون ، قالماسین قاچاق —
چیقسینلر میدانه : مردان نره‌ده ؟
کیدیم ، آرایم : میدان نره‌ده ؟...

قورولتای طوپلانسین تا گری طاغنده ،
ایلخان طاغه چیقسین الما باغنده ،
بکلر صولده طورسون ، خانلر صاغنده ،
— سومك گناه دکل سوینچ چاغنده —
کورونجه طوپلانمش خانان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : جانان نره‌ده ؟...

التون طاغه قورسون ایلخان اوتاغی ،
طاشلری آلماسدر ، یاقوت طوپراغی ،
خانلره قیمیزله صونسون آیاغی ،
— « تاج کیمه » رسمنك قالمام اوزاغی —
صوروب اوکره‌نجه : دیوان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : کروان نره‌ده ؟...

اوغوز خان بایرامی بهارده اولسون ،
اوتاغلر ، چادیرلر چیچکله طولسون ،
کنج قیزلر اویناسین ، یکیتلر صولسون ،
بر عاشق بابیلمش ، درمان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : لقمان نره‌ده ؟...

« تورك دستان » ی یازمق خاطره کلمه‌مش ،
یاسانك سوزلری سطره کلمه‌مش ،
تاریخه دریادن قطره کلمه‌مش ...
شاعره صوردیلر : « خوجا » لـُ نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : اوجان نره‌ده ؟...

قرقلر قرار ویردی ؛ یدیلر ، اوچلر
اولدیلر قلاغوز ، قالمادی کوچلر ،
یارین ایلخان چیقار ، آلینیر اوجلر ،
ایلخان تاجی بوشده : آلان نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : آرسلان نره‌ده ؟

کوندوزلردن صاپان کیجه‌یی بیلیر ،
بیلمکسزین طاپان هر شیئی بیلیر ،
بیلن یاپماز ، یاپان یك ایی بیلیر ؛
أرنلر یولی بو ، واران نره‌ده ؟
کیده‌یم ، آرایم : یاران نره‌ده ؟...

ضیا کوك آلپ : « قیزیل الما » دن

حیات حقیقیه صحنه‌لری

قوت

یولمك اوستنده‌کی بر جامع آولوسندن هر آقشام کچدکجه کورور ایدم بر سورو چوجوق دورلو دورلو اویونلرله ، حایلازلقلرله مشغول اولورلر آراده باغیریشیرلر ، قاوغا ایده‌رلردی .

بر آقشام ینه کچیوردم . اویون یوقدی : شیمدی چوجوقلر بر حلقه اولمش ، برشی سیر ایدییورلردی . پك تحف ، پك اکلنجه‌لی بر تماشا قارشیسنده بولونیورلر کبی ، هپسی متبسم ایدی . کمال ذوق ایله سیر ایتدکلری منظره ، احتمالکه هر کون کوردکلری بر حال ایدی : اوراده کیلرك هپسندن بویوك بر چوجوق ، عادتا بر کنج آدم ، اوزرینه صالدیران کوچوك بر چوجوغی دوویور ، غلیظ لاقیردیلرله یانندن ایتیوردی . فقط بر یکی هر توقاد ییشنده یکی بر فریاد ایله هایقیرارق ، بوتون یوزی کوزی ، یره دوشوب قالقمقدن کیرلره ، کوز یاشلرینه بولانمش اولدیغی حالده ، ینه قارشیسنده کینك اوزرینه آتیلیور :

— بنمدر او ، ویر !

آوازه‌سیله بر قامچی‌یی آلمق ، استرداد ایتمك ایستیوردی .

وبویله ، هر طلب محقنه قارشی بر توقاد ، بر تکمه ییه‌رك کریله‌یور ، آغلامقدن ، باغیرمقدن سسی دونمش ، قیصیلمش بر حالده ، — عاجز وضعیف — اونی ویرمه‌مکه چالیشه‌رق ، قامچیسنه دوغرو فیرلایوردی .

نهایت ، بردفعه‌سنده ، خائن برتوقاد ایله شدتلی بر تکمه یدی ، بر داها

قمغه‌ی زاواللی وجودنده قوت بولامادی؛ اورایه توزلرڭ ایچنه یوارلاندی.
ینك ؛ ضعفنڭ بوتون بیچاره‌لكلریله ، اولدیغی یرده ایچینی چکه‌رك ،
یارق آغلارکن ، اوته‌کی ، زورله آلدیغی قامچی‌یی مفتخرانه صاللایه‌رق ،
رافنده‌کی چوجوقلرڭ ، قوته قارشی مداهنه‌نی بیلن بوکوچوك مخلوقلرڭ
قهه‌لری ، آلقیشلری آراسنده صالینوب کیدییوردی .

حسین جاهد

کتاب الله

شاهقه بالاسنه اینسه یدی کتابك ،
ای قاهر مبدع ،
ردی سراپا جبلی خوف عتابك
خاشع ، متصدع .

*

* *

ت نه مؤثر ، نه سلاستلی بیاندر ،
ثرلری جنتك پرغلیاندر ؟
وآت قیام ایله‌مه ده ماحشرالله ،
بای غضوب آتش دوزخده عیاندر .

*

* *

أن اوله حال وحرکاتکده دلیلك ،
حکامنه ، غافل بشر ، احکامنه رام اول؛
مانی حقیقتدر او دستور جلیلك ،
مانه رام اول ده ظفریاب مرام اول !

*

* *

حکای دیانت ، ادبیات ، حکمیات .
انواع مزیات ؛
آیات کزیننده ایده‌ر جمله مسائل
تلقین فضائل !
هرسوره‌ده سازنده نوادر پر جبریل ؛
هریاپراغنه دینسه روادر پر جبریل ،
هرسطرینه برمکحلهٔ چشم سروشان ،
هرنقطه‌سنه قرهٔ پیغمبر ذیشان .

*

* *

سایه‌کده آزالدی ظلمات بشریت
بکزه‌رمی فروغك سونوك انوارینه بدرڭ؟
جائز سکا دینسه کونشی لیلهٔ قدرڭ .
ای نور هدایت !
ای خطبهٔ قدسیه ایانازلة العرش !.
ناسوت نزولکله ضیادار محمد ..
ای نور — نمای دل دیدار محمد ..
ای نفخهٔ لاهوت !
عالم سکا مبهوت !

اسماعیل صفا

قازال

بوش بر افق ، بکزی اوچوق بر هلال ؛
کائناتك قلبی طورمش کبی برشی : بر یوقسوللق ، بر ملال ...

بر یوقسوللق، بر ملال ، صوکرا بر سرسری سس :
بر قوزوجق غیب اولمش ، آناسنی آرییور ،
این أی چوبان تپه‌دن ، قاوالکی براز کس !
اووالری پك خائن قارا کلقلر صارییور ...

بن ایسته‌مم أی سوگیلی کنج چوبان
اورکوتمه‌سین سنی قورقو بایقوشی ؛
کیجه‌لره لکن قائمه ؛ آقاجان
برقورت صاقلار هرایشیشی یوقوشی ..

طوپلاندی‌می قوزولرك ؟
فقط ینه کتیر یارین !...

برچینغراق‌چالار ، سکون اوریر ،
سورو یورور یورور ، توزلانیر ، أریر ...
آرتیق هرشی سینه‌ر ، اوزاق داغلردن
دوکولور قیرلره یورغون بر فغان :

بکا آکلات طوییورسه‌ك أی هلال !
کیجه‌لره نه سویلیور بوقاوال ؟..

نه سویلیور یاقین اوزاق قاپ قارا
یوقلقلردن ماتم یاغان قیرلره؟
کوسکون دکل ، شن هیچ دکل ؛ یاربی ،
یوواسندن دوشن یاورو قوش کبی
بیلمکسزین چیرپینیور ، ایکلیور ؛
اونی یالکز مجهول برشی دیکلیور ...

بکا آکلات طوییورسه‌ك أی هلال !
کیجه‌لره نه سویلیور بو قاوال ؟

مشهددن تا آق دکیزه جسد ، قان
سوروکله‌ین وارداره بر جوابمی ؟
یوقسه کوزه‌ل سلانیکك اویامان ،
او وفاسز غروبنه عتابمی ؟.

نیچون بایغین کوزلرك
کورمکسزین باقیور ؟
بنی ینه بردرین ،
ظالم شبهه یاقیور :

اخ أی هلال روم ایلیده جامعلره طاقیلان ،
یره کوکه حاکم کبی چیغلیق صاچان ناقوسلر
بلکه سنك قولاغکی صاغیر ایتمش ؛ بوفغان ،
عصرلردن آقشاملره بو ازلی یادکار

دیمك سکا ابدیاً یابانجی ؟
بو بویله‌یسه پك آجی ...

بوبویله‌یسه ، أی طوفانلر ، باشدن باشه آقیکز ،
تورکه مطیع اولمادقچه غربی، شرقی یاقیکز !..

علی جانب

فرانسز ادبیاتندن نمونه‌لر

صوك درس

اوصباح مکتبه کیتمکده پك زیاده کجیکمشدم وتکدیره اوغرایه‌جغمدن صوك درجه قورقیوردم . باخصوص موسیو « هامه‌ل » بزی صیغهٔ مشترکه‌لردن امتحان ایده‌جکنی‌ده سویله‌مشدی . بن ایسه آنلرك ایلك کلمه‌سنی بیله بیلمیوردم . بر آرالق مکتبدن کری قالمق ، قیرلرده کزوب اوینامق فکرنده بولوندم . هوا نه قدر براق ، نه قدر صاف ایدی !

اورمان کنارنده قره طاووقلرك ایصلیقلری و « ریپه‌ر » چایرنده ، بیچقی خانه‌نك آرقه جهتنده تعلیم ایتمکده اولان پروسیا عسکرلرینك سسلری ایشیدیلیوردی . بونلر ، صیغهٔ مشترکه قاعده‌لرندن زیاده ، ذوقی تحریك ایدییوردی ؛ مع مافیه بوهوسه غلبه ایده‌رك همان مکتبه قوشدم .

حکومت دائره‌سنك یانندن کچرکن کوچوك اعلان پارمقلغنك اوکنده برغلبه‌لق کوردم . ایکی سنه‌دنبری بوتون فنا حوادثلر بزه اورادن کلمشدی . غائب ایدیلن محاربه‌لر ، تکالیف امیریه ، اوامر عسکریه . . . یولمده دورمقسزین ذهنمدن : « ینه نه وار عجبا ؟ » سوألی کچدی .

بوملاحظهٔ ذهنیه ایچنده قوشه‌رق میدانی کچمکده ایکن ، چراغی ایله برابر اوراده اعلانی اوقومقده اولان دمیرجی « واقتر » آرقه‌مدن :

— اوقدر عجله ایتمه کوچوك ، مکتبکه یتیشه‌بیلیرسك !

دیه باغیردی .

بنمله آلای ایدییور ظننده بولوندم؛ وصولوق صولوغه موسیو هامه‌لك دائره‌سنه داخل اولدم .

اکثریا درس ابتداسنده ، وقاقدن ایشیدیله‌جك قدر بویوك بر کورولتی اولوردی . چکمجه‌لرك آچیلوب قاپانماسی ، آیی اوکرەنمك ایچون قولاقلر

طبقاتیله‌رق یوکسك سسله مجتمعاً تکرار ایدیلن درسلر ، معلمك ماصه‌لرك اوزرینه اینن جسیم جدول تخته‌سی : « بر پارچه سکوت ! »

بوتون بو پاطیردیلرك ، کوروله‌کسزین صیرا‌یه کیده بیلمك ایچون ، بکا یاردیمی اولوردی ؛ فقط او کون ، بر بازار صباحی کبی ، هرشی برسکون ایچنده ایدی . آچیق اولان پنجره‌دن آرقاداشلرمك یرلرینه دیزیلمش اولدقلرینی ، قولتوغنك آلتنده مدهش دمیر جدول ایله موسیو هامه‌لك درسخانه‌نك ایچنده دولاشمقده اولدیغنی کوریبوردم . قاپی‌یی آچوب بوسکون عظیم ایچندن کچمك لازم کلدی . نه درجه‌لره قدر قیزاردیغمی ، نه قدر قورقو کچیردیکمی آرتق آکلارسکز .

فقط ، خیر ، موسیو «هامه‌ل» بکا هیچ بر اثر حدت کوسترمیه‌رك باقدی ، وغایت طاتلی برصورتده :

« چابوق یریکه کیت کوچوك « فران » م ، دیدی . سنسز باشلایه‌جقدق . »

صیرایی آتلایه‌رق همان چکمجه‌مك باشنه کچدم . یالکز او وقت خوف وهیجانم بر پارچه سکون بوله‌رق ، خواجه‌مزك بالخاصه تفتیش ویا توزیع مکافات کونلرنده کیندیکی کوزه‌ل یشیل ردینغوتنی ، اینجه قیرمه‌لی کوکسلککنی ، سیاه ایپکدن ایشلمه‌لی طاقیه‌سنی کیمش اولدیغنی فرق ایتدم . بوندن باشقا ، بوتون صنفده بر فوق العاده‌لك ، بر باشقالق کورونیوردی . فقط اك زیاده نظر حیرتمی جلب ایدن شی ، درسخانه‌نك نهایتنده ، بر معتاد بوش قالان صیرالرك اوزرنده کوی آدملرینك ، اوچ کوشه‌لی شاپقه‌سیله اختیار « هوزه‌ر » ، سابق ناحیه مدیری ، سابق موزع و داها سائر بعض کیمسه‌لرك بزم کبی ساکت برحالده اوطورمش اولدقلرینی کورمك اولدی . بوتون بو آدملر محزون کورینیورلردی ؛ « هوزه‌ر » برابرنده کتیرمش اولدیغی کنارلری ییرتیق ، اسکی برالفبا رساله‌سنی ، آچیق اوله‌رق ، صحیفه‌لری آراسنه بویوك کوزلکنی یرلشدیرمش اولدیغی حالده دیزلری اوستنده طوتیوردی .

بتون شو منظره‌نك قارشیسنده متحیر بولوندیغم صیراده ، موسیو هامه‌ل

مقام تدریسنه چیقمشدی. بنی استقبال ایتدیکی اوحلاوتلی و وقور سسی ایله سوزه باشلادی :

— چوجوقلرم ! سزه صوڭ دفعه اولمق اوزره درس ویریورم. « برلین » دن ، بوندن بویله « آلساس لورەن » ده آلمانجه دن باشقا هیچ بر شی تدریس اولونمایه‌جغنه دائر امر کلدی .. یکی معلم یارین کلیور. بوکون صوڭ فرانسزجه درسکزدر. پك دقتلی اولماکزی رجا ایده‌رم. »

بو بر قاچ سوز ذهنمی تارمار ایتدی. آه خائنلر ! حکومت دائره‌سنك اوکنده اعلان ایتدکلری شی بو ایدی !

صوڭ فرانسزجه درسم ! ...

حال بوکه بن داها آنجاق یازی یازه بیلیوردم ! دیمك آرتق تحصیل ایتمیه‌جکدم. دیمك بوقدرله قالمق ایجاب ایده‌جکدی، اویله‌می !... شیمدی، غائب اولان زمانه ، یووالرك پیشنده قوشمق و یاخود قیرلرده کزوب اکلنمك ایچون اهمال ایدیلن درسلره نه قدر آجیوردم ! داها دمیندن مزعج ، آغیر ، طاشینماز بر یوك اولمق اوزره تلقی ایتدیکم کتابلرم ، صرفم ، تاریخ مقدسم، شیمدی نظرمده افتراقیله بنی صوڭ درجه دلخون ایده‌ن اسکی دوستلر کبی کورینیوردی. موسیو هامه‌لك افتراقی کبی. کیتمك اوزره اولدیغنی ، اونی آرتق بر داها کوره‌میه‌جکمی دوشونمك ، بوتون جزالری ، جدول ضربه‌لرینی بکا اونوتدیریوردی .

زاواللی آدم !

بازار کونلرینه مخصوص اولان اثوابلرینی بوصوڭ درسك شرفنه اوله‌رق کیمنش ایدی . شیمدی بوکوی اختیارلرینك نه‌مقصدله کلوب درسخانه‌ده اخذ موقع ایتدکلرینی آکلایوردم . بو ، آنلرك اورایه ، بو مکتبه دائما کله‌دکلرینه تأسف ایتدکلرینی اشراب ایدییوردی. وبوندن باشقا، قرق سنه‌لك خدمات حسنه‌سندن دولایی خواجه‌مزه برنوع تشکر ایتمك ، افتراق ایده‌ن وطنه قارشی ایفای وظیفه ایتمك دیمکدی .

ذهناً شو ملاحظات ایچنده ایکن، اسممك چاغیریلدیغنی ایشیتدم، درس اوقومق نوبتی بکا کلمشدی . بو دهشتلی صیغهٔ مشترکه قاعده‌لرینی باشدن نهایته‌قدر جهراً ، موضحاً، یا کلیشسز بر صورتده آکلاته‌بیلمك بختیارلغنه، اودقیقه‌ده هرشیئی فدا ایتمکه حاضرایدم. فقط داهاایلك کلمه‌لرده شاشالادم. وصیرامك اوزرنده مأیوس ودلخون، باشمی قالدیرمغه جسارت‌ایده‌مکسزین، آیاقده صاللانه قالدم . موسیو هامه‌لك شو سوزلرینی ایشیدییوردم :

— سنی تکدیر ایتم کوچوك فرانم ، سن ذاتاً جزائی چکه‌جکسك . ایشته اصل ایش بوراده .. انسان دائما : « آدم سن‌ده ! داها وقت وار . یارین اوکره‌نیرم.» دیر. صوکرا ایشلك نه‌یه منجر اولدیغنی کورییورسك‌یا ! آه ; تحصیلنی دائمافردایه‌تعلیق‌ایتمك بزم آلساسمزك اك‌بویوك‌فلاکتی اولمشدر. شیمدی او آدملرك بزه : « ناصل فرانسز اولدیغکزی ادعا ایدییوردیکز. داها لسانکزی سویله‌یوب یازمه‌یی بیلمیورسکز ! » دیمکه حقلری واردر. بوتون بوایشلرده ینه اك قباحتلی اولان سن‌دکلسك، زاواللی فرانم ! بونده هپمزك بول‌بول حصه‌سی واردر . ابوینکز تحصیلکزه لزومی درجه‌سنده اهمیت ویرمه‌دیلر . بر قاچ پاره فضله قازانمق طمعیله سزی چیفت سورمك ایچون تارلالره، چالیشمق‌ایچون فابریقه‌لره کونده‌رمکی ترجیح‌ایدییورلردی. بن بیله ، کندی نفسمه ' درسکزه چالیشه‌جق یرده سزه باغچه‌می صولاتدیرمادممی ؟ آلا بالق طوتمغه کیتمك ایسته‌دیکم زمان سزه اذن ویرمکده برعتاب حس ایده‌رمی ایدم؟ »

بوندن‌صوکرا موسیو «هامه‌ل» سوزی دکیشدیره‌رك بزه فرانسزجه‌دن بحث ایتمکه باشلادی . بونك ، دنیانك اك کوزه‌ل ' اك موجز' اك پایدار بر لسانی اولدیغنی ، آنی آرامزده محافظه ایده‌رك اصلا اونوتمامق لازم کله‌جکنی ، زیرا برقوم اسیر دوشدیکی زمان لساننه تماميله مربوط ایسه ، محبسنك آناختاری اللری آراسنده ایمش کبی قیاس ایدیله‌جکنی سویله‌دی . صوکرا بر صرف آله‌رق بزه درسمزی اوقودی . تقریرلرینی سهولتله

آکلادیغمی کوره‌رك متحیر اولیوردم . بوتون سویله‌دیکی شیلر بکا قولای ، پك قولای کلیوردی . ظن ایده‌رسه‌م او قدر دقتـله هیچ بر وقت دیکله‌مه‌مشـدم؛ و کندیسی‌ده افاده‌لرنده هیچ بر زمان بو درجه شـوق و حرارت کوسـترمه‌مشدی . زاواللی آدم ، کویا کیتمه‌دن اول بوتون علم وکمالنی بزه ویرمك ، آنی بر آنده دماغمزه ادخال ایتمك ایستیوردی !

درس بیتدی . یازی‌یه باشلاندی . اوکونه مخصوص اوله‌رق موسـیو هامه‌ل بوسبوتون یکی موده‌للر حاضرلامشدی که بونلرك اوزرنده کوزه‌ل بر خط مدورله شو کلمه‌لر محرر ایدی : فرانسه ، آلساس ، فرانسه ، آلساس. بونلر ، چکمجه‌لرمزك قپاقلری اوزرینـه معلق اوله‌رق ، بوتون صـنفك اطرافنده تموج ایده‌ن کوچوك بایراقلری آکدیریوردی .

هرکسـك ناصل چالیشدیغنی و درسـخانه ایچنده نه درین بر سـکوت حکمفرما اولدیغنی کوره‌یلیدی ! کاغد اوزرنده قلملرك چیقاردیغی ترانه‌دن بشقه برشی ایشیدیلیوردی . برآرالق درسـخانه‌یه مایس بوجکلری کیردی ؛ فقط هیچ کیمسـه آنلره قولاق ویرمه‌دی . حتی حلزونلرینی – بونلرده فرانسزجه‌دن معدود ایتمش کبی – قلباً ووجداناً چیزمك غیرتیله مشـغول اولان اك کوچوکلر بیله ... مکتب طامنده کوکرجینلر پست برآهنین ایله اوتیورلردی . وآنلری دیکله‌یه‌رك ، ایچمدن : « بونلری‌ده آلمانجـه نغنی ایتمکه مجبور ایده‌جکلرمی عجبا ؟ » دییوردم .

آرا صیرا کتابمك اوزرندن کوزلریمی قالدیردیغم زمان ، موسیو هامه‌لی مقـام تدریسنده ، کویا شـو کوچوك دارالتعلیمی نظریله آلوب کوتورمك ایسـته‌یورمش کبی بی حرکت ، اطرافنده‌کی اشـیایه کوزلرینی دیکمش کوربیوردم . دوشونکز بر کره ! قرق سـنه‌دنبری قارشیسنده‌کی حولیسی ایله ، بوتون درسـخانه‌سی ایله اوراده ، عین موقعده بولونیوردی . یالکـز صیرالر ، چکمجه‌لر ، کثرت استعمالدن رنکلری دکیشه‌رك پکیدن جلالنمش ، حولیده‌کی جویز آغاجلری بویومش ، کندی الیله دیکمش اولدیغی عمر

اوتی، شیمدی پنجره‌لری، طامك بوینجه تتویج ایتمشـدی . بوتون بوشیلری ترك ایتمك ، یوقاریده‌کی اوداده اشیا صندوقلرینی قاپامقله مشـغول اولان ـ چونکه ایرتسی کون کیتمه‌لری ، الی‌الابد مملکتی ترك ایتمه‌لری لازم کلیوردی ـ همشیره‌سنك کیدوب کلمکده اولدیغنی ایشیتمك ، بوزاواللی‌ادم ایچون نه دلخراش ، نه مؤلم برشی ایدی !

بوحاله رغماً ینه درسـك صوکنه قدر دوام ایتمکه غیرت ایتـدی . یازیدن صـوکرا تاریخ درسمزی اوقودق ؛ صـوکرا کوچوکلر هپ بر آغیزدن : « با ـ به ـ بی ـ بو » هجالرینی تغنی ایتدیلر. اورته‌ده درسخانه‌نك اوبر اوجنده بولونان « هوزه‌ر » کوزلکنی طاقمشـدی ، و ، الفباسنی ایکی آلیله طوته‌رق آنلر ایله حرفلری هجالیوردی . آنك چالیشـمقده اولدیغنی کورولیوردی . واونی ایشیتمك اوقدر تحف اولیوردی‌که، هپمزك کولمك وآغلامق آرزوسی کلیوردی . آه ! بوصـوك درسی هیچ اونوتامیه‌جغم !

بردنبره کلیسانك بویوك ساعتی اوکله‌یی اعلان ایتدی . صوکرا دعا . عین زمانده ، تعلیمدن عودت ایده‌ن پروسیالیلرك بورولری پنجره‌لرمزك آلتنده طنین انداز اولدی. موسیو «هامه‌ل»، بکـزی صاپ صاری اولدیغی حالده، مقام مخصوصنده آیاغه قالقدی. هیچ بروقت بکا اوقدر بویوك کورونمه‌مشدی.

« دوستلرم ، دوستلرم . بن ... بن ... »

فقط برشی نفسنی طیقایوردی . سوزینی اکمال ایده‌میوردی .

اوفقط تخته‌یه دوغرو دوندی ، برپارچه تباشیر آلدی . بوتون قوتیله داېانه‌رق، ممکن اولدیغی قدر ایری بریازی ایله :

« یاشاسون فرانسه ! » جمله‌سنی یازدی .

صوکرا اوراده ، باشی دیواره مسـتند ، لاقیردی ایتمکسزین قالدی . آلیله بزه اشارت ایدییوردی ! « درس بیتدی ... کیدیکز . »

آلفونس دوده

آلتون یورد

چینلی بر تورك ، « اولوطاش » چین دیلنی ، علمنی
اوکرەنەرك « ماندارین » عنوانی قازاندی .
سنەلرجە قوماندا ایتدی چینی ماچینی ؛
بر کون آرتیق چینلیلك حیاتندن اوصاندی ،
اوصانمادی ، کوکلندە تورك دویغوسی اویاندی ،
أسکی شانلی کونلری خاطرلادی، اوتاندی ...

توران یوردی اویقودە ، خانلر قالمش خاقانسز !
« قاراقوروم » بویروقسز ، « آلتون اوردو » داغینیق !
بواوکسوزلك حالنی کورەن بر تورك ، وجدانسز
اولمالی کە، کوکلندە صیزلاماسین بریانیق ....
اولو طاشك قلبندە تورکلك عشقی قودوردی ،
چیقدی قیرە ، قورولتای درنکنی قوردوردی .

دیدی :
— أی تورك خانلری ، تورکلك آیاق باصدیغی
هر یر آنا وطندن برپارچەدر ؛ بووطن
ایستیورکە : هرالدە آلتون اوردو بایراغی ،
بوتون تورکلر برلەشسین ؛ بوبرلکدە « ایلی خان »

سلطنتی دیریلسین ، تورك خاقانی ، « آلتون داغ »
أتکنده دوناتسین پارلاق ، یوجه براوتاغ !

« قاراقوروم » جنتی یکی باشدن شنلەنسین .
تورك یوردینك شانلری ، تورك ایلینك دویغوسی
أسکی یولده یاشانسین ، أسکی سسلر دیکلەنسین .
شرقه غربه یوروسون اوغوز خانك اوردوسی .
أسکی یولده فغفورلر ، شاهلر ، چارلر ، سلطانلر ،
ویرکی ویرسین خانلره ، ویرکی آلسین خاقانلر .

أی اویماقلر ، آلایلر ! برلەشەلم ، تورك برصوی
اولدوغنی هرکسه ، هرطرفه آکلاتسین .
هانکی ملت ، هانکی بك ، هانکی اویماق ، هانکی بوی
باش أکمزسه ، باشنی مزراغمز پاتلاتسین .
تورك برملتی براوردو ، قاتیلمایان قاچاقدر ؛
« یاسا » مزده یازیلی : « حربدن قاچان آلچاقدر ! »

اولوطاش خان سویلرکن ، کنج « تموچین » قارشیده
بوخطبەنك روحنی ، دقت ایله ، دیکلەردی .
بوکنج صوکرا « جنکیزخان » اولوب چیقدی میدانه .
« بویوك ایش » ك بك یاقین اولدیغنی کوستەردی :
تورك ایاغی نەرەیه باصمش ایسه ، یورودی ،
«التون اوردو » یکیدن التون یوردی بورودی ....

ضیا کوك آلب : « ینی‌ ایل الما » دن

چاناق قلعه خاطره‌لری

گلیبولی صیرتلرنده

تون باطنجه دالغالرك یشیل کوکسنه
قارشیده‌کی‌مور صیرتلره ظلمت آقاردی .
تارلاسندن یورغون دونن اختیار نینه
دالغین دالغین شهیدلکه دونوب باقاردی .

— ای فداکار تورك قادینی ، آغلامه صاقین !
کوز یاشلرك اولادکی بلکه اینجیدیر .
طاتلی یورده یاباتجیلر ایتمشکن آقین
وطنکی چیکنه‌تمه‌ین : اوتورك کنجیدر !

کل‌قوقولی بهاریلی ، یاز آقشاملری ،
قاوالنی ایکله‌تیرکن اختیار چوبان ،
اوکا سلام کتیریردی شهید اوغلندن !

— تورك قادینی ، سنك اوغلك بوراده ئولدی ،
خائن بر طوپ کولله‌سیله یره کومولدی ؛
طوپراق دکل ، تورکك قلبی اونك مزاری !

فلاکت خاطره‌لری

محارب شوواليه‌لر

کوزیمه بر غزته‌ده بر رسم ایلیشـدی : درت بالقان قرالنی تصویر ایدییور ؛ آتلره بینمشلر ، حربه تکرار باشلامغه حاضر بولونیورلر .

ایشته درت منحی شوواليه ! اوردولرینك آرقه‌سنده، قانلی چامورلر، قیزیل دره‌لر ایچنده حضرت عیسی نامنه ایلرولیوب طوروییورلر. باشلرنده، صلیب ایله هپسندن داها کورولتولی بر صورتده، برداوول طوقماغی کبی اویناپان بلغارستان قرالی فردیناند وار ؛ او داووله ، آرقه‌سندن، متعصبلری ، صافدللری سوروکلیور . آتماجه‌یه بکزه‌ین پروفیلی ، دوشوك دری قیوریملری آلتندن بر منقبله دلینمش کبی کورونن اوفاجق کوزلرینك وحشی شراره‌لری بوتون جهانك معلومیدر .

بو « قوبورغك » او قدر ممتلئ استحقار وتعظم ... عینی زمانده جبار وظالم ماضئ خصوصیه‌سنی کیم بیلمز؟ باالهیزی بدبخت پرنسس « لوئیزدو دوقوبورغ »ی بش سنه حبس ایتدیردی ـ سببنی سز بولیکز!... ـ برنجی زوجه‌سی پرنسس « ماریا لوئیزا دوپارم » ی قهر ایتـدی . اونك مشتکی خیالی سویله‌تیله‌بیلسـه ایدی، بزه کیم بیلیر نه‌لر اوکره‌تیردی . ظالم ! اوت حیات خصوصیه‌سنده متکبر وظالم. لکن، تصادفاً النه کچن تاجی کیدیکی کونلرده قورقاق ، جبین!ـ کندینی راحتسز ایده‌نلرك ازاله‌سنی استانبولوفه توديع ایدییور و اونلر قتل اولونه‌جغی، زمان بصیرتکارانه بر صورتده حدودی کچیوردی. نهایت « استانبولوف »ده کندینه انکل اولدی. اونك‌ده بك اسرار انکیز بر ال ایله عدم آباده کونده‌ریلمسنده، شبهه‌سزکه، مدخلدارادر.

فردیناندك آرقه‌سنده، قره‌یور کوچك حار ولئیم چهره‌سی کورونیور . «قرال پیه‌ر» ، قرال «علکساندر» ایله قاریسنك فاجعهٔ وفاتی متعاقب تخت

سلطنته کچدی . بوندن باشقا ، میل جانیانه‌سنی وقتندن اول کوسترمش ؛ کوچك برچوجوقکن خدمتجیلرندن برینی قتل ایتمشدی .

بوندن صوکرا قره‌طاغك کوچوجك قرالی کلیور . ها ! بو قرالك دوغریسی چوق ایشکذار! حرب باشلایه‌جغی صیراده اوسته‌لقلی برایش کوردی . اوغلنك ریاستی آلتنده بورسه‌ده تنزل فیأت ایله اویون اوینامق ایچون برسندیقه تشکیل ایتدی. طبیعی، ایلك مخاصماتی متعاقب اسهامی اللرندن چیقاردیلر . ایشته عیسی‌نك بواوچ مصفی شوواليه‌سی !

اك نهایت، بللی بلیرسز برحالده، اوزاقدن اوزاغه ، یونان قرالی‌مشهود اولیور. بویله‌برهیئت‌ایچنده‌آت‌اوینانمقدن اوتانمش، حیرته‌دوشمش کبی‌کلیور.

نه اولورسه اولسون ؛ غالبلرك مغلوبلره ایتدیکی معامله ایله صلیبك مناسبتدار اولمادیغی، بو اهل صلیب محاربه‌سنك ماهیتنی تنویر ایدن کون، یاواش یاواش میدانه چیقیور .

صاتون آلنمش غزته‌لرك مدحیه‌لرینه و حرب مخابرلرینك راپورلرندن اوزون پارچه‌لر چیقاره‌جق قدر شدید اولان سانسورلره رغماً، حقیقت قریباً تظاهر ایده‌جکدر .

متفقلرك وحشتلری ، قاتللکلری، کچنده یازدیغم درجه‌یی چوق تجاوز ایتمشدر . آرتق بو تأید ایدییور. بالخاصه سلانیکده اوچ کون دوام ایده‌ن عرضه تسلطلرك ، قتالرك تکذیب ایدیلمز شاهدلری آلایلر تشکیل ایتدی. بو وحشتلرك اجراسنده انجه‌لکلر ، مهارتلرده اکسیك دکلدی . اسیر حرب اولان عثمانلی ضابطلری ، عثمانلی نفرلری بر حیات اوله‌رق سربست براقیلدیلر . لکن برونلری یوق . . دوداقلری یوق . . کوز قاپاقلری یوق . هپسی بیچاقلرله مقطوع !...

بن‌ده آرتق، بوتون‌شدتنه رغماً، ما کدونیاده اوزون‌مدت اوطورمش بك محترم برفرانسز دیپلوماتندن آلدیغم‌شومکتوبی نشر ایتمه‌دن کندیمی آلامیورم.

*
* *

استانبول ۲۵ کانون اول ۱۹۱۲

موسیو پیه‌رلوتی‌یه :

تورکلر قتل‌عام ایدییورلر، دنیوردی ! بو کون داها دوغرو اوله‌رق فریاد ایده‌م : تورکلر قتل عام ایدیلیورلر ! اوت هپ اولدیریلیورلر . یارالیلری وحشیانه پارچه‌لنمش ، قادینلرینک عرضنه تسلط اولونمش ، یوردلری یغما ایدیلمش ، اولری آتشلره یاقیلمشدر . بونی کیملر یاپیور ؟ بونی یاپانلر، اون سنه‌دن بری ما کدونیاده قتالی صنعت ایدینه‌ن وحشی کروهی ! یابو وحشتلر هانکی عقیده‌لو نامنه ارتکاب ایدیلیور ؟ مدنیت ، عدالت ، حریت نامنه ! شوکراده بوتون آوروپا . . ، او ، آغزلری ، بو بویوك کلمه‌لرله طولمش اولان آوروپا ، بو قدر وحشتلرك وقوعنی کمال مسرتله آلقیشلایور . اوح ! ای زهرخند استهزا ! نه‌عیب ...

قرال فردیناند ، بونلر هپ‌صلیب نامنه‌در، دییه باغیرییور. لکن‌هانکی صلیبدن بحث ایدییور ؟ بو ، هر حالده اوغلنه انکار ایتدیرمش اولدیغی قتولیك صلیبی نامنه اولمامیدر ؟ خایر، اکسار خالق صلیبی نامنه‌ده دنیله‌مز. بو، اویله بر صلیبك نامنه‌درکه، آوروپای عثمانیده عناصر سائرهٔ خرستیانیه‌نك متمکن اولدیغی بوتون کویلری قانلر ، آتشلر ایچنده براقمشدر . بو ، اویله بر صلیبك نامنه‌درکه، یارین‌ده ۱۹۰۷ ده اولدیغی کبی، روم‌اهالی‌یه قتاللر ، یغمالر ، اشکنجه‌لر اجراسنده دوام ایده‌جکدر .

هرکس برتك آدمك ، ایکنجی عبدالحمیدك امریله اجرا اولونان قتل عامدن متمادیاً بحث ایدییور . لکن ینه هرکس ، اوندن داها چوق صوکرا ما کدونیاده، حتی بالنفس بولغارستانده بولغار ملتنك صنف ممتازی طرفندن ترتیب ایدیلان قتاللری سکوت ایله کچیشدیرییور .

افترا ایتمك ایچون بولغارلر هر طرفده یاردیمجی بولیورلر . تورکلر ، توکالمری، داهادوغروسی، یا کندیلرینی مدافعه‌ایتمه‌یی بیلمه‌ملری ویامدافعه‌یه عدم تنزللری سببیله، بوتون بوشناعتلره سکوت‌ایچنده تحمل کوستریورلر .

سز مغلوبلره قارشی رحم و امان ایستیورسکز . لکن آوروپاده حس مرحمت موجودمیدر ؛ عجبا علو جناب واصالت قالمشمیدر ؟

ماصه‌لرینك باشنده مغلوبلری تحقیردن باشقه برموضوع بولامایان قلم صاحبلرینی کوردکجه، هیئت اجتماعیه‌مزده آلچاقلقدن باشقا بر شیئك حکم سورمه‌دیکنه قناعت ایتمکده کندمزی حقلی بولیورز . دائما ضعفایی حمایه ایچون صیریلان فرانسه‌نك قیلیجی نره‌ده ؟ قریمده عسکرلرمز قانلرینی بیهوده‌می دوکدیلر ؟ اونلرك بك‌اوغلی لاتین قبرستاننده ذی‌سکون اولان غبار عظامی ، اوتوزبلرك هر سنه کلوب خوابکاه ابدیلرینه قارشی عرض احترامی بر وظیفه بیلدکلری قهرمانلرمز، فرانسه‌ده‌کی آرقاداشلرینه خطاب ایدییورلر : « طاورانیکز ! حرمتسزجه بزی چیکنه‌مکه کلن باربارلره قارشی بقایای عظامزی ، راهبه‌لرمزك سرپوشلرینی ، راهبلرمزك کسوه‌لرینی ، مربیلرمزك اثرلرینی ، مهندسلرمزك اعمال‌اتحانه‌لرینی ، تاجرلرمزك، مأمورلرمزك مسکنلرینی مدافعه‌یه کلیکز .

بوکون بولغارملیتپرورلکی، بولغار تعصبیله محواولمق تهلکه‌سنه اوغرایان، وسطانلرك حکمران اولدیغی زماندنبری یوز بیکلرله آغزدن « یارب فرانسز ملتنی محافظه ایت» دییه دعایه مساعد اولان بومسافر پروراقلیمده‌کی قتولیکلری حمایه‌یه کلیکز ! بو قدر فرانسز آوازهٔ استمدادینه قوشیکز ... یورویکز ! قسماً کندی اثرمز اولان فرانسه‌نك، شرقده اثرینی حمایه ایچون، نه اولوردی تکرار اعادهٔ حیات ایده‌بیلوبده قانمزی تکرار ریزان ایتسه‌یدك! هیچ اولمازسه غبار خاکمز بووظیفه‌یی ایفایه سزی سائق اولسه‌یدی! اکر فرانسه‌نك شرقده‌کی منافعنی مدافعه کبی علوی بر مقصد اوغورینه قیلیج چکمك ایچون سزه مساعده ایتمیورلرسه ، ناموس ملی نامنه اولسون، مغلوبلری کیمسه‌نك تحقیر ایتمه‌سنه مساعده ایتمه‌یکز. بومغلوبلرکه، بزه بش عصردن بری دوستلق ایتمشلردر .

او مغلوبلر قهرمانانه ئولدیلر . اونلر یالکز درت دولت اوردوسیله غوغا ایتمیورلردی ، قارشیلرنده داها مدهش دشمنلر واردی : آچلق ، جبخانه‌سزلك، اوردونك بوتون شعبات اداره‌سنده قاریشیقلق. دنیانك هیچ برعسکری .. آ کلایورمیسکز ؟ هیچ برعسکری بوقدر فجیع سفالتلره تحمل ایده‌مزدی ؛ احوال مماثله‌ده باشقه عسکرلر اولسه‌یدی قتل‌عامه .. یغمایه قویولورلردی. حالبوکه تورك عسکری، بعضاً علوی بر صبر و تحملله وعمومیت اعتباریله، بوتون بونلردن اجتناب ایتدی. بوکون یالان هرطرفده حاکمدر . لکن یارین حقیقت اوکره‌نیله‌جك . شیمدیدن ، « عدالتسزلك اولیور» دییه اولانجه قوتلریله‌فریاد ایده‌نلر وار، آوروپانك مسکنتنه قارشی پروتستو ایدییورلر. نهایت حقیقته اکاه اولان فرانسه‌نك ، بوندن صوکرا، آوروپا ایله تشریك حرکتی قبول ایتمیه‌جکنی امید ایده‌رم . حقکز وار : تورکلرله یاشایان فرانسزلر ایچنده سزك اونلره قارشی کوستردیککز اثر حرمت وشفقته کمال حرارتله اشتراك ایتمه‌ین حس و وجدان صاحبی برکیمسه یوقدر .

*
* *

زاواللی تورکلر ! سلانیك یهودیلری طرفندن بیله ترك اولوندیلر . بو اسپانیا ملتجیلری عثمانلیلرك زیر حاکمیتنده بر دور حریت کچیرمش ، « منجیلرك »جنایاتنه معروض قالمشیکن » ایچلرنده، نهایت «حقیقةً مدنی بر ملتك زیر اداره‌سنده یاشامق کندیلری ایچون موجب فخر و شرف اولدیغنی » ــ شبهه‌سز آلتون مقابلنده ــ شرقك بیلمم هانکی ورقپاره‌سنه یازمه‌یی وجداننه صیغدیران برمخلوق بولونمشدر . بو حرکت اکر بودرجه آشاغی، بودرجه دنی اولماسه‌یدی ، قهقهه‌لرله کولونیله‌جك برشی اولوردی. اونکله برابر امید ایدییور وایستیورم‌که ، بو یهودی ، ملتداشلری آراسنده بر استثنا تشکیل ایتسون !

زواللی تورکلر ! لوندره قونفرانسنك اجرای مذاکرات ایتدیکی شو صیراده ، مطبوعاتك لسانی ، اونلره قارشی داها مستهزیانه ، داها مستحقرانه بر شکل الدی . اونلرك ، ایشی سورونجه‌ده براقق ایچون وقوع بولان تشبثلریله اکله‌نیلیور ، متفقلرك صبر آیوبانه‌لری اوج بالایه چیقاریلیور .

« سورونجه‌ده براقق چاره‌لری ! » یاهو ، بویوك خرستیان ملتلرینك آلچاقلغی یوزندن اونلرك دوشدیکی بو فلاکت ایچنده هردرلو وسائطی استعمال ایتمه‌لرینه مساغ یوقمیدر ؟

آوروپانك ، بولغارلر طرفندن بحق درمیان اولونان مطالباتی ترویج و ادرنه‌یی ترکه تورکلری اجبار ایتمك مجبوریتنده بولوناجغنی یازان غزته‌لر کوریلیور .

او آوروپاکه ، تورکلره قارشی الك شنیع بر یالانی ارتکاب ایتمش ؛ او آوروپاکه ، حدودلرینی محافظه ایده‌جکنی اونلره تأمین ایله‌مش ؛ او آوروپاکه ، استاتوقو نامنه اوله‌رق غالب اولدقلری صورتده هیچ بر صورتله توسیع اراضی ایده‌میه‌جکلرینی اونلره بیلدیرمشدی . بولغارلرك ادرنه ولایتی ، ادرنه شهری حقنده‌کی طلبلری حقلی ایمش ... بالعکس الك حقارت آمیز بر شناعتدر . « آوروپا ، متفقلرك بصیرتسزلکلرینی ستر ایچون ، اونلرك آوروپایی دیکله‌یه‌رك لوله بورغاز محاربه‌سندن صوکرا آچیلمش اولان استانبول یولنده توقف ایتمه‌لرندن ممنون اولدیغنی سویله‌مکه قدر اجتسار ایدییور . » لکن عفو ایده‌رلر ، اما اونلرك سویله‌یشنه نظراً ، چکیلمه‌سی اوقدر قولای اولان بویول اوزرنده بر اوفاق مانعه اولدیغنی غالبا اونوتیورلر : چتالجه خطنه قارشی اوچ کون دوام ایدن هجوملری بوشنه کیتدی ؛ واوچ کون ، متمادیاً ، قانلی مغلوبیتلرله نهایت بولدی .

مطالب محقه ! ... بولغارلرك ادرنه حقنده‌کی مطالبی ... لکن اولا ، قلعه تسلیم اولمادی . بروقتلر « پلونه » ناصل مقاومت ایتدیسه ، الآن ادرنه‌ده

اویله مقاومت ایدییور. صوکرا ، هرکون، استهزا ایده‌رکی قلعه‌نك اوکندن کچن دمیریولی ، واغونلرطولوسی ارزاقی دشمن اوردولرینه نقل‌ایده‌رکن، شهر قحط یوزندن سقوط ایتمش بیله اولسه ، تورکلری تضییق ایده‌جك یرده، بالعکس‌اك مؤثر تضییقك بولغارستانه، بوصوکرادن کورمه حکمدارك وحشی احتراصاتنه قارشی اجراسی لازمکلمزمی ؟

آوروپا دولتلری، عثمانلی ایمپراطورلغنی یغما جنایتنده‌کی شرکتلرینی جلادار ایتمك‌ایچون، عرق‌وملیت اساسلری کبی، حد ذاتنده معقول اساسلره استناد ایتدیلر .

پك‌اعلا ! ادرنه یالکز عثمانلیلرك اسکی پایتختی دکلدر ؛ یالکز خاطرات تاریخیه‌سنی ، عظمای ملت مقابرینی محتوی بولونمایور ؛ بلکه بوکون اساساً بر مسلمان مملکتیدر. اوراده بولغارلر اهمیتسز براقلیت تشکیل ایدییورلر. بوتون ولایت اهالیسنك اوچده ایکیسی‌ده مسلماندر .

فی‌الحقیقه فردیناند ، استهزاسنی کوسترمکسزین ، تورك زراع صنفنه مستثنا بر حال وموقع وعد ایدییور . حالبوکه احراقلر ، قتالر شیمدیکی کبی دوام ایده‌جك اولورسه، بومستقبل مملکتده موتا ییغینلرندن باشقا برشی قالمایه‌جق. لکن، شانلی بقایانك نه‌حقله فدا ایدیلمه‌سی طلب اولونابیلیر؟ عجبا حق وعدالت ، ذوق سلیمك تورکیایه عائد اوله‌رق تلقی ایتدیکی بوولایتی سرقت ایتمك ایچون نه‌کبی بروسیلهٔ انسانیتپرورانه بولوناجق!..

یه‌رلوتی

آقشام غریبلکی

ازلدن بریدر ، اوهجرایره
نفیلر سویله‌رمش برسرین دره ؛
سرینی بکلده آچدی مشجره :
کنجلکم اوراده مدفوندر صاندم .

سودالردمیدی ، بلبل چیلردی ،
سروستان ایچنده برسس کولردی ؛
چیچکلر قوشلردن بوسه دیلردی .
کائنات عشق ایله مجنوندر صاندم .

نوش ایتدم کونشك آقان رنکنی ،
روحمی حظ ایله یاقان رنکنی ؛
افقده کورنجه اوقان رنکنی
فلکلر بن کبی دلخوندر صاندم .

صیرا طاغلر موردی ، صولر قیرمیزی ؛
صولری بکلردی برپری قیزی .
آلتندن اوپرکن ، آقشام ییلدیزی
یشیل کوزلرینه مفتوندر صاندم .

رنك حسن أمردی : آی ، ثولکر ، چمن ،
کونك جان چکیشن صولغون لبندن ؛
اوآقشام هرشیئی بنبه کوردم بن !
اویرك مهتابی کلکوندر صاندم !

رضا توفیق

فکرتک مزارنده

دیدیلرکه : ایصهمز قالآن توبه کده
وحشی کللر آچمش ! کورمکه کلدم ؛
اوجنت خاکنک باغنه بن ده
حسرتله یوزمی سورمکه کلدم !

دیدیلرکه : سکا امل باغلایان ،
قبرکده دیز چوکوب بردم آغلایان
بر مراد اولورمش ... بن ده برزمان
آغلایوب مراده ایرمکه کلدم !

شوهجران بیلنک صوک بهارنده
ژاله‌لر تیتره‌رکن چمنزارکده ،
کون دوغمازدن اول ، بن مزارکده
ماتم چیچکلری دیرمکه کلدم !

سنی آکدم بوتون غم چکنلرله ،
عشق حق اوغرینه یاش دوکنلرله ؛
صاری غنچه ویرن شودیکنلرله
طاشکه برچلنک اورمکه کلدم !

یادک ـ ئولوم کبی ـ برسرمبهم !
نشئهٔ سودامی بوحس الم ؟
روحمده نه فسون ایله‌دک ، بیلمه‌م ،
بوکون سکا کوکل ویرمکه کلدم !

رضا توفیق

بللور کوشك

اوزاقدن بر آلو کبی یانمه‌سی
آکدیزیر یکباره ، شفاف الماسی !
فیل دیشی صاچاقی ، آلتون اویمه‌سی ؛
بابلدن یوجه‌در جهان نماسی ؛

باغچه‌سن شبنملر بزه‌یوب ضولار ؛
آیاغی اوجنده یاییلیر صولر ؛
مهتابی کوللرده بکلر قوغولر .
سحرده اذانلر اوقور قومرولر .

نه‌یانیق صلالر ویریر بلبللر ؛
تیتره‌شیر جبینلك : سیسلر و تولّر ،
آچیق کوکسی باغری ، اویانیر کللر ؛
بولوطلردن آبدست آلیر سنبللر !

نرکسلر بی‌نماز ، سوزر کوزلرین ،
سرچه‌لر وعظ ایدر ، دوزر سوزلرین ،
کولکه‌لر ، صوما کی مرمردن سرین .
کونش اویقوسزدر ، یادیرغاریرین !

یاغمور آز چیسه‌لر ، صوکرادن دینر ،
پریلر قاپینك آردینه سینر ؛
شهزاده زمردی عنقایه بینر ؛
قاف طاغنه مطلق آقشامه اینر .

بایراقلر دونانیر شیمدی ارغوان .
انس وجن یراوپوب دورورلردیوان ؛
فیروزه برقاغنی کوزوکور یولدن :
چیقمشدر سیرانه اورتانجه سلطان !

آصمه صالقیمه آز داها یاقلاشیر ،
زرافه خورمایی بولور ، باغداشیر ؛
آهولر ، طاووسلر ، کولر ، اویناشیر ؛
قایناغك باشنده روحلر قایناشیر .

صوکلونه یاقیشماز دوغروسی اوناز ،
مروه‌رلر ال آچوب ایدرلر نیاز .
چاغلایان ، جوشه‌رق ، چالار اینجه‌ساز ؛
سوکودلر داریلیر ، آراویرسه آز ...

قیرلانغیچ سوروسی بر اوزون قطار ؛
کله‌بك ، نامه‌لر طاشیان تاتار .
مانولیا مینه‌یه چالیملر صاتار ،
آریلر نجه براوزومدن طاتار .

بللور کوشك ، ای یولجی سویله نه اولدی ؟
اوجنت ناصل بر ویرانه اولدی ؟
دیمك یاندی عنقا ، پروانه اولدی ؟
بریجك دستانی افسانه اولدی .

نره‌ده اوبهار ، نره‌یه سورکون ؟
قوشلر جان چکیشیر، چیچکلر نولکون ..
ییلدیزلر کیتدکجه صولمه‌ده هرکون ؛
بوکونش، صانیرم ، سوریپور دوزکون ...

اسحاقلر کچمشه چکرلر صله .
المانی خفقان بوغارسه نوله !
باش ووروسون هرطاشه ، هرچیقماز یوله ؛
مرائی روز کاره یازیقلر اوله !

قهرندن چیلدیریر ، کولر آیوالر ،
کوکسنی ییرته‌رق نارلر قان آغلار !
سوسنلر آلننه مور چاتقی باغلار ،
لاله‌نك یوره‌کن آتشلر داغلار ...

کالمرك قلبنه دیکنلر باتار ؛
سوکودلر اویشیل قاشلرین چاتار ؛
یاپراقلر کندینی یرلره آتار ؛
لیلاقلر صارارير ، دوشه‌نیر ، یاتار !

ادریس صبیح

كوچوك حكايه

سس دوباه قیز

طاشلق بر یایلقه‌دن یوقوش آشاغی أینه‌ن حیوانلریمزك دیزلری تیتره‌مكه باشلامشدی؛ سوكود آغاجلرینی وسرین قایناغی كورونجه، برپارچه دوروب دیكلنمك احتیاجنی حس أیتدك. ایندیكمز یاماجك أتكنده كوچوك‌واسكی بركوی وار، قوش باقیشی سیاه داملرینی كورویورز . یولداشمه :

— غربیلر كویی بوراسیمی‌در ؟ دیدم.

غربیلركویی[*] آزچوق چیپلاق وقایالق بریار اورته‌سنده صیقیشه‌مش، ایصسز وملول دورویور. بز برآز صـوكرا اورادن كچوب قارشیكی صیرته چیقاجغز. یولداشم، یورغون حیوانی كندی حالنه براقدی، وصویك باشنه چوكوب أللرینی ، یوزینی ییقامغه قویولدی . بن، كندی حیوانمی احتیاطاً سوكودآغاجلرندن برینك كوتوكنه باغلامق لزومنی كوردم، واونی‌سوكودلره دوغرو چكدم . یولداشم چومه‌لدیكی یردن قالقه‌رق بكا سسلندی :

— امان بك‌افندی ، اورایه باغلامایك، آلتنده برتربه وار .

اطرافه باقدم ، تربه‌یه بكزه‌ر برشی یوق ؛ یالكز، تام بنم یاقلاشدیغم سوكودك آلتنده یشیله بویانمش برقاچ قایا پارچه‌سی كوزوكیور، وبو یشیل قایا پارچه‌لرینك اوستنه دوغرو اوزانان دالّلرك برندن قیریق دوكوك بر قندیل صارقیور . بوقندیلك صارقدیغی دالده رنكارنك یوزلرجه بز پارچه‌لری .. براز اوته‌ده ، آیاقده ، بر طرفدن مندیلی ایله صیغانمش قوللرینی سیله‌ن وبر طرفدن بنی كوزه‌تله‌ین یولداشم، ألیله بولوندیغم نقطه‌یی اشارت ایتدی :

— هاه ، تمام اوراسی؛ دیدی .

یولداشم بوحوالینك آداملرندر؛ هرطرفی قاریش‌قاریش بیلیر. كندیسنه صوردم‌كه بوراسی ناصل برتربه وكیمك تربه‌سیدر ؟ وبرتربه‌نك آغاجنه بر

[*] بوده مخیل‌بر آناطولی كوییدر .

حیوان باغلامقده نه کبی محذور واردر؟ کوله‌رك یانـنه یاقلاشدم . او، جدی بر طورله مهم بر شی آکلاتمغه حاضرلانمش کیبدی ؛ قوشاغنك آراسندن برایری توتون طاباقاسی چیقاروب بکا اوزاتدقدن صوکرا :

— دیکله‌ده ، سویله‌یه‌یم بك افندی، دیدی. وشویله حکایه ایتدی :

— بوتربه، سس‌دویان قیزك تربه‌سیدر. یابانجیلری هیچ سه‌ومزده اونك ایچون سکا یاقلاشما، دیدم. بن‌بوسس دویان قیزی کوردم، بك‌افندی؛ چونکه أوله‌لی آنجاق اوچ، اوچ بچق ییل اولیور. کندیسی بوکویك قیزلرندن‌دی، فقط دکمه شهر قیزلرندن داها کوزه‌ل ، داها معلوماتلی وداها عقللی ایدی ؛ کندی باشنه کویك خوجه‌سندن حفظ ایتدی؛ برچوق آلهیلر اوکره‌ندی ، سسی‌ده چوق کوزه‌لمش. هفته‌ده بردفعه کویك قادینلرینه مولوداوقوردی. یاشی‌ده یا اون آلتی یا اون یدی ایدی . طوپوقلرینه قدر اوزون صاچلری واردی ؛ کوزلرینه هرباقان تیر تیر تیتره‌ر، قالیردی . آصل آدی‌امینه ایدی.

«امینه بوندن درت‌بش ییل أول غریبلر کوینك الك‌زنکین والك‌ناموسلی برکنجیله نشانلاندی ایدی؛ ــ کناهی سویله‌ینلرك بوینه، دیرلرکه، بوایکی کنج بری برلریله کوچوکدن‌بری سه‌ویشمشلرده اویله نشانلانمشلرــ نشانك هفته‌سنه حرب چیقدی ، او منحوس روم‌ایلی‌حربی ... ودلیقانلی قالقدی، عسکره کیتدی . واقعا واریتلی ایدی، بدل ویره‌بیلیردی ، فقط هم کندی یسته‌مه‌دی، هم‌ده باباسی کیتسون ، دیدی؛ کیتدی وبر داها دونمه‌دی. اولا یونانلیلرألینه اسیردوشمش دییه‌دویدق ؛ صوکرا صربلره‌قارشی، مناستره‌می زه‌ده بیلمم، صربلره قارشی دوکوشورکن شهید دوشدیکی خبری کلدی . وقارا خبر،بوتون‌کویی یاس ایچنده براقدی، یدی‌یاشنده‌کی چوجوقدن یتمش یاشنده‌کی اختیاره قدر ، قادین، ارکك هرکس آغلادی. کویده، حتی‌بوتون جوار کویلرده اونی سومه‌ین یوقدی. غریبدرکه بوخبر امینه‌یه فضله‌برکدر ویرمه‌دی ، حتی آغلامادی، هایقیرمادی بیله... یالکز برقاچ کون ییمه‌دی،

ایچمه‌دی، کیمسه‌یه سوزسویله‌مه‌دی، ألینی هیچ بر ایشه‌سورمه‌دی، محزون محزون دولاشدی ؛ بوقدری‌ده غایت طبیعی ایدی ، چونکه ....»

یولداشم‌صوصدی؛ وتاصوکنه قدر ایچدیکی جیغاره‌سنی، قالین آغزلغنك ایچندن یره دوغرو اوفله‌دکدن صوکرا، داها جدیله‌شن، داها متقیله‌شن بر طورله حکایه‌سنه دوام ایتدی :

« فقط، دیدی ؛ کونك برنده امینه‌یه برحال اولدی . بکزی لیمون کبی صارارمغه وکوزلری آتش کبی پارلامغه باشلادی . ایکیده برده بوینی اوکه دوغرو اوزاتیور ، اطرافنده‌کیلره « صوصك ، صوصك !» دییور وهیچ کیمسه‌نك ایشیده‌مه‌دیکی برسسه‌قولاق ویرییوردی.«نه‌دیکله‌یورسك، امینه؟» دییه صوردیلر، جواب ویرمه‌دی . بویله کونلرکچدی، امینه هپ صوصدی ودیکله‌دی . فقط، چوق سورمه‌دی، برزمان‌کلدی‌که‌امینه ایشیتدیکی سوزی هجه‌له‌مکه باشلادی : «قالق امینه‌مملکتی دوشمان باصیور ، قالق امینه مملکتی دوشمان صارییور !» دییوردی . «ایلك دفعه، دیدی . بو سسی اویقومك ایچنده دویدم ؛ کوزلریمی آچدم ، دیکله‌دم، ینه دویدم ؛ شیمدی، کیتدکجه صیق‌صیق دویمغه باشلایورم؛ درینندن،اوزاقلردن کلیور کبی.» سس‌اوکا، کاه « نه‌دورویورسك؟» کاه «قالق !» دیرمش. «قالق‌امینه مملکتی‌دوشمان‌باصیور. نه دورویورسك امینه؟ مملکتی دوشمان صارییور!» چوق‌کچمه‌دی، بوسوزك معناسی آکلاشیلدی ؛ بوتون کویلره ، روم ایلی‌نك ألدن کیتدیکی خبری یاییلدی. فقط امینه بوخبری ایشیتمه‌دی ، ایشیتدی ایسه آکلامادی بیله . او، اوسس‌دن‌باشقا برشی ایشیتمیور ، اوسسدن باشقا برشی آکلامیوردی : «امینه ، دوشمان باصیور ، امینه دوشمان صارییور !»

« دیرکن امینه برکیجه‌یاریسی سوقاغه فیرلادی؛ قوشه‌رق وشوسوزلری هایقیره‌رق کوپی باشدن آشاغی‌یه دولاشدی: «یول کوروندی، کول کوروندی؛ هایدی حاضر اولك ! یول کوروندی ! » « نره‌یه؟ کیملر کیدییور ؟ » دیه

صوردیلر . « قادین ، قیز نه‌قدر کنج وارسه ... دوشمانه قارشی ، جنکه ،
جنکه، جنکه ... » دییه باغیردی . کویی بر هیجان صاردی ؛ امینه عقلنی
اویناتدی صاندیلر وآوینـه قاپاتدیلر ، قاپوسنی کلیدله‌دیلر . سس دویان قیز،
« براقك بنی، بن یالکز کیده‌رم. قره فاطمه کیتمه‌دیمی؟ بن ده کیده‌رم . واجب
اولدی ، واجب اولدی ! » دییوردی ؛ صوکرا بردن صوصوب، کوزلری
دیشاری‌یه ثبرلامش ، بوینی اوکه اوزانمش،سسی ، اوزاقدن ودریندن کلن
سسی دیکله‌یوردی . سسی دیکله‌دیکی مدتجه ساکن واوصلی دوریوردی ؛
فقط، کندی سویله‌مکه باشـلادیغی، آنی کیمسه ضبط ایده‌میوردی . کویك
خوجه‌سی دیدی که: «دوقونمایك، او هپمزدن داها عقللی، او بزم ایره‌میه‌جکمز
مرتبه‌یه ایردی» وهرکس امینه‌یی کندی حالنه براقدی . بونك اوستندن بش،
آلتی کون یا کچدی یا کچمه‌دی ، سس دویان دویان قیز کونك برنده اورته‌دن
غائب اولدی. آناسی : « کیجه یاریسی هپمز راحت راحت اویویوردق ،
دیدی؛ امینه قالقمش، باباسنك دیوارده آصیلی پالاسنی قاورامش وچیقوب
کیتمش !» چیقوب کیتمش ؛ فقط نره‌یه ؟ داغ، دره، تپه آرایان آرایانه...
کونلرجه امینه یوق ، امینه سره قدم باصمش .

یولداشم، حکایه‌سنك بو نقطه‌سنده برمدت صوصدی وبرجیغاره داها صاروب محزون چکه‌رك :

« — برصباحه قارشی ، دیدی، کویلولردن چوبان محمد اسمنده بری،
اونی شوصوغوق صوقاغنك باشنده یوزی قویون اوزانمش بولدی. دورتدی،
قالدیرمق ایسته‌دی ، باقدی که ئولمش . اوستی باشی پارچه پارچه ، وجودی
یاره بره ایچنده ؛ فقط کوزلری باقیور وآغزی کولویور کبی . چوبان محمد
همان قوشار ، کویه خبر ویرر ؛ کلیرلر ، باقارلر ، بر تورلو ناصل ئولدیکنی
آکلایه‌مازلر. قصبه‌دن عدلیه مأمورلری،دوقتورلر کلیر، سوزده صول ممه‌سنك
آلتندن بویوك بر بچاقله وورولمش دیرلر . دیرلر اما کویدن هیچ کیمسه، نه

آناسی، نه باباسنی نه ده اولوبی بیقایانلر بویارایی کوره مدکارینی سویله یورلر .. نه ایسه بوراسی بزه لازم دکل ، نهایت ، کتیردیلر ؛ اونی بورایه کومدیلر ؛ اوچ کیجه اوست اوستنه قبرینه نور ایندی . شمدی ، کویلولر اوکا هپ «سس دویان قیز» دییورلر؛ اصل اسمی اونوتولدی .

یالکنز غریبلردن دکل ، بتون جوار کویلردن اونی زیارته کلیرلر .. فقط، اونک اك کدیکلی زیارتجیلری کنج قیزلرله، کنج قادینلردر. عسکره کیدن دلیقانلیلرده بردفعه بورایه اوغرامادن کچمزلر، وصاغ سالم دونمك ایچین کندیسنه آداقلر آدارلر . شیمدی، صوك محاربه چیقدیغی زماندن بری ، ایکی ییلدر ، عادت اولدی ؛ قوجه لری ویا نشانلیلری حربده بولونان کنج قادینلرله کنج قیزلر ، آقشام اوزرلری قارشیکی یاماجه چیقارلر و یوزلرینی سس دویان قیزك تربه سنه دوغرو چه ویروب شویله هایقریرلر: « شهید می ؟ غازی می؟» سس دویان قیز ، دریندن درینه، اوزاقدن اوزاغه اونلره جواب ویریر، بعضاً «شهید» ، بعضاً «غازی !» دییه باغریر.

یولداشمه :

— نیچین یاقیننه کلوب صورمازلرده اوزاقدن باغیریرلر ؟ دیدم .

— چونکه یاقیندن سس ویرمیورمش . دیدی.

— اوحالده بزده قارشیکی یاماجه کچینجه باغیره لم یا اولمازمی؟ دییه صوردم.

— محاربه ده بریاقینك وارمی ؟ یوقسه نافله . دیدی .

بونکله برابر آتلریمزه بینوب، غریبلر کوینك ایچندن کچه رك قارشیکی یاماجه چیقدیغمز زمان، فنا بر تجسس، کوی قادینلرینك معصوم اعتقادینی بوزان بر تجسس سوقیله، سس دویان قیزی برکره اولسون چاغیرمقدن کندیمی آلامادم . وایکی کره اوست اوسته: «سس دویان قیز ، سس دویان قیز !» دییه باغیردم ؛ قارشیکی قایالر بنم سسمی بکا اعاده ایتدیلر .

ایلك بهار

شو صاریشین قیز ، باقك ،
نه‌سویملی ، نه چابقین !
آچیق قوللر، اوموزلر ..
آلتوندن برصاچی وار.
خرامنی تعلیم ایتمش صبادن ،
چالمش مائی کوزلرینی سمادن ؛
دوداقلری برر پنبه قدح که
شفقلردن دولدورولمش، کول رنکی.
نظرلری،سیسلی ، اوزاق افقلره دالیور ؛
بردره‌نك کنارنده ربابنی چالیور :

آرتق اویان ، ای طوپراق !
ای سوکیلی آننه ، قالق !
بوتون برقیش اویودك
نه بر جیچك، نه‌یاپراق ..
ارتق اویان ، ای طوپراق !

بیلیورم، سینه‌ك
یارالری پك ده‌رین ..
او یارایی صاراجق

ینه کندی اللرك .
صاریلمشدر یاراك ، قالق ،
آرتق اویان، ای طوپراق !

سنی هر ال خیر پالار ،
چونکه سنده هر شی وار .
سندن حیات آلاجق
شو صارارمش آغاچلر .
فیرطنه، قار بیتدی، قالق ،
ارتق اویان ، ای طوپراق !

بو ییل بوللق اولاجق ،
بوش انبارلر دولاجق .
بوتون برقیش اویودك؛
ای سوکیلی آنته ، قالق ،
ارتق اویان ای طوپراق !

ا. سیف الدین

قادینلر حقنده

ترقیات مدنیه‌نك شو زمانکی درجه‌سنه واصل اولان آوروپانك متفکر وعالملری طرفندن «عالم انسانیت» نامیله تصور وتعریف اولونان کمالاته انتسابلریله اوکونمکده اولانلر، قان دوکمکدن اجتناب ومظالمدن نفرت یولنده‌کی فکرلرینی نشر وبیان ایله‌دکجه، انسان آرتق بونلر ایچنده حربك ظهورینی مشکلاتدن کورمکده ایدی. ادامهٔ صلح جهان سوزده ایکن، برده لاهی محکمه‌سنك تشکلی کورولدی. لکن فابریقه‌لر بریاندن یکی‌دن یکی‌یه سفینهٔ حربیه، طوپ، تفك، کولله، فشك اعمالاتنه چالیشمقده، صلیب احمر جمعیتی‌ده تدارکات واحضاراتنی توسیع واکمال ایله اوغراشمقده ایدیلر. اوقدر باروتلر ییغیلدی، اوقدر مرمیلر یاپیلدی‌که، آرتق برقیغلجمدن قورقولمق زمانی کلمش ایدی. بر جانبك طابانجاسندن چیقان قیغلجمدن صانکه آفاق طوتوشدی. بوتون جهانی آلولر صاردی. نیجه سنه‌لردنبری حاضرلقده یکدیکرینه رقابتدن خالی قالمایان حکومتلرك قادینلری‌ده، حرب زمانی خدمات وطن خصوصنده خیلیجه ایشه‌یارایه‌جق حاللرده بولوندی. انکلیز قادینلرندن تلغراف وتلفون بولوکلری تشکیل اولوندیغی غزته‌لرده کورولدی. فرانسز قادینلرنده تداویٔ مجروحین قافله‌لرینك کثرت وفعالیتلری ایشیدیلدی. آلمانیا بوتون ارککلرینی حربه کوندرسه بیله مناقلات وادارهٔ مؤسسات ایچون قادینلر بوش بر براقیه‌جق حالده بولوندی. آلمان قادینلری بر طرفدن صلیب احمر قافله‌لریله یاره صارمغه کیتدکلری حالده، بر طاقمی ده اوردولرینه کولله، فیشك یتیشدیرمك ایچون فابریقه‌لره قوشدیلر. نه تجارت، نه زراعت، نه مناقلات نه‌ده مطبوعاته هیچ برسکته کلمه‌دی. علوم وصنایعك هرشنده ایفای خدمته مقتدر قادینلر حاضر بولوندی. آوروپا قادینلرینك بوترقیات جدیده‌سی آوروپا عالمی ایچون بردورهٔ ترقی عد اولونسه بیله، بز اسلاملر ایچون بویله دکلدر. زیرا اسلام قادینلغی بوکبی خدمات جدیده‌ده داها ایلری موقعلری کوروب کچیرمشدر.

اسلحهٔ حربیه شیمدیکی کبی فابریقه‌لر ایشی الالمیوب اوسته‌لر، صنعتکارلر طرفندن یاپیلدیغی زمانلرده، اسلام قادینلرنده اسلحهٔ حربیه اعمال ایله‌ین خیلی سلاحجی اوسته‌لری کلمشدر. « ردینی » دییه شهرت آلمش و پک مقبول ومعتبر اولمش اولان مزراقلر، «ردینه» نامنده‌کی سلاحجی اوسته‌سی برقادینک اعمال کرده‌سی ایدی. «ردینی» دینیلن مزراقلر سائر مزراقلردن داها پهالی صاتیلیردی. زمان حضرت پیغمبرده تجارت وصنایعده پک چوق قادینلر بولونوردی. «حضرت خدیجه» بویوک برتاجر ایدی. عطاردکانلرینک اک مشهور ومکملی، صحابیاتدن حضرت « حولاء » نک دکانی ایدی . آوروپا قادینلرینک تداویٔ مجروحین ایچون میدان حربه کیتمه‌لری پک یاقین زمانده باشلادی. زمان رسول اکرمده حربده یارالیلری تداوی ایله‌ین قادینلر پک چوق اولدیغی کبی، طبیب و جراح قادینلردن متشکل جمعیات منتظمه‌یه ریاسته میدان حربه کیدن قادینلرده واردی که، حضرت «امیه» ایله حضرت «رفیده» بونلردن ایدیلر. میدان حربده مجاهدینه صو طاغیدان قادینلردن بری‌ده جناب رسولک سود والده‌سی «برکه ام ایمن» حضرتلریدر . طبابت قادینلرده اوقدر ایلرله‌دی‌که، حضرت عمر زماننده ایران وروم ایمپراطورلغی بلادینه سوق اولونان جسیم اوردولرده خدمت طبابت وجراحلق تمامیله قادینلر طرفندن ایفا ایدیلمش، و بیکلرجه یارالیلر هپ قادینلر طرفندن تداوی اولونمشدی .

پیغمبرمزک، تحصیل علومک ارککه وقادینه فرض اولدیغنی وعلمی چینده دخی اولسه آلمامزی سویله‌مسی اوزرینه، ارککلریله برابر تحصیل علومه شتاب ایله‌ین اسلام قادینلری، علوم وفنونک اک یوکسک مرتبه‌لرینه وارمشلردر. بلاد اسلامیه‌ده تکثر ایله‌ین مدارس ودروس عمومیه محللرنده، دروس عالیه تدریسی ایچون کرسیلره کچیریله‌جک درسعاملرک ارکک ویاقادین اولماسنه باقیلماز، درجهٔ علم وفضلنه باقیلیردی . برارکک درسعامک درسنده طلاب وطالبات بولوندیغی کبی، بر قادین درسعامک درسنده‌ده قادین وارکک طلبه‌لر

بولونوردی . یالکز امام سیوطی حضرتلرینک درسلرنده حاضر بولوندیغی درسعام قادینلرك عددی ایکییوزه وارییور . برچوق مشاهیرعلمای رجال، علوم عالیه‌ده بودرسعام قادینلردن اجازت آلمشلر، وبونی آثار منتشره‌لرینه قید ودرج ایله‌مشلردر . جامعلرده ارککلره دخی وعظ ایدن واعظه‌لرده واردی که، بونلردن «فاطمه بنت عباس»ك وعظنی دیکله‌مکه‌ پك چوق مشاهیرعلمای رجال کیدره‌لردی. عبدالرحمن ثالثك «علم، فضل، قلم، رضیه» نامنده درت مصاحبه وکاتبه‌سی، ذکا ومعلوماتلریله اشتهار ایله‌مشلردر. حکم ثانینك کتابت خصوصیه‌سی خدمتنده بولونان «لبنه» و «فاطمه» نامنده‌کی قادینلرك علم وفضل واقتدار کتابتلرینه، اوزمان اندلسده‌کی مشاهیررجالك پك آزی قیاس اولونه‌بیلمشدر. اسلامیتده صاحبات علم وعرفان داها نجه مواقع معلایه چیقمشدرکه، بوکونکی ترقیات مدنیه هنوز آوروپا قادینلرینی اورالره ایصال ایده‌مه‌دی .

ابتدای مشروطیتده قادینلرمزك ترقی ایتدیریله‌سی ایچون برچوق سوزلر سویله‌ندی. «بزده قادین نه اوله‌بیلیر؟ نه‌کی خدمتلرده استخدام اولنه‌بیلیر؟» دییه اوزون اوزادی‌یه بحثلر، حتی مجادله‌لر اولدی. بونه‌قدر بیهوده یورغونلق ایدی؟.. اولجه اسلامیتده قادین نه اولمش ایسه، اسلام قادینلری نه مواقعه چیقمش ایسه، ینه اویله اوله‌بیله‌جکی آشکار دکلیدر؟ امادرحال هپ قادینلرمزی او مواقعه چیقارمق ممکنمی ایدی؟ هیهات!.. اواولکی اسلام قادینلری، ارککلریله عینی تحصیلی کوروب سنه‌لرجه چالیشه‌رق او مرتبه‌لره واریرلردی . پیغمبرمز «علمی حمیرادن اخذایدیکز» بویورمش ایکن دور انحطاطمزده اوقدرظلمت جهله دوشولدی که، خلق ایچنده قادینلرك زیاده‌جه تحصیللری جائزاولمادیغنی سویله‌ین کیمسه‌لر، کندیلرینك قوی مسلمان اولدقلری ادعاسنده بولوندقلری حالده، تحصیل علومك ارککه وقادینه فرض اولدیغنی بیان بویوران حضرت رسولك اوامرینی رد وجرحه جسارت ایله‌دکلرندن بی‌خبر اوله‌رق توبه و استغفارك لزومنی

بیله اکلایه‌مامشلردر. صورت معیشتك تبدلی تربیهٔ اجتماعیه‌یی اولکندن بك فرقلی حاله کتیرمه‌سی ده بك مهم برمسئله تشکیل ایله‌مش ایدی. «بویوك رشید پاشا» زماننده باشلایان دورهٔ انتباهمزده. ارککلر ایچون میدانه کتیریلمش اولان مکاتب عالیه بنات عثمانیه ایچون ناموجود بولوندیغندن، اقتداری بولونان پدرلر قیزلرینی خانه‌لرنده تحصیل ایتدیرمکه ابتدار ایله‌مشلرسه ده، صورت تعلیم وتدریسك اکثریسی قیزلره برسوس، برزینت صورتنده جریان ایله‌رك بر کون وطنك احتیاجاتنه مدار اوله‌جق، عائله‌نك امر اعاشه‌سنه یارایه‌جق علوم وفنون وصنایعك تعلیم وتدریسی دوشونولمه‌مش ایدی. ممالك مترقیه ایله محاط بولوندیغمزدن ترقیات مدنیه‌نك نفوذی طبیعی اولمقله، ایجابات والجا آت مدنیه‌دن اوله‌رق تکثر ایله‌ین امر معیشت احتیاجاتی بو ملتك یاریسی معطل قاله‌رق نصف دیکرینك تسویه ایده‌بیلمه‌سی احتمالدن پك اوزاق قالمازمی؟ شیمدی تلفون وپوسته اداره‌لرنده قادینلرك استخدامی ترقیاته دوغرو جدی بر آدیم اولدیغی کبی، بالقان حربندن ایکی سنه اول احیا اولونان هلال احمر جمعیتنك بر قادینلر قسمی تشکیل ایده‌رك خسته باقیجیلر یتشدیرمه‌سی جداً بویوك دوراندیشلك اثری اولدیغنی اعتراف ایله‌میه‌جك بر کیمسه بولونه‌بیلیرمی؟

اسلامیتده غزایه کیتمك قادینلره مجبوری اولمادیغی حالده کندی ارزولریله صف حربده بولونان جنکاوران مسلماتدن قهرمانلقلرله تاریخده شانلیناملرینی یاشاتانلر پك چوق اولدیغی کبی، شیمدی اسلام قادینلرندن خسته باقیجیلر یتیشدیریلمه‌سی اسلامیتده یکی باشلامش برشی اولمامقله برابر، بودور انتباهمزده لزومی مصدق بولونان ترقیات نسوان خصوصنده طریق جدیته آتیلان خطواتندر. قادینلرمزك اولکی اسلام قادینلری درجهٔ کمالاتنه وصولی علوم عالیه تحصیلی ایله اوله‌بیله‌جکی کبی، دور انحطاطك خیلیجه‌زده‌له‌مش اولدیغی تربیهٔ اجتماعیهٔ اصلیه‌مزك اولکی درجه‌نی بولماسی ایچون الزم اولان شیلردن بری ده، تربیهٔ فکریه‌نك صنف ذکور وصنف نسانك هر ایکیسنه تعمیمیدر.

فاطمه عالیه

چاناق قلعه خاطره‌لری

نوبتجی ویلدیز

سکون ایندی قارا کلقله یورغون دکیزه ،
افقلرده اوغولدایان روزکار اویودی ؛
آی کیجه‌نك النده بر صدف یلپازه ،
ئولکون صولر کوك خلقنك رؤیالی یوردی .

هر یر تنها ... اوزاقلرده برکولکه یالکز ،
سمالری دیکله‌ین بر قهرمان نفر ؛
هیچ برسس یوق! ساده کوکدن کوچوك بر ییلدیز
سسله‌نیور :

ـ ای بایراغه شان ویرن عسکر
نه‌وار ، نه‌یوق ؟ سنی کورمك ایچون کلدم بن ،
صورکویکه عائد بندن هرنه ایسترسه‌ك !

آه آکلادم ، کوزلرکده یالکز بر شی وار ،
یالکز اونك ، نشانلیکك سونمز کولکه‌سی !
کچن آقشام خارمانلقدن دونرکن قیزلر
کوردم اونی ، پك صولمشدی پنبه چهره‌سی ...

بوتون کنجلر سویلیوردی بیاض بر شرقی ؛
یالکز، سیاه برسسزلك ایچنده یورغون ،
حزین حزین آغلایوردی نازلی یاووقلوك ..
دیدم : « نه‌ك وار ای کویلی قیز ، کوزلرك طبقی

یاغمور دولو برصوك بهار کبی مکدر ؟ »
بر قوش کبی هیچقیردی: « آه یوق هیچ برخبر،
بش آی اولدی .. ایشته بورده بزآغلاشدقدی ،
بوچشمه‌نك قارشیسنده وداعلاشدقدی ..
کیتدی بوتون کنجلکمك رنکنی یولوب ،
اوکون بوکون بکلیورم، یوق هیچ بر مکتوب !»

نشئه‌م صولدی ، رنکم اوچدی ، امیدم ئولدی ،
دوداغمده بر قارا کلق ایکیلتی کولدی :
« ای سودالی قیز چیچکی ، ای قلبی یتیم ،
آی سلطانك باشی ایچون، بیل که عهد ایتدم
نشانلیکی بولاجغم ، مراق ایتمه سن ،
سویله ، اوکا اکلاتیرم هرنه‌ایسترسه‌ك :..»

کوزلرنده یاشلر کولدی : «ای اوزاق ییلدیز !
دعاجیدر یربوزنده سکا بوکنج قیز ؛
برسلاجق کوتور بندن ، بودرنیازم ؛
عایشه سینی اونوتماسون .. آنجاق اولازم !»

عسکر صولدی، کوزلرنده بر کولکه یاندی ،
کوررولده‌ین سسی کوکه دوغرو اوزاندی :

— اوزاق ییلدیز ! بن ئولومه‌قارشی کوللرکن
هیجانله دولدی قلبم بوسوزلرکدن !
دقتله باق ، چاناق قلعه بو کوردیکك یر ،
برچلیکدن قلعه کبی بورده هرنفر .
ییلدیرملر، آتشلرله هرکون چارپیشدق ،
فقط دشمن چیقامیور میدانه آرتق .
عایشه‌جکه سویله ، بنی مراق ایتمه‌سین ،
قاووشورز !

بردن‌بره کوکلردن درین
برکورولتو دالغالاندی ، برآله‌و یاندی ،
قان ایچنده کنج قهرمان بره اوزاندی .

شاشقین ، دلی برقهقهه قوپوردی ییلدیز :
— آرتق خبر بکله‌مه ، ای اوزاقده‌کی قیز !
نشانلیکك خیالنی قلبکه کوم سن ،
ایشته بن‌ده قاچیورم بوایچسز کوکدن ...

برکوزیاشی کبی دوشدی پریشان، خراب ؛
اوزاق مخبر ییلدیز دکل شیمدی، برشهاب !
آرقاسنده خفیف بیاض بریول کوروندی ،
براز قوشوب قارا کلقلر ایچنده سوندی !..

یوسف ضیا

دەکیزدە گزیلەر ، صرب کەیسندە گویە گچیریلیر

دکیزدە کچین کونلر ـ اویلە کون اولورکە کیشی « کمی‌یی دیواردە ، صویی بارداقدە گورمەلی » دینلرە حق ویرر . اما ، دکیزدە کچن کونلرك عقللردە قالانلری آجیلری دکل ، طاتلیلریدر. دکیز، کین‌طوتماز بر آرقاداشە بکزر . سرت بورالی بر کیجە ، صباحە دوغرو روزکار قالمش ، دکیزلر دوشمش . گونش یاواش یاواش اورتالغی آغارتیور . دالغەلرك کوپوکی ، چیرپینتیسی کسیلمش ، آغیر شیشگینلر اولمش . گونشك ، داها قیزیل اولان ، ایشیغی بونلرك اوزرینە ووردقچە یوزلرلە رنکلر گوستریر . گوزکزی آلاماز ، بو طاتلی ، بو دگیشیر ، گوزل رنکلرە باقار ، دالار ، کیجەکی او سیلکینتی ، او صارصیندی‌یی ، اوکورولتویی ، شیمدی سسسز آغیر آغیر اینوب چیقان بو شیشکینلرك یاپدیغنە ایناناماز سکز . دکیز اوگولر یوزیلە چارچابوق کوکلکزی آلیر ، سز اونك آقشامکی صوچنی ، ایتدکلرینی باغشلار ، باریشیر ، اونودورسکز . سزاوکیجەکی چکدیککزی چوق یردە آکلاتیرسکز . بر سوزکز قولاغمە گیرمز . بو آکلادیشکزلە دکیزك کوتولکنی بیلدرمیورسکز ، باشکزدن کچنلە اوگونیورسکز . سویملی ، سوکیلی دکیز طورغونلغندەدە ، اوفکەسندەدە ، شاعرە قلمنی ، رسامە فیرچەسنی آراتدیرر .

سوزك گلیشی ، سزدە بر قپودانسکز . بر گمی ایلە یولجی اولەرق گیدییورسکز . یتمش ایکی ساعت سورن بر فورطنەیە طوتولدیکز. فلکەلری دکیز آلمش ، بوردە فنارلری زور یانار ، صولر گوگرتەدە آدم آرار . سز صیجاق قمارەدە ، گمینك قپودانی کوپری اوستندە صوغوقدە، آیاقدە. هانکیکز چوق یورولور ؟ سن . سزدە دکیزدە گزمش ، فورطنە نەدر بیلیر ، و آلیشقینسکز . ینە ایچکزی ، آزچوق قورقو ، هیچ اولمازسە صیقنتی بورور . قمارە لومبوزکز صیزمش ، یاصدیغکز ایصلانمش ، راحتکز قاچار. قپودان صیرصیقلام ، بوروندلیکلرندن دومان‌فیشقیرییور،

سزك قدر اوشومه ، قورقو طویمیور . اونك صیرتنده « وظیفه » دنیلن قالین ، آغیر بر قوجوغی ، گوکلنده یانار بر قازانج حرصی وار . قورقو فلان ایچون باشنده بر یوق . گوزی باشقه یانده ، قولاغی باشقه یانده . باشنی پرووه‌یه چویره‌رك :

— واردیا بونو ؟

— بونو !

بر ایکی وولطه داها دولاشیر ، حساب قماره‌سنه گیرر ، برشیئلر حساب ایدر . دیرکن ، پرووه‌دن برسس :

— پرووه‌ده برفنار وار !

ایشته حضرت نوحك گوگرجینی اوچدی ، صولری اولچدی ، کلدی ، اوتدی . فنار طانیلیر ، قپودان حساب قماره‌سنه چکیلیر ، بر سیغاره یاقار ، ارقه‌سنه دایانیر . بوکا باقارسه‌کز بر قاریش بویومش ، یاریم اندازه گنیشله‌مش ، گوزلری ، شیمدی گورونن فنار گبی گیتدکجه پارلایور ، تورغون یوزنده هم سوینج ، هم غرور گورونیور . حقی وار . « وظیفه » سنی یاپدی ، « خلق العظیم » ی جیگنه‌دی گچدی ، جانلرینی کندیسنه ایناتوب اصمارلامش ، بر ایکی یوز کیشی‌یی صاغ وأسن طاشیدی گتیردی . لیمانه گیریلیر . قاپورطه آغزلرندن باشلر گورونمکه باشلار . قپودان کوپری آلتندن یچنلردن برر برر « گچمش اولسون ، قپودان ! » تبریك ویا تشکرینی آلیر . « وزیرلك آلایی » بونك یاننده ، نه‌در ؟ گیتدیککز یرده بونلری آکلاته‌جق ، سوزه « فلان قپودانك واپوریله گلیوردم » دییه باشلایه‌جق ده‌کلمیسکز ؟ ایشته قپودانك قازانجی بو . کیشی‌او گیجه‌نك آجیسنی چابوق اونودور ، صباحنك طادی داماقدن چیقماز .

حرب کمیسنده کوره بخیریه — بر کون (گیل) ده بحریه قلوبنه گیتمش ایدم . دیوارده برطابلو آصیلی ، آلتنه‌ده یالدیزلی حرفلرله انکلیزجه « وظیفه ، ذوق دیمك اولان » « دیوتی اندپله‌ژر » یازیلی ایدی . رسم ، بر فیلونك بوتون فلقه‌لرینی دکیزه ایندیره‌رك یلکن ، کورك تعلیمی ،

یاریشنی گوستریوردی . طابلو پك گوزل ایدی ، چوق بگندم هله آلتنده‌کی او ایکی سوزه بایلدم . گونلر هفته‌لرله چالیشان او أل رسامنك گوسترمك ایسته‌دیکنی، بودیل رسامی ایکی سوزله داها أیی آکلاتیوردی. بن‌ده شو یازه‌جقلرمی اورسامدن اوگره‌نمش ایدم . ایشته حرب کمیسنده یاشایش بودر . ایش أکلنجه ، یورغونلغی ذوق اولور .

دکیزده‌سکز ، درت یانکزده هر شی ده کیشیر ، یاشایشکز ده کیشمز ، گونش دوغار باتار ، بو سزه آنجق « سعه گوتریزی » آلمه‌کزی عقله کتیرر . أوت ، کمیده هر گون بر گچر . ایش ، ایش ، ایش ! بوندن بیقیلمازمی ؟ گیجه ایله گوندوزك هر گون بر برینی قووالامه‌سندن نه قدر بیقیلیرسه اوقدر بیقیلیر . وظیفه أك بویوك طویغو ، أك طاتلی أگلنجه‌در. هم نه‌دن بیقیلسون ، هر کسك وظیفه‌سی آیریلمش ، کیمسه‌نك کیمسه‌یه آنغاریه‌سی ، دارغینلغی اولاماز . کوچك کوچك پایدوسلر ، قیصه قیصه دیکلنمه ، صولوق آلمه‌لر صیرالرنده ، سوکیلی آرقاداشلرله کولوشمه ، شقالاشمه‌لر ، ایش اوزرینه بحثلر حتی قینایشلر أك بویوك أکلنتی اولور . کمی تمیز ، یمك تمیز ، هوا تمیز ، یمه یاتمه ساعتلری دقیقه‌سی دقیقه‌سنه ، قول ، باجاق ، بین ، کووده چالیشیر . بویله یاشایشك نه اولدیغنی آنجاق بر دوقنور آکلاته بیلیر .

ایش صیقی وزوراولمقله‌برابر ، نظام ، وظیفه ، آلیشقینلق، زورلغنی ، یورغونلغنی کیده‌ریر ، بر سپور ، بر اکلنجه قیلغنه قور .

لیمانده‌یز . عسکر قالقار ، آبدست آلیر ، ایرته نمازلرینی قیلار ، چورباسنی ایچر . سوزك کلیشی ، اوکون کمی یقانه‌جق . بورو چالار ، واردیان باغیرر . همان قوللر ، پاچالر صیوانیر . طولومبه‌لر قوشولور ، کردل، ماستالیه ، سوپورکه، لاستیکلر اورتایه چیقار. کوروسکز، عسکرلر اوچر بشر برآراده، قوللر یاننده‌کینك اوموزنده « آرش! »، « صیبا برابر، صیبا ! » دیه آیاق سوپورکه‌لریله کوکرته‌یی اوغیورلر . هوا صوغوق، صو بوز کبی ، ینه یاناقلر ، پانجار . قوللر سودیکنك اوموزنده . صوغوقی

طوپولور؟ كمى اونك يوردى، بوجاغى، ايش كنديسنك ايشى، يوروليورمى؟ هم ،
«اوشودم، يوروليوردم» او ييكيتلردن هانكيسنك آغزينه صيغاريارا شيرسوزدر ؟
« طوپ باشنه ! » بورو اوتور . برقوشوشدر كيدر . عسكر طوپ
باشنه گچر . حقه عبادتدن كرى قالماليان وطنه خدمتى او نقطه‌ده كوره‌جكى
بورجى اونقطه‌ده اوده‌يه‌جكى ايچون اوراسى عسكرك ايكنجى قبله‌سيدر .
اوراده نمازده گبى هر دوشونجه باشدن چيقار ، كوزنى نشانه ، قولاغنى
قوماندايه ، كوكلنى وطننه ويرر .

صباح تعليمى بيتر، « آرييا صوفره! » چاغيرييور ، يمك باشنه اوتوريلير.
تعليمده آلينان « آفرين » لر ، آزارلر ، ايديلن يا كُلشلقلر قونوشوله
قونوشوله ، يالكز اُكمك وزيتون صلاطه‌سى اولان اوساده يمك قاپيشبله
قاپيشيله ينيلور .

براز يولدن چيقه‌جقسه‌مده ، عمرمك اُك طاتلى برساعتنك حكايه‌سنى
اذنكزله ، سويله‌مه‌دن كچه‌ميه‌جكم :

آرقاداشلرم پك اُبى خاطرلارلر ، مكتب كميسنده مهندسم . اوزون
برسفردن صوكره (پورتوقوفو) يه ايتمش ايدك . آى نيسان ايدى .
فلقه‌لرى ايندبردك ، هم ليمانى كزدك ، همده براز كوره‌ك تعليمى ياپدق .
ايكيندى اولدى ، قارنلر آجيقدى . پكسماد ، صوغان ، زيتون اولان
آزيغمزى آله‌رق قره‌يه چيقدق . يوكسلك بر تپه‌دن طاتلى دورو برصو
اينيور ، اورتاده حوض كبى قومسال بر كولجكه دوكوليور ، اورادن‌ده
آشاغى‌يه چاغلايوب كيدييور . پكسمادلرى زيتونلرى او حوضه آتدق .
پكسمادده‌كى ياباننجيلر چيقدى ! صوغانلرى قيردق ، يمكه قويولدق . صو
صايانلر اُكيلوب كولدن ، چاغليانندن ايچيورلردى . چوق آغير ضيافتلرده ،
چوق پارلاق قيراُ كانجه‌لرنده بولوندم . شيمدى هيچ بريسنى بيله‌ميورم ،
اوكونكى يمكك طادينى اونوده‌ميورم. بو نه‌دن ايدى ؟ كنجلكدن ، يوقلقدنمى ؟
اوده وارسه‌ده ، باشليجه اوكونكى وظيفه‌يور غونلغندن صوكرا سويملى ،
سوكيلى آرقاداشلرمله ، كولوشه ، صاتاشه ، قاپيشه ييوب ديكله‌نيشدن ايدى !

آ، بن یاکلدم ، « کمیده هرکون بر کچر » دیمشم . یوق ! « قره‌یه عسکر چیقارمق » تعلیملری ، کورك یلکن یاریشلری اویله دکیشمه‌لردرکه ماصاللری برعمره سورر .

یاریشی — یلکن کورك یاریشلری اوقدر مراقلیدرکه نه کوره‌شه ، نه آت قوشوسنه بکزر، کیشی صیتمه‌یه دوشر. هله آراده یابانجی‌ده اولورسه ، واره ، الله أسرکه‌یه !

قییی‌ده فلقه‌لر دیزیلمش ، أللر کوره‌کلرده ، باشلر قالقمش ، قولاقلر دیکیلمش، بردن « آرش ! » توفکی پاطلار، دکیزك یوزی کوپوك کسیلیر ، برشی کورونمز . سیرجیلر آراسنده بش آلتیسنه أیجه باقارسه‌کز یوره‌کلرینك چارپدیغنی طویار ، بکزلرینك آتدیغنی کوررسکز . دقیقه‌لر اونلرایچون ییل کسیلیر. فلقه‌لر « اشارت یری » نی دولاشیر، کری‌دونمکه، براز کچدکدن صوکرا بلیرمکه ، کیت کیده طانلمغه باشلار . او بش آلتی کیشی بویون ، کوز کسیلیر، پارماغکزله دورتسه‌کز کوزقیرپماز. فلقه‌ده‌کی سردومنی تقلیداً رکوعه واریر قالقارلر . فلقه‌لر ایجه یاقلاشیرلر . یادالغین، یا صایقیسزبرسیرجی‌صندالی‌یول‌اوستنه‌یورومش ،أك اوکده‌کی‌فلقه‌دن‌بر سس:

— غایوغ . . . . !

بو کیشیلردن برینك آغزندن قابجه بر سوز فیرلار . بو یرندن‌قالقمق ایسته‌یوراما ، داها یوره‌کی یك یك‌ده‌کل. آه ، بوصوك دقیقه‌ده نه‌لراولور ، نه‌لر ! دیرکن پشیندن أل شاقیردیلری قوپار . دمین سویله‌دیکم او کیشی یرندن فیرلار ، قانادلانیر ، اسکله باشنه اوفلقه‌نك یاننه اوچار ، باشلری آچیق، قوللری، پاچالری صیوالی، کوملکلری صیرتلرینه یاپیشمش، کنیش آلنلرندن قوپوب ، طونبول قره یاغز یاناقلرندن دولاشه‌رق ، أکلی، أتلی چکه‌لرندن دوکولن ترلرینی ینلریله سیله‌رك ، کریدن کانلره کوزلرینی دیکوب باقان ییکیتلره ، کلیدلنمش دیشلری آراسندن چیقان چاتلاق‌برسسله :

— آفرین ، طوسونلرم !

دیر ، ایکی داملەدە یاش دوکر . یوزی کولییور ، قیزارمش کوزلری
یاشـاریيور . نەیە کولیور ، نەیە آغلایور ؟ اوکا صـورك ، باق بر شی
آکلایەبیلیرمیسکز . سر دومن او کیشی‌یە بر سلاملە دونەرك :

— بابا ، « طورمش » کورەك قاپدیردی ، طوپاچ بوغازندن قیردی .

— ملت صاغ اولسون ، سز صاغ اولك ، اوغلم . دیمك ، بوبونلرك
باباسی ایمش ، اویلەمی ؟ اوت ، باباسی ، خواجەسی، ضابطیدر. اوطوسون
اوغللرینی کندی یتیشدیردی، وظیفەکورمەدە اوتەکیلرك اوغللرینەاوستون
چیقدیغنی کوردی، « یاریشی‌قازاندی » دکل، ها ! سرمایە کندینك اولدیغی
ایچون بوقازانجدن اونك‌دە بویوجك پایی واردر .

بعضی اولورکە بر کمی ایکی فلکە چیقارر، بری چپارز ویرمك، أنکل
اولمق‌ایچوندر. فلکەدە « یوك » کورەك کیرلەنیر. بونلر یاریشك جینەلریدر.
بایاغی کوندە بیلە بر برینە راست کلن ایکی فلقـەدن بری اوتەکنە چیما
کوسترر . بو « کل، سنی پشیمە باغلایەیم » دیمك ، میدان اوقومقدر . آرتق
بر « آل ! » در کیدەر . کورکلر یایلانیر ؛ طلازلقلر کودوزیر ، یاریم
اوتوراقلر جیتیردایە جیتیردایە أسنر ، سردومنلر یاتار قالقار . ایل اوغلی
کیشی‌یە « براز دها أکمك ییکز ! » دیر . آمان نە کوتو سوز !

مرحوم قپودان
صفوت بك

شهید مزاری

سویله بکا، ایصسز کیجه ،
ضیالرلرك نه یه یاسلی ؟
مور صولرده تیتره‌دکه
ییلدیزلرك ، دورور یاسلی .
بللی، بکزك بندن صولغون ؛
اونی بکا نیچون صوردك ؟

— اونی صوردم؛ چونکه چولدن
دون، کیمسه‌سز ، کچیورکن
بردن، کوردم قان ایچنده،
براوزاق دومان ایچنده ...
دیدیلر : «او بورده ئولدی،
قیزغین قوملره کومولدی ! »

سویله بکا ، کیمسه‌سز آی
قلبکده‌کی او المی ؟
شو صولره برقیریق یای
سندن دوشوب ایکله‌دیمی ؟
بللی ، قلبك بندن وورغون،
اونی بکا نیچون صوردك ؟

— آکلاته‌یم : کچن کیجه
بوش چوللرده ، کزیندکجه ،
سسسز کیمسه‌سز باقیندم :
مزارینه بك یاقیندم !
دیدیلر : «او بورده ئولدی ،

لکن کوکاره کومولدی ! »

سویله بکا ، عملی بیلنیز
کوزك نه‌یه یاشله دولو ؟
باق ، قارشیده سسسز ایصسز
سکا باقار آناطولو .
بللی ، کوزك بندن دورغون ؛
اونی بکا نیچون صوردك ؟

— آه ، نیچون‌می ؟ بن دون اقشام
صاری چوله ویروب سلام
شهیدلردن صوردم خبر ،
مزارینی بیلمه‌دیلر ...
دیدیلر : « اوبورده ئولدی ،
بیلمه‌یز ، نرده کومولدی !»

سویله بکا ، ظلمت یلی
اوچوللردن نه‌خبروار ؟
قارا کالغك کیزلی دیلی
بیلسه‌ك بکا نه فیصلدار ،
بللی ، سسك بندن یورغون ،
اونی بکا نیچون صوردك ؟

— دون صوردم چولدن کچرکن :
« کروانمی قالقدی بویردن؟»
قوملرده براوفاق تومسك .
نه بر دیکن ، نه بر چیچك !
دیدیلر : « او بورده ئولدی ؛
تورکك قلبنه کومولدی !»

حرب حکایه‌لری

دوشمن باجالری

سزه ، ایکنجی حرب سنه‌سنی فلسطینده کچیرن بر آز قاداشمك صوك مکتوبنی نقل ایدییورم :

... هر کون بو کمیلردن بری ویا برقاچی آق دەکیزك بو اوزاق قییلرینه کلیورلر. برسنه‌دنبری اوفاق قصبه‌نك حیاتنده هیچ تنوع یوق؛ وبلکه بونك ایچون بو زیارتلری عادتا سونجله قارشیلایورز . اونلر کلیرکن، دولاشیرکن وافق دکیشدیررکن، برچوق هندسه وساژه اویونلری بولمق وآقشامه قدر بو اویونلر اوزرنده تحلیللر ومناقشه‌لر یاپمق ، بزم ایچون همان یکانه اکلنجه وسیله‌سی اولیور ، دیه بیلیرم .

هر کسك اك صوك بر بحریه رهبری وار ؛ کمیلردن بری کوروندیکی وقت بوتون خلق اوتل وأو نجره‌لرینه طوپلانیر، کلن کمینك اسمنی، طونی، زره قالینلغنی وبیك درلو تفرعاتنی آرار. حتی بعضلری، خصوصیله کنجلر، رهبره بیله محتاج دکل؛ دیرك عددی ، باجا بچیمی، طول وباصیقلق سچیلیر سچیلمز، عینی زمانده برچوق سس سزه مسافرك هویتنی خبر ویریر: ژان دارق ، شوقدر طون ، شوقدر باجا ، شوقدر طوپ ، بشی اوتوز چاپنده، ایکیسی . . الخ . شیمدی بنم اوتلمده‌کی هر کس ، بو کمیلرك تفصیلاتنی طانیور .

یافه‌نك ایلیق ساحلی قارشیسنده بو کمیلر هروقت بر آز سینیرلی وقیصقانج کبی . بونی ، قوللرینی بورده تللرینه آصان طیقناز کمیجیلرك حالندن حس ایدییورز. اونلر هرکچیشده فلسطینك جوهرد باغلرینی ، کونشله صارارمش ویاطوزله بیاضلانمش پورتقال باغچه‌لرینی، نفیس شراب جنسلرینی ، صوکرا، بلکه شراب، باغچه وباغ آراسنده تصادفاً کچیرلمش بعض ماجرالری دوشونیور.

لر. بزه اویله کلیورکه بو حسد تحسرلی، اینجه‌وکبار بر حسد دکل، ایکرنج ،
اخلاقسز، کوزلرده کین ودشمنلق یاشلری بیربیکدیرن بر حسد . . . ینه بر
کون بوصوصان کینك باغیران برشی‌اولاجغندن امین ایدك ، وکندیمزی هپ
بوکونه ، اویانان چلیکلر، بوغوق‌دومان ستونلری، دوشن‌دمیر و آتش‌پارچه‌
لریله قارشی قارشی‌یه قالاجغمز بر کونه حاضرلایوردق . هرکس باشقه‌سنه ،
جعلی یاخود صمیمی ، مقدس متانتی اونوتمامق توصیه‌سنده بولونیوردی .
بکله‌دیکمز وقعه شباطك ایلك هفته‌سنده اولدی .

بو کون یافه بو آیك هر کوننده زیاده صیجاقدی ؛ ینه هر طرفده او
قورقونج دینه‌بیله‌جك توز ، رنکلری سیله‌ن، بولجیلری هرکیلومترده اللی
یاش‌اختیارلاتان توز واردی. چالیشمق‌مجبوریتنده‌اولمیان‌بوتوزارکك وقادینلر
اوتللرك سرین قاتلرینه طوپلانمشلردی . هرکس دوشه‌مه‌لره دوشن ییرتیق
موز کولکه‌لری ، شباطه رغماً تازه قوقولی کللر، باغچه‌لرده صارقان‌صیجاق
مملکتلره مخصوص کنیش وکوشك‌ماندارینلر قارشیسنده، پیانوسی ، اوکله
اویقوسی ، ویا قونوشمه‌سیله مشغولدی . بن یافه‌نك بالخاصه کنجلرنده
کورونن ساحل حالنه ، ساحل سربستیسنه و شنلکنه مفتونم . بو نهایتسز
دکیزلرك ، کنج دوشونجه‌لره ، کنج حسلره‌امید ویریجی بر سرایتی وار.

ینه اونلردن بر کومه آراسنه قاریشمش ، یکی طانیدیغم بر آرقاداشمله
کوچك قرده‌شلرینك‌اوزون وقیرمزی کلاهلی بیت‌اللحم‌قادینلرندن‌ایشیدیلمش
برمصاللرینی ، اریحانك قیش مسافرلرنده کشف ایدیلمش بر مناسبته عائد
ابتدائی تحلیللرینی دیکله‌یوردم . بیلمم نه‌قدر صوکرا اك کوچوکلرینك
بربسیط نکته‌سنه کولمك ایچون آچیلمغه حاضرلانان دوداقلری بردنبره
دوندی . اوتلك مردیوه‌نلری اوزرنده بر بیغین سس ، برشی دوشر کبی
اینیوردی. اولا آرقاداشم اورکمش باشنی‌صالونك قاپیسنه‌صوقدی، خلجانله:

— دوردی! دیدی. وبیاض مرمرده تلاشلی آیاقلری سکه‌رك قاچدی.

هپ قوشدق. اوتلك‌اوکنده، داهاشيمدیدن‌اولدقجه بویومش بر جریان بولدق . هرطرفده بو جریانه قاتیلوب کیدن قادینلر ، یانلری دولاشه‌رق ، آرالری آچه‌رق ایلریله‌یه‌ن ارککلر، بللره صیقیشدیرلمش کوچك چوجوقلر واردی .

بوتون مسئله برزرهلینك‌دورماسندن وبرصندال‌ایندیرمه‌سندن عبارتدی. فقط بیهوده هیجان، یافه‌یی، آتش آلتنه آلنان برحدود شهری‌قدر داغیتمشدی.

یانمده‌کیلری تسکین ایتمك ایسته‌دم :

— کیم بیلیر بلکه برشی صوره‌جقلر. فرانسه‌ایله آرامزده پوسته‌یوق، شیمدی‌مکتوبلری زرهلی وصندالله کوندرییورلر، دیدم. ایکی‌ضابطه‌مأموری یاناشان قایغه کیتدی‌واللرنده‌اوزونجه برظرفله‌دوندیلر. خلق، صنداله مقابل نقطه‌ده، ممکن‌اولدیغی‌قدر ایچری‌یه‌دوغرو درینله‌شن بردائره‌ایله دورمشدی. زرهلینك‌دمیرجثه‌سی، کونش آلتنده آغارمش کورونن چلیکلریله قارشیمزده ایدی ؛ ومستثنااوله‌رق، اطرافده طون مقدارینه ، دیرك عددینه، چناقلق ترتیباتنه دائر هیچ برسوز یوقدی .

برآزصوکرا آکلاشیلدی، کمی قپودانی یوم‌مخصوص‌اولدیغی‌ایچون آلمان قونسولاتوسنه چکیلن‌بایراغك ایندیریلمه‌سنی ایسته‌مش، وأکر ایندیریلمزسه یاریم ساعت صوکرا یالکز بایراق دیره‌کنك طوپ آتشنه آلینه‌جغنی بیلدیرمشدی .

بن :

— دلیلك ! دیدم .

آرقاداشم :

— کوچوکلك! دیدی. وهپ برابر، حکومتك ردایتمش‌اولماسنی حرارتله تصویب ایتدك .

حقیقت شایع‌اولونجه، دائره‌نك قونسلوسخانه طرفنده‌کی اوجی‌بردن‌بره

کری‌یه دوغرو طوپلاندی ؛ و یاریم دائره ، اورته‌سی قونسولانو استقامتنده وایکی اوجی کری‌یه بوکوك یکی بر شکل آلدی .

هر کسده بر عملیاته حاضرلانان انسانلرك مضطرب انتظاری واردی . متمادیاً یانمده کیلرك سؤاللرینه جواب ویریوردم :

— کولله دوشدکدن صوکرا دولاشیرمی ؟

— خایر !

— پارچه‌لانیرمی ؟

— خایر !

— نشانی دیره‌کدن بزم آرامزه قدر شاشیریرلرمی ؟

— خایر !

کمیده کولونج بر عجله کورونیوردی . طوپ باشلری سریع دورلو یاپیور ، صوکرا بر نقطه‌ده ، آغزلرینك دائره‌سی بزم کوره‌مه‌دیکمز بر نقطه‌ده ، ثابت قالیوردی بوکا مقابل قاراده هر کس ، ذهنی دولدیران بر میلیون دوشونجه‌یی عینی زمانده ، بر کولله ایله سویله‌یه‌مه‌مك امکانسزلغنه قیزغین ، صوصیوردی .

او زمانلر ، چناق قلعه‌دن دونمش قطعه‌لردن بر کوچوك پارچه یافه‌ده قالمش ایدی . بوقطعه‌دن بر عسکر ، النده‌کی موز صالقیمنك صوك میوه‌لرینی قوپاره‌رق خلقی یاردی ، واوکمزده متواضع بریر بولدی . برتك نفر ، خلقه بر امید اولمش ایدی . بوتون قیزلر ، اگر غلبه‌لنی براقمقدن تحف بر قورقو حس ایتمه‌مش اولسه‌لر ، اوکا سمیز ماندارینلر هدیه ایتمك ایسته‌یورلردی .

ایی صیقیلمش دولاقلری و درست طورلرندن ، اونك صاغلام وپیشکین برنفر اولدیغنی آکلایوردق ؛ باقیشدق :

— بوراده نه اولاجق ؟

دییه صورمق ایستیور ، صوکرا ، جواب آلمغی دوشونمه‌دن ، هر کس کبی اطرافنه دالیوردی .

بو، طونج یوزلی بر تورکدی . چهره‌سنك بلکه بو محاربه‌ده بر آز داها درینلشمش چیزگیلری، فقط سویملی وسرت چیزگیلری واردی. بیك اندیشه ایله دولو باشمده اونك ایچون غیر اختیاری بر کوشه آییرمشدم. بو کنیش آلنك، قاچ کیجه سیر چامورینی اویوب دایانمش ودیکله‌نمش ، بویوزك قاچ سیر کونشنك نملی صیجاغی آلتنده بوروشمش اولدوغنی دوشونیوردم .

بردن باشمزی چویردك . بر طوپدن طوپلو وسرت بر دومان کره‌سی چیقدی و بر قورقونج سس قوپدی . صوکرا بو دومان ده‌کیز اوستنده ، وبوسس یافه‌نك داغسز وبیاض آرقه یوللری اوزرنده داغیلدی . چوجوقلر وقادینلر، تورکك یوزلری بایراغه دونوك، بر آز داها کریله‌دیلر. برطرفدن دائره‌یی ، فقط دائره اوله‌رق ، اولدیغی یرده طوتمق ایچون هر کسده بر ثبات کورونیور ، صوکرا بری یرینی بوش براقوب دونرکن بوتون دائره اونکله برابر کری‌یه دوغرو بر چوقور یاپیوردی. دومان کره‌لری و سس دالغالری بربرینی تعقیب ایتدی . قونسولاتو قالین پارچه‌لری آراسنده غیب اولیور، فقط بایراق هردفعه آنی بر روزکارله برمدت سریع تموجلر یاپوب صوکرا ینه مائل صارقیوردی .

متمادی جذر ومدلر یاپان اهالی کومه‌سی اوکنده نفر حالا عینی نقطه‌ده ایدی . الی بلنده، آغزنده تبسم ویا حیرت اولامامش بر آچیقلق، قیدسز و حرکتسز، دوریپوردی . برنشان مسابقه‌سی سیر ایدییور کبیدی . بو قیدسزلق، اوزاقلاشان خلقی تلاشسزلغه وسیره ایصندیردی. دائره، یاواش یاواش نفر استقامتنده بر قنبور یاپیوردی . کمی هر اصابتسزلکه قارشی بر آز داها قیزغین ، کیتدکجه داها متعدد ، داها محاصره‌لی آتشلر آچدی . کمی، بویی قیصه ویاارتفاعلی، اینجه ویاقالین، قویو ویا آچیق سیس پارچه‌لریله قاپانمشدی. هدف اطرافنده بعض أو جبهه‌لرینی کنیش آلو دیللری یالایور، اوزمان قورقاق، جسور، تلاشلی آتیملر، بوتون سسلر برحدتده طوپلانیوردی.

مجادله اولدیغجه اوزون سوردی . آنسزین قوپان دیره‌کك اولا خیلی صوکرا یاواش و صالینتیلی ، جاده اوزرینه دوشمکه باشلادیغنی کوردك . دیره‌کله برابر ایچمزدن حساس بر شی قوپدی ، وکوللەسز صیحەلر چیقاردق .
نفر اوکمزده شیمدی‌یه قدر هپ او لاقید وکوشك حالی محافظه ایتمش ایدی. اولا موفقیتسز آتشلره کولیور کبیدی ، بردنبره بوکولوش دوداقلری اوجنده دوروولدی و آغیر آغیر سوندی ؛ الندن بوش موز هەوەنکی یره دوشدی. عضلەلرنده ، انحنالرینی غیب ایدن باجاقلرینك سیکیرلرنده ، بر کرکینلك سزییوردق. او شیمدی‌یه قدر هرکسدی. فقط شیمدی بوتون بو انسانلر ، سسلر واشیا آراسنده یالکز باشنه ، آیریلمش وصیرلمش برشی قالمش ایدی ، ویوزی بوسبوتون طونج اولمشدی .
بردن اولا اکیلدی ، صوکرا قوشدی . اونی ، النده قوپوق دیره‌کك بایراغیله ساحله کیدەرکن کوردك . چیلغین قوللریله بایراغی کمی‌یه قارشی صاللایوردی .
هیجانلری طاشیران بردقیقه یاشادق. بلکه اوبوبایراغی هیچ طانیمازدی. فقط طانیدیغی برشی وارسه ، ایشته دمیرجنەسی ، کنیش تارەتلریله قارشیسنده دوران بوکمی واونك فنا خاطرەلریدی. او ، برفنا خاطرەنك موفق اولمش اولماسنه قیزییوردی . اوکله کچمشدی. حرارتسز هوا آلتنده دەکیز ، کمی ، ساحللر داهاواضح چیزکیلرله قطعی‌لشمشدی. کمی‌اولااونی کوچوك آتشلرله چویردی . دمیر پارچەلری بو صاللانان شیله صاللایان انسانی آرایوردی . شوراده بر آتش ، شوراده بر آووچ سیاه طوپراق سەکیوردی ، اوکا یقین یرلرده قویودومان ستونلر یوکسەلیوردی. بزتقدیر وتحلیلدن اوزاق ، وحشی برحس فیرطنەسی ایچنده ایدك .
صانکه کمی ، کیتدکجه بوسبوتون طاشقین دمیر وجودینی قومسال اوستنه چیقارمق ، ونهایتسز بوانسان جثەسنه چارپمق ایستیوردی. بالعکس بواوفاق

انسانك حدتی وخیرجینلغی کیتدکجه بر آلایه واستخفافه کچیور کبیدی. وبو اوفاق انسان غلبه ایتدی .

بر قاچ آتشدن صوکرا ذوهلی انکینه دوغرو آچیلمغه باشلامشدی . اوزمان بربریمزه قاریشدق ، هپمز قلبلریمزده اونك بیلکی ایچون حرمتله دولمشدق. چوجوقلر، کوچوك قیزلر اونی تعقیب ایدییوردی. واو، صیقیلدیغی ایچون یالکز یورویه‌مه‌یه‌رك، وقولتوغندن چکوب غلبه‌لق قارشیسنده کندینی سنده‌له‌تمه‌یه‌جك بر دوست قول آرایه‌رق ایلریله‌دی . اونده ، دیره‌کلری ، طوپلری ، وبیلك دمیر شیشیله قوجه بر کمی‌یی مغلوب ایتمش اولمق غروری حس اولونمایوردی . اونك یالکز باشنه حس ایتمکده کوچوکلك بولدیغی غروری، بزه بوتون شوبریغین خلق آراصنده تقسیم ایدییور، وهپمز آیری آیری بر افتخار حصه‌سی بولویوردق . واونك ساده، دغدغه‌سز بویوکلکی قارشیسنده ، هپ برابر ، کندیمزی، شیمدی انکینی دونن کمینك طیقناز انسانلرندن بری قدر کوچولمش وسرسمله‌مش حس ایدییوردق .

ف . ن

علم

قوت عقله کچدیکندن بری درکه هر دعوایه باقیلدی ؛
انسان نه‌در ، آکلاشیلدی ، عدالتك مشعله‌سی یاقیلدی ؛
حقیقتلر اله کچدی ، سفالتك کردابنه اینیلدی ؛
طالع آدی دکیشه‌رك آرزو اولدی ، سره علم دینیلدی .

علم !. علم !. بو سس نردن یوکسه‌لمشسه او یر مسعود اولمشدر ؛
مظلوم ارضك حیاتی دوشونوجی آنلرله طولمشدر .
بورده سفیل طبیعتدن ، انسانلقدن حقوقنی آلمشدر ؛
انسان ایچون یالکز برشی : استقبالی فتح ایله‌مك قالمشدر !

هرشی علملك دکلیدر ؟ شو ژاپونیا عجب کیملك اثری ؟
اللی ییلده اوکا بویله حیات ویرن عجب کیملك اللری ؟
بس بلملی‌که بوشی بویوك « آرشیمه‌د » ك آرادیغی نقطه‌در .

بزم دخی وطنمز بونقطه‌دن ایلری‌یه کیده‌جك ؛
دها سنك صاچه‌جغی محصوللرله غربی حیران ایده‌جك ؛
کوردیکمز او رؤیالر ، او امیدلر یالکز ، یالکز بونده‌در !

محمد امین : « تورك سازی » ندن

روسلر

شو حرب باشلایانجه‌یه قدر کندیمی روسلره قارشی بوقدر واضح ، بوقدر صمیمی و بو قدر درین حس ایتمه‌مشدم . کرچه اسکیدنبری هر روس ایچون قلبمده ، هیچ بر انسانك باشقه بر انسان ایچون دویمقده حقلی اولمادیغی یکرنجی بر شی واردی . تم ایچون تا کوچوکدن بری ، صاری مشئومدی ؛ صاری قوشدن ، صاری کوکدن ، صاری چیچکدن ، صاری انساندن ایکره‌نیردم . بجه ئولوم صاری ، اضطراب صاری ، شیطان صاری وجهنم صاری ایدی . هیچ بر دوستمه صاری دیمه‌زدم ، قوص ال دیردم . بکا اویله کلیردی ، که روسلر صاری کولر ، صاری یورور ، صاری باقاردی . اویله زمانلر اولدی که اطلسه ، مسطح ومصنع کره‌لره باقه‌مادم .

شهر کلمه‌سنده هرکس صوغوقلق دویار ؛ بن صاریلق دوشونوردم . روسلری خاطرلاتاجق شیلردن اوقدر قاچاردم که تاریخك صوك اوچ عصرینی آنجاق آیلرجه فاصله ویره‌رك اوقویه‌بیلمشدم . روسیه خزینه‌سنك هر داملا صاریسی آلتنده بر داملە قیرمزی تورك قانی واردی . سودکاریکزك ئولدیکی اوره کیرمك ایسته‌مزسکز ، بو اولره ئولو سینمش کبی کلیر . بن اسکی تورك قوناقلرینی ، اوزون پنجره‌لی ، یوکسك طاوانلی ، تحته مردیونلی تورك قوناقلرینی سومزدم . بکا بو قوناقلره روس سینمش کبی کلیردی . اونلرده روس حکایه‌لری آکلاتیلیردی .

بر انسان بر عرقه دشمن اولا بیلیرمی ، بر عرق ایچنده قادین ، یتیم ، چوجوق وطول‌وار . بزم کینمز حدودسز برقارانلقدر ؛ اوکمزده نه چوقور ، نه تپه ، نه چیچك ، نه بالدیران بللی . بو کینك یاییلدیغی افق اوستنده هرشی بر و برابر . تم ایچون بوتون فلسفه ، بوتون اخلاق ، بوتون حقوق ، بوتون فنا وایی ، دنیانك بوتون انسانلرینه قارشی باشقه ، روسلره قارشی باشقه‌در . دوداقلریمی بر انسانه بوروشدیران سبب روسلره کولدیرر . هرکس باقدیغی زمان روس کور ، هرکس ایشیتدیکی زمان روس صاغیر ، هرکس آغلادیغی زمان روس نشئه‌لی . روس هرکسدن باشقه‌در . دنیا

ایکی رنکسه بر رنك یالکز روس ، بر رنك بوتون دنیادر . روس مملکتلرنده‌ده طلوعلر یاپدیغی ایچون کونشه حدت ایتمك ایستەییورم . روسلره اینن کیجه باشقه ، روسلره دوغان کونش باشقه ، روسلر اوستنه کریلن سما باشقه ، روس طوپراغنده قاباران داغ سلسله‌سی باشقه اولمالیدی .

بو حربك ایلك کونلریدی . او کونلره قدر بو مملکتده روس حربی کورمه‌ین یالکز بنم نسلمدی ، بز اونلری آنجاق ایشیتمشدك . اوزمان هرکس پارسدن بحث ایدییوردی ؛ بن پترسبورغی دوشونیوردم . کندمده ، آلمانلرك ایفله دونن کوزلرینی بالطق افقلرینه دوندیره‌جك قورقونج ، نامتناهی قوتلی برقول ایستەیوردم . آلمانلره ، آوستریالیلره ومجارلره قارشی روحمك صمیمی ، شبهه‌سز بر میلی واردی . فرانسه‌یه دشمن اولدم ، چونکه روسلرله برابردی ؛ انکلتره‌دن نفرت ایتدم ، چونکه روسلرله دوستدی . اوت ، بلچیقایه آجیمادم ، چونکه اونلرك تمونه‌سی روسلر ایچون ایدی . آلمان لسانی وعرفانی طانیمایوردم ، آلمان شهرلرینی کورمه‌مشدم . آلمانلری دیك ووقور تصور ایدییوردم . حربك ایلك کونی آلمانلری بر آشنا ، وقتیله مجهول غربتلرده اونوتولمشکن نهایت بردن بره بولونمش بر وطنداش کبی قوجاقلامق ایستەدم . بوسوکی هرکون بر آز داها آرتدی ؛ هرآی ، هرکون بر آز داها بنم دوستم ، سوکیلم ، امیدم اولدی . آلمانلره قارشی دویدیغم بوکنیش دوستلغك سببنی نه سیاستلرده ، نه منفعتلرده ، بر یرده آرامایوردم . بودوستلغك بوتون فلسفه‌سی شو ایکی کلمه‌دەدر : روسلره ... دشمنلق !

تورکلر و عربلر هپمز بر مملکتی سودیکمز ایچون وطنداشز . تورکلر وآلمانلر هپمز بر مملکته دشمن اولدیغمز ایچون وطنداشه بکزر برشیز . انسانلر وحدتلرینی ایکی مرکز اطرافنده یاپارلر : سویلن شی ، نفرت ایدیلن شی .

بن امینم که هیندنبورغی آلمانلر بنم قدر سوه‌مه‌دیلر . هیندنبورغ آلمانلرك شرفنی قورتارمشسه ، بنم یاریم میلیون دشمنمی ئولدیرمشدر . روس ئولدیرمك ، بر انسان یاراتمق قدر بویوك بر شی . . . کرچه هیندنبورغك تحته هیکلی اوستنده بنم آلتون چیویم یوق . فقط اونك بنده ، هنوز دنیاده آکلاشیلمامش روحانی طاشلاردن مصنوع بر هیکلی وار .

بعضاً بزی بو محاربه‌یه سوق ایدن اوزون سبلری آرایورلر ، فقط بو یالکز روسیه‌در . روسلر قاراده ایسه بز ده کیزده‌یز ؛ روسلر کوکده ایسه بز یرده‌یز . بز روسلره قارشی ایدی ، سمادن و کونشدن ابدی برکینله سرخوشز . اکر تورکلرك روسلره ال اوزاته‌جقنی برکونه اینانسه‌یدم، تورك اولدیغمه یاناردم . آناطولی هرکس ایچون ایشیقسه روسلر ایچون آلو ، هرکس ایچون ایرماقسه روسلر ایچون سیل وصاغناقدر . روسلرك مزارلری بزم امیدلریمزك بشیکلریدر . بن نه قارص ، نه قریم، نه تورکستان کلمه‌لریله چیلدیرمایورم ؛ بنی چیلدیرتان اسلاو کلمه‌سیدر .

هرکون دولتلرك رسمی تبلیغلرینی اوقودم . بکا روس جبهه‌سنده کری چکیلن بر زاویه ، فرانسه‌یه ، انکلتره‌یه ، رومانیایه ، ایتالیایه شهرلر ویرمك، ولایتلر استیلا ایتدیرمك قدر آغیر کلیر . بیلیورم که بو هیچ برشیدر. بو عمومی دوشونن بر پلانك یوکسك استقبال نامنه فدا ایتدیکی کوچوك بر حال حاضردر . روسلر بو کون آلدقلری هر طاغی سلسله‌ٔ جباللر، هر کویی ولایتلر ، هر ایرماغی نهرلر ، هر کولی ده‌کیزلر و یرمکله اوده‌یه‌جکلردر . بوتون بونلر دوغرو ... فقط، روسیه‌ده برکولن دوداق بولوندیغنی تصور ایتدیکم کون، آقشامه قدر اضطرابله کلیدله‌نیورم.

دنیاده مادام که روسلرك بر دشمنی واردی ، او بزم دوستمزدی .

روس سفیرینه برلینده ، ویانه‌ده ، نیورقده ، پکینده ، دنیانك هرهانکی بر کوشه‌سنده ، هرهانکی بر ملتك ، هرهانکی برسببله ویره‌جکی بر اعلان حرب بیانامه‌سنده بن باب عالینك امضاسنی مکنوز فرض ایده‌رم . امکانسزلق بزم اونلرله برابر اولمامزه مساعده ایتمسه بیله، روسلره مغلوب اولانلره قارشی مغلوب اولانلر قدر ماتم دویارز . روس جبهه‌لرینه کیدن انسان صفلری آره‌سنده مادةً ویامعناً تورکلرك بولونمادیغی هر کون، او کونده یاشایان بوتون تورکلرك بر کناهی اولوردی .

هیچ بر انسان کومه‌سی باشقه بر انسان بیغیننه بزم روسلره قارشی دویدیغمز غیظی دویامادی . و بونی نه بیانامه‌لر : نه نصیحتلر ، نه تلقینلر

یاپدی ؛ بو کندی کندینه اولدی . وابدی‌اولان شی کندی کندینه‌اولان شیدر . اونك سبی مطلقا اوزون، دەرین والهیدر . آلمانلری سوییورم، روسلری دوشوندجه آلمانلره پرستش ایدییورم . فرانسەیی سوییورم، روسلری دوشوندجه فرانسەدن نفرت ایدییورم . موسیقی روسلرك اولایدی، انسانلرك صاغیرلرینی سوەجکدم . مدنیت روسلرك اولایدی، چادیر انسانلری بنم دوستم اولاجقدی . هانکی تورك وارکه روسلری برر برر ئولدورمەسی قابل اولایدی، بوتون انسانلرك هر بری الندەبرر دفعەئولمکی سعادت صایمازدی ؟

بالقان حربندە ئولن قارداشمه، ایکی عصر اول روسلرك هر هانکی بر حربندە ئولن هر هانکی مجهول اسملی بر نفر قدر آجیامشدم . چونکه بری تورکلرك بر دعواسی ایچون ئولمشدی ؛ اوتەکی بالذات تورکلك ایچون ئولمشدر .

ایستردم که بوتون شاعرلر صوك مصراعلرنده روس کینی یازسینلر، موسیقیشناسلر صوك دقیقەلرنده بو مصراعلری بستەلەسینلر، آنەلر هنوز دوغان چوجوقلرینك آلنلرینی شماله چویرسینلر . هر تورك روس کتلەلری اوکنده بر قایا، روس قایالری اوکنده بر دەکیز اولسون !

بوتون تورکلرك روسلره قارشی ایکی وظیفەسی وار : اسیر اولمامق ایچون مجادله، سربست اولمق ایچون مجادله . بزم حیاتمز روسلر ایچوندر . انسان بونی دوشوندجه « یاشاسین حیات . . . » دییور . و یاشامەلی‌یز . مادام که دنیاده یاشایان بر روس وار . اکر تورکلر آراسنده ئولمکده اونودلمق، ودنیا اوستنده عصرلرجه قالمق ایستەینلر وارسه، بونلر روسلرك بویوك برماتم کوننه بوتون بوعصرلری فدا ایدەرلر وئولمك ایچون کندیلرینی خاطرلاته بیلیرلر .

آراراتك یوکسك شهرلری اوستندن بزم ملی کعبەمز کورونور : انسانلردن مستثنا اولان تورکلر ایکی دفعه مقدس اولورلر : بری پیغمبرك مرقدنده، بری ئولن تورك مزارلری اوستنده . حج ایتمش بر اختیارینك

یاننده قافقاسدن دونمش بر اختیاری اولمایان هانکی آناطولی کویی وار ؟

بر کیجه ، شامك « بارادا » سنه قارشی اودامده قالمشـدم . او کیجه شامده غریبلك وقورباغه سسلری واردی. بارادانك اسکی صولری دورغون بر یاز کیجه سنك یاریسنده برقاچ دامله ییلدیز اوستنه قاپانمش، دیکله یوردی. قارشیده کرپیج اولر یوموشاق وخراب بر سکوت ایچنده ایدی . دیشارده بر آرابه، ایکی ضعیف آتنك صوك قوتلرینی زیان ایده رك چکیوردی. بولوطلی آی آلتنده ایصسز سوقاق صانکه اشیادن کندینه چکیلمشدی . آنسزین بر خبر آلدق : بو، قافقاسیه ده بر مظفریتدی. صوك سلامنی ویروب دونمکه حاضرلانان نفره خبر ویردم . بوآدمك ایچنده نه لر اولدیغنی بیلمه یوردم، فقط قورو وسرت اللرینك اوستنده قاباروب ایتن برشیلر کوریور کبیدم. دوداقلری قیلدامق ایستدی ، صوکره دوردی و بسیط بر سسله :

— بابامی اورالرده براقدقدی ، دیدی .

بوخبردن صوکرا شام کیجه سنك یورغون قارانلغنی سرین برروزکار یاردی. دره ده سس وییلدیز چوغالدی . بوتون کیجه ، کیجه نك آغاجلری، صولری ، وچایری مقدس بر دوداغك اوزون بوسه سی آلتنده سرخوش اولیوردی. اویله ظن ایده رسکز که، بوممکتده طوپراق بیله اوستنده، باصان روس آیاقلری حس ایتدکجه، اوچوروم اولمق ایستر.

روسلرك غالیچیاده ، قافقاسده، وولینیاده قانادی بر برر دوکولدی. قارتال آهو اولماز ؛ فقط قانادسز اولاجق ! هیچ اولمازسه یاریم عصر ده کیزلرمزك وقارالریمزك شمالنده اونك قیورانان صاری دیشلرینی وریا ایده ن قیرمزی کوزلرینی کوره جکز . واوزمان، آناطولی، نهایت بولمش ایکرنج رؤیالی بر اویقونك مخمور آلاجه قارانلغنی یاشایه جق !

ف . ر

تاریخی قرائت

قره‌جه حصارده ...

عثمان غازی باباسی ارطوغرولك یرینه کچدیکی زمان، ظفرله، قهرمانلقله نام آلمایه باشلامشدی. سوکود وجواری عثمان بکك آوازهٔ شهرتیله مالی ایدی. عثمان غازی، بو صیرالرده، سلجوق سلطاننك اوج بکی ایدی. بو زمانلر، قونیه‌ده، مولانا جلال الدین رومینك دلنشین تربه‌سی اطرافنده لاجوردموزاییقلی سرایلر، کزیده برآثر صنعت حالنده یوکسه‌لن مدرسه‌لر آراسنده سلجوق تورکلرینك مقدراتنی اداره ایدن سلطانلر، شیمدی موغوللرك ظلمی آلتنده، دولتك موجودیتنی بیله پك کوچ ادامه ایده‌بیلیورلردی. سلجوق تورکلرینك بوانقراض دملرنده، غربده تورکلکی ادامه ایده‌جك یکی برسیما ظهور ایتمشدی؛ بوقهرمان، عثمان غازی ایدی.

عثمان غازینك معیتنده، اقرباسی وارقاداشلری فداکارانه چالیشیورلردی. صارویاتی، آق تیمور، قهرمان عثمانك جسور رفیقلری ایدی. پورصوق ساحللری، سقاریه وادیلری بومرد عسکرلره جولانکاه اولمشدی. عثمان غازی، ایلك اول، اینه‌گول جوارنده، «قوله‌جه حصار» ی آلمشدی؛ آرتق کیتدکجه «قره‌جه حصار» ه یاقلاشیوردی، «قره‌جه حصار» یوکسك برتپه اوزرنده، بیزانس بکلرینك اداره‌سنده ایدی. «قوله‌جه حصار» تکفوری عثمان غازینك مظفریتی اوزرینه «قره‌جه حصار» تکفورینه مراجعت ایتدی، دوچار اوله‌جنی تهلکه‌یی واضح بر صورتده آکلاتدی. تکفور، قهرمان عثمانك استیلاسنه مانع اولمق ایچون قارده‌شی فلانوزی «طومانیچ» طرفلرینه دوغروقوتلی برارودوایله کونده‌ردی. بواوردو، اینه‌کول عسکرلریله برلشدی. قانلی برمحاربه‌ده، عثمان غازینك قارده‌شی صارویاتی بك شهید اولدی؛ فقط مظفریتی عثمان غازینك عسکرلری احراز ایتدی (٦٨٥).

قره‌جه حصار تکفورینك خصومتی سلجوق سلطاننی دلکیر ایتمشدی. قوتلی بر سلجوق اردوسی درحال «قره‌جه حصار» ی قوشاتدی، عثمان

غازی دهمعیتی خلقی ایله بو محاصرهیه اشتراك ایدییوردی . فقط موغوللر ؛ تورکلرك بی‌امان بر دشمنی حالنده ، « ارکلی » یه دوغرو ایلریله‌مشلردی . سلجوق سلطانی تاتارلرك تخریباتنه میدان ویرمه‌مك ایچون وطنی مدافعه‌یه قوشـدی ، اوردونك سردارلغنی عثمان غازی درعهده ایتدی. عثمان غازی « قره‌جه‌حصار » ی شدتلی بر صوزتله قوشاتدی ، برقاچ کون ایچنده، ضبطه موفق اولدی . حصارك تکفوری اسیر ایدلدی . عسـکر پك چوق غنائم الده ایتدی . عثمان غازی معیتی افرادینی تلطیف ایدییور ، اُولری غازیلره پایلاشـدیرییور ، قره‌جه حصـاری بر تورك و مسـلمان شهری یاپمایه چالیشیوردی .

«قره‌جه حصار» فتحی عثمان غازینك الك پارلاق مظفریتلرندی . قهرمان عثمان بوغالبیتنی سلجوق سلطاننه بیلدیرمك ایسته‌دی ، قارده‌شی آق‌تیموری کیقباد ثالثه کونده‌ردی. بوپارلاق ظفراوزرینه عثمان‌غازی‌یه سلجوق‌سلطانندن طاوول ، سنجاق وعلم هدیه ایدیلدی. آرتق عثمان غازی رسماً بك اعلان اولونمش، «قره‌جه‌حصار» قهرمان عثمانك مقرینی‌تشکیل ایله‌مشدی (٦٨٨).

عثمان غازینك ایلك ایشی «قره‌جه‌حصار» ك تزیین واعماری اولمشدی . شهرك کلیسالری جامعه تحویل اولونیور، کرمیان ولایتندن، جوار کویلردن شهره فوج‌فوج مسلمان اهالی کلیوردی. عثمان‌غازی قره‌جه‌حصارسنجاغنك اداره‌سنی اوغلی اورخان بکه، صوباشیلغنی قارده‌شی کوندوزه ویردی. شهری آز زمانده اعماره موفق اولدی؛ بازار یرلری آچمایه، خلقك تجارتنی تأمین ایتمکه چالیشدی . فقط شرعی ایشـلری کورمك ایچون بر قاضی‌یه احتیاج واردی ؛ عثمان غازینك برابرنده ، عثمانلی تورکلرینه اماملق وظیفه‌سنی ایفا ایده‌ن طورسون فقیه، بووظیفه‌یی ایفایه پك‌مقتدرایدی. اهالی‌هم جمعه نمازی قیلمق ، هم‌ده کندیلرینه بر قاضی تعیین ایتدیرمك ایچون طورسون فقیهه مراجعت ایتدیلر . طورسون فقیه مسئله‌یی اده‌بالی ایله ، عثمان غازینك قائن

پدریله کوروشورکن ، عثمان بك آنسزین کلدی ، نه مذاکره ایتدکلرینی صوردی. آرزولرینی پك موافق بولدی. فقط طورسون فقیه تردد ایدییور، سلجوق سلطانندن مساعده آلمق ایستیوردی . عثمان غازی بوفکری اصلا موافق کورمه‌دی . مردانه برطورله :

- بو شهری خود کندی قیلیجمله آلدم . سلطانك بونده نه‌دخلی وار کیم آندن اذن آلام. اکا سلطانلق ویرن الله بکاده خانلق ویردی، اکرملتی شو سنجاقسه ، بن خود کندی سنجاغمله کوتوروب اوغراشدم ، واکر ایدرسه کیم بن سلجوقم دیرسه، بن‌خود کوك آلپ نسلی‌یم .

دیدی . قهرمان عثمانك بوفکرینی هر کس موافق کوردی . عثمان‌غازی قاضیلغی‌وکلیسادن تحویل‌اولونان جامعك‌خطیبلکنی طورسون فقیه‌ویردی . او جمعه ایلك خطبه قره‌جه حصارده ، بایرام خطبه‌سی ده اسکیشهرده اوقونیوردی (٦٧٨) .

« قره‌جه‌حصار » عثمانلیلرك ایلك پایتختی اولمشدی. پورصوق نهری ساحلنده ، حاکم برنقطه‌یی اشغال ایده‌ن بو کوزل بلده، کوندن کونه عثمانلی تورکلریله طولیوردی . هرطرفه پازارلر قورولیور ، دلبر تورك قیزلرینك، آرقه‌لرنده دکزلی قماشلرندن اثوابلر، پازاریرلرنده دولاشدقلری، تارلالرده چالیشدقلری کورولیوردی . « قره‌جه‌حصار » « اسکیشهر » ه پك یاقین اولدیغی ایچون، اکثریا عثمان غازینك‌واوغلی اورخان بکك آت نعللاتمق، اشیا آلمق ایچون اسکیشهر پازارینه کیتدکاری واقع اولیوردی . عثمان غازی استقلالنی اعلان ایتدکدن صوکرا، بوحوالینك اهمیتی برقات داها آرتمشدی. قره‌جه حصار ، اسکیشهر وجواری، محتشم‌عثمانلی سلطنتنك منبعی اولمشدی. عثمان غازینك قهرمان آقینجیلری بیله‌جك باغلرنده ، سقاریه‌نك صارماشیقلر وچاملرله مزین دیك قایالقلری آراسنده، چیچکلر وچاملر آراسنده طاتلی برزمزمه‌ایله آقن‌براق چاغلیانلری اطرافنده، ظفردن ظفره قوشیورلردی.

آرتق عثمانلی سلطنتی تأسس ایتمشدی ؛ بو سلطنتك حکمران اولدیغی یرلرده باغلر، باغچەلر، پنبه وصاری چیچکلرله مزین وادیلر، چاملی تپەلر، سوکودلر آلتنده سا کتانه آقان یشیل درەلر واردی . کویلولر ، عثمانلی تورکلرینك عدالتی سایەسنده مسعودانه بر حیات امرار ایدییوردی . بوتون بو کوزەل مملکتك مرکزینی « قرەجه حصار » و اسکیشهر تشکیل ایدییوردی . اسکیشهرك قاپلیجەلراطرافندەکی پازاری پك مشهوردی . بوراده بیلەجکدن کلن قابلر، اطرافدن کلن قماشلر صاتیلیور، کرمیاندن پك چوق امتعه کلیوردی. عثمان غازی، ایلك دفعه اولمقاوزره، اسکیشهر پازارنده رسم وضع ایدییور، مسلم وغیر مسلم بوتون تبعەسنك حقوقنی محافظه ایلیوردی . عثمان غازینك عدالتی، جسارت وغیرتی، آز زمانده، عثمانلی دیارینی مرمره ساحللرینه قدر توسیعه یاردیم ایتمشدی.

عثمان غازی بودیارك مرکزنده، بختیار عائلەسیله برابر، عثمانلی تورکلری آراسنده سلطنت سورییوردی . عثمان غازینك عائلەسی هر کسك حرمتنی جلب ایتمشدی . زوجەسی مال خاتون ، وفاکار بر عشقك قهرمان عثمانه تأمین ایتدیکی یکانه پرستیده ایدی . قائن پدری ادەبالی، علم وفضلیله، زهدو تقواسیله شهرت بولمشدی . اوغلی اورخان بك، کنج یاشده فضیلتله یوکسە-لیوردی ؛ کلینی نیلوفر خاتون ، عثمانلی ظفرینك کوکلار تسخیر ایدیجی ، پا کیزه بر غنیمتی ایدی . صوکرا ، عثمانلیلق اوغورنده ، محاربه میدانلرنده شهید اولانلر ؛ صاروباتیلر، آی طوغدیلر، هپ عثمان بك نسلنك کزیده قهرمانلری ایدی. عثمانلیلق قهرمانلقله، نجابتله، عشق ایله تعالی ایدییوردی. عثمان غازینك حفیدلری‌ده بو کزیده اوصاف ایله ایلرییه‌جکلر، عثمانلی عنوانی قوتلی ومحتشم بر دولتك محترم نامی اولەرق الی‌الابد پایدار ایلیەجکلردی...

*
* *

بو کون قرەجه حصار، اسکی ثروت واحتشامندن محروم، خراب سورلرینك

پریشان انقاضیله ایصسز و مغمومدر. بر زمانلر قهرمان عثمانك عشقنه، ظفرینه، جسارتنه، عدالتنه مقر اولان بلده، شمدی صنعتكار طبیعتك ابدی كوزه‌للكلر- ندن باشقه دست بشرله وجوده كتیریلمش هیچ بر اثری احتوا ایتمیور. اونك یكانه مزیتی، بهارك طراوتی ، آقشاملرك حزین سكوتیدر . بهارك فیضلی دملرنده « قره‌جه حصار » بر شعردر . مائی افقلر آلتنده سیاه طاشلرله یوكسه‌لن حصارك اتكی سراپا چیچكله ، رنك و بو ایله دولار . دیك قایالره طیرمانان چاملرك ابدی یشیللكلری ، چایرلری رنكدن رنكه قویان اوفاق كاینجكلر ، نفتی ، صاری ، لاجورد ، مائی و صاری چیچكلر ، قهرمان عثمانك خراب سورینی رنكا رنك بر چلنكله احاطه ایده‌ر. بعضاً بیاض، قارا كوز قوزولرك كومه كومه مله‌یشلری، بعضاً چایرلر اورتاسنده معصوم كوزلرینی دیكن ، قومرال ، آلنلری بیاض بوزاغیلرك ایری باشلری ، اینجه آیاقلریله طفلانه، عجیبجه قوشوشدقلری كورولور. آقشام ، قلعه‌نك سیاه دیوارلرینی آل بر هاله ایله قوشادیر. آشاغیده، سوكودلر، صاری چیچكلر و صارماشیقلر، كوموش یاپراقلی قاواقلر آراسنده یورصوق نهری بعضاً بیاض كوپوكلی چاغلیانلر تشكیل ایده‌رك آقار ؛ بعضاً بیتابانه بر سكون ایچنده ، سوكودلرك كولكه‌لری آلتنده ، ساحلك پنبه صاری چیچكلرینی اوپه‌رك یشیل چایرلره دوغرو سوزولور .

قره‌جه حصار بوتون بو كوزه‌للكلره حاكمدر. اوراده روزكار، افتاده بر بسته‌كاردر . وادیلرك چیچك قوقولریله مشبوع اسن روزكار ، سزه كچمش عصرلرك مناقبنی ایكلر . او زمان، بو دیوارلر اورتاسنده یاشایان، اوراده عثمانلیلغی بویوتمك ایچون كیجه‌لری اویقوسز قالان ، آت صیرتنده ظفردن ظفره قوشان قهرمان عثمانك علویتنی دوشونمه‌مك ، اونك شانلی خاطره‌سنی حرمتلرله سلاملامامق قابل اولماز .

احمد رفیق

توركك انموذجی

آرادم يېلدرجه سنی آرادم
کوی کوی دولاشەرق آناطولیده ؛
سن هرطرفده يدكده بولامادم ،
كوروندك نهايت، كاييوليده !

سزمشدم «مراد» ده، « ياووز »ده سنی ،
«نفعی» ده، «كمال» ده، «معمارسنان» ده .
دويارکن ينه اون تموزده‌سنی ،
بوسبوتون غيب اولدك صاندم بالقانده !

دشمنلر ديديلر : «آرتق او ئولدی !»
پرواسز کلديلر اشيكمزه ؛
ساطيرك اونلری ات کبی بولدی ،
کسدی ديليم ديليم ، آتدی دکيزه !

اوردوده نهايت قاووشدق سكا !
آرارز شيمدی هراوجاقده سنی ؛
ديلەرز قالماسين كورمك يارينه
حقوقده، صنعتده، اخلاقده‌سنی !

ضيا كوك آلب

چاناق قلعه خاطره‌لری

کوردکلرمز

یایلاداغی اوستنده، آرتق ماویلکنی ترك ایده‌ن کوکلرك هرطرفندن آقان کل رنکی صولغ برایشیق ایچنده، اطرافمزی برداها سیر ایتدك. چالیلرك دیبنه یاتارق دیکله‌نن برقاچ عسکر، آرالرنده قونوشیورلر، بری یانیق یوزینك اسمرلکی آراسنده، قارانلقده برشفق آغارتیسی کبی آچیلان بم بیاض کنج دیشلریله کولومسیوردی. قیر وطبیعت چوجوقلرینك بوالکه‌سز، کوزه‌ل، کونش وورمش کبی پارلایان دیشلری قدر انسانه حقیقی برکنجلك فکری ویره‌ن هیچ برشی طانیمیورم. هرطرفی سسسزلك قاپلامش، اووالر، بیتن کونك انتها حسلریله دولمشدی. صیق صیق طانیدیق ضابطلره تصادف ایدییوردق. اوردومزك، بوکون، ادراکك حوصله‌سنه صیغمه‌سی ممکن اولمایان نه‌اینانیلماز برقهرمانلقله محاربه ایتدیکنی بزه اوکره‌تن حکایه‌لری دیکله‌مکه باشلیورز :

احتیاط ضابطی کوپریلی‌زاده احمد جمال بکی، یولده بولمشدق. شیمدی، عینی آرابه ایله کشانه دوغرو ایلریلیورز. قرارکاهلره کلدیکمز، قوماندانلری ارکان حربیه رئیسلرینی زیارت ایتدیکمز وقت، احتیاط ضابطلرینك اردومزه نه‌ده کرلی بر یاردیم کتیردکلرینی، ناصل ییکیت برروح ایله محاربه ایتدکلرینی، اوانجه‌جك شهر چوجوقلرندن ناصل‌قورقو صاچان دمیر کبی صاغلام عسکرلر چیقدیغنی اوزون اوزادی‌یه ایشیده‌جکسکز. پك کنج عسکر آرقاداشمك یاننده قلبمی برباba شفقتی استیلا ایتمشدی. قونوشیوردق.

« طابورلرکزده نه‌لروار ؟.. » دیه صوردم :

— کری قالدیغمزه شیمدی اسکیسی قدر آجیمیورم.. دیدی. ... نجی آلای (اوزون کوپری ـ کشان) یولنی بر یورویشده آلدی. بزم ... نجی آلای قیصه برقوناق ویرمکه مجبور اولدی. اونك ایچون بوراده کوروشه‌

بیلدك. طابورلرمز آراسنده کونلردن بری «حرب یرلرینه بز اول وارهجغز...»
دییه بریاریشمه‌در دوام ایدییور. ایناننکز که هرطابورك آ کلاتلغه لایق سکز
اون حکایه‌سی، طانیتیلمغه لایق سکز اون قهرمانی واردر. بوکون عسکرمزی
تحریك ایدن روحی، حتی الك ایی برخیـال ایله تخمین ایتمك ممکن دکلدر.
سزه برر برر اونلرك ناموس وفضیلتنی، ارکك روحنی بزه اوکره‌تمش اولان
وقعه‌لری آ کلاتسه‌م، حیران اولورسکز. اساساً بالفعل عسکر اولان افراد
آیریجه کوکللی اولمغه فرصت بولورلر. باقکز ناصل... نجی آلایك ایکنجی
طابوری بشنجی بولوکنده بروسه‌لی ادهم اسمنده برعسکر « قارده‌شم چناق
قلعـه‌ده شهید اولدی. اونك یرینـه بن کیده‌یم ... » دییه استدعا ویره‌رك
طـابوروندن ایکی آی اول حرکت ایتـدی. عینی آلای، عینی طـابورده
سوکودلی یوسف، آرقداشلرندن بورج آلدیغی اللی غروشله برکوچوك بربر
طاقمی وجوده کتیرمش، فقط داها بورجنی اوده‌مکه فرصت بولامشدی.
آرقاداشی چناق قلعه‌یه کیدنجه، یا بورجمی ویره‌دن بریمز ئولورسـه‌ك، دییه
استدعا ایتدی، آرقاداشنك آرقه‌سندن اوده چناق قلعه‌یه کیتدی. قیصریده
دوه‌لی قضاسنده، قوبجه‌لی محله‌سندن حسین چاووش ایکی آیاغی‌ده جیلق یارا
اولدیغی حالده، عادتا اشـکنجه چکه‌رك بوتون بویوللری یورویه یورویه
محاربه‌یه کیدییور. اونی تداوی ایتدیرمك، آلیقویمق ایچون صرف ایتدیکمز
غیرت هپ بوشـه کیتدی. یوللرده‌کی غلبه‌لق آراسـنده اوده وار، اوده
کیدییور ...

آرابه‌لرمز یاواش یاواش یوکسه‌لن بریوقوشی طیرمانیوردی. یر، آرتق
کورونمیور، بر قارا کاغدك صرتندن آغیر آغیر ییلدیزلره دوغرو چیقیور
کبی ایدك. بردن بره یولمزك صولنده ایکی بویوك ایشیق پارلادی:
آرابه‌جیمز، « کشان کورونیور » دیدی. بو ایکی ایشیق، وارلیغی‌سی ممکن
اولمایان براوزاقلغه قونولمش کبی کیدییور، کیدییور... بر درلو واصل

اولامیوردق . اطرافی کورەمەمك ، بلکه کوزلری اویالایەجق شیلری
بولامامق ، بو مسافەیه صبر توکەتن بر اوزایش ویردی . نهایت . . . ناصل
اولدی بیلمم، عارضەلی بولده براز داها چالقاندقدن صوکرا آرتق « کلدك .. »
دیدیلر . صانکه بوبو چوزولمش ، شهر بزم یاقلاشمەمزی قبول ایتمشدی .
بزی بك تمیز ، بك کوزل براوه مسافر ایتدیلر . قائممقام بك ، دیکر
مأمورلر واشراف، بزی بك بویوك بر نزاکتله آغیرلامق لطفنده بولوندیلر .
یمکدن صوکرا قائممقام بکك، اوزون کوپریده اولدیغی کبی ایی دوشونولمش
ملی دویغولی بر نطقنی دیکلەدك . کشان ، بر تپه اوستنده، دەکرمنلری، یونتمه
طاشله یاپیلمش أولریله چوق سویملی، چوق کوزەل برقصبەدر . لکن محاربەنك
دەمیر و آتش قاصیرغەسی بوراده اومولماز بر وحشتله تورکلره عائد نه وارسه
یاقوب ییقمش ؛ بو چیلغین خصومتك ألندن نه جامع، نه مکتب، نه أو ، نه
تجارتخانه، هیچ برشی قورتولامامش؛ عصرلرجه صوسز قالمش برکین، بوراده
ذوقنی چیقاره چیقاره بزم نەمز وارسه خراب ایتمش . اوست پارچەسی
دەوریلمش منارەلرك باشنده، لیلکلرك کنیش کنارلی یووالری کورولیور !
اونلر ، یوقاریدن، ترك ایدیلمش ، بوش براقیلمش محلەلرك خراب أولرینی،
تنها سوقاقلرینی سیر ایدەرك دوریورلر . بز ، جداً روحه بك آجی کلن
بو ویرانەلکده قضانك مکتبنی آرایوردق . کلنجك قدر رنکلی برقیزچوجوغی
اوکمزه دوشدی : « عمجه ! بن سزه مکتبی کوسترەیم » دیدی . آیاقلرنده ایکی
نعلین، مس ویره ویره یوریوردی . کوچوك وجودینی أرغوانی برآتکلك،
دوز پنبه برمنتان اورتمشدی . یازمه یمنیسنك آلتنده دنیانك الك سویملی، الك
نازك یوزلرندن بری واردی . فقط بو چوجوق محزوندی . یانمده، آقشام
کندیسنه تصادف ایتدیکمزدن بحث ایتدیکم احمد جمال، معلم وحقوقشناس
صلاح الدین ورسام ابراهیم بکلر ، کوچوك رهبرمزی تعقیب ایدەرك هپ
برابر یوریورز . الك اومادیغمز بر دقیقەده، دون آقشام حکایەسنی دیکلەدیکمز

حسین چاووشه راست کلدك . یوزی اضطراب ایچنده، بیك آجی طویه‌رق آغیر آغیر یوروییور . یاننه صوقولدق . بن صوردم .

— آرقاداش ! ... آیاقلرکدن راحتسزسلك، نیچون بو حالده محاربه‌یه کیدییورسلك ؟...

حسین چاووش مراقمزی تطمین ایچین قوندوره‌لرینی چیقاردی . بزه ، شیشمش وصوطوپلامش ، چاتلاق چاتلاق یارالرله اورتولو زاواللی بر آیاق کوستردی . اوسته صیچراقدن بونالمش ، یوزی، هنوز یپراقمش قدر ترله ایصلاقدی . چوق متأثر اولدق . اوکا بر سؤال داها صوردق . بو، نه‌دن بویله اولدی ؟ . .

حسین چاووش ، بزه اونوتولمه‌سی ممکن اولمایان بر جواب ویردی :

— افندم، سلانیکده یونانلیلره اسیر دوشمشدم. بزه آیاقلرمزله کیره‌چ ازدیرر، صوکرا صویه صوقارلردی . اوزمان ، انتقامی آلمغه یمین ایتدم . شیمدی یورویه‌مه‌سه‌م ، یولده دوشسه‌م ، بنی بر سدیه‌یه قویسونلر؛ محاربه‌یه کیده‌جکم ، اوراده شهید اولاجغم . بوقراری سویله‌ین سسك تأثیری کوزلرمزی یاشله دولدیردی . کوچوك یولداشمز بزی بکله‌یوردی . تورك محله‌سنك اورته‌سنده «کبیر مکتب ابتدائی» اسمنی ویردکلری طاشدن یاپلمش ایی برمکتب واردی . قاپیسنك اوستنده بر بایراق صاللانییور. امتحانلر بیتمش ، تعطیل باشلامش اولدیغی ایچون ایچری‌یه کیره‌مدك. یالکز، چشمه باشنده، دیزلری اوستنه چومه‌لمش براختیار قادین، دستیسنی دولدیران کنج قیزی بکلیه‌رك بزه باقییوردی . قارشی دیوارك دیبنده باشقه بریاشلی قادین، صوکنه قدر برتك کلمه سویله‌مکسزین، درین برصورتده مخزون ایکی کوزله بزی سیر ایدییور. سویله‌دکلرمزی دیکله‌یوردی. دمینکی اختیار نینه، بو صاغلام یاپیلی تورك اولرینی یرلیلرك ناصل یاقدقلرینی ، کندیلرینی شهردن ناصل قوغدقلرینی بزه آکلاتدی . دستیسنی دولدیران چاتیق قاشلی کنج

قیز، «نره‌یه کیدییورسکز؟» دییه بزه صورییور، و بزی عسکر صانیوردی، «چاناق قلعه‌یه» دیدیکمز وقت، دستی‌بی اوموزینه قالدیردی، کوزلری یاشاردی، و برشی دەمکسزین آیرلدی کیتدی. آقشامه دوغرو، صیرتلرنده دەکرمنلرك قاناد چویردیکی کشان تپه‌سندن «قیصیر قایا» استقامتنده یوله چیقدیغمز وقت، محاربه‌یه، شان وشرفه کیدەن صاییسز طابورلرك حرکتی یوللری دولدیرمشدی. دەکرمنلرك روزکار آلدیغی تپه‌لردن طابورلر آقیور آقیور، ایکی اوچ دفعه قیوراندقدن صوکرا، آشاغیده دوغرو بر یوله دوزولویوردی. کونش، باطی یرلرینه یاقلاشمشدی. بردن بره، اووالرك سسسزلکی ایچنده، دالغه دالغه یوکسه‌لن عمومی بر تورکودر باشلادی؛ ئولومله بوغوشمغه کیدەن بوصاییسز کنج طابورلر، بیکلرجه کوکسدن چیقان بر سسله، هرطرفه دویوره‌جق کبی حایقیرییوردی:

پادشاهمه، یوردیمه قولم
دشمنه قلبم، بسلر انتقام

بز، هنوز یاقلاشدیغمز چام اورمانلرینه دوغرو پارچه پارچه یاییلان بو تورکوی دیکلیه‌رك اوزاقلاشیرکن، یکی بر هوس، بر هیجان حمله‌سی ایله برباشقه تورکونك طابورلردن یوکسه‌لدیکنی طویدق. شیمدی اونلر، هپ بردن:

«یاتاغمز طاشدن اولسه، یورغانمز یاپراقدن
«وازکچمه‌یز بو وطندن بز بو قیزیل سانجاقدن

شرقیسنه باشلامشلردی.

آقشاملك حسی ساعتنده، بو تورکو نه دەرین بر صورتده مؤثردی!..

حمدالله صبحی

یولجی

— فیرطینه وار ...

— وارسین اولسون ، قیامتلر قوپارسین ؛

سن یولکده بربویوك دیو آدیمله ایلرله .

دورما ، یورو ؛ آیاقلرك یورومکدن قابارسین ؛

ئولوملردن قورتولونوز ایلری‌یه کیتمکله .

زیانی یوق ، سنده‌له، دوش؛ شوکچیددن اوزاقلاش ؛

آتاجغك هر آدیمله فنرلکه قوش ، یاقلاش ؛

یورو، یورو؛ یاری یولده قالما، هایدی ایلری !

— اوح، چیغ اوچمش ...

— کوریورم، لکن بوندن نه چیقار ؛

سن یولکده بربویوك دیو آدیمله ایلرله .

دورما، یورو؛ انسان اوغلی ایسترایسه طاغ ییقار ؛

قایالقلر بریول اولور ، برپارچه‌جق امکله !

باق شو صارپ، دیك طاغ باشنه؛ ایشته آیاق ایزلری ؛

بونلر بوتون سندن اوکجه کچنلری کوسته‌ریر ؛

یورو، یورو؛ آرتق یتر ، قورقاقلغك الویرر !...

محمد امین : «تورك سازی»

تزیین بلده

شهر امانتی مجلس عمومیسنك تونل ، فونیكولر ، اوتوبوس ، ترام، الكتریق كبی وسائط جدیدهٔ نقلیه امتیازی طلب ایده‌نلرك استدعانامه‌لرینی « تزیینات لمده » قومیسیونینه حواله ایتدیكنی اوقیور ، ایشیدیبورز . عجبا مجلس عمومی كوزل استانبولی بونلرله‌می تزیین ایتمك تصورنده‌در ؟ بو احتمال، بر آز بعید اولمقله برابر، مائل بدایع بر روحه ایراث رعشهٔ عصیان ایتمكدن كیری قالیور . بر آتنده قازیلمش كنیش كوستبك یوللری، بر یوقوشده بری اینه‌رك اوته‌كی چیقه‌رق یكدیكرینی جر ایده‌ن واغونلر، سقفنده بر ماشه ایله الكتریق تللرینه طوتونه‌رق جاده‌لرده طولاشان ترامل ایله استانبول كبی نظیرسز بر بلده‌نك حیات جمالی ناصل تأمین اولونور؟ أوت ، شبهه یوق كه ایشلتمه امتیازی طلب اولونان بو وسائط نقلیه، حیات حاضره احتیاجاتنی تهوین ایده‌جك برر ورید اقتصادیدر . وقت قازاندیرمق، نقد قازاندیرمق صورتلریله پك چوق فوائد مدنیه تأمین ایده‌رلر؛ فقط بونلرك قید تزیین ایله مناسبتی اولدیغی ادعا اولوناماز . قصد منفعت كوزه‌للكك اك بیوك خصمی‌در .

اعتقادمجه، بر شهری ذوق سلیمه موافق بر صورتده تزیین ایده‌بیلمك ایچون، شهرامانتنك ، بلدیه‌لرك حسن نیت و فعالیتی كفایت ایتمز . قلب اهالیده سودای نفاست اولمازسه، مجالس رسمیه‌نك همت رسمیه‌سندن نه بكله‌نیر؟ بوتون سكنهٔ بلده بر اتفاق بدایع پسندانه ایله بر پرستار زینت اولمالی ، هر كس كندی روحنده‌كی تشنگیٔ حسنك سوقیله كندی قرارگاهنده بر مشاطهٔ صنعت آشنا كبی چالیشمالی ، هر فرد كندی خانه‌سنه كندی خولیای ملاحتنی چیقاروب آصمالی كه مقصد تمامیله حاصل اوله بیلسین . .

كوزل شهرلر دوائر بلدیه‌نك صدر غیرتندن دكل ، خلقك مشیمهٔ مساعیسندن طوغار !

بدایع آشنا بر معمار پلانی کتیرر؛ رسام فیرچه‌سیله، بغچوان قازمه‌سیله،
زنکین آلتونی ایله، فقیر قوللری ایله چالیشیر؛ بویوك کوچوك هرکس
کندی حبهٔ تعبنی اتحاف ایده‌ر. آنجاق بو شرکت سایه‌سنده بر بلدهٔ بدیعه
میدانه کله بیلیر.

قرون قدیمه‌ده وجوده کلن ابنیهٔ مهمه‌نك انشا آتنده الك کبار قادینلر
بیله فعلاً چالیشمشلر، اللرینك نزاکتنی اونوته‌رق جسیم قایالر
دوارلامشلردر. شهر امانتنك آرزوسیله بره که ثوپس» اهرامی اعلا
ایدیله‌بیلیرمیدی؟ پلاتا مظفریت مشهوره‌سنك خاطره‌سی اولان چنبرلی
طاش، بر دائرهٔ بلدیه‌نك همتی ایله یونانستاندن نقل اولونه بیلیرمیدی؟

بر بلده‌نك حلیات حقیقیه‌سی میلیونلر صرفیله وجوده کلن مذهب
سرایلر، شکرلمه قوطیلری کبی جیجیلی کوشکلر، قیود معماریه‌دن محروم
جسیم قوناقلر دکلدر. مملکتمزده نه چراغان قصرینی، نه راغب پاشانك
جاده بوستانندکی کاشانه‌سنی، نه‌پەراپالاس‌اوتلنی «کوزەل!» دییه کوستره‌مه‌یز.
استانبولك ابنیهٔ ملیحه‌سی، جامعلر، سلطان احمد ثالث چشمه‌سی، دیکیلی
طاش کبی بش اون پارچه‌یه منحصر قالیر.

کوزەللکك رکن اعظمی آهنك تناسبدر. بو آهنك ـ صنایع نفیسه‌یه قارشی
بر تقدیر متفقانه شکلنده ـ اولا روحلرمزده موجود اولمالی که، بعده خارجده
تحقق ایده‌بیلسین. دستکاه تزیین اوکنده عمومك نصائب قوتی طوپلانیرسه،
هرکس نفسنده‌کی لیاقت نفائس پرورانه‌یی کندی جوارینه صرف ایده‌رسه،
ایشته او زمان بو اجزاء همتك یکونی اوله‌رق پایتخت تزین ایده‌ر.

بو غایه‌یه واصل اولمق ایچون، انافس آثار ایله خلقك روحنی تحریك
ایده‌رك بدایعه دوغرو عمومی بر آرزوی اعتلا اویاندیرمالیدر.

بر مملکتده، هر شی کبی صنایع نفیسه‌نك‌ده بر دور صباوتی واردر:
آثار بدیعه سوقاقلره یاییلمه‌دن اول اولرده، دکانلرده، اعمالاتخانه‌لرده

یاشار ؛ بورالرده یاشامغه باشلامق ایچونده کوکللرده دوغمش اولمالیدر .
استانبولده قاچ کشی وارکه بر بنا انشا ایتدیره‌جکی زمان دولتکر اوسته‌سندن
اول بر معماره مراجعت لزومنی حس ایدییور ؟ مملکتمزده سلامت ذوقه
دلالت ایده‌ن قاچ خانه واردر ؟ قاچ دکان واردرکه ایچریسنده آثار نفیسه
وجوده کتیرمك ایچون صرف مساعی اولونیور؟ قاچ یرده اویمه ، مینه ،
موزاییق یاپیلیور ؟ فوطوغرافلرك برقاچ سنه‌ده زنکین اولدیغی بو مملکتده
صنایع نفیسه مأذونلری آچلقدن بحق شکایت ایتمیورلرمی ؟

دماغلرمز اسرار بدایعه قارشی بوقدر بیکانه قالدقجه، اطرافمزه بر محیط
جمال تأمین ایده‌میه‌جکمزده شبهه یوقدر . برقاچ سنه اول استانبولده
« آرنووو » نامیله بر مسخره‌لق چیقدی ؛ بو بهانه ایله اوته‌ده بریده کاه
بر محلبیجی ، کاه بر مجنونك منظرهٔ فکریه‌سنی آکدیران غریبه‌لر توره‌دی ،
تربیهٔ ذوقیه‌ده نه قدر کیری قالمش اولدیغمزی اثبات ایتدی .

بعضیلری دییورلرکه : مادام که هیکللرله میدانلرمزی طوناته‌میه‌جغز ،
شهرمزی تزیینه تشبث عقامته محکومدر . . .

بو ادعاده‌کی مبالغه‌یی محتاج اثبات کورمیورم . وجدانمزده آرزوی
نفاست جولانه باشلایجه، اولرده بالقونلر ، پنجره‌لر، قاپیلر ، دمیر پارمقلقلر،
طوقاقلر بیك شکل نظر نواز آلیر ؛ چشمه‌لر ، ساعت قله‌لری ، فنار
ستونلری صنعت سایه‌سنده مملکتمزك برر پیرایهٔ شاعرانه‌سی اولور .

کوزللك محدود ومعین قواعد داخلنده محبوس دکلدر . بر بلده
کوزللشمك ایچون مطلقا پارس کبی بر شهری مثال اتخاذ ایتمه‌سی لازم کلمز .
حتی ذوق سلیم، منظرهٔ خصوصیه‌نك محافظه‌سنی امر ایده‌ر . «سارا برنار»
استانبولی چوك زیارتنده، محررین ممتازه‌مزدن برینه : « مملکتکزی تمزله‌یکز،
سوسله‌ییکز ... فقط صاقین آوروپا شهرلرینه چویرمه‌یکز، لطافت اصلیه‌سنه
حرمت ایدیکز ! » دیمه‌مشمی ایدی ؟ صنایع نفیسه‌نك هر شعبه‌سنده اظهار
لیاقت ایده‌ن او بویوك قادینك بو سوزلرنده، بزه بر قیمتدار درس ذوق

زلیدر : آوروپا شهرلرنده متعب براطراد مناظر كورولور ، بوڭك استانبوله
وذينى بز آرزو دكل، منع ايتمه‌لى يز .

بعضیلری ده، استانبول اراضیسنڭ عارضه‌لی اولماسنی مانع تزیین عد
دييورلر : بوده ذوقه عائد بر غلطدر. بر شهره اينيشلر ، يوقوشلر برنوع
حيات اعاره ايدر ، سوقاقلرڭ انحنا آتى بلديه بر ملاحت متحركه ويرر ؛
ونلر مملكتى بيروح چوللره مخصوص دوزلكدن قورتارير . شطرنج
تخته‌سى كبى مستوى بر زمين اوزرنده منتظم مربعلردن متشكل امصار
جسيمه‌نڭ مستقيم جاده‌لرنده، اونباشى طاقلرى طرزنده يكنسق ديزيلمش
مقامت خانه‌لرڭ ذوق سليمه مطابقتى مسلم دكلدر .

أولرمزه هيكللر ياپيشديرمايه‌جغز ؛ فقط چيچكلر ، ياپراقلر يوقمى ؟
ونلر صنعت آشنايانه بر ادا ايله طاشلره اويولنجه، بر آرايش ديده ربا
أمين ايتمزمى ؟ بوندن باشقه، أولرمزڭ نقايص معمارية‌سنى كوزل چيچكلى
صارماشيقلردن مركب بر طبقهٔ ذى حيات ايله ستر ايده‌مزمى يز ؟ چيچكلر —
ولترڭ ديديكى كبى ، — ارضڭ اڭ صاف واڭ لطيف اثريدر . بونلرى
رمبذوليت مسرفانه ايله پنجره‌لرمزه ، ميدانلرمزه ، هرطرفه فرش ايتمه‌لى يز.
اتح ، بايزيد ، آياصوفيه ميدانلرينڭ چيپلاقلغنى مينى مينى طرحلرله اورتمه‌لى يز ؛
سوكرا كنيش جاده‌لرى ايكيشر ، طار سوقاقلرى هيچ اولمازسه برر صيرا
آغاجلرله دوناتمالى يز .

تزيين بلديه اهالينڭ تربيهٔ ذوقيه‌سيله باشلامالیدر . تاريخ صنايع نفيسه،
حكمت بدايع مكتبلره تشميل اولونمالى ، اعدادى پروغراملرينه ادخال
يديلمه‌لى، روحلره حب نفاست يرلشديريلمه‌لى . حب نفاست كه علويت مليه‌نڭ
عوامل مهمه‌سندن بريدر. تربيهٔ ذوقيه تربيهٔ اخلاقيه‌نڭ اڭ كوزل ياردمجيسى
اولديغنى بوكون فلاسفهٔ جهان تسليم ايديور .

جناب شهاب الدين

آچ باغرکی ، بز کلدك

بو کون یکی تاریخك باشلادیغی بر کوندر ،
آچدیغمز بایراقلر
او جاناوار روسلره محکوم اولان طوپراقلر ،
ظلم آلتنده ایکله‌ین أسیر تورکلر ایچوندر .

بزده زندان وزنجیر یاراتمایان تاکرینك
خلاص ایچون دنیایه کونده‌ردیکی أرلرز ؛
شرقه بویوك بر دور حاضرلایان یارینك
رؤیاسنه جان ویرمك یمینی ایده‌تز !..

بن برقارا ساعتده تسلیلر آرارکن ،
بکا اصیل عرقمك دستانی سویله‌ین
عزیز کوکجی ، قلبمك تللرینه طوقوندی ؛
بنم چوراق روحمه برمقدس عشق صوندی .
ودیدی که : « تورکلکك
ایلك بشیکی ، وطنی شو صاف افقك آلتنده .
سنك غریب کوکلکك
أوزله‌دیکی جنتلر بو طاغلرك آردنده ! »

آه بویرلر .. بکا برمعبد قدر اولودر ؛
بورده هر طاغ تپه‌سی ،
هرقارانلق اوچوروم ، هرلوش قایا کولکه‌سی
عکسلری صوصمایان سسلر ایله طولودر .

بو ايللرده هر حصار، هر طاش ستون، هر تربه
بكا طونجدن روحلرك تاريخنی نقل ايده‌ر ؛
بو يورتلرده هر ديوار ، هر يوصونلی خرابه :
« بزده ياتان قرق جمشيد مدنيت سزك ! » دير .

و اونلری سويلركه ، يدی كوكدن حايقيران
اسكی روما قارتالی سزارلرك عصرندن
داها شانلی دورلر بوتون بنده اويانير ؛
كوزلرمده بش بيك بيل ديريله‌رك جانلانير .
بن اوزمان اوكمده
قورولاجق دولتلر ، آلتون تختلر كورورم ؛
وايمانلی كوكسمده
تورك روحنی بولارق ايلری‌يه يورورم .

روزكار ، تيپی ، فيرطينا .. برشی بنی رام ايتمز ؛
كوكلر ، يرلر آچيلسه . .
اوزمه طوفانلر ، يانار طاغلر صاچيلسه
بنم اركك كوده‌مك برقيلنی تيتره‌تمز .

بن اويم كه قانيله او ووندوكم اجدادم
تيتره‌تيجی شيلره هيچ بر كون ديز چوكمه‌مش ؛
اونه قودوز جاناوار ، نه شمشكلی ييلديريم ،

نه قاصیرغا أوکُنده قورقو یاشی دوکمه‌مش .

اونك أسکی تا گریسی حیات ویرن کونشمش؛
قارا کولچه ده‌میری سلاح یاپان آتشمش ؛
قهرمانجه ماصاللر نقل أیله‌ین ایرماقمش ؛
اولو تاگری طاغنی پاریلداتان طوپراقمش .

بنم داخی طاپدیغم
هپ بونلری وار ایدن ، بنی برتورك یارادان !
قوللغمی یابدیغم
شو آتشلی باغرمه بر پولاددن قلب قویان !..

کرچکدرکه دنیاده کوزه‌ل ، پارلاق چوق شیلر :
شان وشرف سوداسی ،
زنکین اولمق دیله‌کی ، بختی پارلاق رؤیاسی
خولیا توران کنجلکك چهره‌سنه کولومسر .

یشیل ، زمرد یورتلرده جفت اولارق طولاشمق
سوکیلیلر ایچندن آیریلمامق ایبدر ؛
بال قوقولی یرلرده کل یوزلرله قوقلاشمق
آجی اولان حیاتك الك طاتلی برشیئیدر .

فقط أی سن ، روحمك آرادیغی وطنم !
ییلدیزلری بکا بر آنا کبی باقانم !..
سن آصیلی باغچه‌لر سلطانندن دلبرسك ؛
کیبکلرك سودیکی ایللر کبی بر یرسك .

سنك بكا هر تور كوك
بیك اورشیلیم قیزینك نغمه‌سندن كوزه‌لدر،
بریابانی سنبلك
طاووسلرك اوجدوغی أللی هنده بدلدر .

أی قافقاسك طوغویه قاناد آچان روزكاری :
أی اوبالی چوللره ،
ماوی بوزلی طاغلره ، اویور صولی كوللره
بولوتلرك أوستندن اوچان طورنا قوشلری !

سزلر أولوم كلری بیتن توران ایلینه،
ایرماقلری قان اولان طوپراقلره كیدیكز؛
بویوندوروق آلتنده أولنلرك نسلنه ،
اویارالی قلبلره بزدن سلام ایدیكز .

دییكز كه ، او یاسلی تازه دوواق كلینلر ،
خینجقیریقلی نینه‌لر فریادلری كسسینلر ؛
بیرانغالی محبوسلر ، صولغون یوزلی سور كونلر
بویوك كونك برأولمز امیدیله كولسونلر .

ویردكلری قربانلر
تا كریمزك مرحمت ده كیزینی جوشدوردی؛
ایتدكلری فغانلر
بزی أسیر تورانی قورتارمغه قوشدوردی !

بیلسینلر که، شوقومشو، قارداش اولان طوپراقده
آلماس تاجلی سلطاندن

یکرمی اولی کویده‌کی رنجبره‌دك، هرانسان
اونلر ایچون اك درین محبتلر طویعقده .

باقك سزه برچوجوق، بلبل سسلی دیلیله
اونلر ایچون اختلال شعرلری اوقویور ؛
باقك سزه برکنج قیز، صوم کوموشدن الیله
اونلر ایچون حریت بایراغنی طوقویور .

اوت ، آرتیق قورتولوش زمانلری یاقیندر ؛
یارین ینه سلطنت بو قهرمان عرقکدر .
بو آیریلماز تورکلکك یاشادیغی هربوجاق
یتمش ایکی اولوسه برحروطن اوله‌جق ؛

ینه آلتون سرایلر ،

مدرسه‌لر ، جامعلر شرقه شرف ویره‌جك ؛

ینه شانلی آلایلر ،

دبدبه‌لر ، شرفلر اوردە حکم سوره‌جك .

محمد امین

سیاحت خاطره‌لری

فینلاندیا

دنیانك اك مترقی مملکتلرندن برنده‌یم: فینلاندیا. بوراده اوقویوب یازمق بیلمه‌ین قالمامشدر. بوکا بر آزده لوته‌ریه‌ن مذهبنك همتی طوقونمش دییورلر. لوته‌ریه‌ن واعظلری، بالذات عبارات دعائیه‌یی اوقومایانلری قومونیون دیدکلری مراسمه قبول ایتمیورلر. آنك ایچون هر کس قرائته راغب اولیور. خوش، لطیف، ظریف بر مملکت! میدانلر، سوقاقلر، لیمانلر اوقدر تمیز که، انسان کندیسنی بر صالونده ظن ایدییور. آسایش بر کمال. خرسزلق یوق. فحشیات بیله چوق دکل. خسته‌لق‌ده پك او قدر مبذول دکلمش. بوغریب دیارده بیك قدر کول، بر اوقدرده آدا وار. طاشلق پك چوق. اورمانلری، صولری آز دکل. فقط اصل نظر دقتی جلب ایده‌ن معارف. سویهٔ علمیه اوقدر ایلرله‌مش که کورولیسز، پاطیردیسز، پارلامنتویه قادین اعضا آلمشلر. بوعالمده هر کس ایشنی بیلیور. هر کس منافع عمومیه‌یه چالیشیور. اسوچ و روس رقابتی آراسنده واقعا بو مملکت موجودیت خارجیه‌سنی محافظه ایده‌میوب برقاچ معاهده نتیجه‌سی «فینلاندیا بویوك دوقه‌لغی» عنوانیله روسیه‌یه التحاق ایتمش ایسه‌ده، معارف ایله، ترقیات ایله ینه موجودیت ملیه‌سنی، مختاریت داخلیه‌سنی محافظه ایده‌بیلمشدر. سیاستده، خصوصیله ادارهٔ داخلیه‌سنده بوقدر درشت اولان روسیه، بو مختاریته پك اوقدر مداخله ایده‌میور. «ایکنجی الکساندر» وقتیله بوراده خیلی حرمت کورمش، فقط شیمدیکی چار عینی توجهی احراز ایده‌مامش. فی الواقع، ویریلن امتیازات متنوعه‌دن، چارلرك حین جلوسنده ایتدکلری یمینلردن صرف نظر، روسیه سر آمدانی یاواش یاواش فینلاندیانك استقلال داخلیه‌سنی اورته‌دن قالدیرمق ایستیورلر. قطعی، جدی بر حلول پولتیقه‌سی اختیار ایدیلمشدر. مرکز اداره اولان «هه‌لسینغفورس» قصبه‌سنك بوتون نفوسی یوز یکرمی بیك اولدیغی حالده، شهرده براوقدرده

روس عسکری واردر. بوتون فینلاندیاده بوآنده درت یوز بیکی متجاوز روس عسکری آرامسازدر. چوشیما محاربه‌سنك بقیة السیوفی تك توك طورپیدو وقرووازورلر هروقت بوراده طوریور. بوکون برعید مخصوص. دونمما طونانمش، طوپلر آتیلیور. هه‌لسینغفورس شهری بر ایکی کول و بر چوق آدایه مالکدر. بونلرك سویابورغ دینلن کومه‌سنی استحکاملر اشغال ایدییور. بوراده، بوقلعه‌لره بالطق جبل الطارقی دیرلرایمش. هه‌لسینغفورس، قرونشتاد ایله سن پترسبورغك چاناق قلعه‌سی مثابه‌سنده‌در. روسلر بوراده برایکی بیوك ومنتظم کلیساده یاپدیرمشلر. حاصلی صور متنوعه ایله کندیلرینی کوستریبورلر.

فین ملتی تورك عنصرندندر. تورك قبائلندن بری ماوراءالنهردن چیقوب ملك رومه کلدیکی کبی، برطاقلری ده وولغایه، شمدیکی فینلاندیایه کلمشلردر. بناءً علیه فینلر بزم اوز عمجه زاده‌لرمزدر. لسانلری آوروپا لسانلرینه بکزه‌مز. بالعکس تورکجه ایله مشابهت کلیه‌سی واردر. شمالك بواونوتولمش، اوزاق خطه‌سنی، دیمك اولیورکه تورك عقل و سعی احیا و اعمار ایتمشدر. وطن اصلیسندن چیقوب اون بیکلرجه کیلومترو اوته‌ده اورته‌لغه حاکم اولمق، قوی الشکیمه دولتلر، حکومتلر قورمق، الحق، بو عرقك کاریدر.

روسلره نسبتله فینلاندیالیلرك ترقیسی محیر العقولدر. بوترقی سطحی، جعلی، صنعی دکلدر. اهالینك کرك مادی، کرك معنوی سویه‌سی پك یوکسك اولدیغندن بوکون فینلاندیا مهم براثر تکامل ابرازایدییور. یاعجبا روسیه‌نك تحت تابعیتنده بولونمیوبده خارجاً بوتون بوتون، داخلاً داها زیاده حراولسه ایدی، بوملت داها نه قدر ترقی ایده‌ردی؟..

بودقیقه‌ده بولوندیغم هه‌لسینغفورس شهرنده فوق العاده بر راحت، بر سکون، حتی بر بختیارلق حس اولونیور. باغچه‌لر فرحفزا. مناظرپك دلنشین. لیمانك ایچنده؛ طیشنده بر چوق آداجقلر وار. شهرك ایچنده کوچوك کوچوك کوللر وار. خلق تربیه‌لی واصلا فقیر دکل. بوراده آلایشه اهمیت

ویره‌ن یوق . تصلف ، کوسترش ، ره‌قلام یوق. تربیهٔ بدنیه‌یه پك چوق اهتمام ایدیلیور. دارالفنون منتظم وپارلاق. بودیارده ا کثریت ملیتی فینلردر؛ اقلیت ملیتی ایسه اسوه‌چلیلردر . هرایکی ملتك لسانی‌ده مستعملدر . وقتیله اسوه‌چ لسانی صفت رسمیه‌یی حائز ایکن، شیمدی آنك مقامنه وبحق فین لسانی قائم اولمشدر. روسیه‌ده برآز زورایله ایشه مداخله ایتمك ایستیور. مثلا، یول وجاده اسملری اسوه‌چ، فین وروسجه یازیلمشدر .

عدد نفوسجه دانیمارقه ونوروه‌چدن آشاغی اولمایان بوملتك مکتبلری، موزه‌لری، مطبوعاتی وخصوصیله ادبیاتی، بحق افتخارلرینی موجب اولاجق بردرجه‌ده‌در؛ فقط روسیه حلول ونفوذ صاحب پروانه‌سنده ثبات ایده‌بیله‌جك ایسه بو ملت فاضله‌یه جداً آجینیر . معارف وتربیه خصوصنده آلمانیانك، انکلتره‌نك، فرانسه‌نك فوقنده اولان بوملتی، کوکل، روس قازاقلرینك زبونی، محکومی کورمك ایسته‌مزدی . فینلاندیا استقلاله جداً لایقدر . اکر بو مواقع وخصوصیله سویا بوغ آدالری روسیه‌یه لازم ایسه، بونك ایچون بویله متکامل برملتك استقلال داخلیسنه طوقونمق جداً کناهدر. مادامکه بوتون روسلوك ایمپراطوری بورانك‌ده بویوك دوقه‌سیدر، اوحالده خارجه قارشی بومواقع کندیسنك دیمکدر. عجبا نه‌دن قورقولیورکه روسلاشدیرمق پولیتیقه‌سنه بوقدر کرمی ویریلیور؟

مملکت خیلی واسع وپك مهم آدالری، کوللری . اوزون ساحللری احتوا ایتدیکندن استقبالده جداً داها زیاده ایلرلیه بیلیر . مکرکه روسیه اولانجه قوتیله بوزاواللی ملتك اوزرینه چوکوب یوز بیکلرجه قازاغی مملکته سورمسون واراضی‌یی استملاك ایتمسون .

استقبالده روسیه‌و آلمانیا چاربیشه‌جق اولورسه، الك بویوك محاربات فینلاندیا ساحانده اولاجقدر. بویله براحتمالده اسوه‌چ دولتی طبیعتیله آلمانیانك ظهیری اولاجغندن، فینلاندیانك طالعی آتیده بلکه تحول ایده‌بیلیر. اسوه‌چلیلر بو مملکتی بریابانجی کوز ایله کورمیورلر . ذاتاً اسوه‌چ وفین عرق وعنصرلری

بزینه پك چوق قاریشمشدر. بوراسی بر ایکنجی اسوه‌چدر. تاریخ، اسوه‌چلیلرك فلندره روسلر علیهنه انقطاعناپذیر حسلر براقمشدر. اسوه‌چ دولتی ــ که اون ایکنجی شارل ایله (بزم معهود تیمور باش) اوج بالای شوکته چیقمش ایدی ــ دولت معظمه‌لق موقعندن چیقاران و اوچنجی صنفدن بر دولت درکه‌سنه تنزیل ایدن روسیه‌در. روسیه فینلاندیایی وشمدیکی سن پترسبورغ شهرینك مبنی بولوندیغی یرلری اسوه‌چلیلرك الندن آلمق صورتیله بو موقع شان وشرفه ارتقا ایتدی.

روسیه‌نك جنوبنده بز کندیسنك مظلومی‌یز. شمالنده اسوه‌چلیلر وفینلر ایسه بزم موقعمزده بولونیور. آلمانلره کلنجه، بالطبع ایالاتندن دولایی آنلر روسیه‌یه قارشی قلباً بی‌طرف قاله‌مازلر. بناءً علیه کاغد اوزرنده اولماسه‌ده آلمان ــ اسوه‌چ اتفاقی طبیعیدر. و بو اتفاق، ظن ایدرم که، عهد قریبده فینلاندیایه تعلق ایده‌جکدر. آلمانلر، لهلر، فینلر، تورکلر، اسوه‌چلیلر روسیه‌نك قارشیسنده عینی وضعیتده بولنیورلر. بونلرك جمله‌سی روسیه ایچون بر ظهیر ونصیر اوردوسی تشکیل ایتمز. بناءً علیه، روسیه سیاست حاضره ومستقبله‌سنده، بونلره خلافکیر اولمق صورتیله محافظهٔ موجودیته ساعی اولاجقدر واولیور.

بو کشمکشده اڭ زیاده ضرر کورن زاواللی لهلیلردر. آنلردن صوکرا بیچاره فینلر کلیر. اسوه‌چلیلر وتورکلرك موقعی ایسه هر حالده آنلردن اییدر.

تجارتده، صنایعده، معارفده، طرز معیشتده بو قدر ایلری‌یه کیدن فینلرك، هر خصوصده کندیلرندن پك کری اولان موسقوفلرك زبون ومحکومی اولماسی ــ دوغروسی ــ قلبی صیقیور.

بو ملتك هر شیئی وار. حسی وعملی، عقل ونقدی، عنعنات مهمه‌سی ایله فینلاندیا ملتی هر نه‌درلو ترقی ایتمك لازم ایسه ایتمش. یالکز بر اکسیکی وار: ملی بایراغی. فینلاندیاده یالکز فضله، لزومسز ومضر برشئ وار: روس بایراغی.

جمال نوری

غرب ادبیاتی نمونه‌لری

مکسیم غوردقی

هوزه هر سنه‌نك موسم خزانده سحاب بی قرار ایله مالی آسمانك ، اشجار لرزه‌دار اوزرنده صارارمقده بولونان اوراقك بکا نه‌لر تخطر ایتدیردیکنی سویلیه‌جکم. تشرین اولك ایلك کونلرنده ـ که یاپراقلرك برر برر استاتولرك بیاض اوموزلری اوزرینه سقوط ایتمکده اولماسندن دولایی حزین وفقط هر وقتدن زیاده کوزه‌لدر ـ لوکسمبورغدن کچدیکم زمان نه‌لر کورمکده اولدیغمی سویلیه‌جکم.

بو باغچه‌ده کوردیکم بر کوچوك انساندرکه اللری جیبلرنده ، چانطه‌سی آرقه‌سنده ، سرچه کبی صیچرایه‌رق مکتبه کیدییور. اونی یالکز بنم مفکره‌م کورییور ؛ چونکه او کوچوك انسان برخیالدر ، یکرمی بش سنه اولکی موجودیتمك خیالیدر .

بو چوجوغه نفسمده بر انجذاب حس ایده‌رم . شو عالمده بولوندیغی زمان نظرمده اوقدر اهمیتی یوق ایدی. لکن شیمدی ـ که آرتق موجود دکلدر ـ اونی چوق سوه‌رم.

پك خفیف المزاج ایدی ، فقط قلبی فنا دکل ایدی. شو حقنی اعتراف ایتمه‌لی‌یم ، هیچ بر فنا خاطره براقامشدر . شیمدی اونك عدم وجودندن متأثر اولمقلغم ، خیالمده اونی کورمکلکم ، اونك یادیله مفکره‌مده بر محظوظیت بولمقلغم پك طبیعیدر .

یکرمی بش سنه وارکه ، دیدیکم موسمده ، صنفنده بولونمق ایچون ساعت

..گمزدن اول بوباغچه‌دن کچیوردی. بك نشئه‌دار دکل ایدی، چونکه مکتبه
عودت وقتی ایدی .

معهذا کتابلری آرقه‌سنده، طوپاجی جیبنده فالدیریمدن کیدییوردی.
نه‌قدر سویلیه‌جك ، ایشیدیله‌جك شیلری وارایدی .

« لابوریه‌ت » ك « نه‌غال » اورمانندهٔ آوه چیقمش اولدیغنی اوکره‌نمك
لازم کلمزمیدی ؟

کندیسنلکده « اووه‌رن » طاغلرنده اته بینمش اولدیغنی اوکا طویورمق
اقتضا ایتمزمیدی ؟ بویله برشی یاپیلیر ایسه صاقلامق ایچون دکلدر یا !
هم آرقاداشلرله تکرار بولوشمق نه‌قدر طاتلیدر ...

ایشه صباحك سرین هواسنده اوکسمبورغدن بو صورتله کچیوردی .
او وقت اونك هپ کوردکلرینی بوکون بن کورییورم : ینه اوکوك ، ینه
اویر ، یالکز او یوق .

بونك ایچوندرکه، اختیارلادقجه، مکتبه عودت زمانی پیش نظرمده قیمتنی
داها زیاده آرتیرر .

آناتول فرانس « اقتطافدن »

یاورومزی چوغالتالم

۱

بیلمزمیسك ، هر بردوغان اویله اوزون یاشاماز ؛
چوجوقلغك حتی شودار سینورینی آشاماز ،
اگر بویله اولماسه‌یدی ، برچوق هزار اولمازدی ؛
قارا طوپراق بونجه کوچوك کمیکلرله دولمازدی !..

اوت ، حیات بر اینجه‌جك کوپرو فدان گیبیدر .
اونی صیجاق ، صوغوق ، روزکار ، یاغار قیرار ، دەویرر .
آه نه موطلو اونلره‌که اولو آغاج اولورلر ؛
یمش ویرن داللرنده برچوق قوشلر بولورلر .

مادام‌که هرطوغانه اوزون عمر سورمك یوق ،
مادام‌که حیات ایچون هرطرفده دوشمش چوق ؛
نه یاپالم بوکا قارشی ، ناصل بر ایش طوتالم ؟..

چیچکلردن ، بوجکلردن برر اورنك آلەلم
یاوروسزی چوغالتالم ، هر یره کوك صالەلم .
بویله‌لکله بر زیانه قارشی ایکی آرتالم !..

۲

— دوغورماسین !.

— سبب نه که دوغورماسین بر قادین ؟
یاسن هر ییل آغاچلرك یمشنی ایسترکن ،
بر اینکك یاوروسنه خدمتجیلك ایدرکن ،

نه‌دن سندن توره‌یه‌جك انسانلره دشمنسك ؟

— آچ قالیرلر !..

— صوص سویله‌مه ، بو سوز كفر دیمكدر .

شو طوپراقده هپمزی بسلیه‌جك شیلر وار ؛
یر آلتنده صولیجانلر بیله رزق بولورلر ؛
بیلمزمیسك ، دیش یاراتان اكینی‌ده یشرتیر ؟..

براق براق ، « دوغورماسین » دیمه صاقین ، وار اوره ؛
چوجوقلرك طورونلرك صیغماسینلر بو یره ؛
چیپلاق داغلر هپ اونلرك اللریله شن اولسون .

خزینه‌یه اك چوق سنك خرمنلرك باج ویرسین ؛
هركس سنك اوجاغكی غریبلره كوسترسین ؛
یوره‌ككه اوقونوقلو صوفرالرله ذوق دولسون !..

محمد امین

عثمانلی تورکلرنده حیات صنعت

بر جدال دائمی ایله باشلایان و بیتمك توکنمك بیلمه‌یه‌ن غوائل خارجیه آراسنده بیله، عثمانلی تورکلری تربیهٔ فکریه‌لرینی، وتطمین ذوق بدیعه پروریلرینی اونوتمامشلر. قوجه سلطان خداوندکار برطرفدن آوروپا اهل صلیبنه قارشی تدارکاتده بولونمق مجبوریتنی حس ایده‌رکن، دیگر طرفدن، مملکتنده یکی بر صنعت اویاندیرمق ایچون، دهای صنعتکاریسنی ایشیده‌رك تقدیر ایتدیکی معمار «خرستو دولو» یی دعوت ایدییور؛ بیزانسك تأثیر حاکمیتندن قورتولوب باشلی باشنه بر شکل مخصوص آلنجه‌یه قدر بوتون انشا آته نمونه اوله‌جق «چکرکه» ده‌کی جامعی تنظیم ایتدیرییور. بو موفقیتندن صوکرا، مغرور دشمنلریله بوی اولچوشمك ایچون قوصوه‌یه قدر اوردولریله کیده‌رك مظفر ومملکتنك سلامت وسعادتندن امین اوله‌رق شهید اولمشدی. براقدیغی اثر، صوکرادن انشا ایدیلن جامعلره نمونه اتخاذ اولونیور؛ فقط هر دفعه‌سنده داها زیاده اصلاح ایدیله‌رك بالاخره عثمانلی مسلك معماریسنك استقلالی اساسلرینی حاضرلیور.ییلدیرم جامعنه آتیلان ایلك خطوه اوزرینه یکی بر تجربه‌یه ابتدار ایدیلیور؛ آریجه جامع کبیر وجوده کتیریلیور؛ متعرضلرینك پای احتراصندن قورتولان مملکت ایلك شاه اثرینی‌ده سرعتله میدانه قوییور. «یشیل جامع وتربه» دوکیلن قانلرك خاطرهٔ مظفریتنی تتویج ایدییور؛ حیات عثمانیه‌یه یکی، فقط پك قوتلی وعلوی بر جان کالدیکنی کوستریور.

بو آنه کلنجه‌یه قدر طفولیت دورینی کچیره‌ن صنعت، آرتق کندیسنه برطرز مخصوص آییرییور. دور اقبالمزده، یار واغیاری تقدیرلره، حیرتلره مجبور ایده‌جك بونجه آبدات معظمه وجوده کتیریلیور. وهرمسلك اربابی آیریله‌رق کندی صنعتنده خارقه‌لر کوستریور.

چلبی سلطان محمد جامعنده‌کی چینیلری وجوده کتیره‌ن «تبریز»

كاشیجیلرینك، وداها صوكرا سلیم اولك ایران فتوحاتندن برلكده كتیردیكی استادانك یتشدیردكاری صنعتكارلر، چینی جیلكده عربلری ، ایرانیلری، حتی سلچوقیلری پك كریده براقیور . رستم پاشا ، شهید محمد پاشا جامعلریله شهزاده خسرو پاشا تربه‌لری كبی دور اعتلاده وجوده كتیریلن بو آثار نفیسه‌ده‌كی چینیلری ترسیم واعمال ایدییورلر . بر طرفدن‌ده، یازیلری بو كبی مقامات عالیه‌یه وضع ایدیله‌جك خطاطلر یتیشیور . سلطان بایزید عصرینك فریدی « شیخ حمدالله » مسلكنده كوستردیكی قدرت ، آچدیغی یكی چیغیرله عم زمانی بولونان اساتید سبعهٔ رومدن عبداه اماسی، جلال اماسی، قره‌حصاری مولانا احمد ، جمال خلیفه كبی مشاهیر آراسنده شیخ الخطاطین عنوانی بحق احراز ایدیور . وبو ذوات برچوق شاكردلر، شاكرد شاكردلری یتشدیرییور، وعثمانلیلرده الك فیضلی شعبهٔ صنعت بو اولیور . منتسبینی یوماً فیوماً ترقی ایده‌رك صوك زمانلرده پك‌ده مظهر التفات و رغبت اولامایان مسلكارنده ، بوتون عالم عثمانی‌یی الك محق افتخارلره مستحق ایده‌جك بدیعه‌لر وجوده كتیرییورلر .

دیكر طرفدن سلطان فاتح رسمنی یاپدیرمق اوزره ونديكدن رسام « بللی‌نی » یی جلب ایدییور ؛ بو ذاتك شرقده تولید ایتدیكی ذوق مصورانه‌یی او عصرده استانبوله كتیریلن رسام « وه‌رونه‌سانه‌اودوپاستی » تشدید ایدییور . . صوكرا « ماستوری پاولی » ، مصور « سنان بیك » كبی صنعتكارلر یتشدیرییوركه، بونلر‌ده بورسه‌لی طلبه‌سی « شبلی‌زاده احمد بك » نقاشلقده عثمانلیلره مخصوص طرزی لزومی قدر جانلاندیرییور . حضرت « یاووز » « رئیس حیدر » ه یاپدیردیغی رسمیله مصور مشارالیهك قدرینی اعلا ایدییور . و حلبدن كتیردیكی ناقشلرك سر افرازی « ابن حسین تاج‌الدین كره‌بذ » و « احمد اوسته » بر طاقم صنعتكاران یتیشدیرمكه موفق اولیورلركه، قانونی دورینك مشهور مصورلری « نالی » و « قنجی محمود » لر

واودورك فریدی مصرلی « حسن » - كه استاد نامنه الحق شایسته اولدیغی ایچون اویله‌جه توسیم ایدیلیردی - كندیلرینه خیرالخلفلر براقمشلردی ؛ حیدر پاشالی « ابراهیم چلبی » ، غلطه‌لی « ممی شاه - محمد چلبی » بونلرك الك ایلری كلنلری ایدی .

مصور یكانهٔ دوران « عثمان اوسته » ، وقتن برادری « مصور علی » وشاكردی « محمد بك » ، ۹۸۰ تاریخنده ارتحال ایدن وسلطان سلیم ثانی مصور ومصاحبی اولان رسام « نكاری » فوق‌العاده تجددلر ، ترقیلر وجوده كتیرمشلردی. داها صوكرا كوپریلیلر دورنده اوك آلان « قره جعفرلر ، صراحی مصطفی‌لر » صنعت ترسیمده‌كی ذوق عثمانینك شاهدین اولینی ایدیلر .

احمد ثالث دورنده استانبولده بولونان وشرق رسامی عنوانیله اشتهار ایدن « وان مور » لردن « لیوتار » لردن جدی بر صورتده استفاده‌یه ، غوائل داخلیه وخارجیه‌نك ، علم ، فن وصنعت ، اوزرنده‌كی تأثیری مانع اولمش ایدی. همان بر بوچوق عصردنبری سوڭ ذوق صنعتك یارم عصردنبری تكرار واساسلی برصورتده اویانمغه باشلادیغی كمال ممنونیتله كوریلیوركه ، بوده سلامت استقبال ایچون براعت استهلالدر . آنجاق بوكون . اوكمزده ، اقتدا ایده‌جك بر غرب عرفان صنعتی وار ؛ اونی اونوتمایه‌لم ؛ وبلكه اونی كندی ذوق ملیمزه توفیق ایده‌رك ، یوقاریده كمال حرمتله اسملرینی یاد ایتدیكمز استادان كبی ، ملی دویغولریمزله مكتسباتمزی میدانه قویالم .

زیرا ، هر ملت یالكز طوپیله ، توفكیله ، حتی ساخته مقلدلكیله ده‌كل ، آنجاق صنعتكارلریله یاشار ...

م . صادم

تورك قیزی دیورکه :

بن بر تورك قیزی‌یم ؛ یوره‌گم قیزلار ،
باغرمده یوردمڭ یاراسی قانار ...
گوزمڭ اوگنده برقالین دومان ،
ایچنده برلوحه : آتش ، اولوم ، قان ...
گوزلری قارارمش برسورو حیدود ،
قودورور ، صالدیریر ، اولدورور ، ازه‌ر ؛
معصوم قانلرینڭ ایچنده یوزه‌ر ؛
هپسنڭ اوستنده برقانلی بولوت ...
بوغولور قادینلر ، یاقیلیر قیزلر ؛
جامعلر ، قلعه‌لر ، شهرلر یانار ...
طوپلرڭ آغیزی آتشلر صاچار ،
قهرمانلر اولور ، آلچاقلر قاچار ...
توتمز اوجاقلرده غریب قومرولر ،
باشلره ییقیلمش چاتیلر ، داملر ،
یوللره دوکولمش شاشقین آداملر ،
چیپلاق قوجاقلرده جانسز یاورولر ،
آغارمش صاقاللر ، بوکولمش بللر ،
بولانمش باقیشلر ، تیتره‌ین اللر ...
هپسنڭ قیریلمش قانادی ، قولی ؛
هپسنڭ باقدیغی : استانبول یولی ...
چوکمش هرطرفه بوزغونڭ یاسی ،

طوپراغك محصولی : انسان قافاسی !
جانلانیر، قیمیلدار، کسیلمش باشلر،
أتسز دوداقلری دائما ایکلر ...
قولاقلرم بوتون اونلری دیکلر ؛
آقار کوزلرمدن قانایان یاشلر ؛
باغیرمق ایسته‌رم . قیصیلیر سسم ...
أی آنا وطنم ، أی مبارك یورد ،
سنك خیالتك بوقانلی رسم،
سنك دوشمانلرك بوبر سورو قورد .

هرزمان فلاکت ، هریرده أنین ،
أی یوردم ، بومیدر نصیبك سنك ؟
یوق، خایر، بوسنك صوك فلاکتك ؛
بوصوك دیدیکله‌نیش ، صوك قوپاریلیش ؛
آرتق یوق ویره‌جك طوپراق برقاریش .
بن تورکم ، ایمانم ، امیدم متین ؛
« امیدسزلك» ده‌کل تورکجه کلمه .
یارین یتیشه‌جك یکی برنسل ،
بن اونك قیزی‌یم ! دوشمان ، أی‌بیل ،
بن‌ده یاراشیر توفك ألمه !

تورك قیزی بوینی زنجیرده كورمز .
دوشمانك أللری یوردك باشنه
بلالر تورەركن تنته تورمز ؛
بكلەیمز كندینی مزار طاشنه .
ماضی‌یه باقسەڭ آ : تورككْ قادینی
قالمامش أركككدن بر آدیم كری .
قاندن قیزیل اولمش آق بیلككلری .
تاریخه قیلیچله یازمش آدینی !
دامارمدەكی قان اونلرڭ قانی ،
روحمده اونلرڭ بویوك ایمانی ،
بن ده بویویورم ، حاضر اول ، دوشمان ،
بر كون ینه بورور أطرافی دومان ...
سلاحم یورد عشقی ، قورشونم مرام ،
بكله‌دیكم یارین ، قصدم انتقام !...

جلال ساهر

عقللی بابا

ناحیه‌نك ایلری کلنلرندن عبدالکریم آغا عقللی باشنده بر آدامدی . تارلالری هپ کوزه‌ل أکیلمش ، حیوانلری أیی بسیلنمش ، ئه‌وینك اوکی هروقت تمیز ایدی . اوندن چوقلری عقل دانیشیردی . دانیشمایانك بیله بر قصورینی کوروسه یوزینه سویلر ، هم‌ده نصیحت ویریر ایدی . بر کون ، بایرامه بر هفته‌قاله ، اوغلی هاشمی برابر آله‌رق ناحیه‌دن آلتی ساعت اوزاقده‌کی قصبه‌یه کوتوردی . کریم آغانك آرزوسی هم قصبه‌دن اوته‌بری صاتین آلمق ، هم‌ده هاشمه اورایی کوسترمکدی . چونکه هاشم اون یاشنه کلمش ، داها قصبه‌یی کورمه‌مشدی . بوسنه ناحیه‌ده‌کی ابتدائی مکتبدن قصبه‌ده‌کی رشدیه‌یه کیره‌جکدی . قصبه‌ده‌کی دایسنك ئه‌ونده قالارق مکتبنده اوقویه‌جقدی .

بابااوغل کندیلرینك یوك عربه‌سنه بینه‌رك شهره ایندیلر . چارشی پازارك غلبه‌لگی هاشمك خوشنه کیتدی . ینه بابا اوغل بویوك جامعده اوکله نمازینی قیلدقدن صوکرا ، چارشی بوینده کزمکه باشلادیلر . کریم آغایی بعض طانیانلر بویورك ایتدیلر ، بر قهوه‌ده اوطوردیلر . هاشم کله‌نی کچه‌نی سیر ایتمکه دالمشدی . براز صوکرا دایسی تارلاسندن کلدی . بولوشدیلر ، ئه‌وه کیده‌رك برازراحت ایتدکدن صوکرا ینه چارشی‌یه چیقدیلر . ایکندی‌اوستی اولمشدی . حکومتك مأمورلری ، کاتبلری ، هپ سوقاغه چیقمش اولدقلرندن جاده‌ده داهاچوق کله‌ن کیدن واردی . برطاقم چوجوقلرده مکتبدن‌داغیلیورلردی . ایچلرنده اوستی‌باشی أسکی فقیرلری چوقدی . هاشم بونلرك هپسنه برر برر باقیوردی . مأمور افندیلردن بر قاچ کیشی داها کچدیلر . بونلر باشقه‌لرینه بکزه‌میوردی . اوست باشلری تمیز و آلافرانغه ایدی . هاشم دایانامادی ، باباسنه صوردی : « بابا ، باق بو بکلره . بونلر کیمدر ؟ » دیدی .

کریم آغا کوله‌رك صوردی :

— ده‌میندنبری کلوب کچنلری صورمادك‌ده بونلری نه‌دن صوریورسك؟

— بونلر کوزل کیینمش بکلر، بویوك آداملر !.

— اویله صانیرسك اوغلم آما ایش باشقه‌در. کوزل کیینمك ایی شیدر؛ فقط بوکا آلدانمه یاوروم. بو افندیلر مأموردر، حکومت آدامیدر. بویله اولانلر أکر یالکز یازی ایله ایش کورن مأمور ایسه، اوزه‌نیله‌جك برشی اولماسه کرك..

بوسوز اوزرینه هاشم مراق ایتدی. باباسنه دیدی که:

— اویله ایسه نی‌نه‌دن مکتبه ویرییورسك؟ نیچون اوقومه یازمه اوکره‌ن دییورسك؟

— اوباشقه‌در. سن مکتبده اوقویجه همان بویله مأمور اولمقمی ایسترسك؟ اوقومق یازمق، دینی، حسابی، ایشنی بیلمك ایچوندر. دنیانك حالنی داها ایی آکلامق ایچوندر. یوقسه بویله اولمق نه‌درکه! أکر بو افندیلر صنعت صاحبی ایسه‌لر اوکا دیه‌جکم یوق، اوغلم؛ کچنده بزه کلن حکیم کبی، مهندس افندی کبی اللرنده صنعتلری وارسه کوزلدر. بنم کبی چفتی وارسه، أکوب بیچرسه ایی ایشدر. یوقسه آیاق آلتی نه‌در؟ هم چوق زور بر یولدر؛ ایشنده آز یا کلیش یاپسه، بویوکنی ممنون ایده‌مه‌سه ایشندن چیقاریلسه، ایکی الی بوکرنده قالیر؛ یولی شاشیریر. هم مملکت بویله میدانه چیقماز. مأمورلرك دوشونه‌جکی بزم ایشلرمزی کورمکدر. بز اونلرسز اولامایز، آما، اونلر کبی اولمق‌ده ایسته‌مك ایدیله‌جك بر کار دکیلدر. بز چیفتمزه چوبوغمزه باقه‌لم. بنم شوقالین بزدن اثوابم اونك بوینده‌کی ایپکلی صارغیدن، صیرتنده‌کی یاقیشیقلی سترده‌ن داها اییدر. سنك اون کیله بوغدایك، اونك اون آلتونندن اعلادر. سنك اون اون بش طاووغك، اونك قفسده‌کی قناریه قوشلرندن داها کوزلدر. برده، مملکتی اونلر زنکین ایده‌مزلر. هله بزده، کاغد قارالامقدن باشقه برایشه یارادقلری یوقدر.

— نیچون اویله بابا؟

— نیچون اوله جق، بیلمه‌دیگندن! عقلنجه صانیرکه اوکاغدی یازدیمی، یاپاجغنی یاپدی. اونك اوست طرفنده‌کی‌بویوکی‌ده کاغدی یازدیردیمی، ایش اولدی بیتدی. داها اوندن اولکی‌ده کاغدی حواله ایتدیمی هر شی یرینی بولدی. کاغد کتیر، کاغد گوتور ...

هاشم دوشوندی. باباسنك سوزلرندن هیچ خوشلانمادی. هله او مأمورلری فنا گوروشی کیفنی قاچیردی. هاشم بونلرك حالی بکه‌نمش‌ایدی. کریم آغا اولکی سوزلریله هپ عقلنده‌کیلری سویله‌مه‌مش اولملی‌که، براز صوصدقدن صوکرا، ینه باشلادی:

— چیفته، اکینه، تجارته باق. صنعته باق!. ایی چالیش، انصافسز مادرابازك النه دوشمه؛ حسابکی بیل. ایشکی دوشونه‌رك گور. اوغلم سکا شیمدی برحساب یاپایم، باقه‌لم نه‌دیرسك؟ حسابی بلکه ایی آکلایامیه‌جقسك، داها کوچوکسك. فقط آکلادیغك قدر. ایشته اوغلم، دەمین بورادن کچه‌ن ایکی افندینك بری بورانك طاپو مأموریدر. آیلغی سکز یوز غروشدر. آیده یتمش‌غروش او کراسنه، آلتمش غروش برخدمتجی‌یه ویرە. ایکی‌یوز غروشلق یملك‌ییر. چولوق چوجوغی وار. ایشته آیلغك نه‌سی‌قالدی؟ مملکت مالی‌اولدی، آیلق‌ینه‌او. بوندن یکرمی‌سنه‌اول ات اکمك چوق اوجوزدی. شیمدی ایکی قاتنه چیقدی. باق بو آدامك سنه‌ده النه کچن یوز آلتونك حالنه! شیمدی بزم حسابمزی یاپالم: بزم اون‌صابان اورتاقجیمز وار؛ هربری بشر لیرادن اللی ایده‌ر. کندیمزده بش صابانلق اکه‌رز، بوده اللی لیرا، ایتدی یوز. ده‌گرمندن سنه‌ده یکرمی، قوزی، یاغ، پینیردن اوتوز، بوستاندن اون لیرا آلیورز، هپسی ایتدی یوز آلتمش. توتوندن یکرمی، بلکه اوتوز آلیرسه‌ق یوزسکسان، یوزدوقسان ایده‌ر. بوپارادن ایشجی آیلغی، چوبان، صیغیرتماج فلان ایچون دوقسانی کیدیور. بزه قالدی سنك مأمور

افندی کبی یوز لیرا !. غروش حسابیله آیده دوقوز یوز ایدەر . بزم ئەو کرامز یوقدر. باشقه مصرفه کلنجه اوکونده اوچ اوقه أکمك آلیر، اوچ غروش ویریر. بز، بغدای بهاسنه داها اوجوزیریز؛ أکمکمزی ئەوده کندیمز یاپارز ؛ اونمزی أولدن کندیمز اوکوتورز . او هر کون بقالدن ، قصابدن ، زرزەواتجیدن اوته بری آلیر . بز هر کون أت ییمەیز ، قصابه هر کون اوچ بش غروش ویرمەیز ، اما ییدیکمز شیلر اوندن اییدر . ییەجك ایچون ئەولئغلبەلکی ایله برابر آیده پارا اولارق دیشاری یه بلکه یوزغروش یا کیدەر، یا کیتمز . پارامزی صاقلارز ، أیی سنەنك برکتندن فنا سنەیی دویمایز . اوکوز ، بارکیر ایشه یاراماز ، یاخود ئولور؛ یرینه باشقه آلیرز . پارامز آرتدقجه بر قاچ دونم تارلا ، بر قاچ قویون کچی آلیرز . ئەوی تعمیر ایدەرز . بونلری هپ یاپدقدن صوکرا ألیمزده پارا قالماسه بیله بو قدر سرمایه وار .

بزم ئەوده سن ، بن ، آنانك ، باجیك ، فلان سکز کیشی وار . هر کون مسافر أکسیك دەکیل . او مأمور بزم کبی اولسه بر کون دایاناماز. اوغلم، دیمك ایسترمکه بز شو قالبن قوندرەمز ، قابا اثوابمزله او کوزەل کیینمش أفندیدن داها چوق ایلەری یز . او أفندی پاشاده اولسه وبمله دەکیشمك ایستەسه، اونك پاشالغنه آتمك نعلی ویرمم . آکلادکمی اوغلم ؟

هله سن، بوراده اوقودقدن صوکرا برده صنعت اوکرەنیرسەك، اوندن صوکرا دنیا سنکدر . صوکرا وزیرلر ، پاشالر سکا یالوارسینلر . سن بو قیافتلره باقوبده آلدانمه ، اوغلم . لله اونلرك یاردمجیسی اولسون . بزی کوتوسندن صاقینسین ، أیدینه محتاج ایتمەسین . بونلر اوزەنیلەجك شیلر دەکیلدر ، اوغلم .. دیدی ...

علی معاد

قهرمانلر یوردنده :

عصرلر آراسنده ...

آقشامك آغاچلق وادیلره آغیر آغیر یایلوب اینن سنجابی ، شفاف دومانلری آراسنده، عصرلره متحکم اصیل بروقار ایله سسسزجه ایلرله‌ین بو الهی قافله‌یی کورمه‌مك قابل دکلدی . باروت وقان قوقولریله بویومش جنس برسپاهی ییکیدی کبی مغرور آل آتلرینك کردانلرنده ، یوزلرجه ظفرك افسانه‌یه پك بکزر دستانلرینی سویله‌ین آلتون قوتاسلر ، ایری طونج طولغه‌لرینك غریب دونوقلغی اوستنده نره‌دن عکس ایتدیکی آکلاشیلمایان درین واسرارلی ایشیقلر واردی . کوزلرمز برآنده چارپیشدی: آکلادم که دامارلرمزده دولاشان قان، عینی یوکسك منبعدن معنویتمزه آقمشدر .

— مرحبا ییکیتم ! آلنکدن بو شانلی قان سیللرینه باقمایه‌رق نره‌دن نره‌یه کیدییورسك ؟

کوك کورلوتوسنه بکزه‌ین بوقلین وصارصیلماز سسی، قاچ سنه اول « لوله بورغاز »ده قورقونچ برلعنت ییلدیریمی هیبتیله دویمشدم . فقط بو سفر اونده نه رحیم ، نه‌شفقتکار برادا کیزله‌نیوردی . .

— مرحبا یوجه آتام ! « لوله بورغاز »ده آچ ، پریشان ازدیریلن اوردونك ، بوکون آدالر دکیزینه کندی قانیله یازدیغی حماست دستانلرینی طوپلامغه کیدییورم. « اورخون »ك، « نیکبولی » نك ، « قوصوه » نك ابدی آهنکدارینی روحنده طوپلایان بو دستانلردن ، یارینك کنج شاعرلری ملی شهنامه‌مزی یاراته‌جقلر ! اوچ عصردر بشیك باشنده فلاکت نینیلری سویله‌ین کنج آنه‌لر ، بوندن صوکرا « آلتون سازلرله توران نینیسنی ترنم ایده‌جکلر : « اسکی یونان » ك فسونکار دستانجیلری ، فداکار اوردونك بوکون یاراتدیغی خارقه‌لری دویسه‌لر ، مخیل معبودلرینه اسناد ایتدکلری حرکتلره قهرمانلق نامنی ویرمکدن صیقیلیرلردی ...

آقشـام ، افقده قان رنکنده ارتسـاملر کوستره‌رك ، اوزاق ده‌کیزك ماوی، دورغون صولرینه قویو کولکه‌لر یاییور؛ سوروللرك مطرد چینغراقلری سونن طوپ سسلرینـه قاریشه‌رق ایصسز وادیلرده یاتان شهیدلرك قولاغنه بو ئولن کونك‌ده ـ دیکر کچن هر کون کبی ـ یکی بر ظفرله تتوج ایتدیکنی فیصلدایوردی. تاپه‌لری سپرلر-زدن کلن برروزکار، برخشوع اذان سسلریله برابر بزه‌ده بوبشارتی کتیردی ... او وقت ، اشیغن آل آتلری اوستنده ، اختیار تاریخك ییقیلماز استنادکاهلری کبی مغرور دوران بو سرت و یانیق چهره‌لرده ، برر قطره امید وشکران یاشنك تیلرینی کوردم .

ایچلرندن بری ، بردن بره ، حایقیردی :

— تاکرینك عنایتیله ملاز کردده دشمنی بوزدیغم زمان ، یانمده‌کی ییکیتلر بوقارشیکی وادیلرده یاتان شهیدلرك دده‌لریدی . یابانجیلرك بوتون خیانتلرینه رغماً ، کچن ییللر ، دامارلرده‌کی اوصاف قانی‌ده کیشدیره‌مه‌مش !

براز اوفاق کوزلری، کنیش یوزی ، کور بیقلریله آل آتی اوستنده اساطیری برهیکل کبی دوران بو قهرمانك « آلپ ارسلان » اولدیغنی آکلادم. بوینده ظفر چلنکاری دکل یالکـز کثیف قان لکه‌لری دوران آتمدن بر حمله‌ده آتلادم . آمان یاربی !.. خائن یاباناجیلر بزه آتالرمزی اونوتدورمق صاف روحمزی بوزمق ایچون نه‌لر یاپمشلر، نه‌لر... قارشیمده‌کی الهی قافله‌نك کیملردن عبـارت اولدیغنی بیـلمیور ، یالکـز حس ایدییوردم. بردن بره، بعضیلرینه آشنا چیقدم. ایری قاووغی، براز اوزونجه صقالی، رحیم کوزلریله « عثمان غازی» بکا دوغرو ایلرله‌دی، وده‌میر الیله آرقه‌می اوقشادی :

— بنم آتمکه ییکیتم! بو آقشام بزمله برابر کل؛ سکا بوراده دوکوشن چوجوقلرمك تاریخمزه علاوه ایتدکلری جانلی ظفر صحیفه‌لرینی کوستره‌یم. روحمزی بیلمه‌ین یاباناجیلر « قوصوه » ، « نیکبولی » نی ، « پلونه » یی افسانه ظن ایده‌رلر ؛ ایسته‌رم که اونلرده بورایه کلسینلر !

آدالر دکزینك بو شاعرانه، یشیل قییلرنده «اوغوز» ك روحنی طاشییان هر نفر آرتق اساطیره قاریشه جق! — سن مادامکه یارینك شهنامه جیلرینه بویوکلك دستانلرینی ویرمك ایستیورسك، یارینکی نسللره سویله؛ باشدن باشه بر ظفر آبده سی تشکیل ایدن تاریخمز، چناق قلعه مدافعه سیله، لایق اولدیغی لایموت اکلیلی قازاندی... بن آتکه ییکیتم، شرف سکا که روحمزی ملی غرور ایله دولدوران او لایموت ظفر اکلیلنی یاپانلر سنك قارده شلرك، آرقاداشلرکدر. اونلر نه اولدیلر... فقط اونلر مقدس غایه اوغورنده اولمه سه یدیلر، بشریت، شیمدی یه قدر قید ایتدیکی الك بویوك حماست دستاننی قارا بر صحیفه ایله قاپاته جقدی... تاکری یه بیك شکر! ملتمزه بخش ایتدیکی ازلی فیض، یارین انسانلغك تاریخنده یکی بر دور آچاجق!

— عفو ایت خاقانم، آلنمدن بوشانان قان سیللریله «لوله بورغاز» ك لکه سنی سیلمکه چالیشیورم. چناق قلعه نك اساطیره قاریشه جق دستانلرینی ده اوقانله یازمغه عهد ایتدم. بو خدمت بلکه کناهمك کفارتی اولور!

بویوك خاقانك ایری شاهانه کوزلرنده، عمانلرده قوپان قورقونج، غضبناك فیرطنه لرك علامتلرینی کوردم؛ حدت و هیجان ایله قاباران کنیش کوکسی آلتنده، عصرلرك آغیرلغنی، عطالتی یرتاجق نهایتسز بر قوت واردی:

— هانکی لکه دن بحث ایدیورسك، ییکیتم! تاریخکده لکه اولدیغنه سنی قاندیرمق ایسته ین، روحکك بوزولدیغنی سویله ین خائنلره سن ده می ایناندك؟ بنم قانمی، بنم معنویتمی طاشییان او خائن یابانجیلر ایسته دیلر که بوتون اسلام عالمنی قوجاقلایان، اسیر قارده شلره نجات و حریت وعد ایدن سلطنتمك قاللری صارصیلسین؛ اولادلرمك قوردقلری آبده لر سفیل طوپراقلر آلتنده کومولوب قالسین! فقط خائنلر بیلمه دیلر که جنك میداننده شهید دوشن هر چوجوغمك قاننده، بویوك استقبالی یاراته جق ازلی بر فیض، الهی بر قدرت واردر... ایناننه ییکیتم! آلچاقلرك ملتمه، اردومه سورمك ایسته دکلری

لكه يالكز كندى آنلرنده قالدى. تراكيا اووالرنده، آرناوودلق داغلرنده خسته‌لقدن اولن قهرمان شهيدلرك خائن بابانجيلره اوقودقلرى لعنت ندالرينى، يارينك شهنامه‌جيلرى مريجك. طونجه‌نك دالغه‌جقلرندن دينكله‌سينلر!

بيوك خاقانك سسنده خائن بابانجيلردن بحث ايده‌ركن يوكسه‌لن مال غضب، بوتون او قهرمانلرك طونجدن چهره‌لرنده انعكاسلر ياپيور، آل اتلر آلتوندن قوناسلرينى صالالايه‌رق اشينيور. ايرى قيليجلر حدتله شاقيردايوردى...

بردن بره، آغاجلق واديلره كثيف طبقه‌لرله اينن بو آغير حزيران كيجه‌سنك سكوننى ييرتيلدى: اوزاق واديلردن قورقونج عكسلرله وحشى طوب سسلرى كلدى. اووقت، طونج طوغله‌لر بردن داها شدت بوياتيق چهره‌لرده صانكه بر شيمشك چاقدى؛ و بو الهى قافله عصرلره متحكم بر وقار ايله آدالر دكيزى قيليرينه سسزجه ايلرلدى. بويوك خاقان شفقتلى سسيله باغيردى:

— يورو بكيم! بوزاده هر كونك حادثه‌لرى، يارينك شهنامه‌جيلرينه ابدى بر دستان موضوعى اولور. بزده برابر كل، سكا اوطوپلايه‌جغك دستانلرك روحنى آكلاته‌يم!

كيجه‌نك پارلاق [illegible] هلوى آلتنده اوزانوب كيدن واديلرك آرقه‌سنده‌كى تپه‌لردن، قيرمزى‌يه ياقين صارى رنكده غريب بر آيدينلق بليردى؛ و او صارى آيدينلق اورته‌سنده اينجه، قيرمزى بر هلال اوزاق طوپ سسلرى و مجهول باروت قوقولرى آراسنده يلديزلى سمايه يوكسه‌لدى.

او وقت، بيلمم نه‌دن، طونج طوغله‌لر آلتنده‌كى بوياتيق سيمالره باقدم: هپسنك آلتنده قيرميزى بر آى يلديز ياتيوردى...

باشقا ملتلر ناصل چالیشیور

آلمانیاده زراعت

آلمانلرك حیات فعالیتنه هانکی جهتدن باقیلسه (۱۸٤۰) سنه‌سی مقابله نظرده بر سرحد شکلنی آلیور: اوته‌سنده فقر و رکودت، بریسنده انتباه و رفاه . . . .

بك کوچلکله اینانه بیله‌جکمز حقیقتلردندر: اون دوقوزنجی عصرك مبادیسنده آلمان چیفتجیلری هنوز قرون وسطی حیاتندن چیقمامشدیلر؛ کویلرده دور زعامت دوام ایدییوردی. کوی کویلیلرکدی؛ فقط حق ملکیت کویلوده دکل، کویده ایدی. هر قریه «غروندهر» دیدکلری بر «دره بکی» نك مالکانه‌سی حکمنده ایدی؛ کویلیلر «غروندهر» ك عادتا زنجیرلری ایدیلر. هر قریه‌نك اقسام سکنائیه‌سی، اراضیٔ زراعیه‌سی، اوتلاغی، اورمانی، چایی، کولی، یولی، بتون لوازم ولواحقی آیری ایدی. هر عائله‌یه اولا درجهٔ فعالیتی ودرجهٔ احتیاجی ایله متناسب برقسم سکنائی ویریلیردی که «هوفه» دیدکلری بو عرصه عائله‌نك محل اقامتی اولوردی. ثانیاً بر «یوخ» وسعتنده اراضیٔ زراعیه تخصیص اولونوردی؛ فقط ابعادی نه قدر محدود اولورسه اولسون بر عائله‌یه اعاره ایدیلن اراضیٔ زراعیه هیچ بر زمان یکپاره دکلدی؛ قریه‌نك جوانبنه طاغیلمش کوچوك پارچه‌لره منقسمدی. کویلو کیف مایشاء اجرای زراعت ایده‌مز، فلان پارچه‌ده فلان شیئی اکمکه قانوناً مجبور طوتولوردی. دره‌بکنك «شولتزه» دیدکلری کتخداسی امر زراعتی اداره ایده‌ردی. «غروندهر» اراضی‌یی ایسته‌دیکی کبی پایلاشدیرر. ودون برینه ویردیکنی بو کون کری آله‌رق باشقاسنه ویره‌بیلیردی.

کویلو، مساعیٔ استثماریه‌سنی اداره‌ده مختار اولمادیغی کبی، ثمرات

مساعیسنك آنجاق بر جزئندن مستفید ایدی : زیرا کندی تارلاسندن زیاده « غروندهەر » ك تارلالرنده چالیشمق مجبوریتنده ایدی . کوچوك بر سرکشلك کوسترەنك النده‌کی سکنا وتارلا مصادره ایدیلیر، وعاصی کویلو موقعندن زنجیر صنفنه اسقاط اولونوردی ؛ آرتق باشقالرینك تارلالرنده چالیشەرق یاشامقدن باشقا چارەسی قالمازدی . بوتون بو حیات اسارتی تلخیص ایتمك اوزره، دینه بیلیرکه کویلولر « غروندهەر » ك اوکوزلری ایدی . . . .

ایشته علی التقریب یوزسنه اول آلمان چفتجیسی بو حضیض سفالتده سورونیوردی.

« یه‌نا » مغلوبیتی ایله « واترلو » مظفریتندن صوکرا بو عالم غفلت صارصیلدی و مخمور ظلمت کوزلر آیدینلاندی : بعدازین هر فرد کندی اوجاغی باشنده آز چوق قصورلی بر صورتده هر صنعتی دکل، فقط عمومی دستکاهلرده یالکنز بر صنعتی اوکرەنەجك، آنجاق اونی شرائط مطلوبەده اجرا ایدەجکدی . « هزار فلك » دوری کچمش، عصر اختصاص باشلایوردی .

کویلولر ـ قادین، ارکك ـ ایکی بویوك صنفه آیرلدیلر: ارباب زراعت، ارباب صنایع . . . فقط چیفتجی اولسون، صناعتکار اولسون، آرتق بر کویلو الیله یتشدیردیکنی اوینه یرلشدیرمیور، پازاره یوللایوردی ؛ کندی عائلەسی حقنده داها مثمر اولاجغنی آکلادیغی ایچون، مساعیسنی یوردینه دکل، مشتریلرینه توزیع ایدییوردی . ایستەدیکنی یاپەمیور، فقط اوکرەندیکنی ایی یاپەبیلیوردی ؛ آرزو ایتدیکی ساعتلرده دکل، اوقات معینەده چالیشیوردی ؛ الك چوق خوشنه کیدن آوادانلقله دکل، سعیی الك مثمر قیلەجق آلات ایله ایش کورویوردی : حریت ظن ایتدیکی اسارت قدیمەیی، حسب الظاهر اسارته بکزەین حریت مدنیه ایله مبادله‌یه باشلامشدی. بو مبادلەده بوتون کویلولرك سعادت اقتصادیه‌یه ارتقا ایتدکلری ادعا اولونامامز. هرمملکتده، کوبکلری عنعنه‌یه باغلی زاواللیلر واردر : بونلر ماضی ایله

علاقه‌لری قطع ایدیلنجه یاشایه‌مازلر . « ۱۸٤۰ » بحرانی بویله‌لرك سبب انقراضی اولدی . ماکنه‌یه بازوسی وفابریقه‌یه دستکاهی ایله قارشی قویمق ایسته‌ین محافظه‌کارلر ، تشکیلات اشترا کیه‌نك نه بویوك منبع قوت اولدیغنی ادراك ایده‌میه‌رك سعی مجتمعه سعی منفردی ایله مقابله‌یه اوغراشان غافللر ، برر برر کرداب، اضمحلاله دوشدیلر . سربستی‌ٔ رقابت الك صادق معیار لیاقت‌در : « ۱۸۸۰ » سنه‌سنه قدر دوام ایدن قرق سنه، آلمان قولی و آلمان دماغی ایچون کوزل بر دور امتحان ماهیتنی آلدی . عجزه هلاك اولیور ، ذکیلر وقویلر حدود رفاهنی توسیع ایدییوردی .

« ۱۸۸۰ » سنه‌سی « سلطنت سرمایه » نك مبدئی حکمنده‌در . بوتاریخدن صوکرا، هر فرد یا سرمایه‌سیله حاکم، ویا سعی ایله بر سرمایه‌نك زیر حمایه‌سنه داخل اولاجقدی ...

بوحدثات اقتصادیه آراسنده، آلمان زراعتی غریب بر منظرهٔ ترقی عرض یدره : « غروندهر » لرك ربقهٔ اداره‌سندن قورتولان چفتجیلر، بدایت امرده، شاشالادیلر ؛ آوت ، آرتق بوتارلا کندیلرینکدی ، اورایه ایسته‌دکلرینی اکه بیلیرلردی ؛ فقط شیمدی‌یه قدر اکدکلرندن باشقه اکیله‌جك نه واردی ؟ اعتیادك اولو طالغه‌لری اوستنده کچیریلن بو ایام تردد، کویلیلره بر طاقم غرابتلر کوستریوردی : وقتیله تهوین احتیاجاتی ایچون یوز کیلو محصول صاتان بر چیفتجی، شیمدی ایکی یوز کیلو صاتمالی ایدی که محتاج الیهنی صاتون آله‌بیلسین . بو مقدار محصولی یتشدیره‌میننلر مغلوب وسفیل اولویورلردی ؛ چونکه فضلهٔ محصولی ایله الده ایده‌مدیکی مبلغك آنجاق برچارهٔ تدارکی واردی : استقراض .... فقط علاج کبی کورونن بوشی پك نادرا تداوی ایدییور ، برمعتاد تولدوریبوردی . بر سنه استقراض ایدن کویلو، کله‌جك سنه، هر سنه کندن فضله اوله‌رق، بورجنك تقسیطی ایله فائضنی‌ده تدارکه مجبور اولویوردی ؛ بو برچیقماز سوقاقدی . وبوکادوشن چیفتجی، بوبلای افلاسدن قورتولمق ایچون، بر طرفدن خارق العاده بر سعی

وتصرف کوسترمه‌لی، دیکر طرفدن خارق‌العاده برجلوهٔ طالعه مظهر اولملی ایدی . . . کریوهٔ استقراضدن، کویلولرك چوغی، النده‌کی تارلایی غائب ایده‌رك رنجبر حیاتنه دوشمکله چیقدیلر . رنجبر حیاتی بالخاصه آلمانیاده پك آجی‌در : تارلا صاحبلری غایت جزئی براجرته مقابل رنجبرلردن نولدوریجی برسعی ایسترلر . بوکا آنجاق موسم زراعتده لهستاندن وچهستاندن کلن یابانجی رنجبرلر تحمل ایده‌بیلیوردی . بوجهتله طوپراغی الندن قاچیرانلر آلمانلر تارلایه وداع ایدییور، نفقه‌سنی عالم صنایعدن ایستیوردی . بویله‌جه آلمان زراعتی میلیونلرله قول غائب ایتدی . کچن عصرك مبادیسنده نفوسك بشده دردی چفتجی ایکن، اواخرنده چفتجیلرك نسبتی اونده اوچه اینمدی . برجهتدن‌ده نفوس بر برنت نادیده ایله تکثر ایدییوردی . عصرك باشنده اجانبه صاتیجق محصولات زراعیه بولان آلمانیا، شیمدی، هرکون طوغان اوچ بیك آلمانی بسلیه‌مك ایچون، چاره‌لر تحریسنه مجبور اولمشدی ؛ باخصوص که آلمان طوپراغی نه زنکین، ونه‌ده سمیحدر . .

انسان هیچ برشی خلق ایده‌مز . حتی آلمان‌ده اولسه ! ذکای بشر آنجاق طوپراق اوزرنده بروظیفهٔ تلقیحیه اجرا ایده‌بیلیر . طوپراغك سفالتی دائما سکنه‌سنه سرایت ایدر . اکدیکمزی بسلیه‌مین یرده آجلغه محکومز . کیسهٔ ثروتی بر ملت آیاغی آلتنده آرامالی : دفینهٔ حقیقیه چیکنه‌دیکمز عرصه‌نك استعداد انباتی‌در . خزینه بیتر . معدن توکنیر، آنجاق منبت بر تارلانك سماحتی بیتمز وتوکنمز .

فنی یاشامامغه قرار ویرن آلمانلر، حسیس طوپراقلرینك ویردیکی قوت لایموت ایله قناعت ایده‌مزلردی . او زمان دوشوندیلر، طوپراغك خست طبیعیه‌سنی ازاله‌دن باشقا چاره یوقدی . بوکا تشبث ایتدیلر وموفق اولدیلر .

*
* *

بوندن‌ده فنه مراجعت واوامر فنه اطاعت ایتدیلر . اولا شونی

اوکرندیلرکه « دیکلندیرمك » بهانه‌سیله هر ایکی اوچ سنه‌ده برکره برتارلایی غیر مزروع براقق بر اثر جهل ایمش : ناصل که بر آلمانك برایشدن طویدیغی یورغونلغی بر باشقا ایشله ازاله ایتمك ممکن اولیوردی، طبقی بونك کبی طوپراغك بر تخمه قارشی کوستردیکی یورغونلق‌ده بر باشقا تخمله دفع ایدیله‌بیلیردی . آرتق طوپراق « دیکلنسین » دییه تخمسز براقیلمیور، آنجاق باشقا بر تخم اکیلیوردی.

براز صوکرا « لیبیخ » کبی کیمیای زراعی علماسنك غیرتی ایله بر حقیقت مهمه داها معلوم اولدی : تارلا نباتك آناسی دکل، لوقنطه‌سی ایمش !.. نبات اوراده نه‌قدر چوق بولورسه اوقدر سومورور، وسومورد کجه سمیررمش؛ بر تارلانك سرمایهٔ تغذیه‌سی نه‌قدر تزیید ایدیلیرسه ، محصول نباتیسی‌ده اوقدر آرتارمش . . . بو حقیقت اکلاشیلدقدن صوکرا کوبره‌نك قیمت واهمیتی بیلندی؛ و طبیعی ، کیمیوی هر نوع کوبره ایله آلمان طوپراغی بر ثروت فوق العاده‌یه نائل اولدی .

بونلره علاوه اولونه‌جق براوچنجی عامل ترقی وار : آلات زراعیه ... اوکوز یرینه بخار ، قول یرینه ماکنه قائم اولدی : سورمه ، اکمه ، بیچمه ، خرمن ، بوتون عملیات زراعیه ایچون ماکنه‌لر ایجاد اولونمشدی .

بو عوامل متنوعه‌نك ثمره‌سی اولارق، بوکونك بر چیفتجیسی، اسکی زمانك اون چیفتجیسندن زیاده ایش کوریور . اسکی زمانده بش هکتار یردن آلینان محصول، شیمدی بر هکتار طوپراقدن آلینیوردی. آلمان تارلاسی هم وسعت وقوت، هم‌ده ثروت وسماحت کسب ایتمشدی . اراضیٔ مزروعه اسکیسنه نسبتله اکرچه آنجاق بر ثلث درجه‌سنده آرتدی؛ فقط محصولات زراعیه اسکیسنك اوچ مثلی چوغالدی . آرتق آلمانیاده طوپراغك اجلی زراعیسنه اینانان یوقدر : بوراده اواعتقاد حاکمدرکه، اوزرنده کیملر یاشامق ایسته‌یجه ، طوپراق ئولمز !

*

* *

روسیه ، امریقای شمالی ، هندستان ، آرژانتین ، اوروغوای ، رومانیا کبی طوپراقلری مدهش بر ثروت طبیعیه‌یه نائل مملکتلرك رقابتنه قارشی آلمانیا ضعف حس ایتدی . محصولات زراعیه فیأتنده یوزده اون اوچدن یوزده یکرمی بشه قدر تدنی کورولدی . آلمان چیفتجیلری بحق تلاشه دوشدیلر ؛ افلاسك تحت تهدیدنده ایدیلر .

ایشته اوزمان، متوفی « بیسمارق » ك « اصول حمایه » سی ایله باشلایان بر سلسلهٔ تدابیر اتخاذ اولوندی : کومرولك رسمنك تزییدی، اجرت نقلیه‌نك تنقیصی، زراعت بانقه‌لرنده مقدار فائضك حد اصغره تنزیلی ، و باخصوص ... تدریسات زراعیه‌نك تعمیمی . چونکه الك متین سلاح مدافعه فن اولدیغی آکلاشیلمشدی .

بو تدبیرلر سایه‌سنده آلمان زراعتی قورتاریلدی ؛ فقط آلمان صنایعنه نسبتله ضعف و عجزی غیر قابل انکاردر . آنجق بر شکل صناعی ویرلمك صورتیله آلمان زراعتنك فیض آتیسی تأمین اولونه‌بیله‌جکی امید اولونیور .

فی الحقیقه، بوکونکی حربه تقدم ایدن سنه‌لرك استاتیستیقلری کمال وضوح ایله کوستریورکه علی التدریج زراعت غدائیه آزالمقده و زراعت صناعیه — مثلا شربتجی اوتی زرعی کبی — چوغالمقده‌در . بو جهتله مواد غدائیه ادخالاتی کیتدکجه یوکسه‌لیوردی . « ۱۹۱۳ » سنه‌سنده آلمانیانك خارجدن صاتون آلدیغی ذخائرك بدلی، اوچ میلیار مارقدن دون دکلدی !

خلاصه : آلمانیاده اراضیٔ منبته پك محدود اولدیغی ایچون علوم زراعیه‌نك فوق العاده تعمم و ترقیسنه رغماً محصولات غدائیه کثافت نفوسیه ایله متناسب اولارق تزاید ایده‌مه‌مشدر . بو جهتله ایام صلحده آلمانیا دیار اجنبیه‌دن زاد و ذخیره اشتراسنه مجبور اولیوردی . ظهور حربدنبری بو مجبوریت، زراعت صناعیه‌نك زراعت غدائیه‌یه تحویلی، و مثلا بانجار اکیلن تارلالرك بغدایه تخصیصی صورتیله چوق درجه‌ده تخفیف ایدلمشدر .

جناب شهاب الدین

ختام

